

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

**Π.Μ.Σ «ΠΗΓΕΣ, ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ»**

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ:

«Βίβλος και Διαπολιτισμικός Βίος της Μεσογείου»

Διπλωματική Εργασία

ΘΕΜΑ:

«.....»

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ελένη Μαρή-Σιάτρα

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 20191115

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Κος Σωτήριος Δεσπότης

ΑΘΗΝΑ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021

λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ᾗ ὁ ὀφθαλμός σου ἄπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾗ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος πόσον

Ματθαῖος 6:22-23

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Αγία Γραφή δεν είναι προϊόν ενός συγγραφέα ή μίας εποχής, αλλά περιλαμβάνει κείμενα που καλύπτουν μια μακράιωνη χρονική περίοδο, στα οποία αντικατοπτρίζονται οι γλωσσικές ιδιομορφίες και τα εκφραστικά μέσα της κάθε εποχής, τις φιλοσοφικές, θεολογικές και θρησκευτικές ιδέες και αντιλήψεις, καθώς και εκάστοτε πολιτικά και κοινωνικά δεδομένα. Πάνω απ' όλα όμως η Αγία Γραφή είναι ένα έργο θείο, όπου πίσω από κάθε κείμενο της υπάρχει η αποκάλυψη του θεού προς το λαό του, ο οποίος τη βίωσε και διατήρησε ζωντανή στην παράδοσή του. Αυτή ακριβώς η εμπειρία της ατέρμονης αποκάλυψης του Θεού μέσα στην ανθρώπινη ιστορία, είναι το κοινό στοιχείο που συγκροτεί τη ποικιλόμορφη συλλογή των κειμένων της Αγίας Γραφής σε ενιαίο σώμα, προσδίδοντας ενότητα από το πρώτο μέχρι το τελευταίο βιβλίο της. Πειστήριο της ατέρμονης παρουσίας του Θεού είναι οι σκηνές κλήσεων που απαντούν στο σώμα των κειμένων. Η κλήση στην πίστη, ως μέρος του σωτηριώδους σχεδίου εξιλέωσης από την αμαρτία και την εγκαθίδρυση της αιώνιας Βασιλείας, και η νομιμοποίηση αυτής στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού, απευθύνεται σε ανθρώπους φιλόθεους και θεοσεβείς, στις βαθύτατες πνευματικές θεωρίες και εμπειρίες των οποίων αναφύεται η αλήθεια του Θεού, επιδρώντας καταλυτικά στη διαμόρφωση του έθνους, του ήθους και της θρησκευτικής συνείδησης του ανθρώπου κάθε εποχής.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες στον καθηγητή και επόπτη της διπλωματικής μου εργασίας, κ. Σωτήριο Δεσπότη, ο οποίος, παρά τις αντιξοότητες, υπήρξε πολύτιμος αρωγός στην ερευνητική διαδικασία με τις μεθοδικές του υποδείξεις, τις επωφελείς συμβουλές του και την ανατροφοδότηση που μου έδωσε, προκειμένου να φέρω εις πέρας το δύσκολο αυτό έργο που έχω αναλάβει. Τη μέγιστη ωστόσο ευγνωμοσύνη μου οφείλω στην οικογένειά μου, η οποία αδιαλείπτως και πάντα με γόνιμα κριτική διάθεση με στήριξε σε κάθε μου βήμα και επιλογή. Σας ευχαριστώ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΥΠΟΜΝΗΜΑ	6
1. Πίνακας συντμήσεων	6
2. Συντομογραφίες	7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1 Η Αγία Γραφή	9
1.2 Δομικές και Θεολογικές Ιδιαιτερότητες Συνοπτικής και Ιωάννειας Παράδοσης	12
1.3 Η Ασθένεια και η Θεραπεία στην Παλαιά Διαθήκη	19
1.4 Η Σημασία του Οφθαλμού στη Βίβλο	24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1 Η Θεραπεία της Τύφλωσης στα Συνοπτικά Ευαγγέλια	26
2.2 Η Σύνοψις των Τριών Ευαγγελίων	27
2.3 Οριοθέτηση Κειμένων	29
2.4 Οι Περικοπές των Θαυμάτων	31
2.5 Συμπεράσματα	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο

3.1 Το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο	43
3.2 Το Συγγραφικό Μοτίβο και η Δομή του Ευαγγελίου	44
3.3 Οριοθέτηση Κειμένου	47
3.4 Νεοελληνική Απόδοση του Κειμένου	51
3.5 Η Θεραπεία του εκ γενετής τυφλού	55
3.5.1 Η Αποκάλυψη του Ιησού στον Κόσμο	55
3.5.2 Η Θεραπεία και ο Κοινωνικός αντίκτυπος του Θαύματος	64

3.5.3	Η Προσαγωγή του ιαθέντα ενώπιον του Ιουδαϊκού Συνέδριου	67
3.5.3.1	Πρώτο στάδιο Ανάκρισης	67
3.5.3.2	Δεύτερο στάδιο Ανάκρισης	70
3.5.3.3	Τρίτο στάδιο Ανάκρισης	71
3.5.4	Ομολογία Πίστεως στον Υιό του Ανθρώπου	75
3.5.6	Σύγκρουση με την Ιουδαϊκή τάξη	78
3.6	Συμπεράσματα	81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Οι Πράξεις των Αποστόλων

4.1	Ο Απόστολος Παύλος	83
4.2	Ο Πρότερος Βίος	84
4.3	Οριοθέτηση Ενάτου Κεφαλαίου	91
4.4	Απόδοση Κειμένου στην Νεοελληνική	93
4.5	Η Μεταστροφή του Αποστόλου Παύλου	95
4.5.1	Θεοπτία στις Πύλες της Δαμασκού	95
4.5.2	Η τύφλωση του Αποστόλου Παύλου	102
4.5.3	Η Αποκάλυψη του Ιησού στον Ανανία: ο Σαούλ γίνεται σκευός εκλογής της Θείας Χάριτος	107
4.5.4	Η Ανάκτηση της Οράσεως	113
4.5.5	Αναγέννηση εξ Ύδατος και Πνεύματος: το Βάπτισμα του Αποστόλου Παύλου	116
4.6	Συμπεράσματα	126

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5.1	Συγκριτική Μελέτη των Βιβλικών Αφηγήσεων	120
5.1.1	Το Χρονικό της Θεραπείας	120
5.1.2	Η Πίστις στις Διηγήσεις των Θαυμάτων	123
5.1.3	Η Αμαρτία και η Παιδαγωγική Φύση των Παθών	138
5.1.4	Τα Σχίσματα και η Πνευματική Συσκότιση ως αντικείμενο της Θεϊκής Κρίσεως	130
5.1.5	Η Χριστολογία της Θεϊκής Εξουσίας	131

5.2 Συμπεράσματα Σύγκρισης	134
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	136
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	138
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	139
1. Πηγές	139
2. Πατερικά Υπομνήματα- Σειρές	140
3. Βοηθήματα	141
4. Χάρτες	141

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με θεματικό πυρήνα την απέλπιδα ασθένεια της τύφλωσης στη Βίβλο και ιδιαιτέρως στο σώμα της Καινής Διαθήκη, στόχος της εργασίας είναι η ανάδειξη της θεολογικής διάστασης του ανθρώπινου πάθους και της πίστεως, μέσα στο πλαίσιο της θείας οικονομίας, καθώς και των συμβολικών –εσχατολογικών προεκτάσεων που προσλαμβάνει η χορήγηση του φωτός από τον Ιησού Χριστό, το οποίο στη βιβλική σκέψη είναι ταυτόσημο με την ίδια τη ζωή. Για την μελέτη του ανωτέρω φαινομένου, τίθενται υπό μελέτη, τέσσερις αυτοδύναμες σκηνές θαυματουργικής θεραπείας της τύφλωσης, καθ' έκαστον των ευαγγελιστών μαρτυρούμενες: τη θεραπεία του τυφλού της Ιεριχούς, όπως απαντά στη συνοπτική παράδοση (Μκ. 10:46-52, Μτθ. 20:29-34, Λκ.18:35-43), λίγο πριν τη είσοδο του Ιησού στα Ιεροσόλυμα. Τη ζωοποίηση των οφθαλμών του εκ γενετής τυφλού όπως καταγράφεται στο νεότερο χρονικά Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο (Ιω.9:2-35), καθώς και την τύφλωση-θεραπεία του Αποστόλου Παύλου, η οποία διασώζεται στο ιστορικό βιβλίο των Πράξεων του Ευαγγελιστή και ιατρού Λουκά. Αν και σε μια πρώτη ανάγνωση οι αφηγήσεις αυτές δείχνουν να κινούνται σε αντιδιαστολή μεταξύ τους, εντούτοις κατά ένα ιδιαίτερο τρόπο τείνουν συνδέονται, καθότι στο πλαίσιο της δοκιμασίας και της σωματικής κατάπτωσης, περιγράφουν την ανθρώπινη ύπαρξη ευεργετούμενη και μετέχουσα στο σωτηριώδες έργο του Θεού, δημιουργώντας τοιουτοτρόπως τις προϋποθέσεις ώστε να τις προσεγγίσουμε συγκριτικά. Έχοντας ως σπονδυλική στήλη της εργασίας την ιδιότυπη αυτή κειμενική τους σχέση και μέσω της ιστορικοκριτικής, αφηγηματολογικής και θεολογικής προσέγγισης, θα συνεξετάσουμε το περιεχόμενο των εν λόγω διηγήσεων, προκειμένου να διερευνηθούν οι συγκλίσεις και οι αποκλίσεις μεταξύ τους, ως προς τα αφηγηματικά μέσα και του συμβολισμούς που επιστρατεύει ο εκάστοτε ευαγγελιστής, προκειμένου να μεταγγίσει στον αναγνώστη την βαθύτερη διάσταση της χριστολογικής αλήθειας και κοσμολογίας.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1. Πίνακας συντμήσεων

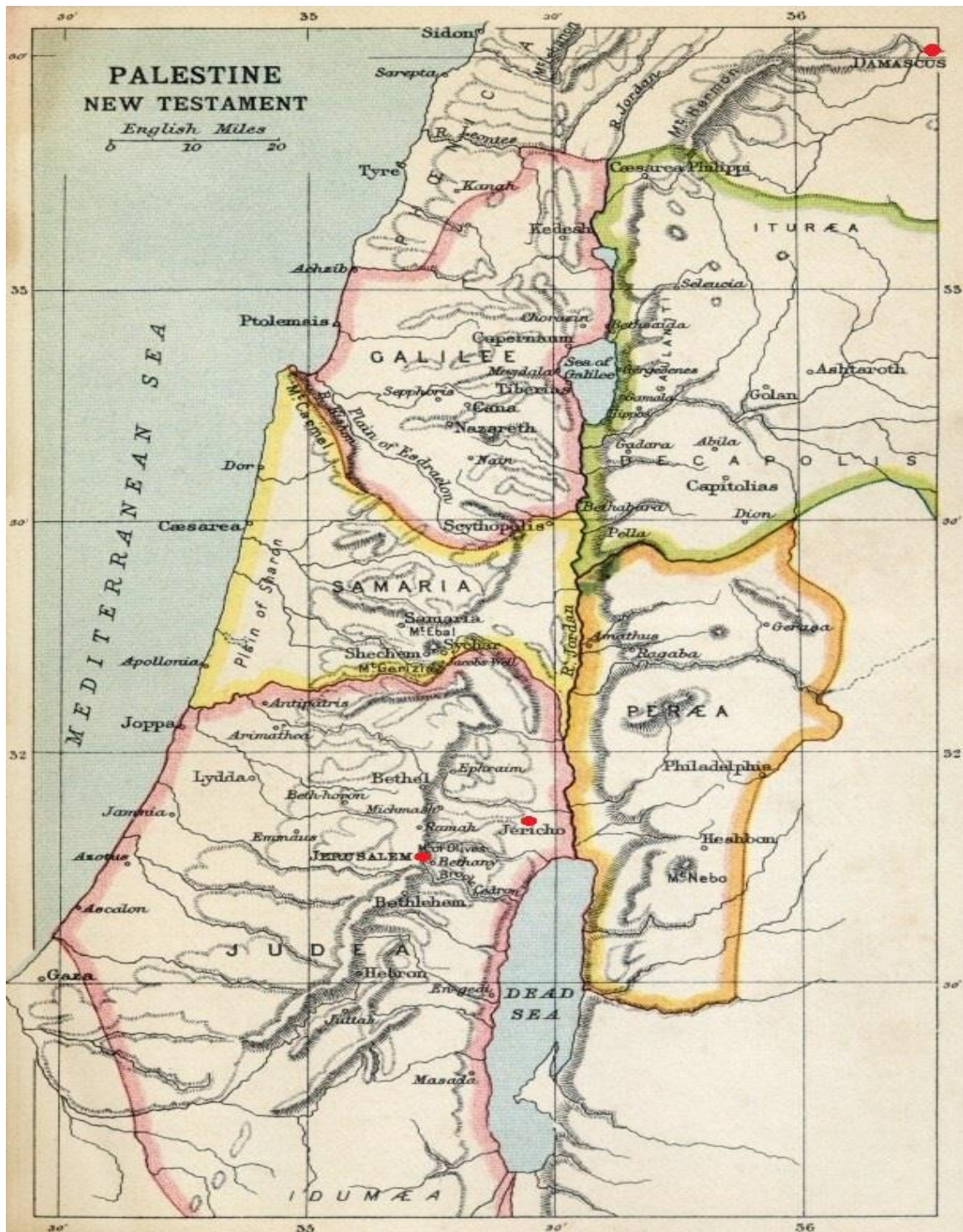
Παλαιά Διαθήκη		Καινή Διαθήκη	
Γέν	Γένεσις	Μκ	Κατά Μάρκον Ευαγγέλιον
Έξ	Έξοδος	Μτθ	Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον
Λευτ	Λευιτικόν	Λκ	Κατά Λουκάν Ευαγγέλιον
Αριθ	Αριθμοί	Ιω	Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον
Δευτ	Δευτερονόμιον	Πράξ	Πράξεις των Αποστόλων
Ιησ.Ν	Ιησούς του Ναυή	Ρωμ	Προς Ρωμαίους Επιστολή
Κρ	Κριταί	Α' Κορ	Α' Επιστολή προς Κορινθίους
Ρουθ	Ρουθ	Β' Κορ	Β' Επιστολή προς Κορινθίους
Α' Βασ	Βασιλειών Α'	Α' Θεσ	Α' Επιστολή προς Θεσσαλονικείς
Β' Βασ	Βασιλειών Β'	Β' Θεσ	Β' Επιστολή προς Θεσσαλονικείς
Νεεμ	Νεεμίας	Γαλ	Επιστολή προς Γαλάτας
Τωβίτ	Τωβίτ	Εφ	Επιστολή προς Εφεσίους
Α' Μακκ	Μακκαβαίων Α'	Φιλ	Επιστολή προς Φιλιπησίους
Β' Μακκ	Μακκαβαίων Β'	Κολ	Επιστολή προς Κολοσσαείς
Γ' Μακκ	Μακκαβαίων Γ'	Α' Τιμ	Α' Επιστολή προς Τιμόθεον
Ψλμ	Ψαλμοί	Β' Τιμ	Β' Επιστολή προς Τιμόθεον
Ιώβ	Ιώβ	Τιτ	Επιστολή προς Τίτον
Σοφ. Σολ	Σοφία Σολομώντος	Φλμ	Επιστολή προς Φιλήμονα
Σοφ. Σειρ	Σοφία Σειράχ	Εβρ	Επιστολή προς Εβραίους
Ωσ	Ωσηέ	ΙΑκ	Επιστολή Ιακώβου
Μιχ	Μιχαίας	Α' Πε	Α' Επιστολή Πέτρου
Ιων	Ιωνάς	Β' Πε	Β' Επιστολή Πέτρου
Ζαχ	Ζαχαρίας	Α' Ιω	Α' Επιστολή Ιωάννου
Μλχ	Μαλαχίας	Β' Ιω	Β' Επιστολή Ιωάννου
Ησ	Ησαΐας	Γ' Ιω	Γ' Επιστολή Ιωάννου
Ιερ	Ιερεμίας	Ιουδ	Επιστολή Ιούδα
Ιεζ	Ιεζεκιήλ	Αποκ	Αποκάλυψη Ιωάννου
Δαν	Δανιήλ		

Απόκρυφα

Μρτ. Ησ	Μαρτύριον Ησαΐα
Διαθ. Λευί	Διαθήκη Λευί
Διαθ. Βεν	Διαθήκη Βενιαμίν

2. Συντομογραφίες

βλ.	Βλέπε
δλδ.	δηλαδή
εκδ.	έκδοση/εκδότης
Κ.Δ	Καινή Διαθήκη
μ.Χ.	μετά Χριστόν
μτφρ	μετάφραση/μεταφραστής
ό.π.	όπου παραπάνω
Π.Δ.	Παλαιά Διαθήκη
πρβλ.	παραβάλε
π.Χ.	προ Χριστού
PG	J.P.Migne (επιμ.) Patrologiae Graeca
PL	J.P.Migne (επιμ.) Patrologiae Latina
σ./σσ.	σελίδα/σελίδες
στ.	στίχος ή στίχοι
τμ.	τόμος

Χάρτης της Παλαιστίνης και τμήματος της Συρίας, σημειωμένος με τις πόλεις όπου εξελίσσεται η δράση στις βιβλικές αφηγήσεις: Ιεριχώ, Ιερουσαλήμ και Δαμασκό¹

¹ Η εικόνα λήφθηκε από το βιβλίο Ernest Rhys, *The Book Atlas Of Ancient And Classical Geography*, London & Toronto: J. M. Dent & Sons, 1928

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1 Η Αγία Γραφή

Ανάμεσα σε όλες τις προφορικές και γραπτές παραδόσεις, η συγγραφή και η σύνθεση και το θεολογικό υπόβαθρο της Καινής Διαθήκης, στο μεγαλύτερο ποσοστό αναφορών, είναι βασισμένο στα κείμενα της Π.Δ., με την στενότερη σχέση μεταξύ των δύο διαθηκών να διατυπώνεται με ενάργεια από τον ιερό Αυγουστίνο²: «*Novum Testamentum in Vetere Testamento latet; Vetus Testamentum in Novo Testamento patet*», δηλαδή «η Καινή Διαθήκη λανθάνει στην Παλαιά. Η δε Παλαιά γίνεται ολοφάνερη δια της Καινής». Δίνοντας μια πιο ελεύθερη απόδοση της φράσης, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Καινή Διαθήκη αποτελεί εκπλήρωση αλλά και ολοκλήρωση της Παλαιάς, όπου ο Ιησούς Χριστός είναι ο αναμενόμενος Μεσσίας για τον οποίον μίλησαν οι Προφήτες. Άξια ιδιαιτέρας προσοχής είναι επίσης όσα καταγράφει ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος (354-407 μ.Χ.). Αναφερόμενος στις προφητείες της Π.Δ., τις σχετικές με την εξάπλωση της Βασιλείας του σε όλη την οικουμένη, κάνει το ακόλουθο σπουδαίο σχόλιο:

«Προέβαλε τήν Καινήν ἢ Παλαιά, καί ἡρμήνευσε τήν Παλαιάν ἢ Καινή. Καί πολλάκις εἶπον, ὅτι δύο Διαθήκαι, καί δύο παιδίσκαι, καί δύο ἀδελφαί, τόν ἕνα Δεσπότην δορυφοροῦσι. Κύριος παρά προφήταις καταγγέλεται· Χριστός ἐν Καινῇ κηρύσσεται· οὐ καινά τά καινά· προέλαβε γάρ τά παλαιά· οὐκ ἐσβέσθη τά παλαιά· ἡρμηνεύθη γάρ ἐν τῇ Καινῇ».³

Η Καινή Διαθήκη, η οποία ως όρος απαντά για πρώτη φορά στην προφητεία του Ιερεμιά (38:31), σε πρώιμο στάδιο δεν αποτελούσε σταθερά κάποια συλλογή βιβλίων με την σημερινή έννοια, αλλά προσδιόριζε μια νέα συνθήκη ισχύουσα μεταξύ Θεού και των ανθρώπων. Για την πρωτοχριστιανική Εκκλησία του 1^{ου} αιώνα μ.Χ., πριν την συγκρότηση των ιερών συγγραμμάτων της Καινής Διαθήκης, ως «Γραφή» θεωρούνταν αποκλειστικά η προφορικά μεταδιδόμενη Παλαιά Διαθήκη, στην οποία αναφέρονταν με τις φράσεις: «ο νόμος καί οι προφήται», «γέγραπται», «λέγει ἡ

² Βλ.Ιερός Αυγουστίνος, *Quaestionum in Pentateuchum libri VII*, PL 34. 623

³ Βλ.Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα Πάντα*, PG 50. 796

γραφής», «των εγγεγραμμένων», «κατά τάς γραφάς» κ.τ.τ.⁴ Σύμφωνα μάλιστα με τα χειρόγραφα ευρήματα του Κουμράν στη Νεκρά Θάλασσα, δίπλα στην αυθεντία των Γραφών αυτών προστίθενται ορισμένες συλλογές μεσσιανικών παλαιοδιαθηκικών κειμένων ή αποσπασμάτων, τα επονομαζόμενα Testimonia (μαρτυρίες) και Florilegia (ανθολόγια) ⁵.

Σταδιακά, καθότι εξακολουθούσε να είναι ακόμα ζωντανός ο απόηχος της διδασκαλίας του Ιησού, σε συνδυασμό με παρουσία των αποστόλων και των μαθητών τους, παρατηρείται μια προσπάθεια συγκέντρωσης της προφορικής και γραπτής παράδοσης, προκειμένου να ενισχυθεί το έργο της διάδοσης του χριστιανικού μηνύματος στον κόσμο. Οι επιστολές του Παύλου, γραμμένες σε μια περίοδο 15 ετών και απευθυνόμενες σε πρόσωπα και Εκκλησίες, ήταν κατά πάσα πιθανότητα τα πρώτα κείμενα που συγκεντρώθηκαν σε συλλογή από τους Χριστιανούς. Σε πρώτο χρόνο οι γειτονικές Εκκλησίες είναι πιθανόν να αντάλλαξαν επιστολές που είχαν σταλεί προς τις ίδιες, με αποτέλεσμα τη δημιουργία τοπικών συλλογών. Μάλιστα ο όδιος ο Παύλος φαίνεται να προτρέπει τους παραλήπτες των επιστολών του να τις μοιραστούν και με άλλους. Ενδεικτικά, στην Προς Κολοσσαείς (4:16) επιστολή του, ο απόστολος αναφέρει ότι οι ίδιοι οι Κολοσσαείς και οι γείτονες Λαοδικείς θα έπρεπε να ανταλλάξουν τις επιστολές που είχαν λάβει. Έτσι η σταδιακή επαύξηση των τοπικών συλλογών και η περαιτέρω ανταλλαγή επιστολών με πιο μακρινές Εκκλησίες, οδήγησε ταυτοχρόνως στη διαμόρφωση του σώματος των επιστολών του Παύλου⁶.

Η συστηματική καταγραφή ωστόσο της χειρόγραφης παράδοσης σε έναν σταθερό σώμα κειμένων φαίνεται ότι ωθήθηκε κυρίως από τη δράση του Μαρκίωνα⁷

⁴ Βλ. Ιωάννης Δ. Καραβιδόπουλος, *Εισαγωγή Στην Καινή Διαθήκη*, vol. viii (Θεσσαλονίκη: Ostrakon, 2016, σ.95-97.

⁵ Βλ. Μάρκος Α. Σιώτης, *Τα χειρόγραφα της Νεκράς Θαλάσσης Α': Ιστορία ανευρέσεως και περιγραφή αυτών* (Αθήνα: χ.ό, 1961), σ.80-82.

⁶ Στα τέλη περίπου του 1^{ου} με αρχές του 2^{ου} αιώνα μ.Χ. μαρτυρείται μια συλλογή των επιστολών του Παύλου που ονομάζεται «Corpus Paulinum». Οι σημαντικότερες μαρτυρίες που μας οδηγούν στο συμπέρασμα αυτό είναι του αποστόλου Πέτρου στην Β' Καθολική επιστολή του, του Αγίου Ιγνατίου Αντιοχείας και Αγίου Πολυκάρπου Σμύρνης.

⁷ Ο Μαρκίων γεννήθηκε προς το τέλος του 1^{ου} μ.Χ. αι. στην Σινώπη του Πόντου. Καταγόταν από εύπορη οικογένεια, ο ίδιος ασχολήθηκε με εφοπλιστικές επιχειρήσεις, ως πλοιοκτήτης. Ο Πατέρας του ήταν επίσκοπος Σινώπης. Αναφέρεται ότι ήταν ο ίδιος ο γονιός του, αυτός που τον απέκοψε από την Εκκλησία. Τον λόγο της αποπομπής του βρίσκουμε στον Ψευδο-Τερυλλιανό (*Adversus omnes haereses VI*). Σύμφωνα μ' αυτόν ο Μαρκίων εκδιώχθηκε για διαφθορά παρθένου.

στη Ρώμη το 140 μ.Χ.. Ο αιρετικός Μαρκίων, ο οποίος διακατείχεται από έντονο αντιουδαϊκό πνεύμα, ανέπτυξε ίσως τον πρώτο σωζόμενο κανόνα ιερών γραφών. Απορρίπτοντας εξ ολοκλήρου την Παλαιά Διαθήκη, ο κανόνας αυτός αποτελείτο από το «Ευαγγέλιον» και το «Αποστολικόν». Στο «Ευαγγέλιον» περιέλαβε μόνο το κατά Λουκά Ευαγγέλιο, ενώ στο «Αποστολικόν» μόνο τις δέκα από τις δεκατέσσερις επιστολές του Παύλου, αποκλείοντας τις Ποιμαντικές, Α και Β προς Τιμόθεο, προς Τίτο, καθώς και την προς Εβραίους επιστολή. Η εμφάνιση αυτού του ακρωτηριασμένου κανόνα φαίνεται πως κινητοποίησε και δημιούργησε στην Εκκλησία την επιτακτική ανάγκη συγκρότησης του δικού της κανόνα⁸ βάσει θεολογικών κριτηρίων⁹.

Λίγο πριν εκπνεύσει ο 2^{ος} αι. μ.Χ., σε κείμενα της εκκλησιαστικής γραμματείας εμφανίζονται οι πρώτες σαφείς ενδείξεις για μια νέα χρήση του όρου Διαθήκη, παραπέμποντας πλέον ρητά σε δύο συλλογές βιβλίων και παραδόσεων¹⁰, ενώ ο πρώτος σωζόμενος γραπτός κανόνας της Κ.Δ. είναι ο παλίμψηστος κανόνας του Μουρατόρι¹¹, χρονολογούμενος μεταξύ 150 και 239 μ.Χ.. Η αποκρυστάλλωση ωστόσο της τελικής μορφής του Κανόνα αρχίζει να διαφαίνεται κατά το δεύτερο μισό του 4^{ου} αιώνα μ.Χ., ο οποίος αποτελείτο από 49 βιβλία της Π.Δ και 27 της Κ.Δ, ομαδοποιημένα βάσει προφητικού, ιστορικού, διδακτικού και θεολογικού περιεχομένου.

⁸ Κίνητρο καταγραφής πιθανόν αποτέλεσε η αντίστοιχη ιουδαϊκή προσπάθεια που έγινε γύρω στα 90 μ.Χ. (σύνοδος της Ιάμνειας) να καθοριστεί ο κανόνας της Παλαιάς Διαθήκης. Επιπλέον η αλλαγή της γραφικής ύλης συνέτεινε ως ένα βαθμό στην ίδια εξέλιξη: ως την αρχή του 2^{ου} αιώνα μ.Χ. βασικό υλικό γραφής ήταν ο δύσχρηστος και περιορισμένος σε μέγεθος παπύρινος κύλινδρος. Για παράδειγμα μόνο το Κατά Λουκάν καταλάμβανε 10 μέτρα μήκους σε έναν τέτοιο κύλινδρο, τη στιγμή που ο μέσος κύλινδρος είχε μήκος γύρω στα 11 μέτρα. Άλλο γεγονός που βοήθησε την Εκκλησία να επιταχύνει την σύνταξη του Ιερού Κανόνα ήταν το διάταγμα του Διοκλητιανού (303 μ.Χ.) να καταστραφούν όλα τα ιερά βιβλία των Χριστιανών. Το σκληρό αυτό μέτρο εναντίον των Χριστιανών είχε ως αποτέλεσμα τον σαφέστερο διαχωρισμό των Ιερών Βιβλίων. Εξαιτίας αυτού του διωγμού διασώθηκαν ελάχιστα αποσπάσματα χειρογράφων των πρώτων τριών αιώνων.

⁹ Για τα κριτήρια επιλογής βλ. Σ. . Σ. Δεσπότης, *Ο Κώδικας των Ευαγγελίων. Εισαγωγή στα Συνοπτικά Ευαγγέλια και Πρακτική Μέθοδος Ερμηνείας τους* (Αθήνα: Άθως, 2009).σ.34-40

¹⁰ Βλ. Κλήμης ο Αλεξανδρεύς, *Τα ευρισκόμενα Πάντα*, Στρώματα, PG 9. 126

¹¹ Βρέθηκε από τον Ιταλό ιστοριογράφο καρδινάλιο L. A, Muratori (1672-1750) στην Αμβροσιανή Βιβλιοθήκη του Μιλάνου σε ένα χειρόγραφο του 8ου αιώνα και δημοσιεύθηκε το 1740 στο έργο του «*Antiquitates Italicae medii aevi*». Περιέχει τα βιβλία της Κ.Δ., που κυκλοφορούσαν κατά τον χρόνο της συγγραφής του, για τα οποία ως τότε βρίσκαμε μόνο αποσπασματικές και μεμονωμένες αναφορές, καθώς και κριτικές παρατηρήσεις περί του συγγραφέα, του χρόνου, του σκοπού και της γνησιότητας του καθενός βιβλίου, με τέτοιο τρόπο, ώστε θα έλεγε κανείς ότι πρόκειται για την πρώτη σύντομη Εισαγωγή στα βιβλία της Καινής Διαθήκης.

1.2 Δομικές και Θεολογικές Ιδιαιτερότητες Συνοπτικής και Ιωάννειας Παράδοσης

Η Καινή Διαθήκη, περιλαμβάνει τις δεκατέσσερις επιστολές του Αποστόλου Παύλου, τα τέσσερα Ευαγγέλια, τις Πράξεις των Αποστόλων, και την Αποκάλυψη του Ιωάννη. Τα τρία πρώτα ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης γραμμένα κατά χρονολογική σειρά, από τους Μάρκο¹², Ματθαίο¹³ και Λουκά¹⁴, λόγω των αξιοσημείωτων ομοιοτήτων τους, εν αντιθέσει με το έσχατο Ευαγγέλιο του Ιωάννη, που απέχει παρασάγγας από τα πρώτα, συνθέτουν τον κανόνα της συνοπτικής παράδοσης, εξ αυτού και ονομάζονται «Συνοπτικά», ενώ οι συγγραφείς «Συνοπτικοί». Το επίθετο «συνοπτικός» προέρχεται από το ουσιαστικό «σύνοψις» και από το ρήμα «συνορῶ»¹⁵, το οποίο ερμηνεύεται ως «βλέπω διά μιας ως εν συνόλω»¹⁶. Τους όρους μάλιστα «σύνοψις» και «συνοπτικά» για πρώτη φορά χρησιμοποίησε ο J.Griesbach το 1776¹⁷.

¹² Ως προς τον χρόνο συγγραφής, το Ευαγγέλιο γράφτηκε πιθανόν μεταξύ των ετών 64-70 μ.Χ., καθότι, σε αντίθεση προς τον Λουκά (19:43-44) και τον Ματθαίο (22:7), δεν γίνεται κανένας υπαινιγμός στην άλωση της Ιερουσαλήμ από τον Τίτο το 70 μ.Χ.. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Κλήμεντος και την πλειονότητα των ερμηνευτών ο τόπος συγγραφής του Ευαγγελίου είναι η Ρώμη και όχι στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, όπως υποστηρίζει ο ιερός Χρυσόστομος (PG 57.17). Βλ. Καραβιδόπουλος, *Εισαγωγή Στην Καινή Διαθήκη*, σ.162 και Δεσπότης, *Ο Κώδικας των Ευαγγελίων*, σ.147-148

¹³ Ως προς τον χρόνο συγγραφής του Ευαγγελίου υπάρχει αντιγνωμία μεταξύ των ερμηνευτών και μελετητών, καθώς η χρονολόγηση του εντοπίζεται σε ένα ευρύτερο διάστημα μεταξύ των ετών 61 (Ειρηναίος PG 7.1244) έως 100 μ.Χ. Σύμφωνα με την πλειονότητα των ερμηνευτών η συγγραφή του τοποθετείται μετά το 70 μ.Χ., λόγω του υπαινιγμού του στην υπαινιγμός στην καταστροφή της Ιερουσαλήμ 70 μ.Χ και πριν το 110 μ.Χ., καθότι η επιστολή του Ιγνατίου Αντιοχείας προς Σμυρναίους (1:1: «έκ παρθένου βεβαπτισμένον ὑπὸ Ἰωάννου ἵνα πληρωθῆ ἅσα δικαιοσύνη ὑπ' αὐτοῦ προϋποθέτει την ὑπαρξή του») προϋποθέτει την ὑπαρξή του (Μτθ.3:15 «οὕτως γὰρ πρέπον ἔστιν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην». Αναφορικά με τον τόπο οι πόλεις που έχουν προταθεί είναι η Τύρος, η Αλεξάνδρεια, η Έδεσσα και η Καισάρεια, με επικρατέστερη ωστόσο την Αντιόχεια της Συρίας, το δεύτερο κέντρο του Χριστιανισμού μετά την Ιερουσαλήμ. Βλ. Καραβιδόπουλος, *Εισαγωγή Στην Καινή Διαθήκη*, σ.186-187) και Δεσπότης, *Ο Κώδικας των Ευαγγελίων*, σ.186-188.

¹⁴ Ως προς τον χρόνο συγγραφής του Ευαγγελίου υπάρχει αδυναμία ακριβώς προσδιορισμού, κατά πάσα πιθανότητα ωστόσο εντοπίζεται στους χρόνους μετά το 70 μ.Χ., πιθανόν και μεταξύ των 81-96 μ.Χ. Αναφορικά με τον τόπο οι πόλεις που έχουν προταθεί είναι η Ρώμη, η Καισάρεια, στον ελλαδικό χώρο η Αχαΐα και Βοιωτία, με επικρατέστερη ωστόσο την Έφεσο λόγω της εγγύτητας του Ευαγγελίου με την ιωάννεια παράδοση. Βλ. Καραβιδόπουλος, *Εισαγωγή Στην Καινή Διαθήκη*, σ.197-198) και Δεσπότης, *Ο Κώδικας των Ευαγγελίων*, σ.251-260

¹⁵ Βλ. Lidell & Scott, *Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Ελληνικής Γλώσσας* (Αθήνα: Πελεκάνος, 2007),σ.1250

¹⁶ Βλ. Δημήτριος Δημητράκος, *Μέγα Λεξικόν ὅλης της Ελληνικής Γλώσσας*, τ. 13 (Αθήνα: Δομή, 1964), σ.6976

¹⁷ Βλ. Δεσπότης, *Ο Κώδικας των Ευαγγελίων*. σ.96

Έτσι τα Ευαγγέλια αυτά καταγραφόμενα σε παράλληλες στήλες και συγκρινόμενα, μπορούν να εξεταστούν συνοπτικά (συν-όψις), τόσο ως προς τη μορφή, όσο και ως προς το περιεχόμενο και τις υφιστάμενες πηγές, που έχουν χρησιμοποιήσει οι ευαγγελιστές, προκειμένου να εντοπιστούν οι μεταξύ τους αναλογίες και οι αποκλίσεις¹⁸.

Κατά την άποψη πολλών ερευνητών, το ευαγγέλιο του Λουκά και οι Πράξεις αποτελούσαν αρχικά ένα ενιαίο δίτομο έργο, οποίο και μετά την ένταξή του στον Κανόνα χωρίστηκε¹⁹. Έτσι βάσει περιεχομένου ο «πρῶτος λόγος» (Πράξ. 1:1) εντάχθηκε στον Κανόνα μαζί με τα Ευαγγέλια του Μάρκου, Ματθαίου και Ιωάννη συν-εξιστορώντας την επίγειας διακονίας του Ιησού Χριστού, με τις Πράξεις, ως μάρτυρας της αποστολικής δράσης να έπονται. Ένα ακόμα στοιχείο που συνευδοκεί στην οργανική σχέση μεταξύ τρίτου Ευαγγελίου και Πράξεων είναι η συνάφεια ανάμεσα στον επίλογο του ενός και στον πρόλογο του άλλου αντίστοιχα. Ως εκ τούτου το γεγονός της Παρουσίας του Ιησού στους μαθητές και της Ανάληψης του (Λκ.24), με το οποίο κατακλείεται το ευαγγέλιο θα αποτελέσει τον θεματικό άξονα του προοιμίου των Πράξεων (Πράξ. 1:1-10). Τέλος χαρακτηριστική είναι εξίσου η εγγύτητα του Ευαγγελίου ως προς την έκταση, τη δομή, το λεξιλόγιο και τη θεολογία των Πράξεων²⁰. Ιδίως αναφορικά με την ανατομία του συγγραφικού του υλικού, ο Λουκάς φαίνεται σκοπίμως να παραλείπει στοιχεία και γεγονότα, τα οποία θα μνημονεύσει στο δεύτερο τόμο του έργου του, στις Πράξεις.²¹

Ερχόμενοι στο τελευταίο χρονολογικά μεταξύ των τεσσάρων Ευαγγελίων, το Κατά Ιωάννην, βλέπουμε να παρουσιάζει αξιοσημείωτες διαφορές αναφορικά με τον τρόπο έκθεσης του συγγραφικού υλικού, τη γλώσσα και το θεολογικό του περιεχόμενο. Υφολογικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά, όπως η οργάνωση του λόγου σε μικρές ενότητες, η χρήση όρων με ιδιαίτερη θεολογική βαρύτητα (φως, ζωή, δόξα, Υιός του Ανθρώπου, αλήθεια), η κυκλική επαναφορά ενός θέματος (ρήμα ή σημείο-σχίσμα-κρίση) και η συσσώρευση αντιθέσεων (ζωή-θάνατος, φως-σκότος, πίστη-απιστία, ο άνωθεν- ο ὢν ἐκ τῆς γῆς), αποτελούν πεδία αναφοράς που χρήζουν

¹⁸ Για το συνοπτικό πρόβλημα, βλ. Δεσπότης, *Ο Κώδικας των Ευαγγελίων*. σ.94-97

¹⁹ Βλ. Καραβιδόπουλος, *Εισαγωγή Στην Καινή Διαθήκη*, σ.230

²⁰ Βλ. Δεσπότης, *Ο Κώδικας Των Ευαγγελίων*, σ.237-342

²¹ Βλ. Δεσπότης, *Ο Κώδικας Των Ευαγγελίων*, σ.261

ιδιαίτερης προσοχής, προκειμένου να γίνουν αντιληπτά τα βαθύτερα νοήματα του βιβλικού κειμένου²².

Εν αντιθέσει με τη συνοπτική παράδοση, στην οποία η μεσσιανικότητα του Ιησού αποκαλύπτεται διαδοχικά και ενίοτε με πολλές προφυλάξεις, στο τέταρτο ευαγγέλιο από την αρχή μέχρι το τέλος είναι μια συνεχής διακήρυξη της θεικής Του υπόστασης, αποκάλυψης στον κόσμο και η φανέρωση της «δόξας» Του, αποκορύφωμα της οποίας αποτελεί ο Σταυρός, η Ανάσταση και η Επάνοδος του Ιησού στο Θεό Πατέρα. Εξ αυτού το ευαγγέλιο δεν αρχίζει με το γενεαλογικό δέντρο του Εμμανουήλ (πρβλ.Μτθ.1:1), τη διακονία του Ιωάννη του Βαπτιστή, ως προδρόμου του Χριστού (πρβλ.Μκ.1:1) ή με την αναγγελία της γεννήσεως του (πρβλ.Λκ.1:4), αλλά με έναν ύμνο προς τον "σarkωθέντα Λόγο" και τη μαρτυρία το Βαπτιστή ως «άπεσταλμένου παρὰ θεοῦ» (στίχ.6, 15), για την έλευση του Χριστού.

Στο κυρίως τώρα σώμα του κειμένου και στο πλαίσιο επικοινωνίας του Ιησού με τον κόσμο, απαντούν οι παραβολικές Του διηγήσεις, οι οποίες στους μεν συνοπτικούς συγγραφείς αποκαλούνται «παραβολές», στο δε κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο «παροιμίες».²³ Μέσω αυτών ο Κύριος μεταγγίζει με μοναδικό τρόπο γνώση δύσληπτη για την ανθρώπινη νόηση, παραβάλλοντας εικόνες από τον φυσικό κόσμο και την καθημερινότητα με στοιχεία της "βασιλείας του Θεού", η οποία ως έννοια στο Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο αντικαθίσταται από τις εκφράσεις "αιωνία ζωή" ή απλώς "ζωή"²⁴, προσδίδοντας στη σωτηρία που εμποιεί η παρουσία του Ιησού εγκόσμια προοπτική.

Από τις 56 παραβολές²⁵ των Συνοπτικών, ο Ιωάννης δεν μνημονεύει καμία εξ αυτών. Εντούτοις παραθέτει εκτενείς ή βραχύλογες ομιλίες του Κυρίου με

²²Βλ. Richard Bauckham and Carl Mosser, *The Gospel of John and Christian Theology* (Grand Rapids: Michigan: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 2008). σ.6-10

²³Μκ.4:33-34: «Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλάς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον καθὼς ἠδύνατο ἀκούειν·χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἴδιαν δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα»· Μτθ.13:3:«Καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς» · Λκ. 8:10 :«λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν» · Ιω.16:25 :«Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω»

²⁴ Βλ.Ιω. 12:50, 14:6, 17:3

²⁵ Το Ευαγγέλιο του Μάρκου περιέχει συνολικά 9 παραβολές (2:22, 4:2-20, 26-29, 30-32· 9:50, 12:1-12, 13:28-32, 33-37), από τις οποίες 2 είναι μοναδικές. Το Ευαγγέλιο του Λουκά περιέχει συνολικά 24 παραβολές (5:37, 6:47-49, 7:41-43, 8:4-15, 10:30-37, 11:5-13, 12:16-21, 35-40, 42-48· 13:6-9, 18-19, 20-21. 14:6-24, 28-30, 31-35· 15:1-7, 8-10 11-32· 16:1-13, 19-31· 17:7-10, 18:1-8, 9-14· 19:11-27, 20:9-19, 21:29-33), εκ των οποίων οι 18 είναι μοναδικές παραβολές. Το Ευαγγέλιο του Ματθαίου περιέχει 23 (3:3-23, 5:13, 14-16, 9:17, 7:24-27, 13:24-30, 31-32, 33-35, 44, 45, 46, 47-50 ·18:12-14, 23-

διαφορετικό θεολογικό περιεχόμενο και ύφος, ενώ για πρώτη φορά εισάγει στο βιβλικό τοπίο των αλληγορικών λόγων δύο νέες δυναμικές και συμβολικές εικόνες από την καθημερινή ζωή, τις οποίες και ονομάζει «παροιμίες»: του Καλού Ποιμένα (Ιω. 10:1-21)²⁶ και της Αμπέλου (Ιω.15:1-8)²⁷. Σε πολλούς λόγους το καταστάλαγμα αποτελούν οι ρήσεις «ἐγὼ εἰμί»²⁸ και «ἀμὴν λέγω ὑμῖν»²⁹, κατεξοχήν έκφραση του αποκαλυπτόμενου Θεού στη ανθρώπινη ιστορία, οι οποίες λαμβάνουν εσχολογικές διαστάσεις, καθώς ενέχουν ταυτοχρόνως υπόσχεση και απειλή, με τον Ιησού ως χορηγό της ζωής και κριτή να βρίσκεται στη θέση του Θεού της Π.Δ.. Επίσης εναντιθέσει με τα Συνοπτικά Ευαγγέλια, όπου παρατίθενται περιπτώσεις εξορκισμού, ο Ιωάννης δεν περιγράφει καμία θεραπεία απαλλαγής του ανθρώπου από τη δαιμονική επήρεια³⁰.

Και ενώ τα ανωτέρω υπάγονται στα ρήματα του Κυρίου, κατεξοχήν έργα Του σαρκωθέντα Λόγου αποτελούν τα Θαύματα, με τις αφηγήσεις των Θαυμάτων να είναι ένα από τα ζωτικότερα σημεία στα οποία συγκλίνουν και οι τέσσερις ευαγγελιστές. Οι μεν συνοπτικοί βλέπουμε να κάνουν χρήση του όρου «δυνάμεις», ενώ αντίστοιχα ο Ιωάννης του όρου «σημεία», καθώς σκοπός της επιτέλεσης τους δεν ήταν η πρόκληση θαυμασμού, αλλά η σήμανση και η αποκάλυψη της θεϊκής δόξας. Από τη λίστα θαυμαστών σημείων που απαντούν στα συνοπτικά Ευαγγέλια, ο Ιωάννης διασώζει μονό δύο εξ αυτών, στο κεφ.6, τον πολλαπλασιασμό των άρτων (6:1-15)³¹ και τον περίπατο του Ιησού πάνω στα ύδατα της λίμνης Γενησαρέτ, στη

35· 20:1-16, 21:28-32, 33-45· 22:2-14, 24:32-35, 25:1-13, 14-30), εκ των οποίων οι 11 είναι μοναδικές.

²⁶ Πρβλ. Ψλμ.22, 48:15 · Ησ. 40:11 · Ιε. 34 · Ζαχ.11:7

²⁷ Βλ. Σάββας Αγουρίδης, *Το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο- Α'Κεφ.1-12* (Θεσσαλονίκη: Π.Πουρνάρας, 2005),σ. 26-27

²⁸ Βλ. Ιω.4:26· 6:20, 35, 41, 48, 51 · 7:34, 36 · 8:12, 16, 18, 23-24, 28, 58 · 9:9· 10:7, 9, 11, 14 · 11:25, 12:26, 13:19, 33· 14:6, 15:1,5 · 18:5, 6, 8, πρβλ. Γέν. 26:24, 31:13, 46:3. Έξ. 3:6, 14· 8:18, 20:5, 29:46.

²⁹ Βλ. Ιω.1:51· 3:3, 5, 11· 5:19, 24, 25· 6:26, 32, 47, 53· 8:34, 51, 58· 10:1, 7· 12:24· 13:20, 21, 38· 14:12· 16:20, 23· 21:18

³⁰ Μκ. 3:10-11 (θεραπίες δαιμονιζομένων), 5: 1-20 (του δαιμονισμένου των Γεργεσηνών), 7:24-30 (της θυγατέρας της Συροφονικίσσης), 9:14-29 (θεραπεία του σεληνιασμένου νέου) · Μτθ. 8:28-34 (των δύο δαιμονισμένων των Γεργεσηνών), 9:33 (του δαιμονισμένου κωφού), 12:22 (του δαιμονιζομένου κωφού και τυφλού), 15:21-28 (της θυγατέρας της Χανααίας), 17: 14-21 (του σεληνιασμένου νέου)· Λκ. 4: 33-35 (του δαιμονισμένου της Καπερναούμ), 4: 41-42 (θεραπίες δαιμονισμένων), 8:2 (της Μαρίας της Μαγδαληνής), 8:26-39 (του δαιμονισμένου των Γαδαρηνών), 9:37-43 (του σεληνιασμένου νέου), 11:14 (του δαιμονισμένου κωφού), 13:10-17 (της συγκύπτουσας γυναίκας)

³¹ Μκ. 6:30-44.8:1-10. Μτθ.14:13-21, Λκ. 9:10-17

Γαλιλαία (6:16-21)³². Συγχρόνως μόνο από τη γραφίδα του προέρχονται πέντε από τα επτά συνολικά σημεία που επιτελεί ο Κύριος, τα οποία προηγούνται των αποκαλυπτικών του διαλόγων, με εξαίρεση τη θεραπεία του υιού του εκατόνταρχου, που έρχεται να επικύρωση την αλήθεια των ρημάτων του Ιησού (4:14). Τα πέντε αυτά σημεία είναι τα εξής:

1. Ο γάμος στην Κανά (Ιω. 2:1-11)
2. Η θεραπεία του υιού του εκατόνταρχου (Ιω.4:46-54)
3. Η θεραπεία του παραλύτου της Βηθεσδά (Ιω.5:1-16)
4. Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού (Ιω.9:1-41)
5. Η ανάσταση του Λαζάρου (Ιω.11:1-44)

Αν και οι τέσσερις Ευαγγελιστές συμφωνούν ότι ο Ιησούς δεν επιτέλεσε θαυματουργικά σημεία-δυνάμεις την τελευταία εβδομάδα πριν το Πάθος, παρατηρείται μια σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ του Ιωάννου και των συνοπτικών Ευαγγελιστών ως προς τη χρονική συνάφεια και γεωγραφικά πλαίσια της δράσης των πρωταγωνιστών, τα οποία στο Ιωάννη εμφανίζονται διευρυμένα. Έτσι με αφετηρία τον προοιμιακό ύμνο, ο τέταρτος Έυαγγελιστής ανοίγει ένα παράθυρο στο Βασίλειο της αιωνιότητας και σταδιακά ακολουθεί τον βηματισμό του Ιησού Χριστού καθώς εισέρχεται στην ανθρώπινη ιστορία, με τη δράση του να εντοπίζεται κυρίως στη Γαλιλαία. Παράλληλα ο τέταρτος ευαγγελιστής καταγράφει πέντε ανόδους του Ιησού στα Ιεροσόλυμα, τρεις εκ των πέντε λαμβάνουν χώρα τις παραμονές των μεγάλων θρησκευτικών εορτών, εντείνοντας τον συμβολικό του χαρακτήρα. Η πρώτη κατά το ιουδαϊκό Πάσχα, με τον το Ιησού να εισέρχεται στον προαύλιο χώρο του Ναού και να ανατρέπει τις τράπεζες των αργυραμοιβών και των πωλούντων «τὰς περιστερὰς» (2:13-25). Η δεύτερη κατά την εορτή των Πουρίμ, πριν το δεύτερο Πάσχα, όπου και πραγματοποιείται η θεραπεία του παραλύτου της Βηθεσδά (5:1-47) και η τρίτη κρυφά κατά την εορτή της Σκηνοπηγίας (7:10). Το Δεκέμβριο του ίδιου έτους, κατά την εορτή των Εγκαινίων, όπου και πραγματοποιείται η θεραπεία της υπό μελέτης θεραπείας του εκ γενετής τυφλού, βλέπουμε τον Ιησού να διατρέχει τη στοά του Σολομώντος, διαλεγόμενος με τους ομοεθνείς του. Εν συνεχεία μεταβαίνει στην Περαία, πέραν του Ιορδάνη, κοντά στο Σαλήμ (10:40-42), ενώ μετά να επιστρέψει στην Βηθανία, όπου και ανασταίνει τον

³² Μκ.6:45-52. Μτθ.14:22-33

Λάζαρο (11:1-51). Τέλος από την πόλη Εφραΐμ κοντά στην έρημο, όπου διέτριβε με τους μαθητές του(11:52-57) και μετά το Δείπνο στο σπίτι του Λαζάρου στη Βηθανία (12:1-11), έξι ημέρες πριν το τρίτο Πάσχα, ο Κύριος ανεβαίνει θριαμβευτικά στα Ιεροσόλυμα (12:12-50). Κατ' αυτό τον τρόπο ο Ιωάννης εκδιπλώνει τρία χρόνια δημόσιας δράσης του Ιησού Χριστού, εν αντιθέσει προς τη συνοπτική παράδοση που αναφέρεται μόνο στην τελευταία είσοδο στα Ιεροσόλυμα πριν το Πάθος³³.

Ιδιαίτερος αισθητή και αξιοσημείωτη είναι η χρονική μετάθεση των γεγονότων που επιχειρεί ο Ιωάννης, προκειμένου να εξυπηρετήσει τον συγγραφικό σκοπό της αφήγησης του. Από τον πρόλογο μέχρι τον επίλογο του Ευαγγελίου, τα γεγονότα έχουν εμφανώς προγραμματιστικό χαρακτήρα (ΐνα)³⁴, εκδηλώνοντας ταυτόχρονα μια τάση ανατροπής και ελευθερίας από καθετί παραδεδομένο. Εξ αυτού η Κάθαρση του Ναού τοποθετείται στην αρχή του Ευαγγελίου, εν αντιθέσει με τη συνοπτική παράδοση, προμηνύοντας ότι ο Υιός ήρθε να αντικαταστήσει τις θυσίες στον Ναό, θέτοντας τον εαυτό ως αντίλυτρο (Ιω.2:13)³⁵. Πέραν της μετάθεσης των γεγονότων αξιοσημείωτες είναι λεπτομέρειες μη διασωζόμενες από τα άλλα ευαγγέλια παρά μόνο από τη γραφίδα του τέταρτου Ευαγγελιστή. Συγκεκριμένα:

1. Τη νύχτα της Προδοσίας ο Ιωάννης πριν το τελευταίο Δείπνο Του Κυρίου με τους, τοποθετεί τη σκηνή του νιπτήρα (Ιω.13:7), καθιστώντας σαφές την υπεροχή της διακονίας και προσφοράς έναντι της θείας κοινωνίας.
2. Η ανάσταση του Λαζάρου, που ως γεγονός σφραγίζει την μοίρα του Ιησού και ταυτόχρονα αποτελεί προτύπωση της Ανάστασης του Ιησού, απαντά μόνο στον Ιωάννη.
3. Στο κεφάλαιο της Σταύρωσης ο Ιησούς δεν εκπνέει με την κραυγή αγωνίας³⁶, αλλά με τις δύο λέξεις, "διψῶ" (Ιω.19:28) και "τετέλεσται" (Ιω.19:30), προκειμένου να δείξει ότι τα πάντα έχουν εκπληρωθεί, πριν ο ίδιος παραδώσει το Πνεύμα Του³⁷.

³³ Βλ. Μκ.11:7-8, Μτθ.21:1-11, Λκ.19:28-44

³⁴ Ιω.1:7, 2:25, 3:15, 3:17, 3:21, 4:34, 5:23, 5:36, 6:39, 9:39, 10:38, 11:11-15, 11:42, 12:23, 12:47, 13:18, 14:13, 15:25, 16:7, 17:1-4, 12:47, 18:9, 18:32, 19:35, 20:31

³⁵ Μκ.11:15, Μτθ. 21:12, Λκ. 19:34

³⁶ Μκ.15:34, Μτθ.27:46

³⁷ Μτθ. 27:50, Λκ.23:46

4. Τέλος μόνο ο Ιωάννης διασώζει την λεπτομέρεια πως οι Ρωμαίοι στρατιώτες, διαπιστώνοντας τον θάνατο του σταυρωθέντα Ιησού, δεν σπάνε στα σκέλη του, αλλά τον λογχίζουν στα πλευρά από τα οποία βγήκε αίμα και ύδωρ, (Ιω.19:32-38).

Βάσει των ανωτέρων είναι σαφές ότι η Αγία Γραφή πρέπει να νοείται ως ενιαίο σώμα, στο οποίο λαμβάνει χώρα μια συνεχής και σταδιακή αποκάλυψη του Θεού στον κόσμο. Στα γεγονότα της γέννησης του Ιησού, της ζωής, των θαυμάτων, του θανάτου και της Ανάστασης όπως περιγράφονται στα Ευαγγέλια και στις Πράξεις των αποστόλων, βρίσκουμε την εκπλήρωση πολλών από τις προφητείες που καταγράφηκαν εκατοντάδες χρόνια νωρίτερα στη Π.Δ. και που σχετίζονταν με την πρώτη έλευση του Μεσσία και τη δράση του. Αυτές ακριβώς οι λεπτομέρειες είναι που τεκμηριώνουν τη μεσσιανική ταυτότητα και θεϊκή φύση των έργων και των ρημάτων του Ιησού Χριστού, με τον ίδιο να επιδεικνύει ιδιαίτερο σεβασμό απέναντι στην παλαιοδιαθηκική παράδοση, αναφερόμενος σ' αυτήν με τον όρο «Γραφήν»³⁸ και επικαλούμενος πολλά σημεία από το περιεχόμενο της³⁹. Συνεπώς η προσέγγιση ενός κειμένου της Κ.Δ πρέπει να γίνεται σε συνάρτηση του περιεχομένου της Π.Δ, ώστε να μπορεί να κατανοηθεί πλήρως το ιστορικό υπόβαθρο, το περιβάλλον που δρουν οι χαρακτήρες, καθώς και το σύστημα αξιών, προσδοκιών και πεποιθήσεων, στο οποίο αναφέρεται η Καινή Διαθήκη.

Στην επόμενη ενότητα θα προσεγγίσουμε τα κοινά μοτίβα, που αποτελούν τον θεματικό άξονα των υπό μελέτη περικοπών, επί τη βάσει των οποίων αναπτύσσεται η θεολογία του εκάστοτε ευαγγελιστή, εντοπίζοντας και αναδύοντας παράλληλα κείμενα από τα προφητικά, ιστορικά και ποιητικά βιβλία της Π.Δ.. Συγκεκριμένα θα εστιάζουμε στην σημασία της ασθένειας και της θεραπείας, προκειμένου να διαισθανθούμε το πώς οι άνθρωποι της εποχής που γράφονται τα Ευαγγέλια αντιμετώπιζαν τις δύο έννοιες, εσωτερικά και εξωτερικά, και ποιο μέσο ίασης επιλέγονταν, ενώ στη δεύτερη υποενότητα θα μελετήσουμε τις συμβολικές και εσχατολογικές προεκτάσεις του οφθαλμού και της τύφλωσης στη βιβλική παράδοση.

³⁸ Η ίδια η λέξη «Γραφές» στη χρήση της από τους πρώτους Χριστιανούς σήμαινε πρώτα απ' όλα ακριβώς την Παλαιά Διαθήκη και προφανώς μ' αυτήν την έννοια αυτή η λέξη χρησιμοποιείται στο Σύμβολο της Πίστεως: «κατά τας Γραφάς», δηλ. κατά τις προφητείες και τις προσδοκίες της Παλαιάς Διαθήκης. Οι Αποστολικοί Πατέρες, οι Απολογητές και οι Εκκλησιαστικοί Συγγραφείς των τριών πρώτων αιώνων αναφέρονται στα βιβλία της Π. Διαθήκης με τις λέξεις «θείαι γραφαί», «καθώς γέγραπται», «φησίν η Γραφή».

³⁹ Πρβλ. Μτθ 5:17, Μκ 12:24, 14:49, Ιω 5:39

1.3 Η Ασθένεια και η Θεραπεία στην Παλαιά Διαθήκη

Στην Π.Δ. η ασθένεια⁴⁰ (α-σθένος) νοείται ως μια κατάσταση αδυναμίας και εξασθένησης του σώματος⁴¹, του νου και της ψυχής σε άμεση σχέση με τον Θεό⁴². Καθώς στη βιβλική σκέψη, όλα εκπορεύονται από το Θεό, είναι αδύνατο να μη δει κανείς την ασθένεια ως ένα πλήγμα του Θεού προς τον άνθρωπο. Έχοντας στρέψει, σχεδόν αποκλειστικά, την προσοχή της στην θρησκευτική σημασία της ασθένειας και της θεραπείας, σπάνια βλέπουμε να αναζητούνται τα οργανικά αίτια των σωματικών παθών, αλλά αποδίδονταν στην αμαρτία του ανθρώπου, προσωπική ή των άλλων, είτε στην ενέργεια του διαβόλου. Γι' αυτό πολλές φορές βλέπουμε να σκιαγραφείται το σχήμα αμαρτία > τιμωρία, όπου η τιμωρία αυτή μπορεί να λάβει τη μορφή της αρρώστιας, της επιδημίας, της φτώχειας, της πείνας, του πολέμου, είτε και της καταπίεσης από άλλους λαούς⁴³. Επιχειρώντας μια ιστορική αναδρομή, σύμφωνα με τις μαρτυρίες της παλαιοδιαθηκικής παράδοσης, ο Κάιν ήταν ο πρώτος άνθρωπος που εξαιτίας της αμαρτίας του, της αδελφοκτονίας, απέκτησε νοσηρό σώμα και νοσηρή ψυχή, ζώντας σε συνεχή κλονισμό και φόβο (Γεν 4:12). Η ασθένεια ως σημείο οργής του Θεού προς τον αμαρτωλό εμφανίζεται και στην ιστορία του Ναζιραίου Σαμψών, ο οποίος δεν ασθένησε από κάποια σωματική νόσο, αλλά έχασε τη σωματική του ρώμη, εξαιτίας της αμαρτίας του (Κρ. 16:17-19). Η σύνδεση αμαρτίας⁴⁴ και ασθένειας, όπως ήταν αναμενόμενο, πέρασε και στο θρησκευτικό του νόμο του Ισραήλ, με σκοπό να ριζώσει στη συνείδηση του λαού. Ιδιαίτερα η ασθένεια προβαλλόταν από το νόμο ως μία από τις πιο σοβαρές κατάρεις που θα έπληττε το λαό για την απιστία και την ανυπακοή του. Μάλιστα αυτή η ανυπακοή σε πολλές περιπτώσεις θα οδηγούσε, πέραν της σωματικής κατάπτωσης, σε ψυχική ασθένεια

⁴⁰ Για τη λέξη ασθένεια βλ. Xavier-Leon Dufour_μτφρ.Σάββα Αγουρίδη, *Λεξικό βιβλικής θεολογίας* (Αθήνα: Άρτος Ζωής, 1980),σ.151. Επίσης βλ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* (Κέντρο Λεξικολογίας, 2002), σ.295 : είναι μία κατάσταση ή συμπεριφορά που φανερώνει ότι κάποιος/κάτι βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο σε σχέση με μία διαδικασία εξέλιξης.

⁴¹ Η σωματική αρρώστια στα βιβλικά κείμενα δηλώνεται κυρίως με τα ουσιαστικά νόσος, αρρώστια, μαλακία και πληγή.

⁴² Ψλ.37:11. 38: 9,10. Ιώβ. 19:20,21

⁴³ Δευτ 30:3, Ψλ 25:1, Παρ.24:16, Ιερ 6:21

⁴⁴ Βλ.Αθανάσιος Παπαρνάκης, *Ασθένεια και Αμαρτία στη Βιβλική Θεολογία* (Αθήνα: Πρακτικά Ι' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου Στελεχών Ιερών Μητροπόλεων, 2009), σ.59-84

και αορασία (Δευτ.28:28-29). Αντίθετα, η φύλαξη των εντολών θα επέφερε πολλές ευλογίες ανάμεσα στις οποίες υγεία, μακροημέρευση και γονιμότητα. Επί τη βάση της προσέγγισης αυτής δυνάμεθα να κατανοήσουμε και την έννοια της κρίσεως του Θεού, δια της αλήθειας, δηλαδή της πιστότητας του ανθρώπου απέναντι στον Κύριο και την Διαθήκη-εντολές του⁴⁵. Η σημασία της κρίσεως στη σωματική και διανοητική ίαση θα επανέλθει δυναμικά στις υπό έρευνα διηγήσεις θεραπείας της τύφλωσης, εκφραζόμενη μέσα από σκηνές αντιγνωμίας, κοινωνικού διχασμού και άρνησης της επίγειας δράσης και θεϊκής προέλευσης του Ιησού Χριστού

Για τους προφήτες ωστόσο η ασθένεια λαμβάνει μια άλλη διάσταση, όπου μαζί με την θεραπεία εντάσσονται στο μυστήριο της σωτηρίας του ανθρώπου. Στον Ησαΐα η προσέγγιση της ασθενείας από τον προφήτη γίνεται με τη μετοχή "ασθενούντες", η οποία χαρακτηρίζει όσους που δε γνωρίζουν τον Θεό ή τους πνευματικά αδιάφορους και απρόθυμους να προσέξουν και να κατανοήσουν την αλήθεια του Θεού (Ησ.32:7-8). Από την αναφορά του στα είδωλα (Ησ.44:12), το ρ. ασθενώ λαμβάνει τη σημασία του "είμαι φθαρτός, υποκύπτω στη φθορά", καταδεικνύοντας εμμέσως την πτωτική φύση όσων υπόκεινται κατάσταση ασθενείας, με τον προφήτη να αφήνει παρακαταθήκη το ελπιδοφόρο μήνυμα της σωτηρίας, διαβλέποντας τον ερχομό του πάσχοντα δούλου του Θεού, ο οποίος θα εγκαινιάσει μια εποχής ίασης και εξιλέωσης από τα πάθη και την αμαρτία της ανθρωπότητας (53:4). Στον Δανιήλ (11:14) το ρ. ασθενώ λαμβάνει την έννοια του "αποτυγχάνω στο σκοπό μου, δεν εκπληρώνεται το όραμά μου", αναφερόμενος στην αποτυχημένη επανάσταση των Ιουδαίων, ενώ ανάλογη χροιά λαμβάνει και στο βιβλίο του προφήτου Μαλαχία (2:8), ο οποίος, θέλοντας να αποκαταστήσει την διασαλευμένη ηθική τάξη, ασκεί κριτική κατά των ιερέων για τον τρόπο τέλεσης της λατρείας, επιρρίπτοντας τους βαρύτερες ευθύνες για τις κακές συνήθειες του λαού.

Σημαντική είναι ακόμα η αντιθετική στάση που κρατά ο προφήτης Ιεζεκιήλ στην ισχύουσα αντίληψη που θέλει την ασθένεια σε κάποιες στις περιπτώσεις ανθρώπων να μην είναι αποτέλεσμα δικής τους αμαρτίας, αλλά επειδή αμάρτησαν κάποιοι άλλοι πάνω τους ή πριν από αυτούς, όπως στη περίπτωση των γονέων⁴⁶. Αυτή η καθεστηκυία αντίληψη περί αμαρτίας και σωματικών παθών θα αποτελέσει το θεματικό στοιχείο από το οποίο εφορμάται η ιωάννεια αφήγηση της θεραπείας τους

⁴⁵ Τωβ.3:2, Ησ.59:14

⁴⁶ Πρβλ. Έξ 34:7, Αρ .14:18, Ψλμ.108:14, Ησ. 65:6-7

εκ γενετής τυφλού. Σύμφωνα με τον Ιεζεκιήλ (18:20), κάθε άνθρωπος είναι υπεύθυνος για τις ίδιες του και μόνο αμαρτίες και δεν μπορεί να μοιραστεί την ενοχή του με κάποιον άλλον, ούτε βέβαια να θεωρηθεί κάποιος άλλος υπεύθυνος γι' αυτήν. Η διαβάθμιση του τρόπου σκέψης στην Π.Δ για τους λόγους της ασθένειας, διαφαίνεται καθαρά στο διδακτικό βιβλίο του Ιώβ⁴⁷, το οποίο πραγματεύεται το μυστήριο του πόνου, εκφράζοντας την πίστη ότι ο ασεβής τιμωρείται με ασθένεια για τις αμαρτίες του, ενώ σπεύδει να τονίσει ότι αν η νόσος είναι ελαφριά, ο άνθρωπος καλύτερα να μην ελπίζει ότι θα καταστεί υγιής, αλλά να αναμένει βαρύτερη ασθένεια (Ιώβ 24:23-24)

Η ασθένεια ωστόσο δεν βρίσκεται μέσα στην πρόθεση με την οποία ο Θεός δημιουργεί τον κόσμο και τον άνθρωπο. Έτσι στα κείμενα της Βίβλου ο Θεός παρουσιάζεται με διττό πρόσωπο, τιμωρώντας από τη μια για τις άνομες πράξεις και από την άλλη να δείχνοντας την ευσπλαχνία του, συγχωρώντας και θεραπεύοντας⁴⁸. Γι' αυτό και ως απαραίτητη προϋπόθεση της της ίασης θεωρείτο η *μετάνοια*⁴⁹. Ο άνθρωπος ομολογεί με ταπείνωση τα σφάλματά του, διεκτραγωδεί την αθλιότητα στην οποία έχει περιπέσει από την ασθένεια και αναμένει από τον Θεό την χάρη και το έλεος. Η ασθένεια, ως μία κατάσταση δοκιμασίας του ανθρώπου, δεν έμεινε εκτός της προσεχτικής διαδικασίας στη Π.Δ., γι' αυτό και στο βιβλίο των Ψαλμών απαντούν ψαλμοί, που συντέθηκαν από ανθρώπους ασθενείς και οι οποίοι αποτύπωσαν στην προσευχή το προσωπικό τους βίωμα, τα συναισθήματα, τη μετάνοια και την ελπίδα τους στο Θεό θα την αποκατάσταση της υγείας τους. Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα ψαλμού ασθενείας αποτελεί ο 6^{ος} στη σειρά, στον οποίο ο ψαλμωδός περιγράφοντας με αίσθημα μετάνοιας και έντονη γλαφυρότητα τη δυσάρεστη κατάσταση στην οποία ευρίσκετο, λόγω της ασθενείας του, απευθύνει έκκληση στον Θεό να του χαρίσει την ίαση (Ψλμ.6:2-5). Παράλληλα η συνείδηση για την προέλευση της ασθένειας ως αποτέλεσμα της αμαρτίας και εκφράζεται με δραματικότερο τρόπο στο Ψαλμό 37. Βέβαια ανάμεσα στους ψαλμούς, υπάρχουν και ρήσεις που

⁴⁷ Το Βιβλίο του Ιωβ είναι ένα εξαιρετικά διδακτικό βιβλίο της Παλαιάς Διαθήκης, γραμμένο σχεδόν ολόκληρο με ποιητική μορφή, που προσεγγίζει το πρόβλημα και το ερώτημα της δυστυχίας των δικαίων ανθρώπων. Διηγείται την ιστορία του δίκαιου Ιώβ, ο οποίος δοκιμάζεται σκληρά, αλλά με την υπομονή του βιώνει στο τέλος πλούσια την ευλογία του Θεού. Εκτός από το ομώνυμο βιβλίο, ο Ιώβ αναφέρεται στη Βίβλο ως υπόδειγμα δικαιοσύνης, στα βιβλία Ιεζεκιήλ (14:14,20), όπου κατατάσσεται μεταξύ των μεγάλων ανδρών της Παλαιάς Διαθήκης, του Νάε και του Δανιήλ, στο Σοφία Σειράχ (2:12-15, 49:9), ενώ στην Καινή Διαθήκη αναφέρεται ως υπόδειγμα υπομονής στην Επιστολή του Ιακώβου.

⁴⁸ Ιεζ 18:21-32

⁴⁹ Πρβλ. Ιώβ 36: 11-12

προβάλλουν την ασθένεια ως δοκιμασία, με την οποία ο άνθρωπος γίνεται αγιότερος, προσδίδοντας τοιουτρόπως παιδαγωγικό περιεχόμενο στην εμπειρία της ασθένειας. Ίσως και αυτό είναι το νόημα του στίχου από τον ψαλμό που έγραψε ο Δαβίδ: «*τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῆ αὐτοῦ ἔθαυμάστωσεν πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς ἐπληθύνθησαν αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν μετὰ ταῦτα ἐτάχυναν οὐ μὴ συναγάγω τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων*» (Ψλμ.15:3-4). Οι ασθένειες στις οποίες αναφέρεται εδώ ο Δαβίδ, είναι οι θλίψεις των δικαίων, οι οποίες όμως δεν είναι μόνιμες, αλλά παροδικές, όπως ερμηνεύεται το «μετὰ ταῦτα ἐτάχυναν», γιατί οι ευσεβεῖς και ενάρετοι ἄνθρωποι μέσα στις θλίψεις και τα πάθη, τους επιταχύνουν το βήμα τους στην οδό της αρετῆς και της φώτισης.

Μελετώντας λοιπόν τις αιτίες στις οποίες απέδιδαν την ασθένεια στην Π.Δ., γίνεται ευκολότερη η κατανόηση της οδού που ενδεικνυόταν με σκοπό την ἴαση, καθώς και του συστήματος θεραπείας⁵⁰ που αναπτύχθηκε για την καταπολέμηση των ασθενειών, το οποίο είχε εξίσου θρησκευτικό χαρακτήρα, μιας και στον αρχαίο κόσμο και δη στην ιουδαϊκή παράδοση, ο κατεξοχήν ἰατρός και σωτήρας του ἀνθρώπου είναι ο Θεός⁵¹, ο Κύριος της ζωῆς και του θανάτου, που σώζει, θεραπεύει και αποκαθιστά.

1.4 Η Σημασία του Οφθαλμοῦ στη Βίβλο

Έχοντας αναδείξει το θεολογικό υπόβαθρο αναφορικά με τις ἔννοιες *ασθένεια* και *θεραπεία* στη παλαιοδιαθηκική παράδοση, στη παρούσα υποενότητα θα εστιάσουμε στο φαινόμενο της τύφλωσης, προσεγγίζοντας ἀκόμη περισσότερο τη σωματική κατάσταση των παθόντων στις υπό εξέταση βιβλικές περικοπές, προτού προβούμε στις επιμέρους ερμηνευτικές μελέτες.

Η ὄραση, ως το κατεξοχήν αισθητήριο ἀντίληψης, κατέχει ηγεμονική αἴσθηση μεταξύ των αισθήσεων. Από τα μάτια φαίνεται η ζωντάνια του ἀνθρώπου, με το βλέμμα να ἀποτελεῖ καθρέφτη που εκφράζει τις διαθέσεις της ψυχῆς. Έτσι στη Βίβλο

⁵⁰ Ὅσον ἀφορᾷ στη λέξη «θεραπεύω», στην ελληνική γλώσσα η πρώτη σημασία της είναι «υπηρετώ κάποιον ἀνώτερό μου» και ἀκόμη «υπηρετώ τους θεούς», με την ἔννοια του σεβασμοῦ ἀπέναντί τους και της λατρευτικῆς προσκύνησής τους, εἴτε της υπηρεσίας προς ἀποκόμιση εὐνοίας. Η δεύτερη σημασία της λέξης «θεραπεύω» είναι «ἐνδιαφέρομαι και φροντίζω κάποιον». Από ἐδῶ τελικά προέκυψε και η τρίτη σημασία του «θεραπεύω», η οποία χρησιμοποιεῖται σήμερα και σημαίνει «φροντίζω και μεριμνῶ για κάποιον» χρησιμοποιώντας συνήθως ἰατρικά μέσα.

⁵¹ Εξ.15:26-27, Δευτ. 32:39

ο οφθαλμός βλέπουμε να λαμβάνει μια ιδιαίτερη πνευματική και αλληγορική σημασία. Από τη πρώιμη εποχή της Π.Δ. παρατηρείται παράλληλα της λέξεως "προφήτης" η χρήση του όρου "βλέπων" . Εντούτοις ο χαρακτηρισμός "βλέποντες" για τους τους προφήτες δεν φαίνεται να λαμβάνει αμιγώς τη σημασία της πρόβλεψης του μέλλοντος, αλλά να αποδίδεται σε όσους δύνανται να διακρίνουν το θείο θέλημα στα γεγονότα του παρόντος, συμμετέχουν στο λυτρωτικό σχέδιο του Θεού και να καθοδηγούν διά της σοφίας τους τους ανθρώπους προς την σωτηρία⁵². Σε αυτή τη συνάφεια δε δυνάμεθα να προσεγγίσουμε και την αναγνώριση του Ιησού ως προφήτη κληθέντα από τον Θεό στα κείμενα της Καινής Διαθήκης⁵³. Αντιστοίχως οι οράσεις αποτελούν πεδίο επιφάνειας και αποκάλυψης του θεϊκού Λόγου⁵⁴.

Αντιστοίχως προνομιούχα θέση στην ιστορία της Π.Δ. κατέχει η τύφλωση, αποτελώντας κατεξοχήν εσχατολογικό σημείο των χρόνων, όπου οι άνθρωποι θα δουν το φως και την αλήθεια. Έτσι στη Σόφια Σολομώντος (2:21) η πνευματική τύφλωση είναι εκείνη που οδηγεί με βεβαιότητα στο θάνατο, ενώ στον Ησαΐα⁵⁵ η αναζωογόνηση της σωματικής φθοράς έρχεται ως δωρεά στους δίκαιους και στους πιστεύοντες στο Θεό. Υπό τη ίδια έννοια στο σώμα της Καινής Διαθήκης βλέπουμε να παρατίθενται πλήθος θεραπειών, οι οποίες αποτελούν εφόρμηση ή επιστέγασμα του κηρύγματος του Κυρίου περί κρίσεως και αλήθειας, όπως συμβαίνει και στις υπό μελέτης βιβλικές αφηγήσεις,

Αναφορικά με τη τύφλωση και τις οφθαλμικές παθήσεις που καταγράφονται στην Παλαιά και στη Καινή Διαθήκη παρατηρείται η εξής ενδιαφέρουσα ονοματολογία. Στην Π.Δ. η διαταραχή της οπτικής λειτουργίας, ως επί το πλείστον, απαντά με τον όρο "αορασία" για τις περιπτώσεις που διαταράσσεται ή χάνεται τελείως η όραση⁵⁶, ενώ στη Κ.Δ. αντίστοιχα γίνεται η χρήση του όρου "τύφλωση" και τα παράγωγά του, ως μια κατάσταση μη αναστρέψιμη, γι' αυτό και η θεραπεία της λαμβάνει πάντα θαυματουργικό χαρακτήρα⁵⁷.

⁵² Βλ. Α΄Σαμ.9:9, 11, 18. 16:4

⁵³ Βλ. Μτθ.21:11. Λκ. 1:76, 7:16. Ιω. 4:19, 6:14, 7:40. 9:17

⁵⁴ Βλ. Γέν. 31:47, Ιωήλ. 1:1, Ησ 1:1, πρβλ. Πράξ. 2:17 Αποκ. 4:3, 9:17

⁵⁵ Ησ. 29:18, 32:3, 35:5

⁵⁶ Βλ.Γέν 19:11, Δευτ. 28:28, Β΄Βασ 6:18, Σοφ.Σολ. 19:17

⁵⁷ Βλ. Μτθ. 11:5, Λκ. 4:18, 7:21-22, Ιω.10:21, Πράξ.13:9

Βάσει των ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι στη Π.Δ. το θέμα της τύφλωσης σχετίζεται άμεσα με άνωθεν τιμωρία για να την ανομία, ως στοιχείο θεϊκής εξουσίας και παρέμβασης⁵⁸, με την θεραπεία να λαμβάνει θρησκευτική διάσταση και να εντάσσεται στο πλαίσιο της σωτηρίας του Θεού για τον άνθρωπο⁵⁹. Έτσι μέσα από τη δοκιμασία του πόνου και της θλίψεως, στόχος του βιβλικού ήρωα δεν είναι μία απλή σωματική θεραπεία, αλλά πρωτίστως η ίαση της ψυχής και του πνεύματος, που μόνο ο Θεός μπορεί να προσφέρει.

Αυτή ακριβώς η διάσταση των παθών και η υπαρξιακή μεταστοιχείωση, μέσω της σωματικής ανάκαμψης και αφύπνισης των ανθρώπων, φαίνεται να διέπει τη θεολογία των κειμένων της Κ.Δ., η οποία εντοπίζεται στα ρήματα του Ιησού, είτε υποφώσκει μέσα από την αφήγηση των θαυμάτων θεραπείας της τύφλωσης, έχοντας πλέον σημείο εστίασης τον Ιησού Χριστό, διά του οποίου συντελείται η σωτηρία.

Στα ευαγγελικά κείμενα ο λύχνος του σώματος, ο νους, συμβολίζεται με τον οφθαλμό⁶⁰, ως κατεξοχήν όργανο πρόσληψης του κόσμου και επίγνωσης της αλήθειας που είναι ο Χριστός⁶¹, με καταφανέστατο παράδειγμα τον προοιμιακό Ύμνο προς τον Λόγο, του ιωάννειου Ευαγγελίου (Ιω.1:1), προτάσσοντας τοιουτοτρόπως τον Λόγο-Νου ως το μέσο με το οποίο ο άνθρωπος δύναται να εκζητήσει και να προσεγγίσει τον Θεό. Ταυτοχρόνως τα ρήματα και τα αποκαλυπτικά σημεία, που απαντούν στις βιβλικές αφηγήσεις, δεν είναι άλλο παρά πνευματική τροφή και χάρη, η οποία απορρέει από τον ενσαρκωμένο θείο Λόγο, τον Ιησού Χριστό, διά του οποίου καθίσταται εφικτή η πνευματική φώτιση, η ευδαιμονία και η αγιότητα (άνευ + γης) για τον άνθρωπο. Αν και η λέξη ευδαιμονία (δάω=γνωρίζω-πληροφορούμαι), αποτελεί κατεξοχήν φιλοσοφικός όρος, εντούτοις ταυτίζοντας την με τη μακαριότητα όχι απλώς ως ευτυχία, αλλά ως μια ψυχοπνευματική κατάσταση που διέπεται από το -εϋ̃, το καλώς ως προς το ζην, θα ήθελα να αναγάγω τον ορθό συλλογισμό και τη συνειδητή ταύτιση με την αλήθεια, που ευαγγελίζεται ο Ιησούς σε ιδεωδέστερο τρόπο απολαβής των θείων δωρεών

⁵⁸ Βλ. Δευτ. 28:28, Ψλμ. 68:24-25, Ζαχ.12:4

⁵⁹ Βλ. Εξ.4:11, Τωβ.2:10

⁶⁰ Βλ. Μτθ. 6:22, Λκ. 11:32, 24:15-31

⁶¹ Βλ. Μκ. 12:14, Λκ. 20:21, Ιω.1:14, 17. 14:6, 16:7-17, 17:17-19. Β'Κορ.11:10.

και χαρισμάτων⁶². Έτσι μέσω της δυνατότητας του να ορά, ο άνθρωπος κατέστη ικανός να προσλαμβάνει και να κινείται μέσα τον κόσμο και εξ αυτού η χορήγηση του φωτός, διά της αποκάλυψης του Ιησού⁶³, αναδεικνύεται ταυτόσημη με το δώρημα της ζωής.

Η χρυσή τετράδα των Ευαγγελίων, όσο και το δεύτερο μέρος του δίτομου έργου του Λουκά, οι Πράξεις των Αποστόλων, εισάγονται, εσωκλείουν και κατακλείονται με περικοπές⁶⁴, που πραγματεύονται την αποκάλυψη και προβολή του Ιησού ως Θεού επί γης. Η παρουσία του Κυρίου, ενδεδυμένου Θείου Φωτός στο κοσμικό στερέωμα, θα καταστεί το ποιητικό αίτιο της πνευματικής αφύπνισης ή συσκότισης, με κριτήριο τη γνώση των αντιθέτων, προκειμένου ο άνθρωπος να μπορεί να κρίνει και να κριθεί. Εξ αυτού στις υπό μελέτη βιβλικές αφηγήσεις ο άνωθεν ή κάτωθεν προσανατολισμός των "οφθαλμών" της ψυχής και του νου (πρβλ.Λκ.18:13) θα δούμε να επιφέρει έναν οντολογικό και κοσμικό διαχωρισμό, στα πολιτικά αντίθετα του οποίου ευρίσκοντο η έλξη προς το φως της θείας χάριτος⁶⁵ για τους πιστεύοντες από τη μία και από την άλλη η εγκατάλειψη στο σκότος της άγνοιας το εξώτερον⁶⁶, για τους ασεβείς, που αδυνατούν να νοήσουν την αποκαλυπτόμενη αλήθεια και τις ενέργειες του Θεού⁶⁷.

⁶² Στη περί του ονόματος ετυμολογική ερμηνεία που δίδεται από τον Σωκράτη στον πλατωνικό διάλογο «Κρατύλο» (399c), η λέξη «άνθρωπος» αποτελεί συντετμημένη γραφή του επιθετικού προσδιορισμού «άναθρῶν ἃ ὄπωπε», ο οποίος στη πρωτογένεσή του προσδιόριζε το ον που διέφερε από τα ζώα βασικά ως προς τις διανοητικές του ικανότητες και τον τρόπο που αντιλαμβάνονταν τον περιβάλλοντα κόσμο έχοντας ως εργαλείο τον νου.

⁶³ Ιω.1:4-5, 8:22, 9:5, 12:35-37

⁶⁴ Βλ.Μκ.2:26-33, 4:17-20, 6:39-42, 7:21-22, 11:34-36, 14:13-21, 18:35-43, 19:42, 24:16-31 ·Μτθ.5:29, 6:22-23, 7:3-5, 9:27-30, 12:22-23, 13:15-16, 15:14-31, 18:7-10, 20:30-34, 21:14-15,42-43. 23:16-26 · Λκ.2:26-33, 4:17-20, 6:39-42, 7:21-22, 14:13-21, 18:35-43, 19:42, 24:16-31 ·Ιω.1:4-13, 3:19-21, 8:12, 9:1-41, 10:21, 12:35-46 ·Πράξ. 9:1-20, 13:10-12, 22:6-13, 26:13-23, 28:26-27.

⁶⁵ Μτθ 11:4-6, Λκ.4:17-18, Ιω.9:39

⁶⁶ Ησ. 29:10, Μτθ.6:23, Ιω.3:19-20, Α'Ιω.1:6-7, Α'Κορ.4:3-4

⁶⁷ Ησ. 26:10-11, Μτθ.23:19-26, Α'Κορ.2:9-14, Ρωμ.1:19-21, Αποκ.3:18-19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1 Η Θεραπεία της Τύφλωσης στα Συνοπτικά Ευαγγέλια

Στα αρχαία κείμενα τίποτα δεν πρέπει να θεωρείται ως δεδομένο. Χρειάζεται πάντοτε να καταβάλλουμε την ανάλογη προσπάθεια και επεξεργασία, προκειμένου να μας αποκαλυφθούν τα βαθύτερα νοήματα τα οποία κρύβουν πίσω από τις λέξεις τους. Έτσι αν και το Ευαγγέλιο του Θεού⁶⁸ αποτελεί μια διαχρονική και πανανθρώπινη αλήθεια, για να επιτευχθεί η πραγμάτωση βιβλικού μηνύματος, θα πρέπει ο αναγνώστης να αναπτύξει μια ουσιαστική επικοινωνία με το κείμενο, προσεγγίζοντας το μέσα από τη ματιά των πρωταγωνιστών, καθώς και του χωρο-χρονικού πλαισίου που συνθέτουν το περιβάλλον συγγραφής του. Η γνώση λοιπόν των κοινωνικών συνθηκών, των πολιτικών θεσμών και των θρησκευτικών αντιλήψεων που ενδύουν την εποχή της Καινής Διαθήκης, είναι ένα σημαντικό εργαλείο στην προσπάθεια ερμηνείας των κειμένων της.

Στο παρόν κεφάλαιο επιδιώκεται η συγκριτική μελέτη των εξεταζόμενων περικοπών της συνοπτικής παράδοσης. Από την αναλογία και την τοποθέτηση του συγγραφικού υλικού στην αφηγηματική ροή, καθώς και τα ιδιαίτερα σύμβολα που κυριαρχούν, θα προσπαθήσουμε να συναγάγουμε κάποια συμπεράσματα αναφορικά με τον συγγραφικό σκοπό και τα βαθύτερα νοήματα που προσπαθεί να μεταγγίσει ο εκάστοτε Ευαγγελιστής. Εξ αυτού η ανάδειξη των κειμενικών δομών, των αντιθέσεων και των ιδιαίτερων θεολογικών-χριστολογικών μοτίβων, που επενεργούν στη διάνοια των παραληπτών, συνιστούν κομβικά σημεία στην αναγνωστική διαδικασία, συμβάλλοντας στη τελική νοηματοδότηση του κειμένου.

⁶⁸ Μκ.1:14, 16:15. Μτθ.4:23, 9:35, 24:14. Πράξ.20:24. Ρωμ.1:1, 15:16-18. Α' Θεσ.2:2-9. Α' Τιμ.1:11, Αποκ.14:6

2.2 Η Σύνοψις των Τριών Ευαγγελίων

Όπως έχει ήδη λεχθεί⁶⁹, τα τρία πρώτα ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης συνθέτουν τον κανόνα της Συνοπτικής Παράδοσης. Τοποθετώντας κάποιος, σε τρεις παράλληλες στήλες το κείμενο των τριών αυτών Ευαγγελίων⁷⁰, θα διαπιστώσει, στη μεγαλύτερη έκταση τους, μια αξιοπρόσεκτη ομοιότητα, τόσο στο θεολογικό υπόβαθρο, όσο και στον ιστορικό πυρήνα των γεγονότων, ενώ όσες διαφορές εντοπίζονται μεταξύ τους δεν αφορούν θέματα ουσίας του ευαγγελικού μηνύματος, αλλά σχετίζονται με το ιδιαίτερο υλικό εκάστου, την αφηγηματική του διάταξη, καθώς και τα εκφραστικά που χρησιμοποιούν προκειμένου να νοηματοδοτούν το κείμενο τους⁷¹. Έχοντας ως πρότυπο την «Σύνοψις» του K. Aland⁷², ο κάτωθι πίνακα θα παραθέσουμε σε τρεις παράλληλα αναπτυσσόμενες στήλες το θαύμα της θεραπείας της τύφλωσης, όπως αυτό καταγράφεται και από τους τρεις συνοπτικούς ευαγγελιστές, με στόχο τον εντοπισμό των μεταξύ τους διαφορών και ομοιοτήτων, προτού προβούμε στην ερμηνευτική ανάλυση των κειμένων.

⁶⁹ Βλ.ό.π., σ.2

⁷⁰ Ενώ αρχικά χρησιμοποιούταν ο όρος «Σύνοψις των τριών πρώτων ευαγγελιστών» αργότερα ο K.Aland παρέθεσε και άλλη μια στήλη με τις παράλληλες διηγήσεις, αυτές του Ιωάννη. Γνωστή και εύχρηστη είναι επίσης η Σύνοψις του Huck-Lietzman.

⁷¹ Πρβλ.Χ.Λουκάς Φίλης, *Παράλληλοι περικοπαί των Συνοπτικών Ευαγγελίων* (Αθήνα: ΟΕΔΒ, 1989), σ.13

⁷² Aland Kurt, *Synopsis Quattuor Evangeliorum*, 15th Revised Edition (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1996), σ.354-56

Μάρκος 10:46-52	Ματθαίος 20:29-34	Λουκάς 18:35-43
<p>46 Καὶ ἔρχονται εἰς <u>Ἱεριχῶ</u>¹. Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἱεριχῶ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ <u>ὄχλου ἱκανοῦ</u>², ὁ υἱὸς <u>Τιμαίου Βαρτιμαῖος τυφλὸς προσαιτησὶς ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν</u>³</p> <p>47 Καὶ ἀκούσας ὅτι <u>Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖός</u>⁴ ἐστίν, ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν· <u>υἱὲ Δαυὶδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν με</u>.⁵</p> <p>48 Καὶ <u>ἐπετίμων</u> αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ <u>πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν</u>⁶ <u>υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με</u>.⁷</p> <p>49 Καὶ <u>στὰς</u> ὁ Ἰησοῦς εἶπε· <u>φωνήσατε</u> αὐτόν·⁸ καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ· θάρσει, ἔγειρε· φωνεῖ σε.</p> <p>50 <u>Ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον</u> αὐτοῦ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 51 Καὶ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· <u>τί σοι θέλεις ποιήσω;</u>⁹ Ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ· <u>ραββουνί, ἵνα ἀναβλέψω</u>.¹⁰</p> <p>52 Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· <u>ὑπάγε, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε</u>.¹¹</p> <p>Καὶ εὐθέως <u>ἀνέβλεψε</u>,¹² καὶ <u>ἠκολούθει τῷ Ἰησοῦ ἐν τῇ ὁδῷ</u>.¹³</p>	<p>29 Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ <u>Ἱεριχῶ</u>¹ ἠκολούθησεν αὐτῷ <u>ὄχλος πολὺς</u>².</p> <p>30 Καὶ ἰδοὺ <u>δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν</u>³, ἀκούσαντες ὅτι <u>Ἰησοῦς</u> παράγει, ἔκραζαν λέγοντες· <u>ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, υἱὸς Δαυὶδ</u>.⁵</p> <p>31 Ὁ δὲ ὄχλος <u>ἐπετίμησεν αὐτοῖς</u> ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ <u>μειζὸν ἔκραζον</u> λέγοντες·⁶ <u>ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, υἱὸς Δαυὶδ</u>.⁷</p> <p>32 Καὶ <u>στὰς</u> ὁ Ἰησοῦς <u>ἔφωνησεν</u> αὐτούς καὶ εἶπε·⁸ <u>τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν;</u>⁹</p> <p>33 Λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, <u>ἵνα ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί</u>.¹⁰</p> <p>34 <u>Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν</u>, καὶ <u>εὐθέως ἀνέβλεψαν</u> αὐτῶν <u>οἱ ὀφθαλμοί</u>,¹² καὶ <u>ἠκολούθησαν αὐτῷ</u>.¹³</p>	<p>35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίσειν αὐτὸν εἰς <u>Ἱεριχῶ</u>¹ <u>τυφλὸς τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν</u>³</p> <p>36 ἀκούσας δὲ <u>ὄχλου</u>² διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα. 37 Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι <u>Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖός</u>⁴ παρέρχεται. 38 Καὶ ἐβόησε λέγων· <u>Ἰησοῦ υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με</u>.⁵</p> <p>39 καὶ οἱ προάγοντες <u>ἐπετίμων αὐτῷ</u> ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ <u>πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν</u>.⁶ <u>υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με</u>.⁷</p> <p>40 <u>Σταθεὶς</u> δὲ ὁ Ἰησοῦς <u>ἐκέλευσεν αὐτόν</u>⁸ ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν 41 λέγων· <u>τί σοι θέλεις ποιήσω;</u>⁹</p> <p>Ὁ δὲ εἶπε· <u>Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω</u>.¹⁰</p> <p>42 Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· <u>ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε</u>.¹¹</p> <p>43 Καὶ <u>παραχρῆμα ἀνέβλεψε</u>, καὶ <u>ἠκολούθει αὐτῷ</u>¹³ <u>δοξάζων τὸν Θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ</u></p>

Πίνακας 1: Σύνοψη Ευαγγελίων⁷³

⁷³ Η υπογράμμιση καθώς και ο εκθέτης δηλώνουν ποιοί στίχοι συγκρίνονται μεταξύ τους, ενώ με μπλε χρώμα σημειώνεται το ιδιαίτερο υλικό που απαντά σε μια μόνο εκ των τριών περικοπών.

2.3 Οριοθέτηση Κειμένων

Τα κεφ. 10, 20 και 18, στα Ευαγγέλια του Μάρκου, του Ματθαίου και του Λουκά αντίστοιχα είναι ιδιαιτέρως αποκαλυπτικά, καθώς στην αφηγηματική ροή των γεγονότων η τοποθέτηση της εκάστοτε περικοπής στον επίλογο των κεφαλαίων βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με το θεματικό άξονα και το θεολογικό περιεχόμενο της ευρύτερης ενότητας. Έτσι επιχειρώντας μια συγκριτική θεώρηση των επιμέρους ενοτήτων (βλ.πίνακα 2), βάσει περιεχομένου, συμπεραίνουμε ότι οι περικοπές με τη θεραπεία της τύφλωσης αποτελούν κορύφωση της αποκαλυπτικής διαδασκαλίας του Ιησού που προηγείται και ταυτοχρόνως σημείο αντίθεσης στην πνευματική συσκότιση και αδυναμία κατανόησης που έχει επιδείξει ο στενός κύκλος των μαθητών του Κυρίου, σε πρωιμότερο σημείο των εν λόγω κεφαλαίων.

Μάρκος 10:1-52	Ματθαίος 20:1-34	Λουκάς 18:1-52
1. Ο Κύριος ομιλεί περί γάμου και διαζυγίου (στ.1-12)	1. Η παραβολή των εργατών του αμπελώνα (στ.1-16)	1. Η Παραβολή του άδικου κριτη και της χήρας (στ.1-18)
2. Ο Κύριος ευλογεί τα παιδιά (στ.13-16)	2. Ο Κύριος προλέγει για τρίτη φορά το Πάθος και την Ανάστασή Του (στ.17-19)	2. Η Παραβολή του τελώνη και του Φαρισαίου (στ.9-14)
3. Ο πλούσιος νέος και το εμπόδιο του πλούτου (στ.17-31)	3. Το αίτημα της μητέρας των γιων του Ζεβεδαίου (στ.20-28)	3. Ο Κύριος ευλογεί τα παιδιά (στ.15-17)
4. Ο Κύριος προλέγει για τρίτη φορά το Πάθος και την Ανάστασή Του (στ.32-34)	4. Η θεραπεία των δύο τυφλών της Ιεριχούς (στ.19-34)	4. Ο πλούτος και η αιώνια ζωή (στ.18-30)
5. Ο Ιάκωβος και ο Ιωάννης ζητούν πρωτεία (στ.35-41)		5. Ο Κύριος προλέγει για τρίτη φορά το Πάθος και την Ανάστασή του (στ.31-34)
6. Ο Κύριος ομιλεί για την ταπείνωση και τη διακονία (στ.42-45)		6. Η θεραπεία του τυφλού της Ιεριχούς (στ.35-43)
7. Θεραπεία του τυφλού της Ιεριχούς (στ.46-52)		

Πίνακας 2

Παράλληλα εστιάζοντας πιο αναλυτικά στην σύνθεση και των τριών περικοπών με το θαύμα της θεραπείας της τύφλωσης η δομή τους θα μπορούσε να διαιρεθεί στις ακόλουθες επιμέρους ενότητες:

A. Πρόλογος: Τόπος, χρόνος, πρωταγωνιστές (Μκ.10:46, Μτθ.20:29-30, Λκ.18:35-36)

B. Κυρίως Θέμα :

1. Η αντίδραση του τυφλού/ών στην παρουσία του Ιησού (Μκ.10:47, Μτθ.20:30, Λκ.18:357-39)
2. Η οργή των παρευρισκομένων και η επίμονη έκκληση του Βαρτίμαιου (Μκ.10:48, Μτθ.20:31, Λκ.18:39)
3. Η ανταπόκριση του Ιησού στο κάλεσμα (Μκ.10:49, Μτθ.20:32, Λκ.18:40-41)
4. Το Αίτημα του τυφλού Βαρτίμαιου (Μκ.10:50-51, Μτθ.20:33, Λκ.18:41)

Γ. Επίλογος : Η Θεραπεία του τυφλού και η δύναμη της Πίστεως
(Μκ.10:52, Μτθ.20:34, Λκ.18:42-43)

Αρχής γενομένης από τα Ευαγγέλια του Κατά Μάρκου και του Ματθαίου, το θαύμα της θεραπείας της τύφλωσης έπεται του διαλόγου του Ιησού με τους μαθητές⁷⁴, Ιωάννη και Ιάκωβο, οι οποίοι αιτούνται προνομιακής μεταχείρισης κατά την έλευση της Βασιλείας του Κυρίου. Οι δύο ευαγγελιστές εντέχως μέσα από την σύγχυση των μαθητών θέτουν στο προσκήνιο δύο καίρια ερωτήματα, για το ποιά είναι η φύση της επίγειας διακονίας του Ιησού και η εσχατολογική του προοπτική της Θείας Οικονομίας, ενώ παράλληλα τίθεται σε απόλυτη δοκιμασία η έννοια της πίστεως, ως εσωτερικής συνείδησης και αποδοχής του προσώπου και και έργου του Κυρίου, γεγονός που καθιστά την επερχόμενη θεραπεία ως απάντηση στις δύο αυτές προκλήσεις. Τοιουτοτρόπως η σωματική τύφλωση των πρωταγωνιστών έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την πνευματική τύφλωση των μαθητών, λίγες μόνο μέρες πριν την είσοδο Του Ιησού στα Ιεροσόλυμα και το μαρτυρικό Του τέλος.

Αντιστοίχως από την λανθασμένη αντίληψη της πραγματικότητας των μαθητών θα δούμε να αφορμάται η σημαίνουσα τοποθέτηση του Ιησού απέναντι στην

⁷⁴ Μκ.10:35-45, Μτθ.20:20-28

καθεστηκυία αντίληψη περί αμαρτίας και ασθένειας στο κεφάλαιο της θεραπείας τους εκ γενετή τυφλού στο Κατά Ιωάννην, το οποίο θα εξετάσουμε στη συνέχεια ⁷⁵.

Λιγότερο εμφανής είναι η σύνδεση της θαυματουργικής θεραπείας με τα προγενόμενα του κεφαλαίου, στο Κατά Λουκάν, καθώς τα ιδιαίτερα μηνύματα του ευαγγελικού κειμένου υποφαίνονται μέσα από τις διαδοχικές παραβολές του Κυρίου, των οποίων ο αποσυμβολισμός επιτυγχάνεται μέσα εδάφια ορόσημα στην ερμηνευτική διαδικασία. Συγκεκριμένα Έτσι οι στίχ.8 «*πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς*», 14 «*ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται*», και στίχ.15-18 σκιαγραφούν την υγιή σχέση και τον τρόπο προσέγγισης του Θεού από τον άνθρωπο, διά μέσου της πίστεως, τον οποίο υποστασιοποιεί αναφανθόν η εν γένει παρουσία του/τών τυφλού/ών της Ιεριχούς, με τον στίχ.27 «*τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν*», να αποτελεί σαφής προοικονομία για την επικείμενο θαύμα. Παράλληλα τόσο ο στίχ.15-16 «*Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἄπτητα. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς .ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ*», όσο και ο στίχ.34 «*αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ’ αὐτῶν καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα*», που ἐπεταί της τρίτης πρόρρησης του Θανάτου και της Αναστάσεως, αφενός μεν ψέγουν την ακατανοησία των μαθητών σε θεμελιώδη στοιχεία της διδασκαλίας του, αφετέρου δε την κρίσιμη αυτή στιγμή, προβάλλουν τη θεϊκή πρόνοια να υπερβαίνει την ανθρώπινη διάνοια.

2.4 Οι Περικοπές των Θαυμάτων

Η χρυσή τετράδα των Ευαγγελίων αποτελούν έκαστο ένα ψηφιδωτό αλληπάλληλων γεγονότων, έχοντας ως απώτερο σκοπό να προβάλλουν, έμμεσα ή άμεσα, τον Ιησού Χριστό ως ασύγκριτο φορέα θεϊκής εξουσίας και δυνάμεως. Καθώς λοιπόν οι παραβολές βρίσκονται στο κέντρο των «λόγων» του Ιησού, τα Θαύματα, αποτελούν το κέντρο των «έργων» του και κατεξοχήν στοιχεία Χριστολογίας της

⁷⁵ Βλ. κατωτέρω κεφ. τρίτο

Εξουσίας⁷⁶. Σύμφωνα με τον Καραβιδόπουλο⁷⁷, από τα πολλά θαύματα που επιτέλεσε ο Ιησούς, οι ευαγγελιστές διηγούνται περίπου 40 από αυτά, χαρακτηρίζοντάς τα ως «σημεία», «δυνάμεις», «τέρατα», «παράδοξα» και «θαυμάσια». Το ευαγγέλιο του Μάρκου, γνωστό και ως το «Ευαγγέλιο των θαυμάτων», αν και το συντομότερο όλων, περιέχει 20 αφηγήσεις που αποδίδουν στον Ιησού πράξεις θεωρούμενες ως αντίθετες προς τους φυσικούς νόμους που κυβερνούν τον κόσμο και οι οποίες πραγματοποιήθηκαν σε όλες τις περιοχές της Παλαιστίνης, από τη βόρεια Γαλιλαία ως τη νότια Ιουδαία. Η έκταση των αφηγήσεων αυτών μάλιστα καταλαμβάνει το 1/5 του βιβλίου, δηλαδή περισσότερο από ότι η αφήγηση του Πάθους, μαρτυρώντας την σπουδαιότητα και διδακτικό ρόλο των υπερβατικών αυτών γεγονότων, για του αναγνώστες - ακροατές της πρώτης εκκλησίας.

Στην ίδια γραμμή Χριστολογίας της εξουσίας εξελίσσονται τα γεγονότα του 10^{ου} Κεφαλαίου στο κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, με το μείζον τμήμα του να κατακλείεται με την εξιστόρηση ενός θαύματος. Αν και στους τρεις συνοπτικούς Ευαγγελιστές το θαύμα της θεραπείας του τυφλού τοποθετείται στα ίδια τοπικά και χρονικά πλαίσια, δηλαδή την περίοδο του Πάσχα, εν όψει της εισόδου του Ιησού στα Ιεροσόλυμα⁷⁸, εντούτοις εντοπίζουμε κάποιες διαφορές σε δευτερεύουσες λεπτομέρειες της αφήγησης.

Ο ευαγγελιστής Μάρκος διασώζει την θεραπεία ενός τυφλού, τον οποίο και κατονομάζει ως «υἱὸ Τιμαίου Βαρτιμαῖο»⁷⁹, κατά την έξοδο του Ιησού και των μαθητών στην πόλη της Ιεριχούς (Μκ.10:46). Η αναφορά του ονόματος πιθανόν να σημαίνει πως ήταν γνωστός στους αναγνώστες του πρώτου Ευαγγελίου, ενώ δεν αποκλείεται να ήταν ένας από τους δύο τυφλούς που αναφέρει ο Ματθαίος στην άκρη του δρόμου (Μτθ. 20:30). Τέλος ο ευαγγελιστής Λουκάς διηγείται τη θεραπεία ενός τυφλού επαίτη, η οποία συνέβη λίγο πριν την είσοδο του Ιησού και των ακολούθων του στην πόλη της Ιεριχούς (Λκ.18:35).

⁷⁶ Βλ. Δημήτριος Τρακατέλλης, *Εξουσία και Πάθος* (Αθήνα: Δόμος, 1983).σελ:19-20 : Η Χριστολογία της εξουσίας εκφράζει τις ιδέες οι οποίες συνδέονται με τα έργα,τους λόγους τους εκδηλώσεις του Ιησού Χριστού που αποκαλύπτουν την υπερφυσική εξουσία του,τη θεία αυθεντία,κυριότητα και δύναμή του.

⁷⁷ Βλ.Καραβιδόπουλος, *Το Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο*, σ.89

⁷⁸ Μκ 11:1-11, πρβλ. Μτθ. 21:1, Λκ.19:28

⁷⁹ Το πρώτο συνθετικό του ονόματος "Βαρ" είναι η εξελληνισμένη μορφή του αραμαϊκού bar(בַּר) που σημαίνει "γιος".

Η Ιεριχώ την εποχή της Καινής Διαθήκης βρισκόταν σε απόσταση 1.5 χιλ. από τα ερείπια της παλιάς πόλης. Αν και τα Ευαγγέλια μνημονεύουν μόνο αυτή την επίσκεψη του Ιησού στην Ιεριχώ, το πέρασμα του Χριστού από την πόλη πρέπει να ήταν τακτικό, κάθε φορά που ερχόταν στην Ιερουσαλήμ από την ιδιαίτερη πατρίδα Του, τη Γαλιλαία, ιδίως την εορταστική περίοδο του Πάσχα. Όντας λοιπόν το πέρασμα πλήθους προσκυνητών, το οποίο διέρχονταν από την Ιεριχώ, πορευόμενοι προς τα Ιεροσόλυμα, όπως συμβαίνει και σήμερα σε ανάλογες περιπτώσεις εορτασμού, πολλοί επαίτες και ανήμποροι κάθονταν εκατέρωθεν του δρόμου ζητώντας ελεημοσύνη.

Η χρήση του χαρακτηρισμού «όχλος», για το διερχόμενο πλήθος, από τον ευαγγελιστή δεν είναι τυχαία. Η λέξη «όχλος», ως παράγωγο του ρ.όχοῦμαι (=κινούμαι), περιγράφει όλους εκείνους που καθοδηγούνται υποκινούμενοι από τον συναισθηματικό λόγο ενός δημαγωγού ή της πλειοψηφίας, στερούμενοι προσωπικής κρίσης και βούλησης, εν αντιθέσει με τον όρο «πλήθος», από το ρ.πίμπλημι (=ικανοποιούμαι), που έχει μια σταθερή κοινή εστία, για την επίτευξη του σκοπού για τον οποίο είναι ταγμένο. Επιλέγοντας με ορθοφροσύνη τον λόγο τους, οι ευαγγελιστές υποβάλλουν εντέχνως και με σαφήνεια την ψυχοπνευματική κατάσταση του ανώνυμου συνόλου, έναντι των τυφλών πρωταγωνιστών τους. Θυμίζοντας τη σαγήνη που ασκεί ο υπνωτιστής στον υπνωτισμένο, τα μέλη του όχλου απλά ακολουθούν, χωρίς να βλέπουν, αναζητώντας θρησκευτικά καταφύγια για τη δική τους υποκειμενική αλήθεια και ανάγκη που συνεχώς μεταβάλλεται. Η ασυνείδητη αυτή δράση του όχλου, μεταμορφώνει το άτομο σε ένα εύπιστο ευμετάβλητο, παρορμητικό πλάσμα, μέρος ενός συνόλου χωρίς ταυτότητα.

Εκεί λοιπόν ανάμεσα στον όχλο δυο πρόσωπα ξεχωρίζουν, σαν να είναι πλασμένοι ο ένας για τον άλλο. Ο Ιησούς Χριστός και ο τυφλός(-οι) επαίτης⁸⁰. Ένας δυστυχισμένος άνθρωπος, καθώς η τύφλωση του δεν του επέτρεπε να εργάζεται και έτσι ήταν αναγκασμένος να ζει ως επαίτης. Με την οξεία ωστόσο ακοή του, όπως συμβαίνει σε όλες τις περιπτώσεις ανθρώπων που στερούνται μία εκ των αισθήσεων τους, αντιλαμβάνεται ότι οι φωνές του διερχόμενου όχλου δεν είναι συνηθισμένες, και ζητά να μάθει τι συμβαίνει. Φαίνεται πως σε αυτή την τελευταία πορεία του

⁸⁰ Η αντίστοιχη λέξη του ελληνικού κειμένου «τυφλός» στο πρωτότυπο εβραϊκό κείμενο είναι «ιββέρ» (יבֵּר), ('ivnêr) και χρησιμοποιείται τόσο με κυριολεκτική όσο και με μεταφορική σημασία.

Ιησού προς τα Ιεροσόλυμα, ο αριθμός των μαθητών που τον ακολουθούσαν είχε αυξηθεί σημαντικά, όπως και του πλήθους που συνέρρεε κοντά του, με τις εκδηλώσεις ενθουσιασμού να είναι έντονες. Έτσι εξηγείται η οχλοταραχή την οποία αντιλήφθηκε ο τυφλός.

Τον πληροφορούν λοιπόν ότι ο Ιησούς ο Ναζαρηνός -Ναζωραίος (Μκ.10:47, Λκ.18:35)⁸¹ είναι εκεί και τότε συμβαίνει το αναπάντεχο. Παρόλο που ο άνθρωπος αυτός στερούνταν την όραση του, το εσωτερικό του φως, δεν τον εμπόδισε να αναγνωρίσει τη παρουσία του αναμενόμενου Μεσσία, του υιού του Δαβίδ, όπως τον προσφωνούν οι πρωταγωνιστές μας.

Στην Π.Δ. μια από τις αμετάβλητες αρχές της εβραϊκής πίστης και βασικό στοιχείο της θρησκείας του παραδοσιακού Ιουδαϊσμού, ήταν η αναμονή της έλευσης ενός μεσσιανικό άρχοντα, που θα κατάγονταν από τη βασιλική γραμμή του Δαβίδ και που θα αποσταλεί για τη σωτηρία του έθνους. Ιστορικά ο όρος "Μεσσίας"- "Μασσίαχ" (מָשִׁיחַ), που σημαίνει «μυρωμένος με λάδι», (Δευτ. 21:10-12) και αποδίδονταν σε οποιοδήποτε πρόσωπο ισχύος, το οποίο αλείφονταν-χρίονταν με λάδι κατά την τελετή ανάληψης ενός αξιώματος. Μέσα από αυτή την χριστήρια διαδικασία, "μεσσίας" ήταν κάθε βασιλιάς-αυτοκράτορας και Αρχιερέας, ο οποίος είχε επιλεγεί ανάμεσα στον λαό με σκοπό να επιτελέσει ένα λυτρωτικό και σωτήριο έργο. Ο τίτλος "χριστός" είναι η ελληνική απόδοση του εβραϊκού όρου "Μασσίαχ", που σημαίνει "χρισμένος", ο οποίος απαντά 38 φορές στην Π.Δ. προσδιορίζοντας κατεξοχήν το βασιλιά του Ισραήλ, σε τέσσερις περιπτώσεις τον ιερέα⁸² και σε μια τους πατριάρχες⁸³, ενώ οι ελληνόφωνοι Ιουδαίοι της χριστιανικής εποχής χρησιμοποιούσαν τον όρο «ηλειμμένος», προσδιορίζοντας τοιουτοτρόπως τη θέση, το αξίωμα, ή την υπηρεσία που θα κατείχε στον μέγιστο βαθμό ο Μεσσίας. Εξ αυτού, λόγω της σύνδεσης του τίτλου με τον εκάστοτε βασιλιά ή ιερέα, συνήθως στην Π.Δ.,

⁸¹ Το όνομα Ιησούς είναι το αντίστοιχο του αραμαϊκού ονόματος Γιεσοούα (ישו) ή στην εβραϊκή του εκδοχή, Γεχοσοούα (יהושע) που σημαίνει «Ο Ιεχωβά/Γιαχβέ Είναι Σωτηρία». Ετυμολογικά το δεύτερο στοιχείο του ονόματος Γιεσοούα προέρχεται από τη ρίζα του ρήματος ישׁ (Yasha - Ιασά η Γιασά), που σημαίνει «να σώσει»,μακάταντιστοιχία της ελληνικής λέξη «Ιασις» που σημαίνει «θεραπεία - Σώζω = Σωτηρία».Το συγκεκριμένο όνομα δεν ήταν ασυνήθιστο την περίοδο που έζησε ο Ιησούς. Γι' αυτό συνήθως πρόσθεταν επιπλέον προσδιορισμούς, κυρίως του τόπου καταγωγής, αποκαλώντας τον «Ιησούς ο Ναζωραίος» ή «Ναζαρηνός». Ο βλαστός δε στην εβραϊκή γλώσσα, στην οποία γράφηκε πρωτοτύπως η Π.Δ., λέγεται «νέτσερ», ονομασία αυτή είναι πολύ κοντά στην ονομασία «Ναζωραίος»,

⁸² Λευτ. 4:5,16. 6: 15. 21:10

⁸³Ψλμ. 104

η λέξη "χριστός"⁸⁴ δεν εννοείται με την τρέχουσα έννοια του όρου. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχει μεσσιανική προσδοκία, η εσχατολογική ηγετική μορφή του Μεσσία στα προφητικά κείμενα αποδίδεται με τους όρους απαλλαγμένους από τα κοσμικά στοιχεία, όπως «Εμμανουήλ» (=ο Θεός είναι μαζί μας)⁸⁵, «ανατολή»⁸⁶, είτε «ράβδος εκ της ρίζας του Ιεσσαί» (ο πατέρας του Δαβίδ) και «βλαστός»⁸⁷ από την γενεά του Δαβίδ»⁸⁸. Ο βασιλιάς Δαβίδ⁸⁹ αποτελεί κεντρική φυσιογνωμία, καθώς οι περισσότερες και οι πιο σαφείς μεσσιανικές προφητείες έχουν ως σημείο αναφοράς το όνομά του, στη γενεά του οποίου ερείδεται η εκπλήρωση της διαθήκης του Θεού (Β'Σαμ. 7:12-13) σε ένα Πρόσωπο, το οποίο μέλλει να εγκαταστήσει την αιώνια βασιλεία Του επί γης. Η υπόσχεση αυτή θα αποτελέσει την πεμπτούσια της εβραϊκής πίστης και ελπίδας, με κύρια στοχοπροσήλωση της παλαιοδιαθηκικής παράδοσης να είναι η προετοιμασία της ανθρωπότητας για την έλευση του υποσχόμενου του Μεσσία.

Τον συνδετικό κρίκο μεταξύ Παλαιάς και Καινής Διαθήκης αποτελεί, κατά τρόπο τίνα, το Ευαγγέλιο του Ματθαίου, λόγω της προεξέχουσας θέσης του γενεαλογικού δέντρου⁹⁰ του Ιησού Χριστού στο προοίμιο του βιβλικού κειμένου, καθώς και της σταθερής καταγραφής των γεγονότων της ζωής και της δράσης του Κυρίου, δία των οποίων πιστοποιείται η μεσσιανικότητα του Ιησού και πραγματώνονται οι επαγγελίες του Θεού, όπως αυτές συντελέστηκαν στους χρόνους της Π.Δ. Ο τίτλος του Ευαγγελίου «*Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ*» (1:1), μπορεί να εκληφθεί ως προγραμματιστική δήλωση του Ματθαίου για τον σκοπό του συγγράμματός του, που είναι η ανάδειξη του Ιησού σε γνήσιο δαβιδίδη Μεσσία στο πρόσωπο του οποίου εκπληρώνεται η υπόσχεση του Θεού προς τον Αβραάμ⁹¹ και

⁸⁴ Με εξαίρεση τα χωρία Α'Σαμ. 2:10. Ψλμ.2:2. 88:39, 52. Δαν. 9:25-26

⁸⁵ Βλ. Ησ. 7:17, πρβλ. Μτθ. 1:23, 18: 20, 28:20

⁸⁶ Ζαχ. 3:8, 6:12, Ιερ. 23:5

⁸⁷ Ο "βλαστός" στην εβραϊκή γλώσσα, στην οποία γράφηκε πρωτοτύπως η Π.Δ., λέγεται «νέτσερ», ονομασία πολύ κοντά στη λέξη «Ναζωραίος», καταδεικνύοντας έναν πιθανόν ιδιωτισμό των λέξεων «Νέτσερ» και «Ναζωραίος», που απαντά στην περικοπή του Λουκά (18:35).

⁸⁸ Ησ. 11:1, 10. 53,2. Ζαχ. 3:8. 6:12, πρβλ. Ρωμ. 15:12, Αποκ.5:5, 22:16

⁸⁹ Τα γεγονότα για την ζωή και την δράση του περιλαμβάνονται στο Α' Σαμουήλ, στα κεφάλαια 16-31 και σε ολόκληρο το Β' Σαμουήλ, ξεκινώντας από την καθιέρωσή του στο βασιλικό αξίωμα (16:1-13) μέχρι το θάνατό του. Η περικοπή της διαθήκης να βρίσκεται στο Β'Σαμ 7:1-29.

⁹⁰ Μτθ. 1:1, 9:27, 15:22, 20:30-31, 21:9.

⁹¹ Γέν. 12:3, 18:17, 22:18, πρβλ. Γαλ. 3:26. 29

τον Δαβίδ⁹², με την έλευση του να σημαίνει το τέλος των προφητικών επαγγελιών (5:17). Ταυτοχρόνως κάθε σημείο της δράσης Του τείνει να πιστοποιεί τη διαρκή παρουσία του Θεού-Πατέρα⁹³ στο πλευρό του Ιησού- Εμμανουήλ (=ο ίδιος ο Θεός είναι μαζί) (1:23), ο οποίος αποκαλύπτει τα μυστήρια της Βασιλείας των ουρανών (ο όρος συναντάται 51 φορές στο κατά Ματθαίον), δίνοντας μια πρόγευση, μέσω των θαυμάτων και των παραβολικών του λόγων, των καρπών της δωρεάς του Πατέρα προς την ανθρωπότητα⁹⁴.

Ανάλογη γενεαλογία αποτυπώνεται δυναμικά και στο Ευαγγέλιο του Λουκά⁹⁵, όπως αποδεικνύεται από τη παράλληλη με του Ιωάννη του Προδρόμου γενέθλια αφήγηση, η οποία εντούτοις δεν ανάγεται απλώς μέχρι τον Αβραάμ, αλλά μέχρι στον προπάτορα της οικουμένης Αδάμ και τον ίδιο το Θεό (3:23-38), προσδίδοντας τοιουτοτρόπως στο ευαγγελικό του μήνυμα έντονο οικουμενικό προσανατολισμό.

Βάσει των ανωτέρω είναι σαφές ότι η πρόσληψη ιδίως του όρου «Υιός Δαβίδ» προϋποθέτει αναγνώστες ιουδαιοχριστιανούς, εξοικειωμένους με τις ιουδαϊκές παραστάσεις και προσδοκίες, προκειμένου να γίνει πλήρως κατανοητή η πιθανόν ακραία αντίδραση των τυφλών, παρουσία του διερχόμενου Ιησού, τον οποίο και προσφωνούν με τον μεσσιανικό τίτλο, ζητώντας έλεος.

Η ελπίδα της σωτηρίας και της θεραπείας, τώρα με θάρρος εκφράζεται σε ακράδαντη πίστη και ομολογία. Σύμφωνα με τα σχόλια του Τρακατέλλη στο Κατά Μάρκον⁹⁶, μέχρι αυτό το σημείο του Ευαγγελίου, όλες οι ρητές ομολογίες της μεσαιωνικής ιδιότητας του Ιησού προέρχονταν είτε από μαθητές, είτε από δαιμόνια, ενώ για πρώτη φορά ένας απλός άνθρωπος προβαίνει σε μία δημόσια αναγνώριση του Ιησού ως Μεσσία. Μάλιστα στα τρία χρόνια της δημόσιας δράσης Του, ο Ιησούς, είναι η πρώτη φορά που δέχεται αποκάλυπτα ανάλογη προσφώνηση, αίροντας έτσι την απαγόρευση που είχε θέσει στους ευεργετηθέντες, όπως ο τυφλός στη Βηθσαϊδά, να μη μιλούν για τις θεραπείες τους (Μκ.8:26).

⁹² Ψλμ. 88:4-5, 131:11

⁹³ Μτθ.7:21, 10: 32-33, 11:26-27, 25:31-34

⁹⁴ Μτθ.7:17,12:28, 21:34-43

⁹⁵ Λκ.1:27, 32. 69. 2:11, 20:41-44

⁹⁶ Βλ.Τρακατέλλης, *Εξουσία και Πάθος*, σ.167

Επανερχόμενοι στη περικοπή, διαπιστώνουμε πως η αντίδραση του όχλου είναι ακαριαία: «έπετίμων αὐτῷ ἵνα σιωπήσῃ»⁹⁷, μη μπορώντας να αντιληφθούν και να κατανοήσουν το σωτηριώδες μήνυμα, το οποίο ευαγγελίζει ο Ιησούς στα σημεία και στους λόγους του. Έτσι δεν επιτρέπουν σε έναν περιθωριακό να ανακόψει την πορεία Του, προσπαθώντας να καταστείλουν την παρόρμηση του, όπως συνέβει και στην περίπτωση των μικρών παιδιών από τους μαθητές του Κυρίου λίγο προηγουμένως στο Κατά Λουκάν (18:15).

Οι ευαγγελιστές στο σημείο φέρνουν στην επιφάνεια μια αποκαλυπτική αντίθεση: την πνευματική τύφλωση του όχλου συγκριτικά τη σωματική τύφλωση των πρωταγωνιστών. Οι τυφλός/οι των περικοπών δεν μπορεί να διακρίνει το φως από το σκοτάδι, την ημέρα από την νύκτα. Αν και βρίσκεται μέσα σε κόσμο, το σκοτάδι των οφθαλμών του τον κάνει βιώνει μία ατέρμονη μοναξιά. Το βάδισμά του είναι πιασμένο, το πάτημα του γεμάτο αμφιβολία και η ζωή του ψηλαφητή γεμάτη από εμπόδια. Δεν μπορεί να αισθανθεί την ομορφιά της φύσης, την εναλλαγή των χρωμάτων και να δει τα πρόσωπα των συνανθρώπων του. Ένας άνθρωπος όμως μπορεί να ζει σωματικά και μορφωτικά στο σκοτάδι, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι είναι απαραίτητα ηθικά και πνευματικά στο σκότος. Γιατί είναι δυνατόν ο άνθρωπος αυτός να έχει την καρδιά του ανοιχτή για να διαβάσει τα σημάδια που αφήνει για εκείνον ο Κύριος και προπάντων να έχει τον εαυτό του και την ψυχή του στραμμένη προς τα άνω, ούτως ώστε να μπορέσει να αντιληφθεί ενστικτωδώς αυτό που ο όχλος αδυνατούσε να συλλάβει με τις αισθήσεις του. Η στάση αυτή του όχλου μας θυμίζει την αδυναμία των μαθητών να κατανοήσουν τα ρήματα και τα έργα του Ιησού, όπως πολύ χαρακτηριστικά σημειώνει ο Μάρκος σε ένα άλλο εδάφιο του ευαγγελίου: «ὄφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε καὶ ὄτια ἔχοντες οὐκ ἀκούετε;» (8:18). Για μια ακόμη φορά λοιπόν το πλήθος δεν έχει δίκιο. Δεν σκέφτονται σωστά, καθώς η πνευματική τύφλωση είναι αυτή που καλύπτει τα μάτια της ψυχής τους και τους εμποδίζει να δουν την αλήθεια, προτρέποντας σε κάθε περίπτωση μια περιθωριοποιημένη ύπαρξη, συνειδητά ή ασυνείδητα, να αφήσει τον Ιησού, την ίδια τη ζωή, να περάσει χωρίς να τον αγγίξει.

Οι τυφλοί ωστόσο δεν αποθαρρύνονται, με την επίπληξη του πλήθους να λειτουργεί γι' αυτούς σαν υδατοφράκτης, που κάνει τον χείμαρρο να φουσκώνει

⁹⁷ Βλ.Μκ. 10:48, Μτθ.20:29, Λκ.18:39

ολοένα και περισσότερο. Για δεύτερη φορά με κραυγές απόγνωσης και πόνου ψυχής εκφράζουν την πίστη τους: *«υιὲ Δαυΐδ, ἐλέησόν με»*.

Η αντίδραση του Ιησού είναι μία πρόκληση προς τον όχλο, να μη βιάζεται να κρίνει την σκέψη και τα έργα του Θεού, απορρίπτοντας το διαφορετικό και το ασυμβίβαστο κατά το δοκούν. Συνάμα όμως είναι και ένα μήνυμα υπέρβασης των πάγιων αντιλήψεων, αποδεικνύοντας πως Εκείνος δεν λειτουργεί με τα κριτήρια του όχλου. Τολμά και βγαίνει από τα συνηθισμένα και τα όρια του περιούσιου λαού, προκειμένου να κηρύξει μετάνοια και να δώσει ελπίδα και σωτηρία σε όλο τον κόσμο. Αγνοώντας τους πολλούς, θα σταματήσει την πορεία για τον ένα που γνήσια τον ποθεί και τον έχει ανάγκη. Μάλιστα σε μια πράξη υπέρτατης αγάπης και φιλευσπλαχνίας και έχοντας πλήρη ενσυναίσθηση της αδυναμίας του παθόντα τυφλού, ζητά να τον φέρουν κοντά του: *«φωνήσατε αὐτόν»*.

Χαρακτηριστικά στο σημείο αυτό είναι η υποκριτική στάση και τα ευμετάβλητα αντανακλά του όχλου. Με την έντονη παρορμητικότητα και αστάθεια που τον διακατέχει, παρευθύς η αποστροφή και η εχθρότητα προς τον τυφλό μετατρέπονται σε ενθαρρυντικές δηλώσεις, σύμφωνα με τη μαρτυρία του Μάρκου (10:49), ενώ ακαριαία είναι και η αντίδραση του τυφλού ο οποίος ανίσταται, αποβάλλοντας το παλιό του ιμάτιο, σύμβολο της παλιάς του ζωής μπροστά στο νέο δρόμο που του ανοίγεται μπροστά του (Μκ.10:49).

Η δεύτερη ανατρεπτική στάση του Χριστού έχει να κάνει με τον τρόπο με τον οποίο απευθύνεται στον Βαρτίμαιο, καθώς αν και γνωρίζει το αίτημα του δεν βιάζεται να το ικανοποιήσει. Σύμφωνα με τον Ησαΐα (45:14-15) αν επιθυμία του ανθρώπου είναι να δει το Θεό σπάνια ικανοποιείται, γιατί ο Θεός είναι κρυμμένος και αποκαλύπτεται στα πλαίσια της πίστεως. Θέλοντας την συνέργεια του ανθρώπου, ο Ιησούς εκζητά την πίστη. Την δοκιμάζει, χωρίς να παραβιάζει τα όρια της ελευθερίας του. Ενώπιον όλων καλεί τον τυφλό να ανοίξει την καρδιά του και να διεκδικήσει τη σωτηρία του: *«τί σοι θέλεις ποιήσω;»* ρωτά σε κάθε περίπτωση⁹⁸. Ο τυφλός επαίτης θα μπορούσε να έχει ζητήσει χρήματα ή φαγητό, όμως ο πόθος ήταν πλασμένος για κάτι σπουδαιότερο. Ως ένδειξη σεβασμού, αλλά και εγκαρδιότητας, του απαντά προσφωνώντας τον με τον τίτλο τιμής *«Δάσκαλε μου»* *«ραββουνί, ἵνα ἀναβλέψω»*

⁹⁸ Μκ.10:51, Μτθ. 20:32, Λκ.18:41

(Μκ.10:51)⁹⁹, αντίστοιχο με τη προσφώνηση «Κύριέ»¹⁰⁰ που απαντά στις άλλες δύο παράλληλες αφηγήσεις, πιστοποιώντας τοιουτοτρόπως την ακράδαντη πίστη για την εξουσία και τη δύναμη του Ιησού να άρει το σκοτάδι της ύπαρξης του.

Ο Κύριος αναγνωρίζει την προαίρεση του τυφλού και πραγματοποιεί τη θεραπεία, αντιστρέφοντας τη σχέση θαύματος-πίστης, καθιστώντας έτσι την πίστη ως προϋπόθεση οποιαδήποτε υπερβατικής ενέργειας, με τη φράση «η πίστις σου σέσωκέ σε»¹⁰¹ να συμπυκνώνει αυτό ακριβώς το μήνυμα. Αυτή τη βαθιά πίστη και εμπιστοσύνη στο πρόσωπο του Ιησού τους μεταστοιχείωσε σε αποδέκτες της δημιουργικής και θαυματουργικής δυνάμεως του Θεού. Αποτέλεσμα του ψυχικού φωτός είναι το σωματικό (Μτθ.6:22-23), ενώ μόνο όταν το πνευματικό φως συναντήσει τη θεία χάρη, ο άνθρωπος δύναται να καταστεί κοινωνός θαυμάτων εμπειριών όπως η υπέρβαση της απέλπιδας τύφλωσης. Η «ευθέως»¹⁰², «παραχρήμα»¹⁰³ διάνοιξη των οφθαλμών, χωρίς καμία ενέργεια πλην του λόγου του Κυρίου είναι ευθέως ανάλογη της προαίρεσης και της ανταπόκρισης στο κάλεσμα Του, υποστασιοποιώντας με τον πιο αδιάσειστο τρόπο τον λόγο του προφήτη Ησαΐα, ως σημείο της αποκάλυψης του Θεού στον κόσμο και του μεγέθους της δωρεάς στους ανθρώπους: «καί άξω τυφλούς εν οδώ, ή ουκ έγνωσαν, και τρίβους, ους ουκ ήδεισαν, πατήσαι ποιήσω αυτούς, ποιήσω αυτοίς το σκότος εις φως και τα σκολιά εις ευθείαν. Ταύτα τα ρήματα ποιήσω και ουκ εγκαταλείψω αυτούς» (Ησ.42:16).

⁹⁹ Ο όρος Ραββίνος ή Ραβίνος προέρχεται από την εβραϊκή λέξη ραβί που σημαίνει «μεγάλος, έξοχος». Τον πρώτο αιώνα Κ.Χ. αποτελούσε τίτλο τιμής αλλά και μορφή προσφώνησης (αντίστοιχος του "Κύριέ μου"), αλλά και από τότε χρονολογείται η χρήση του ως τίτλου αξιώματος (του ατόμου που αποτελεί κρίκο μιας εξουσιοδοτημένης αλυσίδας δασκάλων του Ιουδαϊσμού). Στην Καινή Διαθήκη ο Ιησούς Χριστός αποκαλείται δώδεκα φορές «Ραββί» με την έννοια του "Δασκάλου" και, παρόμοια, δύο φορές «Ραββουνί» (που σημαίνει κατά γράμμα, "Δάσκαλέ μου"). Στο ευαγγέλιο του Μάρκου ο όρος απαντάται στα ακόλουθα : Μκ 9:5, 10:51 ,11:21, 14:45 .Σήμερα έτσι καλείται ο εβραίος ιερέας που προϊστάται της ισραηλιτικής κοινότητας. Ο Ραββίνος τελεί τις θρησκευτικές τελετές των Εβραίων παρ' ότι είναι λαϊκός χωρίς ιερατικό αξίωμα, κηρύττει, διδάσκει τα θρησκευτικά στις σχολές και προϊστάται των ιουδαϊκών κοινοτήτων, ερχόμενος σε επαφή με τις πολιτικές Αρχές της χώρας, όπου είναι εγκατεστημένη η κοινότητα. Διορίζεται κατόπιν δοκιμασίας και χειροτονείται.

¹⁰⁰ Μτθ.20:33, Λκ.18:41

¹⁰¹ Μκ.10:52, Λκ.18:35

¹⁰² Μκ.10:52, Μτθ.20:34

¹⁰³ Λκ.18:43

Στον επίλογο των περικοπών ομοίως και οι τρεις ευαγγελιστές μας παρουσιάζουν γλαφυρά την εικόνα των ιαθέντων τυφλών να ακολουθούν τον Ιησού στη νέα «ὁδῶ» της ζωής, που διανοίχτηκε μπροστά τους, ανακαλώντας στη μνήμη τη φράση του Κυρίου «δεῦτε ὀπίσω μου» (Μκ 1:17) προς στους μαθητές του, με τους ευεργετηθέντες να επιλέγουν και να πορεύονται στην ίδια πνευματική οδό σωτηρίας. Η εικόνα του πρώην τυφλού στο Κατά Μάρκον να ακολουθεί χωρίς δισταγμό τον Κύριο, αποβάλλοντας το ιμάτιο του, σύμβολο των υλικών κεκτημένων, έρχεται να αντιταθεί σθεναρά στην κλιμακούμενη ψυχική αμφιταλάντευση και ασυμφωνία, η οποία αναδύεται σε προγενέστερο στάδιο των βιβλικών αφηγήσεων. Έτσι η πλάνη των αισθήσεων και το μάταιο πάθος της φιλαργυρίας (Μκ.10:21-22, Μτθ.19:16-22) βρίσκει το πολικό του αντίθετο στην πνευματική διαύγεια και ταπεινότητα, η οποία επισύρει ουράνιες δωρεές του Θεού, με ύψιστη εκείνη του φωτός, που είναι σύμβολο της ίδιας της ζωής. Αντίστοιχα ο φόβος των μαθητών και η ανάμνηση των όσων κλήθηκαν να εγκαταλείψουν προκειμένου να ζήσουν κατά Χριστόν και εν Χριστώ (Μκ.10:28), παραβάλλεται ή ορθότερα υποστασιοποιείται με το παράδειγμα της ακλόνητης πίστης και βεβαιότητας του ιαθέντα τυφλού να ακολουθήσει τον Κύριο «έν τῇ ὁδῶ» της αλήθειας και της ζωής (Μκ.10:52, Μτθ.20:34, Λκ.18:43).

2.5 Συμπεράσματα

Ενώ τα κηρύγματα και οι παραβολές αποτελούν το θεωρητικό μέρος της διδασκαλίας του Ιησού Χριστού, τα θαύματα αποτελούν την πρακτική εφαρμογή των λόγων Του. Έχοντας ως αρχή το δεδομένο αυτό οι συνοπτικοί Ευαγγελιστές μέσω των δυναμικών αφηγήσεων θαυματουργίας μεταγγίζουν στον αναγνώστη το σωτηριώδες μήνυμα του Ευαγγελίου, το οποίο έχει εγκόσμιο και εθνικό προσανατολισμό. Στο παρόν κεφάλαιο πυρήνας των τριών βιβλικών περικοπών ήταν το θαύμα της θεραπείας της τύφλωσης, διά της ερμηνείας των οποίων αναδύεται στην επιφάνεια, τόσο το μέγεθος και η ποιότητα του θεϊκού δωρήματος προς τον παθητό άνθρωπο, όσο και η θεολογική σημασία της εμπειρίας του Θεού στην ζωή των ανθρώπων, έτσι όπως προβάλλεται μέσα από τις στάσεις και τις επιλογές τους. Κάνοντας μία συγκριτική ανασκόπηση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των θαυμάτων δωρεάς στα οποία συγκλίνουν οι βιβλικοί συγγραφείς είναι τα εξής:

Αρχικά τα θαύματα δεν προκαλούνται από τα πλήθη, είτε προς χάριν θαυμασμού του επονομαζόμενου όχλου, αλλά πραγματοποιούνται αναπάντεχα και πέραν των προσδοκιών αυτών, οι οποίοι γίνονται αποδέκτες της δωρεάς του φωτός. Βάσει της σύντομης έκτασης των περικοπών, καθώς και της απουσίας λεπτομερειών αναφορικά με την επιτέλεση του θαύματος, είναι σαφές ότι σημείο εστίασης των συνοπτικών ευαγγελιστών αποτελεί αφενός η αδιασάλευτη πίστη που εκφράζουν οι τυφλοί πρωταγωνιστές προς το πρόσωπο του Ιησού Χριστού, ότι αυτός είναι ο αναμενόμενος Μεσσίας και σωτήρας τους, αφετέρου το αποτέλεσμα της θαυματουργικής πράξης, που είναι η ζωοποίηση των οφθαλμών. Έτσι στα πλαίσια της παιδαγωγικής αποστολής των θαυμάτων, η πίστη αναδεικνύεται σε απαραίτητη προϋπόθεση για την αποκατάσταση της σωματικά ασθενούς κατάστασης των ανθρώπων, ενώ παράλληλα προβάλλεται ως το μέσο προσέγγισης του Θεού και κατανόησης αποστολής του Ιησού στο κόσμο, που είναι η λύτρωση. Μέσα από διακειμενικές συνδέσεις με παλαιοδιαθηκικά κείμενα, τα θαύματα αυτά βεβαιώνουν ότι ο Ιησούς υποστασιοποιεί στο πρόσωπο του όλες τις ιουδαϊκές μεσσιανικές προσδοκίες, προβάλλοντας σημεία της Βασιλείας του Θεού, γι' αυτό οι συνοπτικοί τα ονομάζουν δυνάμεις.

Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικοκοινωνικό υπόβαθρο, στο οποίο υπάγονται τα γεγονότα, τα θαύματα αυτά εμφορούνται από μια δέσμη προτύπων συμπεριφοράς απέναντι σε περιθωριοποιημένες υπάρξεις, όπως τα άτομα με αναπηρία, τα οποία λόγω της επικρατούσας αντίληψης, βίωναν έναν κοινωνικό αποκλεισμό, θεωρούμενα ως αμαρτωλά ή ακάθαρτα.

3.1 Το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο

Έχοντας επιτελέσει την ερμηνευτική θεώρηση της θεραπείας της τύφλωσης, μέσα από τις τρεις περικοπές της συνοπτική παράδοσης, στο παρόν κεφάλαιο θα επιδοθούμε σε μια προσέγγιση των συγκεκριμένων και ιστορικών συνιστωσών του Κατά Ιωάννην Ευαγγελίου, καθώς και στην ανάδειξη της εσωτερικής σύνθεσης και συνοχής του 9^{ου} κεφαλαίου, όπου διασώζεται το πέμπτο κατά σειρά σημείο του βιβλικού κειμένου, με τη θεραπεία του εκ γενετής τυφλού. Αν και πυρήνας και των τεσσάρων ευαγγελικών περικοπών είναι η απέλπιδα ασθενείας της τύφλωσης, μόνο μέσα από το ιδιαίτερο υλικό της ιωάννειας αφήγησης δυνάμεθα να εξάγουμε περαιτέρω στοιχεία και κατ' επέκταση συμπεράσματα, για τις εδραιωμένες αντιλήψεις που απαντούν στην Ιουδαϊκή παράδοση, αναφορικά με τη σχέση αιτίου – αποτελέσματος, δηλαδή της σύνδεσης ανάμεσα στην αμαρτία με την ασθένεια, τόσο στο πλαίσιο της εσωτερικής εμπειρίας, όσο και στο επίπεδο κοινωνικής συνείδησης απέναντι στα άτομα με αναπηρία. Μέσω της πρωτοφανούς αποκατάστασης της οράσεως ενός εκ γενετής τυφλού, καθίσταται ταυτοχρόνως δυνατόν να αναδείξουμε τη θεολογική διάσταση του ανθρώπινου πάθους, στο πλαίσιο της θείας οικονομίας, καθώς και τις συμβολικές προεκτάσεις της τύφλωσης, λαμβάνοντας υπόψιν την ιστορική αναδρομή στην παλαιοδιαθηκική παράδοση, η οποία έλαβε χώρα στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

3.2 Το Συγγραφικό Μοτίβο και η Δομή του Ευαγγελίου

Κάθε ιστορία του του νεότερου χρονικά Ευαγγελίου¹⁰⁵ παρουσιάζει δραματική πλοκή, καθώς η αποκάλυψη του ενσαρκωμένου Λόγου στον κόσμο που

¹⁰⁵ Αναφορικά με τον χρόνο συγγραφής, δεν γνωρίζουμε αν το Ευαγγέλιο γράφτηκε πριν ή μετά την Αποκάλυψη, υποθέτουμε ωστόσο ότι προηγείται των Καθολικών Επιστολών, λόγω των διαφορετικών ιστορικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο συγγραφέας. Σύμφωνα με τη αρχαιότερη μαρτυρία του Ειρηναίου (280μ.Χ.), το Ευαγγέλιο του Ιωάννη, συγγράφηκε στην Έφεσο, στην πόλη της Αρτέμιδος, που αποτέλεσε το δεύτερο κέντρο του χριστιανισμού μετά τα Ιεροσόλυμα και πριν την Αντιόχεια. Την πεποίθηση περί μεταγενέστερης του 160μ.Χ. συγγραφής του τετάρτου Ευαγγελίου, ανέτρεψε η ανακάλυψη του παπύρου P52, από τον C.H. Roberts το 1920 στην Αίγυπτο. Το χειρόγραφο είναι γραμμένο και στις 2 όψεις και περιέχει αποσπάσματα από το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο 18:31-33 (στην μπροστινή όψη) και 18:37-38 (στην πίσω όψη του). Ένεκα του τρόπου της γραφής και της χρονολόγησης του βάσει του άνθρακα 14, ο πάπυρος P52 θεωρείται ο αρχαιότερος όλων των

προαναγγέλλεται στο Προοιμιακό Ύμνο, κλιμακώνεται σταδιακά μέσω των ρημάτων και των έργων του Ιησού Χριστού. Με φόντο τις ιουδαϊκές γιορτές, ο Ιωάννης συνθέτει ένα σκηνικό δράσης, όπου με αφορμή ένα από τα επτά σημεία που απαντούν στο βιβλικό κείμενο ή μια δημόσια ομιλία του απεσταλμένου Υιού, προκαλείται "σχίσμα" μεταξύ των ανθρώπων, όπως σημειώνει ο ίδιος ο ευαγγελιστής¹⁰⁶. Η δεινή αυτή αντιγνωμία είναι απόρροια της στάσεως του κόσμου απέναντι στην αποκαλυπτόμενη αλήθεια, της αποδοχής ή της παρερμηνείας αυτής. Έτσι καθώς εμβαθύνουμε στη ψυχολογία των εκάστοτε πρωταγωνιστών, διαφαίνεται εναργώς πως ο βαθμός και το επίπεδο πρόσληψης των μηνυμάτων του Κυρίου συνδέεται άρρηκτα με τον εσωτερικό παράγοντα της «πίστης».

Στενά συνυφασμένη με τις έννοιες «σχίσμα» και «πίστη» είναι και ο κατεξοχήν δικαστικός όρος της «κρίσεως», η οποία και επήλθε με την έλευση του Μεσσία στον κόσμο. Η κρίση αυτή ωστόσο στο ευαγγέλιο του Ιωάννη διαφεύγει από την εσχατολογική διάσταση και μετατίθεται στο εγγύς τώρα:

«Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν»¹⁰⁷

Ιω.5:24

Η πρώτη παρουσία του Κυρίου στον κόσμο φαίνεται να επιφέρει ένα είδος «κρίσης» στην ανθρωπότητα, η οποία συντελέστηκε, εξακολουθεί να συντελείται και όπως αναμένεται και στους έσχατους καιρούς κατατάσσει τους ανθρώπους αυτομάτως σε δύο κατηγορίες: δίκαιους και άδικους, πιστεύοντες - ομολογούντες και μη πιστεύοντες, στους εκ Θεού και εκ Διαβόλου. Έτσι οι πρωταγωνιστές, οι οποίοι εκπροσωπούν ένα πολυποίκιλο φάσμα ανθρωπίνων χαρακτήρων, μέσω της στάσης τους απέναντι στο πρόσωπο του Ιησού, υποσταστασιοποιούν βαθμιαία το σκοπό

χειρογράφων της Βίβλου, με τη συγγραφή του να τοποθετήθηκε μεταξύ του 98 και 117 μ.Χ.. Ο τόπος ανακάλυψης του χειρόγραφου, στην έρημο της Αιγύπτου, συγκριτικά με τον τόπο προέλευσης του, δηλαδή την Έφεσο της Μ. Ασίας ή τη Συρία, μετέθεσε αυτομάτως το χρόνο συγγραφής πριν το τέλος του 1ου αι. μ.Χ., δύο γενιές μετά την Ύψωση του Κυρίου στον σταυρό. Για περισσότερα βλ. Δεσπότης, *Ο Κώδικας Των Ευαγγελίων. Εισαγωγή Στα Συνοπτικά Ευαγγέλια Και Πρακτική Μέθοδος Ερμηνείας Τους*, σ.49 και S. Gibson, *Οι τελευταίες ημέρες του Ιησού με βάση τα αρχαιολογικά ευρήματα* (Αθήνα: Ουρανός, 2010), σ.19

¹⁰⁶ Ιω.7:43, 9:16, 10:19

¹⁰⁷ Η παροντική κρίση αποδίδεται με την χρήση των ενεργητικών μετοχών "ἀκούων" και "πιστεύων" σε χρόνο ενεστώτα, των ρημάτων "ἔχει" και "ἔρχεται", καθώς και του παρακειμένου "μεταβέβηκεν".

συγγραφής του τέταρτου Ευαγγελίου, που καταγράφεται αναφανδόν τόσο στο προοίμιο, όσο και στον επίλογο το έργου:

Ιω.1:6-16

«Ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης· οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, **ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ...**

...ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν **τέκνα θεοῦ γενέσθαι**, τοῖς **πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ...**

...Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ **ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ**, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.
...ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες **ἐλάβομεν καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος**»

Ιω.20:30-31

« Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται **ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ**, καὶ **ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ**»

Τέλος χαρακτηριστική είναι επίσης η τολμηρή σύγκριση, που επιχειρεί ο τέταρτος Ευαγγελιστής, του Ιησού με προφήτες της Π.Δ., στον επίλογο των περικοπών ή στην έκφραση αληθινούς αναγνώρισης Του ως τον αληθινό ερχόμενο Προφήτη¹⁰⁸. Επιχειρώντας να προσεγγίσουμε το βιβλικό κείμενο δομικά η διάταξη των κεφαλαίων έχει ως εξής

1:1-18	Ύμνο προς τον Λόγο : η προαιώνια ύπαρξη του, η σχέση του με τον κόσμο, απόρριψη από αυτόν και ενσάρκωσή Του
1:19-12:50	Η αποκάλυψη και η μαρτυρία του Ι. Χριστού στον κόσμο μέσω επτά σημείων και με φόντο τις ιουδαϊκές εορτές
13:1-21:25	Η αποκάλυψη - διαθήκη του Ιησού στους μαθητές του και η ύψωση στον Θεό -Πατέρα

3.3 Οριοθέτηση Κειμένου

Εστιάζοντας στο διάταγμα της δομής της ύλης του κεφ.9, το οποίο συγκαταλέγεται στις εκτενείς ενότητες του ευαγγελίου (41 εδάφια), διαφαίνεται μια εσωτερική συνοχή μεταξύ των κεφαλαίων που προηγούνται και έπονται. Έτσι το περιεχόμενο του κεφ.9 συνδέεται στενά με τη διδασκαλία του Ιησού που αναπτύχθηκε στα κεφ.7-8, κατά την γιορτή της Σκηνοπηγίας¹⁰⁹, ενώ η αφήγηση, βάσει περιεχομένου και συγγραφικού μοτίβου (ρήματα-σημείο > σχίσμα-κρίση), φαίνεται να εκτείνεται έως το κεφ.10, όπου και ολοκληρώνεται¹¹⁰.

Συγκεκριμένα στο κεφ.7 αποτελεί το περιβάλλον μέσα από το οποίο αναδύονται οι βασικοί θεματικοί πυλώνες της εξεταζόμενης περικοπής, καθώς ο Ιησούς

¹⁰⁸ Ιω.1:21-23.1:46. 4:12-19. 5:45. 6:14,31,49,58. 7:19-23,41,53. 8:52-57. 9:28

¹⁰⁹ Σκηνοπηγία ή εορτή της Συγκομιδής (Έξ.23,16) ή εορτή των Σκηνών (Δευτ. 16,13), ονομάζεται η τελευταία από τις τρεις μεγάλες γιορτές των Ιουδαίων, μετά το Πάσχα (Pesach) και την Εβραϊκή Πεντηκοστή (Shavuot), διάρκειας επτά ημερών (Λευϊ. 23,41), Η εορτή σηματοδοτεί το τέλος του γεωργικού κύκλου και κατά την διάρκεια της τελούνταν ευχαριστία προς τον Θεό, όχι μόνο για την συγκομιδή των καρπών της γης, αλλά και για την συμβολή του στην Έξοδό τους από την Αίγυπτο και την διαμονή τους σε σκηνές στην έρημο του Σινά για 40 χρόνια.

¹¹⁰ Για την αφηγηματική συνάφεια της διήγησης βλ.Χ.Κ. Καρακόλης, *‘Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην ευαγγέλιο’* (Διατριβή επί διδακτορία, Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996), σ.194-196

παρουσιάζεται ως ο δίκαιος Κριτής του κόσμου (στίχ.7), υπό το φως της διακονίας του οποίου, φανερώνονται τα πονηρά έργα των ανθρώπων ¹¹¹. Μάλιστα στο πλαίσιο αυτό προβαίνει σε διάκριση ανάμεσα στη Δίκαιη θεική Κρίση, έναντι της ακροθιγούς, «κατ'ὄψιν» ανθρώπινης (στίχ.24). Στα επόμενα εδάφια με παρρησία καθιστά σαφές πως η διδασχὴ Του προς τον κόσμο έχει ως μοναδικό σκοπό τη Δόξα του Θεού και πέμψαντος Του (στίχ.18).

Με αφορμὴ τη θεραπεία του παράλυτου που τελέσθηκε στο κεφ.5 και την κατάλυση του Σαββάτου, παρατηρείται έντονη διένεξη μεταξύ των Ιουδαίων και του Ιησού, ο οποίος μέσα από μια τολμηρὴ σύγκριση με το Μωυσή και το θεσμό της περιτομῆς, επαναφέρει το θέμα περί αργίας του Σαββάτου(στίχ.22-25). Ο διάλογος που εξελίσσεται μεταξύ των αντιμαχόμενων παρατάξεων αποτελεί σημαντικό στοιχείο στην ερμηνευτικὴ προσέγγιση του κεφ.9, καθότι η θεραπεία του εκ γενετῆς τυφλῶν θα λάβει χώρα την ιερὴ μέρα του Σαββάτου, γεγονός που θα αποτελέσει τη θρυαλλίδα των μετέπειτα εξελίξεων και κατηγοριῶν ἐναντίον του Ιησού. Χαρακτηριστικὸ επακόλουθο κάθε δημόσιας ομιλίας ἢ σημείου, εἶναι το «σχίσμα» μεταξύ του παρευρισκόμενου πλήθους, το οποίο χωρίζεται σε δύο αντίρροπες παρατάξεις. Στους μεν εκείνους που πιστεύουν και αναγνωρίζουν στο πρόσωπο και στα ἔργα του Ιησού τον επερχόμενο Χριστό-Μεσσία (στίχ.32) και ἀληθινὸ προφήτη (στίχ.40), σε εκείνους δε που ἀντιτίθενται κατηγορηματικὰ στους προαναφερθέντες ισχυρισμούς (στίχ.52) και εκπροσωποῦνται κυρίως ἀπὸ τους ἀρχιερεῖς και τους Φαρισαίους, πλην κάποιων ἐξαιρέσεων, ὡς η περίπτωση του Νικόδημου.

Σημαίνουσα αξία για την ερμηνευτικὴ προσέγγιση και κατανόηση του κεφ.9, αποτελοῦν τα λόγια των Ἱεροσολυμιτῶν στα εδάφια 24-28, αναφορικὰ με την ἀγνωστη προέλευση του ἀληθινῶν Χριστοῦ¹¹². Η πρωτοφανὴς ὀρθοφροσύνη ἀπὸ τη πλευρὰ του πλήθους, θα αποτελέσει αφορμὴ για την γεμάτη με υφέροντα μηνύματα ομιλία του Κυρίου, αναφορικὰ με τη σχέση Του με το Θεό, το σκοπὸ της επίγειας παρουσίας Του και τον ἔσχατο προορισμό, γεγονός που θα διχάσει περαιτέρω τη κοινὴ γνώμη. Το ἀνωτέρω ἐπίμαχο θέμα θα ἐπανέλθει δυναμικὰ στο κεφ.9, σε ἓνα θεολογικὸ debate μεταξύ της ἀρχουσας τάξης των Φαρισαίων και του ἰαθέντα τυφλῶν. Τέλος σημαντικό στοιχείο που ἀρχίζει να διαφαίνεται, καθὼς εξελίσσονται τα γεγονότα, εἶναι η χρονικὴ

¹¹¹ Ἡσ. 29:15: «οὐαὶ οἱ βαθέως βουλήν ποιῶντες καὶ οὐ διὰ κυρίου οὐαὶ οἱ ἐν κρυφῇ βουλήν ποιῶντες καὶ ἔσται ἐν σκότει τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ ἐροῦσιν τίς ἡμᾶς ἐώρακεν καὶ τίς ἡμᾶς γινώσεται ἢ ἃ ἡμεῖς ποιῶμεν»

¹¹² Ἰω. 3:8, 7:28-29, 8:14

πίεση υπό την οποία βρίσκεται και προλέγει έμμεσα ο ευαγγελιστής στο σώμα του κειμένου¹¹³.

Στη σπονδυλική στήλη των ιστορικών γεγονότων διαδέχονται τα συμβάντα του κεφ.8, καθώς το θεολογικό κέντρο βάρους παραμένει στην θεωρία περι «κρίσεως», που επιφέρει η παρουσία του Ιησού στον κόσμο και της εξουσίας Του και η οποία απορρέει από τον Θεό- Πατέρα¹¹⁴. Όντας στο περιβάλλοντα χώρο του Ναού των Ιεροσολύμων και με αφορμή το περιστατικό της σύλληψης για μοιχεία γυναικός, βλέπουμε να συντελείται μια ακόμα ανοιχτή ρήξη μεταξύ του Ιησού και των ιουδαϊκών αρχών. Το εναρκτήριο λάκτισμα στη δημόσια ομιλία του Κυρίου, ενώπιον του παρευρισκόμενου πλήθους, δόθηκε μέσω της τρίτης¹¹⁵ κατά σειρά, από τις επτά¹¹⁶, αποκαλυπτικής Του δήλωσης, «*ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου*», υπό τις ακτίνες του οποίου ο άνθρωπος δύναται να διαβεί την ατραπό του σκότους και να λάβει το «*φῶς τῆς ζωῆς*» (στιχ.12). Αν και η σχέση του ανωτέρω ισχυρισμού με προηγηθέντα κεφάλαια, εκ πρώτης όψεως, δεν είναι ευδιάκριτη, εντούτοις προπαρασκευαστικές αναφορές περί αληθινού φωτός, απαντούν ήδη στον προοιμιακό ύμνο του Ευαγγελίου (1:2-10), θέση που του προσδίδει σημαίνουσα σημασία στο βιβλικό κείμενο.

Αναμφίβολα συμβολικός και γεμάτος νοήματα είναι ο διάλογος μεταξύ Ιησού και Νικόδημου, εν τω μέσω της νυκτός περί «φωτός» στο κεφ.3 (στίχ.19-21), εντούτοις η διδασκαλία του κεφ.8 (12-19) είναι που αναπτύσσει πλήρως, υπό ποια έννοια ο Ιησούς

¹¹³ Ιω. 7:31, 7:36

¹¹⁴ Ιω.8:16, 8:19-20, 8:28, 8:37

¹¹⁵ Ιω.4:10-17: «τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν» • 6:35: ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς • 8:12: «ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου» • 10:7: «ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων» • 10:11: «Εγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός» • 11:25: «ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ» • 14:6: «ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» • 15:1: « Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργὸς ἐστίν»

¹¹⁶ Στο Κατὰ Ιωάννην Ευαγγέλιο, όπως και στην Αποκάλυψη, ο συγγραφέας δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη συμβολική σημασία και χρήση των αριθμών, με κυρίαρχο τον αριθμό επτά. Ο αριθμός επτά στον αρχαίο κόσμο θεωρούνταν ως ιερός και μάλιστα τέλειος, καθώς αποτελεί άθροισμα του αριθμού τρία, που συνδέεται με το Θεό, και του αριθμού τέσσερα, που συνδέεται με την Κτίση και τα στοιχεία της. Έτσι σε σώμα επτάδας βλέπουμε να δομούνται και τα δύο έργα του ευαγγελιστή, καθώς στο Ευαγγέλιο επτά είναι τα σημεία που επιτελεί ο Κύριος (2:1-11· 4:43-54· 5:1-16· 6:1-15· 6:16-21· 9:1-41· 11:1-44), όπως και οι αποκαλυπτικές εκφράσεις «*ἐγώ εἰμι*» (6:35· 8:12· 10:9· 10:11· 11:25· 14:6· 15:1). Αντίστοιχα στην Αποκάλυψη απαντούν: επτά Επιστολές στις επτά μικρασιατικές Εκκλησίες(1:1-11), επτά χρυσές λυχνίες (1:12), επτά Αστέρες(1:16-20), επτά Πνεύματα μπροστά στο Γιαχβέ (3:1), επτασφράγιστο Βιβλίο (5:5), επτά Σφραγίδες (6:1-8:1), επτά Άγγελοι δίπλα στο θρόνο (8:2), επτά Σάλπιγγες (8:2-9:21), επτά βροντές (10:3), επτά χιλιάδες ονόματα ανθρώπων (11:13), επτά κεφαλές του δράκοντα (12:3), επτά Διακηρύξεις (κεφ.14) επτά Πληγές (15:1-8), επτά Φιάλες (κεφ. 15-16, 21), επτά Μακαρισμοί (3:1·14:13· 16:15· 19:9· 20:6· 22:7· 22:14). Για περισσότερα βλ. Σωτήριος Σ. Δεσπότης, *Αποκάλυψη του Ιωάννη. Το βιβλίο της Προφητείας-Λειτουργική και Συγχρονική Ερμηνευτική Προσέγγιση της Αποκάλυψης του Ιωάννη* (τομ. Α, Αθήνα: Άθως, 2008), σ.74-77.

είναι το «Φως του κόσμου», τί εστί αληθής μαρτυρία και κρίση, προετοιμάζοντας τοιουτοτρόπως τον αναγνώστη-ακροατή για τα επικείμενα γεγονότα. Επιχειρώντας να οριοθετήσουμε το κείμενο της θαυματουργικής θεραπείας του εκ γενετής τυφλού, η διάταξη έχει ως εξής:

1. Εισαγωγή-Η συνάντηση με τον τυφλό και ο διάλογος του Ιησού με τους μαθητές (9:1-5)
2. Η Θεραπεία του εκ γενετής τυφλού (9:6-7)
3. Η αντίδραση του παρευρισκόμενου πλήθους (9:8-12)
4. Η διερεύνηση της υπόθεσης: πρώτη Ανάκριση - Ο πρώην τυφλός ενώπιον των Φαρισαίων (9:13-17)
5. Δεύτερη Ανάκριση: Οι γονείς του πρώην τυφλού ενώπιον των Φαρισαίων (9:18-23)
6. Τρίτη Ανάκριση: Ο πρώην τυφλός φορέας Αληθείας-Αποβολή από τη Συναγωγή (9:24-34)
7. Ο διάλογος του Ιησού με τον πρώην τυφλό - Ομολογία Πίστεως (9:35-38)
8. Επίλογος-Η σύγκρουση του Ιησού με τους Φαρισαίους (9:39-41)

3.4 Νεοελληνική Απόδοση του Κειμένου

Ιω. 9:1-41

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς **2** καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ῥαββί, τίς ἤμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῆ; **3** ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε οὗτος ἤμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ.

4 ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρας· ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. **5** ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾤ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου.

6 ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσε χαμαὶ καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ **7** καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἤλθε βλέπων

8 Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; **9** ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι δὲ ὅτι ὁμοῖος αὐτῷ ἐστιν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγὼ εἰμι. **10** ἔλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς ἀνεώχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί;

11 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέ μοι· ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. **12** εἶπον οὖν αὐτῷ· ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει· οὐκ οἶδα.

1 Καὶ καθὼς ἐπερνούσε, εἶδε ἕνα ἄνθρωπο τυφλό ἐκ γενετῆς. **2** Καὶ τὸν ἠρώτησαν οἱ μαθηταὶ του, λέγοντες· “Διδάσκαλε, ποιὸς ἠμάρτησε, αὐτὸς ἢ οἱ γονεῖς του, γιὰ νὰ γεννηθῆκε τυφλός;” **3** Ἀπάντησε ὁ Ἰησοῦς· “οὔτε αὐτὸς ἀμάρτησε οὔτε οἱ γονεῖς του, γιὰ φανερωθῶν τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ μέσω αὐτοῦ.

4 Ἐγὼ πρέπει νὰ ἐργάζωμαι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος με ἔστειλεν στὸν κόσμον, ἕως ὅτου εἶναι ἡμέρα. Ἐρχεται ἡ νύκτα κατὰ τὴν ὁποία κανεὶς δὲν δύναται νὰ πραγματοποιεῖ ἔργα. **5** Ὅταν εὐρίσκομαι στὸν κόσμον, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου

6 Ἀφοῦ εἶπε αὐτὰ ἐπτυσσε κάτω, δημιούργησε πηλὸν καὶ ἐπέθεσε τὸν πηλὸν πάνω στὸν ὀφθαλμὸν τοῦ τυφλοῦ **7** καὶ του εἶπε· “πῆγαινε καὶ νίψου εἰς τὴν δεξαμενὴν τοῦ Σιλωάμ”, που μεταφράζεται ὡς ἀπεσταλμένος. Ἐφυγε τότε καὶ ἐνίφθη καὶ ἤλθε βλέπων.

8 Οἱ γείτονες, λοιπὸν, καὶ ὅσοι τὸν ἐβλέπαν προηγουμένως ὅτι ἦταν τυφλός, ἔλεγον· “δὲν εἶναι αὐτός, που κάθονταν καὶ ζητοῦσε ἐλεημοσύνη;” **9** Ἄλλοι ἔλεγον ὅτι “αὐτὸς εἶναι”. Ἄλλοι δὲ ὅτι “κάποιος ἄλλος, ὁμοῖος με αὐτὸν εἶναι”. Ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι “ἐγὼ εἰμι”. **10** Τότε τὸν ἐρωτοῦσαν ἐκεῖνοι “πῶς ἀνοίχθησαν τὰ μάτια σου;

11 Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· “ἄνθρωπος, λεγόμενος Ἰησοῦς, δημιούργησε πηλὸν, μου ἀλείψε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ μου εἶπε “Πῆγαινε στὴν κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ καὶ νίψου”. Ἀφοῦ πῆγα καὶ ἐνίφθηκα, ἀπέκτησα τὸ φῶς μου. **12** Του εἶπαν· “που εἶναι ἐκεῖνος;” Του λέγει· “δὲν ξέρω”.

13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε τυφλόν. **14** ἦν δὲ σάββατον ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέωξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.

15 πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.

16 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.

17 λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἠνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν.

18 οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος **19** καὶ ἡρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ἄρτι βλέπει;

20 ἀπεκρίθησαν δὲ αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον· οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· **21** πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἶδαμεν, ἢ τίς ἠνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει.

22 ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται.

13 Οδηγοῦν τότε τὸν τέως τυφλὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους. **14** Ἦταν δε Σάββατο, ὅταν ὁ Ἰησοῦς δημιούργησε τὸν πηλὸν καὶ ἀνοιξε τὰ μάτια τοῦ τυφλοῦ.

15 Πάλι ρώτησαν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, πῶς ἀπέκτησε τὸ φῶς τοῦ. Εκείνος δε τοὺς εἶπεν· “ἓνας ἄνθρωπος ἐπέθεσε πηλὸ ἐπάνω στα μάτια μου καὶ ἐνίφθηκα καὶ βλέπω”.

16 Ἐλεγον, λοιπόν, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Φαρισαίους· “αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν, διότι δὲν τηρεῖ τὴν ἀργία τοῦ Σαββάτου”. Ἄλλοι ἔλεγον· “πῶς εἶναι δυνατόν ἓνας ἀμαρτωλὸς ἄνθρωπος νὰ κάνει τέτοια σημεῖα;” Καὶ σχίσμα ἐγένε μεταξὺ τοὺς.

17 Λέγουν πάλιν στὸν τυφλόν· “σὺ τι λες γιὰ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, διότι ἀνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς σου;”. Εκείνος εἶπε ὅτι εἶναι προφήτης.

18 Δὲν ἐπίστευσαν οἱ Ἰουδαῖοι γιὰ αὐτόν ὅτι ἦταν τυφλὸς καὶ θεραπεύθηκε, ἕως ὅτου ἐκάλεσαν τοὺς γονεῖς τοῦ **19** καὶ τοὺς ἠρώτησαν, λέγοντες· “αὐτὸς εἶναι ὁ υἱὸς σας, γιὰ τὸν ὁποῖον εσεῖς λέγετε ὅτι ἐγεννήθη τυφλός; Πῶς λοιπόν τώρα βλέπει;”

20 Ἀπήντησαν δε οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς εἶπαν· “γνωρίζουμε καλὰ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ υἱὸς μας καὶ ὅτι γεννήθηκε τυφλός. **21** Πῶς ὅμως τώρα βλέπει δὲν γνωρίζουμε, ἢ ποιὸς τοῦ ἀνοιξε τὰ μάτια ἡμεῖς δὲν ξέρουμε. Αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτόν νὰ ρωτήσετε, καὶ αὐτὸς δια τὸν ἑαυτόν τοῦ θα μιλήσει”.

22 Αὐτὰ εἶπαν οἱ γονεῖς τοῦ, διότι φοβόντουσαν τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη ἀπὸ καιρὸν εἶχαν συμφωνήσει καὶ ἀποφασίσει οἱ Ἰουδαῖοι νὰ διωχθεῖ ἀπὸ τὴν συναγωγή, ὁποῖος θα ὁμολογοῦσε ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστός.

23 διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτόν ἐρωτήσατε.

24 ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῶ· δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀμαρτωλὸς ἐστίν.

25 ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστίν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. **26** εἶπον δὲ αὐτῶ πάλιν· τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς;

27 ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;

28 ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπον· σὺ εἰ μαθητὴς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμὲν μαθηταί. **29** ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωϋσεὶ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν.

30 ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστίν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέωξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς.

31 οἶδαμεν δὲ ὅτι ἀμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ᾗ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. **32** ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἠνοιξέ τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου. **33** εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν.

34 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῶ· ἐν ἀμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὄλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω **35** Ἄκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι τον ἐβγαλαν ἔξω καὶ ὅταν τον βρήκε, του εἶπε· “ἐσὺ πιστεύεις **23** Γι'αυτό και οι γονεῖς του τυφλοῦ εἶπαν ὅτι “ὁ υἱὸς μας ηλικίαν ἔχει, αὐτὸν ρωτήσετε”.

24 Κάλεσαν τότε για δεύτερη φοράν τον ἄνθρωπον, που ἦταν τυφλός και του εἶπαν· “δόξασε το Θεόν· Ἡμεῖς γνωρίζουμε ὅτι αὐτός ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀμαρτωλός”.

25 Ἀπάντησε τότε ἐκεῖνος και τους εἶπε· “ἐάν εἶναι ἀμαρτωλός, δεν το γνωρίζω, ἐνα μόνο ξέρω ὅτι ἐνώ ἡμουν τυφλός, τώρα βλέπω”. **26** Εἶπαν δε πάλιν σε αὐτόν· “τι σου ἔκαμε; Πως ἀνοιξε τὸς ὀφθαλμούς σου;”

27 Ἀπάντησε σε αὐτούς· “σας εἶπα ἤδη και δεν ἀκούτε, γιατί θέλετε πάλι να ἀκούσετε τα ἴδια; Μήπως και σεις θέλετε να γίνετε μαθητές του;”

28 Τον κακολόγησαν τότε και του εἶπαν· “ἐσὺ εἶσαι μαθητὴς ἐκείνου. Ἡμεῖς του Μωϋσέως εἴμαστε μαθηταί. **29** Ἡμεῖς, γνωρίζουμε ὅτι στον Μωϋσὴ μίλησε ὁ Θεός. Αὐτός ὅμως μας εἶναι ἀγνωστος και δεν γνωρίζουμε ἀπὸ που ἐρχεται”.

30 Ἀπάντησεν ὁ ἄνθρωπος και τους εἶπεν· “ἐδῶ εἶναι τὸ παράδοξον, ὅτι εσεῖς δεν ξέρετε ἀπὸ που προέρχεται, και ὅμως μου ἀνοιξε τὸς ὀφθαλμούς μου.

31 Γνωρίζουμε δε πολὺ καλά, ὅτι ὁ Θεὸς ἀμαρτωλούς δεν ἀκούει, ἀλλὰ αν εἶναι κανεῖς θεοσεβῆς και πράττει τὸ θέλημα του Θεοῦ, αὐτόν ὁ Θεὸς ἀκούει. **32** Ἀπὸ τότε που υπάρχει ὁ κόσμος, δεν ἀκούσθηκε κάποιος να θεράπευσε τὸς ἄνθρωπος ὀφθαλμούς ἐνός τυφλοῦ ἐκ γενετῆς. **33** Ἐάν αὐτός δεν ἦταν σταλμένος ἀπὸ τον Θεόν, δεν θα μπορούσε πραγματοποιήσει τίποτα”.

34 Ἀποκρίθηκαν και του εἶπαν “ μέσα στην ἀμαρτία γεννήθηκες ὀλόκληρος και ἐσὺ τολμάς διδάσκεις ἐμᾶς;” Και τον ἐβγαλαν ἔξω.

35 Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρῶν αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; **36** ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· καὶ τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;

37 εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. **38** ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

39 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· εἰς κρῖμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.

40 καὶ ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ ὄντες μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ· μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν;

41 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέπομεν· ἢ οὖν ἁμαρτία ὑμῶν μένει

35 Ἄκουσε ὁ Ἰησοῦς ὅτι τον ἐβγαλαν ἔξω καὶ ὅταν τον βρήκε, του εἶπε· “εσυ πιστεύεις στον Υἱόν του ανθρώπου ;” **36** Απάντησε εκείνος και εἶπε·“και ποιός εἶναι, Κύριε, για πιστέψω σε αὐτόν;”

37 Του εἶπε δε ο Ἰησοῦς· “και τον εἶδες και αὐτός που ομιλεῖ μαζί σου εκείνος εἶναι”. **38** Αυτός δε εἶπε· “πιστεύω, Κύριε” και προσκύνησε αὐτόν

39 Εἶπε τότε ο Ἰησοῦς· “εγὼ ἦλθα στον κόσμον αὐτόν,για να ἐπέλθει κρίση, ὥστε οἱ μὴ βλέποντες να δουν και οἱ βλέποντες να γίνουν τυφλοί.”

40 Και ἤκουσαν αὐτά μερικοὶ ἀπὸ τους Φαρισαίους, που βρίσκονταν κοντά του, και του εἶπαν•“μήπως εἴμαστε και εμεῖς τυφλοί;”

41 Τους εἶπε δε ο Ἰησοῦς• “εάν ἦσασταν τυφλοί, δεν θα εἶχατε ἁμαρτίαν. Τώρα ὅμως λέτε ὅτι βλέπουμεν. Γι’αὐτό και η ἁμαρτία σας μένει”.

3.5 Η Θεραπεία του εκ γενετής τυφλού

3.5.1 Η Αποκάλυψη του Ιησού στον Κόσμο

Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες:

ῥαββί, τίς ἤμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῆι; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς,

οὔτε οὗτος ἤμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρας ἐστίν· ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἶμι τοῦ κόσμου.

Ιω.9:1-5

Το περιεχόμενο του 9ου κεφαλαίου βρίσκεται σε αφηγηματική συνάφεια με τις προηγηθείσες ενότητες, καθώς η αυτοαποκάλυψη του Ιησού στους ομοεθνείς Του και όλη η διδασκαλία Του περί Φωτός και δίκαιης Κρίσης, που προηγήθηκε κυρίως στα κεφ.7-8, κορυφώνεται μέσω της θαυματουργικής θεραπείας του εκ γενετής τυφλού. Χωρίς να έχουμε περισσότερες πληροφορίες για το χωροχρονικό πλαίσιο της αφήγησης, πέραν της μετοχής «παράγων» (στίχ.1), η οποία δηλώνει αόριστα διέλευση στη περιοχή των Ιεροσολύμων, η συνάντηση του Ιησού και των μαθητών με τον τυφλό ενδεχομένως να έλαβε χώρα κατά την απομάκρυνση Του από τον Ναό, όπου πρηγουμένως επιχείρησαν να Τον λιθοβολήσουν (8:58-59), όπως και από την αναφορά στη κολυμβήθρας του Σιλωάμ, η οποία βρισκόταν στον ευρύτερο χώρο του Ιερού. Ο εντοπισμός αυτός του εκ γενετής τυφλού, όπως και στις παράλληλες διηγήσεις ίασης των τυφλών της Ιεριχούς¹¹⁷, λίγο πριν την Βαϊοφόρο, έξω από τα τείχη της πόλεως, αποτελεί παρεπόμενο της απόφασης του βασιλέως Δαβίδ, να απαγορεύσει σε τυφλούς και χωλούς την είσοδο στον Οίκο του Θεού¹¹⁸, που στην προκειμένη περίπτωση συνέρρεε πλήθος πιστών με αφορμή τον εορτασμό της Σκηνοπηγίας (7:2) και εν προκειμένω τα Εγκαίνια του Ναού (10:22)¹¹⁹. Λαμβανομένης υπόψη της εν λόγω υπόθεσης, ο υπαρκτός κοινωνικός αποκλεισμός των ευπαθών ομάδων προτυπώνει την Κρίση των τυφλών στην πίστη, από τον νέο Δαβίδ, ενώ και

¹¹⁷ Πρβλ.Μκ.10:46, Μτθ. 20:30

¹¹⁸ Β' Βασι. 5:6-7, πρβλ. Πράξ. 3:2, 14:8.

¹¹⁹ Βλ. Χρήστος Καρακόλης, *Θέματα Ερμηνείας Και Θεολογίας Της Καινής Διαθήκης* (Θεσσαλονίκη: Πουρναράς Π. Σ., 2005),σ.195

την απαγόρευση της εισόδου στον Οίκο του Θεού, την λυτρωτική εμπειρία της Βασιλείας των Ουρανών.

Η λεπτομέρεια της «εκ γενετής» παθολογίας του ανθρώπου είναι αποκαλυπτική του μεγέθους της πρωτοφανούς θεραπείας που πρόκειται να ακολουθήσει, καθότι παρά το πλήθος των οφθαλμικών παθήσεων που απαντούν βιβλική γραμματεία, ουδεμιά εξ αυτών δεν αφορά τη θεραπεία εκ γενετής τυφλού, αλλά αποτελεί κατεξοχήν εσχατολογική προσδοκία (Ησ. 35:1-6), πιστοποιώντας τοιουτοτρόπως τη φύση του σημείου.

Με αφορμή λοιπόν την παρουσία του τυφλού στην άκρη του δρόμου, Ιησούς και μαθητές σταματούν την πορεία τους, θέτοντας υπό συζήτηση ένα ερώτημα που απασχολούσε έντονα την Ιουδαϊκή σκέψη: «ῥαββί, τίς ἤμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῆ;» (Ιω. 9:2). Η ανωτέρω ερώτηση των μαθητών απορρέει από την καθεστηκυία αντίληψη, που απαντά σε όλη τη παλαιοδιαθηκική-ιουδαϊκή ιστοριογραφία, απέναντι στο φαινόμενο της ασθένειας¹²⁰. Σύμφωνα με τις πηγές αυτές τα ανθρώπινα βάσανα είναι αποτέλεσμα θεοδικίας και έχουν τις ρίζες στην αμαρτία του ίδιου του πάσχοντα είτε των γονέων του¹²¹. Η ραβινική άποψη υποστήριζε πως η διάπραξη μιας ανευλαβής ή άνομης πράξης κατά την κύηση, γίνονταν με την ενεργό συμμετοχή του εμβρύου¹²², με ενδεικτικό παράδειγμα το κρίμα που βαραίνει το παιδί, αν η μητέρα εισέλθει σε ειδωλολατρικό ναό¹²³. Τόσο η μεταβίβαση της αμαρτίας, όσο και η θεοδικία αυτή καθαυτή, σαφώς εγείρει θέμα δικαιοσύνης του Θεού προς ένα πλάσμα, που ακούσια επωμίζεται τις επιπτώσεις των πράξεων μιας ολόκληρης γενιάς. Τα σαθρά κοινωνικά θεμέλια και τις γνωστικές διαστρεβλώσεις έρχεται να κλονίσει η απάντηση του Ιησού στον προβληματισμό των μαθημάτων, ο οποίος αυθωρεί αποκλείει όλες τις περιπτώσεις πιθανούς αιτίας που προαναφέρθηκαν και συγχρόνως αποκαλύπτει την πραγματική διάσταση των όσων θα επακολουθήσουν: «οὔτε οὗτος ἤμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ’ ἵνα φανερωθῆ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ. ἡμᾶς δεῖ

¹²⁰ Ἐξ. 20:5. Αριθ. 14:18. Δευτερονόμιο 5:9. Ησ. 14:2. Ιερ. 39:18

¹²¹ Βλ. Ψαλμ.50:7, Ιερ.38:29-30, Ιεζ.18:2. πρβλ. Κύριλλος Αλεξανδρείας, *Υπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Ευαγγέλιον*, PG 73.941. Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, *Ερμηνεία εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Ευαγγέλιον*, PG 124. 41-42.

¹²² Πράξ.3:2, 14:8, Μτθ. 19:12, πρβλ. Αστέριος Αμασειάς, *Ομιλία Ζ', Εἰς τὸν ἐκ κοιλίας τυφλόν*, PG 40. 249 – 253,

¹²³ Βλ. Αγουρίδης, *Τὸ Κατὰ Ἰωάννην Ευαγγέλιο- Α' Κεφ.1-12*, σ.472

εργάζεσθαι ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρας ἐστίν. ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου» (Ιω. 9:3-5).

Τα γραφόμενα αποτελούν πρόρρηση του Ιησού Χριστού, καθώς χωρίς να μακρηγορεῖ ἢ να εμείνει περαιτέρω στην ἀστοχη ἀπόδοσης ευθύνης για την τυφλότητα, ἀναιρεῖ την ἀναγωγή της ἀμαρτίας¹²⁴ και ἐν συνεχείᾳ κοινοποιεῖ τον ἀπώτερο σκοπὸ του ἀνθρώπινου πάθους σε ἀτομικὸ και συλλογικὸ ἐπίπεδο: ἡ φανέρωση της Δόξας- Θείας οἰκονομίας¹²⁵ μέσω του ἀνθρώπινων δοκιμασιῶν και παθῶν. Στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, ἀπὸ τους πρώτους κίβλας στίχους του προοιμιακοῦ ὕμνου (Ιω.1:14), διακηρύσσεται ἡ μεσιτεία του Ιησού, μεταξύ Θεοῦ και ἀνθρώπων, διὰ της σαρκώσεως, ἡ ἐπίγεια διακονία του ὁποῖου ἀφενὸς μὲν ἀποτελεῖ τὴ μοναδική οδὸ της πληρέστερης κατανόησης του Θεοῦ, ἀφετέρου δε τὸ πεδίο της ἀποκεκαλυμμένης ἀλήθειας και Δόξας του Πατέρα, ὅπως στην περίπτωση του θανάτου και της ἀνάστασης του Λαζάρου (Ιω.11:4).

Ἡ ἀπάντηση του Ιησού πρὸς τους μαθητὲς ταυτόχρονα προβάλλει μιὰ νέα πραγματικότητα και θεολογία, καθώς τὸ σημεῖο της θεραπείας στου τυφλοῦ, σε ἀντίθεση με τους συνοπτικὸς συγγραφεῖς, δὲν ἀποσκοπεῖ στην ἀνάδειξη της μεσσιανικῆς Του ιδιότητά¹²⁶, ἀλλὰ τὴν ἐνότητα Του με τον Πατέρα¹²⁷. Ἐτσι ἀν και οἱ ἐννοίες «δυνάμεις» και «ἔργα» χρησιμοποιοῦνται για να περιγράψουν τις θαυματουργικὲς ἐνέργειες του Ιησού, στην ἰωάννεια γραμματεία τὸ «σημεῖο», ὡς ἀποκαλυπτικὸ στοιχεῖο της ταυτότητα του Ιησού, λαμβάνει χριστολογικὸ προσανατολισμὸ, ἐνὼ στη χρῆση του ὀρου «ἔργο» ἀποδίδεται τριαδολογικὸ περιεχόμενο¹²⁸.

¹²⁴ Λκ 13:1-5

¹²⁵ Ὡς Δόξα ὀρίζεται ἡ φήμη, ἡ τιμή, ὁ ἐπαινος, ἡ εὐλογία, ἡ λάμψη, ἡ λαμπρότητα, τὸ μεγαλεῖο, και ἡ δύναμη. Ἡ δόξα του Θεοῦ, του πατρός της δόξης (Εφ. 1:17), φαίνεται ἀπὸ τὴν ἰσχὺ και τὴν δύναμή του (Ιω. 11:40, Ρωμ.6:4, Κολ.1:11), κυρίως ὀμως ἀπὸ τὸ ἔργο της σωτηρίας (Ρωμ.9:23. Εφ.1:6. 12. 14. , 3:16, Α' Τιμ.1:11, Β' Πέτρ.1: 3) και μέλλει να ἀποκαλυφθεῖ πλήρως κατά τὴν Δευτέρα παρουσία (Τίτ. 2:13, Ιουδ. 24). Ἡ λέξη ἐπίσης σημαίνει και τὸ μεγαλεῖο του Χριστοῦ, τὸ ὁποῖο θα εἶναι πῆρες κατά τὴν παλιγγενεσία (Ιω.1:14. 2:11, Μτθ. 19:28, Μκ.10:37, Λκ.24:26, Α' Τιμ.3:16, Α' Πέτρ.1:11. 21), ἀλλὰ και τὸ μεγαλεῖο, που ἀναμένει τους πιστοῦς (Ρωμ. 8:18, 21. Α' Κορ.2:7, Β' Κορ. 4:17, Κολ.1:27)

¹²⁶ ΠΜκ. 10:47: «ὐιὲ Δαυὶδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν με» • Μτθ. 12:23: «μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυὶδ;» • Λκ. 18:38: «Ἰησοῦ υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με»

¹²⁷ Πρβλ. Ιω. 5:19 «οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν ἐὰν μή τι βλέπη τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἅ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα και ὁ υἱὸς ὀμοίως ποιεῖ» • 5:43, 10:25: «ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου» • 10:30: «ἐγὼ και ὁ πατήρ ἐν ἑσμεν», 14:20: «ἐν ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὕμεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου και ὕμεις ἐν ἐμοὶ κάγῳ ἐν ὕμῖν»

¹²⁸ Ιω.10:38, 20:28

Η πορεία προς τη «δόξα» του Θεού, ως απαύγασμα της πίστεως, προσδιαγράφεται- προλέγεται με σαφήνεια από τον ίδιο τον Ιησού στο σώμα του βιβλικού κειμένου ¹²⁹, με κορύφωση τον τελευταίο λόγο του προς τους μαθητές του στο κεφ.17(στίχ.1-7). Δεδομένου ότι ο Θεός ανέκαθεν επιτελούσε θαύματα με σκοπό την αφύπνιση και την εκδήλωση της παντοδυναμίας του¹³⁰, επιλέγοντας εκλεκτούς ανθρώπους να μεσιτεύσουν μεταξύ Εκείνου και του λαού, στη προκειμένη περίπτωση η φανέρωση της Δόξας Του επιτελείται μέσω της πίστεως στο πρόσωπο του απεσταλμένου Υιού του στον Κόσμο.

Στο δεύτερο σκέλος του περιεκτικού του λόγου (στίχ.4), ο Κύριος παρακινεί τους μαθητές να εργάζονται τα έργα του Θεού και μάλιστα υπό συγκεκριμένο χρονικό καθεστώς, «έως ήμερα ἐστίν», καθότι ελλοχεύει ο κίνδυνος της νυκτός, οπότε «οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι». Για τη πρόσληψη του ανωτέρω χωριού κρίνεται αναγκαίο να θέσουμε τα εξής ερωτήματα: ποια είναι και με ποιο τρόπο εργάζεται ο άνθρωπος τα έργα του Θεού, και προς τί ο χρονικός περιορισμός. Τα εν λόγω ερωτήματα αποτελούν θέματα, βαρύνουσας σημασίας για τα οποία έχει μιλήσει ανοιχτά και με σαφήνεια σε προηγούμενα κεφάλαια. Αρχής γενομένης από τη συζήτηση του με τον Νικόδημο, που ίσως αποτελεί και το κεφάλαιο κλειδί όλου του Ευαγγελίου, ο Κύριος ομιλεί για την «κρίση» που επιφέρει η παρουσία- έλευση Του στον κόσμο¹³¹. Κριτήριο στο ζυγό της δικαιοσύνης¹³² αποτελούν τα έργα των ανθρώπων, κατατάσσοντας τους ανθρώπους αυτομάτως δε δύο κατηγορίες: σε εκείνους των οποίων οι πράξεις υποδαυλίζονται από σκοτεινές εσωτερικές δυνάμεις και σε εκείνους των οποίων οι προθέσεις και τα έργα έχουν ευγενή κίνητρα (Ιω.3:19-21). Η σύζευξη παρόντος και μέλλοντος αποδίδεται με τον εναργέστερο τρόπο μέσω της φράσεως «ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν» (Ιω.4:23), το οποίο αποτελεί τη βιωματική προσέγγιση της πίστεως για τους πρώτους χριστιανούς. Αντιστοίχως στο κεφ.6, δίνεται μια πρόγευση της αφθονίας του ουράνιου Βασιλείου,

¹²⁹ Ιω. 4:48, 5:21, 6:29

¹³⁰ Αρ. 14:22, Α'Βασ. 17:1-22, 18:26, 18:36-37. Β'Βασ. 1:9-10, 2:7-8, 2:21-22, 4:3, 4:42-44, 5:27, 6:4-5

¹³¹ Ιω. 5:24,30. 12:31

¹³² Δικαιοσύνη (tsedakah): Κεντρικός όρος στη ΠΔ. Δηλώνει κατεξοχήν τη σωτηριολογική διάσταση της στάσης του Γιαχβέ, που παραμένει πιστός στην Διαθήκη. Επίσης δηλώνει τον από νομική, ηθική και θρησκευτική άποψη άμεμπτο άνθρωπο όπως ο Νώε (Γεν. 6:9). Δικαιοσύνη ονομάζεται επίσης η ευσπλαχνία, η καλοσύνη, η ελεημοσύνη (Ψ.114:5), κάθε μορφή αρετής αλλά και η δόξα (Μαλ.4:2). Στην ΚΔ σημαίνει κυρίως την καθαρότητα και αγιότητα του Θεού (Ρωμ.3:5, 25, 26) και την χρηστότητα των ανθρώπων (Ματθ.5:1). Κατά τον Παύλο δικαιοσύνη είναι και η δικαίωση - η σωτηρία, που εκφράζεται διά της πίστεως. Υπό στενότερη έννοια η λέξη σημαίνει και την αυστηρότητα και ακρίβεια κατά την κρίση (Πράξ.17: 31. Ρωμ. 9:28. Αποκ. 19:11).

ενώ απαντά και με πληρότητα ποιό είναι το «έργο του Θεού» και πώς δύναται ο άνθρωπος να ζει και να πράττει σύμφωνα με το θέλημα του Πατρός ¹³³.

Στην ανωτέρω κειμενική ανασκόπηση χαρακτηριστικές είναι οι λέξεις «αλήθεια» και «πίστη», που δεσπόζουν στους λόγους του Ιησού, με τον Ιωάννη σε άλλο σημείο του Ευαγγελίου να διασώζει, ως πνευματική παρακαταθήκη την περί εαυτού αποκάλυψη του Υιού: «ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ, οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ» (Ιω.14:6). Πρόκειται για την πιο υψηλή, μετά τον διάλογο με τη Σαμαρείτισσα (Ιω.4:23), διατύπωση περί του τρόπου λατρείας και δοξολογίας του Θεού, την οποία δεν συλλαμβάνει κανείς θεωρητικά, αλλά ζώντας μέσα στην αλήθεια και τη πίστη. Προϋπόθεση για να πιστέψει κάποιος στα λόγια του Ιησού είναι η προθυμία του να τηρεί το θέλημα του Θεού. Οι άνθρωποι που αντιλαμβάνονται και αποδέχονται το ρόλο του Ιησού στο σωτήριο έργο του Θεού, ελευθερώνονται από τις ιδεοληψίες, τασσόμενοι με το μέρος της αλήθειας, που είναι ο Χριστός (Ιω.18:37). Τοιουτοτρόπως, κάθε σημείο του Ευαγγελίου, εντάσσεται στο πλαίσιο των έργων του πέμψαντος¹³⁴, με τους ανθρώπους, επώνυμα ή ανώνυμα, μέσω της παραδειγματικής πίστεως και ομολογίας τους, να αποτελούν συνεργοί στη φανέρωση της θεϊκής Δόξας.

Η δυναμική εικόνα περί «νυκτός» και «φωτός»¹³⁵, με την οποία ολοκληρώνεται η διδασκαλία του Ιησού προς τους μαθητές, πέραν του συμβολισμού, αποτελεί τομή στον άξονα του χρόνου, καθώς σηματοδοτεί μια εποχή πριν και μετά την επίγεια παρουσία του σαρκωμένου Λόγου. Οι χρονικοί σύνδεσμοι «έως» και «όταν» υπάγονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο αναφορών που υπαινίσσονται τη πίεση υπό την οποία βρίσκεται ο Κύριος, έως ότου εκπληρώσει την αποστολή του πέμψαντος Του ¹³⁶. Ως είδος

¹³³ Ιω. 6:14-12, 29-30,40

¹³⁴ Ιω.3:26, 4:43, 5:30, 6:38,7:16-18, 9:4, 14:24

¹³⁵ Ο όρος «φως» προέρχεται από το ρ. φαίνω (φέγγω, φανερώνω). Το φαίνω συνδυάζει τα δύο ρήματα φάω και φημί, περιέχοντας και τις δύο έννοιες, αφού σημαίνει φέρω στο φως, δεικνύω, φανερώνω, παρέχω φως, εκθέτω (δια-νοημάτων), καταγγέλλω κάποιον, προδίδω, λέγω. Η ρίζα φα- (φάσις, καταγγελία,λόγος και εμφάνιση) έχει την σημασία του φέρω στο φως, φανερώνω, φανερώνω δια του λόγου, καθιστώ γνωστό (φαίνω- φημί). Ισοδύναμο του φαίνω είναι το ρ.φαύω (φάFω), του οποίου παράγωγο είναι η λέξη «φάFος», όπως ονομάζονταν ο πρωτόγονος άνθρωπος. Ο φάFος προκειμένου να ανάψει και να διατηρήσει τη φωτιά, έπρεπε να φυσά τακτικά προς την εστία του πυρός. Μέσω της φωτιάς μπορούσε να φά-ει και να φω-τίσει τα αντικείμενα που τον περιέβαλαν. Γύρω από το φως της φωτιάς αρχίζουν να ακούγονται οι φω-νές των ανθρώπων που φά-σκουν, δηλαδή να προσποιούνται-δηγούνται σε πτωχή γλώσσα, δια νοημάτων τα συμβάντα της καθημερινότητας τους. Βλ. σχετικά λήμματα στο Liddell & Scott, *Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Ελληνικής Γλώσσας* (Αθήνα: Πελεκάνος, 2007),σ.1374, 1408

¹³⁶ Ιω. 4:21-23, 5:35, 13:36, 16:4, 17:1

προοικονομίας, αισθητή είναι η χρήση της λέξης «ώρα»¹³⁷, υπό την έννοια της κατάλληλης στιγμής σε εκφράσεις όπως, «λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα» (5:25), «οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ» (8:20), και «πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ» (17:1), θέτοντας τον αναγνώστη εν αναμονή των εξελίξεων¹³⁸.

Η φράση του Κυρίου, «ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἶμι τοῦ κόσμου» υπάγεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο διδασκαλίας περί φωτός που απορρέει από το τέταρτο Ευαγγέλιο του Ιωάννη, η ερμηνευτική προσέγγιση του οποίου θα γίνει σε συνάρτηση με την εν γένει συμβολική σημασία του φωτός, τόσο στον βιβλικό όσο και στο εξωβιβλικό χώρο¹³⁹. Από τα πανάρχαια χρόνια, σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης, οι άνθρωποι λάτρευαν σας θεούς τα δύο πιο λαμπερά ουράνια σώματα: τον Ήλιο και τη Σελήνη. Εντυπωσιασμένοι από το μεγαλειώδες θέαμα του ανατέλλοντος ηλίου και την επίδραση του στην ζωή των πρώτων κοινωνιών, αναγνώρισαν το άστρο της ημέρας σε υπέρτατο Θεό. Η αέναη πορεία του στο ουράνιο στερέωμα, επέφερε την παροδική εναλλαγή της ημέρας και της νυκτός, προκαλώντας φόβο και δέος, μετουσιώνοντας τον ήλιο στο πρώτο θρησκευτικό σύμβολο που έπλασε διαισθητικά η ανθρώπινη λογική. Τα πρωτόκτιστα δημιουργήματα του κόσμου, το φως και το σκοτάδι, με την έννοια της παντελούς απουσίας του πρώτου, λατρεύονταν με μεγαλοπρέπεια από τους αρχαίους λαούς και απαντούν σε όλες τις εξωβιβλικές κοσμογονίες, όπως των Ελλήνων, των Αιγυπτίων και των Βαβυλωνίων¹⁴⁰.

¹³⁷ Βλ Liddell & Scott, *Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Ελληνικής Γλώσσας*. σ.1453

¹³⁸ Ιω. 2:4, 4:21-23, 5:25-28, 7:30, 8:20, 12:23, 13:1, 16:2-4, 17:1

¹³⁹ Στην αρχαία ελληνική γραμματεία, ο όρος «φως» απαντά συχνά στα έργα του Ομήρου, *Ιλιάς* Ε 214, Ρ 37 και *Οδύσσεια* φ 26, του Αριστοφάνη, *Ειρήνη* 502, του Σοφοκλή, *Αντιγόνη* 107, *Οιδίπους Επί Κολωνώ* 281 και *Τραχίνιαι* 177. Ο όρος «σκότος» με την έννοια έλλειψη φωτός απαντά αντίστοιχα στον Όμηρο, *Οδύσσεια* τ 389, *Ιλιάς* Δ 461, Ζ 11 ενώ με τη μεταφορική σημασία του κρύπτω, συναντάται στον Σοφοκλή, *Ηλέκτρα* 1396.

¹⁴⁰ Στην Ανατολή κατεχοχόν ηλιοκεντρική ήταν η λατρεία του Μίθρα που αναπτύχθηκε για πρώτη φορά στην Βαβυλωνία του 6^{ου} αι.π.Χ και συνδέθηκε με της δυνάμεις του φωτός και της σοφίας. Ελληνικές αποικίες της Μικράς Ασίας, ταύτισαν τον περσικό Θεό με το ζωοδοτη Ήλιο Δια (δύναμη)- Ζευς (ζεση=ένωση δυνάμεων φωτιάς και πνεύματος/αέρα) και την ακτινοβολία του Απόλλωνα, συμβάλλοντας στη διάδοση της λατρείας του έξω από τα όρια της Ανατολίας. Κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, το 68 π.Χ από Κιλίκιους πειρατές που μετέφερε ως αιχμαλώτους ο αξιωματικός Πομπήιος ο Μέγας, παρατηρείται η εισαγωγή της μυστηριακής λατρείας του Μίθρα στη Ρώμη. Η ρωμαϊκή άρχουσα τάξη, οι πλούσιοι, οι έμποροι, οι στρατηγοί και οι λεγεώνες, έχοντας εγκαταλείψει τις θρησκευτικές τους δοξασίες στρέφονται πλέον στην εκλαϊκευμένη ηλιοκεντρική λατρεία του Διός-Απόλλωνος, τον Μιθραϊσμό. Ισοδύναμο του ρωμαϊκού Θεού Sol Invictus (Αήττητου Ήλιου) και πλέον ως Sol Invictus Mitra, θεωρήθηκε εκπρόσωπος του Θεού στη γη και μεσίτης μεταξύ του ουρανού και των ανθρώπων. Σταδιακά και μετά από τις εντατικές προσπάθειες αυτοκρατόρων, η ηλιολατρεία κατέλαβε σημαντικότερη θέση στη θρησκευτική ζωή σε ολόκληρη την αυτοκρατορία. Τα προπαγανδιστικά μέσα της εποχής, τα νομίσματα, καταδεικνύουν ένα ηλιοκεντρικό μονοθεϊσμό, αντίστοιχο του Ακενατόν της Αιγύπτου, που όπως ήταν φυσικό μεταφέρθηκε στον τελετουργικό συμβολισμό των θρησκειών της επικρατείας εκείνης της περιόδου και κατ'επέκταση και στον Χριστιανισμό. Μάλιστα, ο αυτοκράτορας Μάρκος Αυρήλιος

Ο δυϊσμός του φωτός και του σκότους, με διαχωρισμός των δύο κοσμικών αυτών δυνάμεων να αποτελεί την πρώτη πράξη Δημιουργίας (Γέν.1:3). Αποτέλεσμα της διάκρισης του φωτός και του σκότους είναι οι «ημέρα» και «νύκτα», ονομασίες που δίνει ο ίδιος ο Δημιουργός, βεβαιώνοντας κατ'αυτόν τον τρόπο τη κυριότητα¹⁴¹ και τον έλεγχο Του πάνω όλα τα κτίσματα. Στα πλαίσια κινήσεως ολόκληρου του σύμπαντος, η ημέρα αποτελούσε την πρωταρχική και θεμελιώδη μονάδα μέτρησης του χρόνου που δημιουργούνταν από την ορατή διέλευση του φωτοδότη ήλιου στον ουράνιο θόλο. Ενδιαφέρουσα είναι η προσέγγιση του Μέγα Βασιλείου¹⁴², οποίος υπομνηματίζοντας στην κοσμογονία της Π.Δ. διαφορετικά το φαινόμενο, αναφέρει πως ότι η ημέρα και η νύκτα δεν είναι αποτέλεσμα της ηλιακής κίνησης, αλλά της εμφάνισης και της απόκρυψης του πρωτόγονου φωτός αντιστοίχως. Υπό την ανωτέρω ερμηνεία, το φως πέραν από ύψιστη δωρεά και ταυτόσημο της ζωής, σηματοδοτεί την παρουσία του Θεού στην ιστορία του κόσμου και την ανθρωπών^{143 144}.

Στο απόκρυφο έργο της Π.Δ., Ιωσήφ και Ασενέθ (8:10), ο Ιωσήφ, αναπέμποντας δοξολογία προς το Θεό, αναφέρεται στη ζωοποιό Του δύναμη και εξουσία έναντι της του θανάτου και της πλάνης μέσω της αληθείας, ενώ στην ωδή του Σολομώντος (1:18-19) «μακάριοι» χαρακτηρίζονται οι «μεταβληθέντες από σκότους εις τὸ φῶς». Σε από τα πιο χαρακτηριστικά ευρήματα στα σπήλαια του Κουμράν, είναι το «Εγχειρίδιο Πειθαρχίας των Εσσαίων» οι έννοιες του φωτός και του σκότους, αποτελούν πυλώνες της ηθικής διδασκαλίας του λαού της ερήμου, την οποία ο ευαγγελιστής Ιωάννης φαίνεται να γνωρίζει καλά¹⁴⁵. Μέσα στο κείμενο γίνεται σαφής διαχωρισμός του ανθρωπίνου γένους σε «υιούς του Φωτός» και «κλήρο του Θεού», για εκείνους κινούνται στο χώρο της

Αντωνίνος, γνωστός και ως Ηλιογάβαλος έκτισε στην Ρώμη ναό προς τιμή του, όπου έκαιγαν θυμιάματα, έκαναν σπονδές και χόρευαν ανατολίτικους χορούς. Η δυναμική της εξ ανατολάς λατρείας θεοτήτων ανταγωνίζονταν εκείνη του Χριστιανισμού, οδηγώντας αναπόφευκτα σε μοιραία σύγκρουση (Α' Μακκαβαίων 1:54, 6:7) αλλά και αφομοίωση πολλών στοιχείων μεταξύ των δύο θρησκευτικών μορφημάτων.

¹⁴¹ Ησ.60:19, Α' Τιμ.6:16, Ιω.1:4, 8:12

¹⁴² Βλ. Μέγας Βασίλειος, *Ομιλία εις την Εξαήμερον*, P.G. 29,61

¹⁴³ Γ' Βαρ. 6:13, Διαθ. Ασήρ 5:2

¹⁴⁴ Στα διονυσιακά μυστήρια ο μύστης αισθάνεται στο σκότος φρίκη και τρόμο ενώ στο φως θάμβος, δέος και αγαλλίαση που προκαλεί στον άνθρωπο η συνάντηση με το θεό, πρβλ. Πλούταρχος, *Ηθικά. Περί ψυχής* 2:6

¹⁴⁵ Βλ. Bauckham and Mosser, *The Gospel of John and Christian Theology*, σ.12-13, 305

αλήθειας, και αντίστοιχα σε «μερίς του σκότους» και «κλήρο του Βελιάλ», για εκείνους που υποκινούνται από το πνεύμα της πλάνης και του ψεύδους¹⁴⁶.

Ο Απόστολος Παύλος, στην Α΄ επιστολή προς Θεσσαλονικείς (5:5), χαρακτηρίζει τους χριστιανούς που εγκατέλειψαν το σκότος της ειδωλολατρίας και ακολούθησαν την οδό του φωτός και της ζωής με τις φράσεις «υιοί φωτός» και «υιοί ημέρας», ενώ με την ίδια ορολογία στις Πράξεις(26:18) του Λουκά, περιγράφεται η μεταστροφή του στο χριστιανισμό. Στην απολογητική του ομιλία, η αποκάλυψη του Κυρίου, καθοδόν προς τη Δαμασκό, διέλυσε το σκοτάδι της πλάνης και της αμαρτίας και χαράζοντας μια νέα πορεία προς τη λύτρωση λουσμένη στο φως.

Λαμβανομένου υπόψη όλου του περιεχομένου του Ευαγγελίου είναι σαφές πως μέλημα του Ιωάννου ήταν να προβάλλει ως κατεξοχήν στοιχείο της ανθρώπινης φύσης, την ατέρμονη εσωτερική πάλη των δύο αυτών πνευμάτων, της αλήθειας και της πλάνης, προβολή της οποίας στον μακρόκοσμο αποτελεί η αέναη διαμάχη φώτος και σκότους. Αναντίρρητα οι δύο αυτοί όροι κατέχουν σημαντική θέση στο Ευαγγέλιο του Ιωάννη¹⁴⁷, ο οποίος αφορμώμενος από τη βιβλική παράδοση περί διαχωρισμού των δύο αντιθετικών δυνάμεων, επιχειρεί να αποδώσει το συμβολικό φορτίο και τη μεταφορική σημασία των όρων αυτών στη φύση του σαρκωμένου Λόγου και στις δυνάμεις που έχει να αντικρούσει¹⁴⁸.

Ο Ιωάννης στον προοιμιακό του ύμνο, ταυτίζει το αληθινό φως της δημιουργίας με τον ίδιο τον Θεό και το πνεύμα (Ιω.1:4) Του, χρησιμοποιώντας έκφρασης που παραπέμπουν στη στιγμή της δημιουργίας του σύμπαντος¹⁴⁹. Η λεπτομέρεια αυτή είναι άκρως σημαντική, καθότι καθίσταται σαφές ότι η πάλη του Λόγου, του ανέσπερου φωτός έναντι του σκότους, δεν αρχίζει με την ενσάρκωση του Λόγου αλλά προϋπάρχει από τη στιγμή της δημιουργίας του ανθρώπου, όπως συμβαίνει με τη ζωή και τον θάνατο (Ιω.1:4). Την πρώτη αποκάλυψη του Ιησού, του φωτός της ζωής, περί άνωθεν κόσμου και Βασιλείας (Ιω.3:7), έντεχνα την τοποθετεί υπό το πέπλο του σκότους, θέλοντας να προβάλλει το δυσμενές περιβάλλον δραστηριοποίησης Του. Απευθυνόμενος

¹⁴⁶Βλ. G. Vermes, *The Complete Dead Sea Scrolls in English* (London: Penguin Books, 1997),σ.51, 115-118, 127-135

¹⁴⁷ Βάσει στατιστικής κλίμακας, στο Δ΄ Ευαγγέλιο του Ιωάννου ο όρος "φως" 23 φορές (24% επί του σύνολο της Αγίας γραφής), με τους όρους "σκότος" και "σκοτία" 1 και 5 φορές αντίστοιχα.

¹⁴⁸ Πρβλ. Bauckham and Mosser, *The Gospel of John and Christian Theology*,σ.10

¹⁴⁹ Πρβλ. Μέγας Βασίλειος, *Ομιλία εις την Εξαήμερον*,P.G.29,360

στον Νικόδημο (Ιω 3:19-21), με παραστατικότητα και σαφήνεια ομιλεί για την πίστη, ως καθοριστικό παράγοντα της κρίσης ενώπιον του Θεού.

Ταυτίζοντας τον Εαυτό Του με τις έκδηλες ιδιότητες του φωτός, σαν τον ήλιο της δικαιοσύνης¹⁵⁰, διέρχεται καιόμενος και φωτίζων το φως της γνώσης¹⁵¹ ανάμεσα στους ανθρώπους, αναλίσκει τα πονηρά και σκοτεινά τους έργα. Φωτίζει τους δαιδαλώδεις στοές της ψυχής και του μυαλού και εν τέλει καθαιρεί από πάθη. Κάθε ομολογία πίστεως στο πρόσωπο του απεσταλμένου Υιού είναι μια νίκη του φωτός επί του σκότους, με τη θεραπεία του εκ γενετής τυφλού να αποτελεί τον κατεξοχήν θρίαμβο της αλήθειας έναντι της πλάνης και του νου - λόγου επί της ύλης. Στους ηττημένους και αμαρτωλούς, όπως κατονομάζονται στο τέταρτο Ευαγγέλιο, είναι εκείνοι που σαν δεσμώτες δεν άντεξαν την δύναμη της αλήθειας ή δεν την νόησαν, παραμένοντας τυφλοί στο σκοτάδι της άγνοιας και της άρνησης¹⁵². Ο Φίλων ο Αλεξανδρεύς (20 π.Χ.–50 μ.Χ.) στο έργο του «Περί της κατά Μωυσέα κοσμοποιίας» (1:30-31), ταυτίζει τον ήλιο με το ορατό φως της νόησης, που μαζί με το αόρατο πνεύμα του θεού, τιθασεύουν το σκότος, ενώ χαρακτηρίζει το «νου» ως τον οφθαλμό του σώματος και κριτήριο αντίληψης του κόσμου. Στην ίδια συνάφεια ο ιερός Χρυσόστομος (354-407 μ.Χ.) στην ομιλία του περί Γενέσεως, κάνει λόγο στο «ορώμενο», το αισθητό-νοητό φως της δημιουργίας, που επιφέρει αφανισμό στην πλάνη του σκότους και των ανθρώπων¹⁵³.

Η κατεξοχήν αποκάλυψη του Ιησού ως το Φως του κόσμου απαντά στο κεφ.8 (Ιω.8:12) και στην ομιλία Του που εκφωνήθηκε «εν γαζοφυλακίω»¹⁵⁴ (Ιω.8:20). Η

¹⁵⁰ Η έννοια της δικαιοσύνης συνδέεται το ρήμα «δικαιώω», στο οποίο αποδίδεται η σημασία της επανόρθωσης και της διόρθωσης, ως ενέργεια που εκφράζει και διασφαλίζει το φυσικό δίκαιο και την ευταξία. Η ενέργεια που προέρχεται από το ρήμα «δικαιώω» είναι η «δικαίωσις», που σημαίνει την απονομή της δικαιοσύνης, τη δίκαιη απαίτηση ή αξίωση, την υπεράσπιση του νομικού δικαίου και την κρίση. Στη θρησκευτική της έκφραση, η δικαιοσύνη εκλαμβάνεται ως μια ιδιότητα του Θεού και χαρακτηριστικό του ανθρώπου, όπου ο αμαρτωλός αναδεικνύεται δίκαιος ενώπιον του Θεού. Η χριστιανική νοηματοδότηση του όρου, είναι η *έν Χριστώ απολύτρωση*, που σημαίνει όχι απλώς την ανταμοιβή αλλά τη χαριστική δωρεά του Θεού στον άνθρωπο.

¹⁵¹ Διαθ. Λευί 4:3, 18:3, Διαθ. Βεν. 11:2

¹⁵² Πρβλ. Πλάτων, *Πολιτεία* 514a–521b

¹⁵³ Βλ. Ιωάννης Χρυσόστομος, *Είς τήν Γένεσιν*, Ομ.3, PG 53. 34

¹⁵⁴ Γαζοφυλάκιο είναι σύνθετη λέξη, από την περσική λ. γάζα που σήμαινε αρχικώς τον βασιλικό θησαυρό και κατόπιν τους θησαυρούς γενικώς (πρβλ. Πρξ. 8,27), το ταμείο, το θησαυροφυλάκιο (Στράβων, Γ, 319). Μέσα στο ναό του Σολομώντος στην Ιερουσαλήμ, υπήρχαν 13 γαζοφυλάκια (θησαυροφυλάκια). Αυτά τα ορειχάλκινα κιβώτια με στόμιο σαν σάλπιγγα, όπου έριχναν οι επισκεπτόμενοι τις προσφορές τους για τον ναό και τους φτωχούς. Οι προσφέροντες έδειχναν τα προσφερόμενα στον ιερέα της υπηρεσίας, ο οποίος έλεγχε την γνησιότητα του νομίσματος, εκφωνούσε το ύψος και το σκοπό του ποσού και το κατόπιν έριχνε στο σχετικό κιβώτιο. Βλ. σχετικό λήμμα, Συλλογικό Έργο, *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια* (τμ. 10; Αθήναι: Αθανάσιος Μαρτίνος, 1997).

λεπτομέρεια αυτή σύμφωνα με τον Αγουρίδη¹⁵⁵ τοποθετεί χρονικά τον λόγο Του στο τέλος της Σκηνοπηγίας (7:1). Με πιθανή αφορμή τις λυχνίες που φώτιζαν κατά τη διάρκεια της εορτής, προς ανάμνηση της φωτεινής νεφέλης, ο Κύριος παρομοιάζεται συνειρμικά με το φως που οδηγεί αυτούς περιπλανώμενους ανθρώπους από το σκότος στη φωτεινή περιοχή της αλήθειας και μετάνοια.

3.5.2 Η Θεραπεία και ο Κοινωνικός αντίκτυπος του Θαύματος

«ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ (ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος). ἀπήλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο καὶ ἤλθεν βλέπων»

Ιω. 9:6-7

Μετά την βραχυλογική διδασκαλία του Κυρίου το ενδιαφέρον του αναγνώστη επικεντρώνεται πλέον στην θεραπεία του εκ γενετής τυφλού, η οποία συγκριτικά με τις αντίστοιχες διηγήσεις των τριών συνοπτικών Ευαγγελίων παρουσιάζει ευκρινείς διαφορές¹⁵⁶ ως προς τη φύση της ασθένειας και τον τρόπο ίασης. Σε αντίθεση με την προηγηθείσα θεραπεία του παράλυτου στο κεφ.5 του Κατά Ιωάννην (στίχ.6), όπου ο Ιησούς ζητά τη συναίνεση του πάσχοντα, στην περίπτωση του τυφλού το περιστατικό λαμβάνει άλλες διαστάσεις. Έτσι βλέπουμε ο πάσχων να μη διερωτάται αλλά εκ προοιμίου ο ευαγγελιστής τον συστήνει ως συνεργό στο έργο της αποκάλυψης του Ιησού στον κόσμο. Αίσθηση προκαλεί επίσης το γεγονός ότι στη περίπτωση του εκ γενετής τυφλού η θεραπεία δεν είναι άμεση, αλλά πραγματώνεται σε δύο στάδια. Σε πρώτο στάδιο βλέπουμε τον Ιησού, με μια κίνηση που παραπέμπει στην πλάση του ανθρώπου «χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς» (Γεν. 2:7), να ποιεί εκ του σιέλου Του πηλό και εν συνεχεία τον επιθέτει στους οφθαλμούς του τυφλού (στίχ.6)¹⁵⁷. Σεβόμενος την

¹⁵⁵ Βλ. Αγουρίδης, *Το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο- Α΄Κεφ.1-12*,σ.465

¹⁵⁶ Μκ. 10:46-52. Μτθ. 12:22, 15:14. Λκ. 18:35-43

¹⁵⁷ Ησαΐας 29:16: «οὐχ ὡς ὁ πηλὸς τοῦ κεραμέως λογισθήσεσθε μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι οὐ σύ με ἔπλασας ἢ τὸ ποίημα τῷ ποιήσαντι οὐ συνेतῶς με ἐποίησας»

ελευθερία του ανθρώπου και εκζητώντας τη δική του εκούσια και ελεύθερη συμμετοχή του στο θαύμα, σε δεύτερο χρόνο αποστέλλει τον πάσχοντα στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ να νίψει το πρόσωπο του.

Η προστακτική «ὑπαγε» (στίχ.7), θέτει την θεϊκή βούληση ως προτεραιότητα, συμπαραμαρτούντα της οποίας είναι ο άνθρωπος να γίνεται ενεργούμενο του Θεού. Η δράση αυτή, κατά θεόν, δεν συνεπάγεται αλλοτρίωση και καταστροφή του φυσικού θελήματος, αλλά παιδαγωγία, που αποδεσμεύει τον άνθρωπο από την φιλαυτία και τον πειρασμό της ατομικής επιδίωξης. Η επίγνωση του θελήματος του Θεού, κάνει το φρόνημα του φιλόθεο και τη συνείδηση του καθ' όμοια, καθ' εικόνα του Δημιουργού. Απόγειο του πνευματικού αυτού ορθολογισμού αποτελεί η αγωνιώδης προσευχή του Ιησού στον κήπο της Γεσθημανής, λίγες ώρες πριν το Πάθος¹⁵⁸. Ο ίδιος ο ενσαρκωμένος λόγος, πλήρους συνειδήσεως, βλέπουμε να υποτάσσεται στο θέλημα Του Πατρός, αποδεχόμενος το πάθος, ως έσχατη δοκιμασία αντίστασης τον πειρασμό¹⁵⁹ και στον θάνατο. Η έκκληση του προς συμπάρασταση και ψυχική ενδυνάμωση¹⁶⁰, αποτελεί υπερνίκηση του φόβου, θέτοντας τοιουτοτρόπως το παράδειγμα σχέσης μεταξύ Θεού και ανθρώπου, και διανοίγοντας την οδό της σωτηρίας για τους μελλοντικούς μάρτυρες, οι οποίοι θα κληθούν να δώσουν τη δική τους μαρτυρία πίστεως¹⁶¹.

Η κολυμβήθρα του Σιλωάμ έχοντας τραπεζοειδές σχήμα και μήκος 225 πόδια, ήταν μια χειροποίητη δεξαμενή και η μοναδική πηγή υδροδότησης της πόλης της Ιερουσαλήμ την εποχή εκείνη, ως συνέχεια του αγωγού που κατασκεύασε ο Βασιλιάς Εζεκίας προκειμένου να μεταφέρει το ύδατα της Γιών¹⁶². Ο Ιώσηπος (37-100 μ.Χ.) στο έργο του «Περί του Ιουδαϊκού πολέμου», παραθέτει λεπτομερώς την τοπογραφία της περιοχής όπου εντοπιζόνταν η κολυμβήθρα του Σιλωάμ. Σύμφωνα με την περιγραφή η δεξαμενή βρίσκονταν απέναντι από την κοιλάδα των Κέδρων, στην κοιλάδα των Τυροποιών έξω από τα τείχη της πόλεως, στην ανατολική κλίση του παλαιού τείχους, στο βράχο των Περιστερών (5:502-507). Παράλληλα στο ίδιο το κείμενο, δίπλα στην ονομασία της κολυμβήθρας παρατίθεται η ερμηνεία της λέξεως Σιλωάμ ως «ὃ ἐρμηνεύεται

¹⁵⁸ Μκ 14:356-38. Μτθ.26:42.45, πρβλ.Εβρ.10:5-7, Ψλμ.39:7-9

¹⁵⁹ Πρβλ.Λκ.22:40,14:38

¹⁶⁰ Σοφ. Σειρ.2:1-5

¹⁶¹ Ο Miguel Unamuno με λυρικό στοχασμό στο ποίημα του " Ο Χριστός του Βελάσκεθ "(1928) θα γράψει: Λάμπει στου πόνου σου το μεγαλείο το φως μιας ανεπιφύλακτης εγκατάλειψης. Υποταγή που απόλυτη είναι ελευθερία και το Γεννηθήτω το θέλημα Σου ντύνει με κάλυμμα λαμπρό το μαρτύριο σου.

¹⁶² Β'Βασ. 20:20, Β' Χρον. 32:3

ἀπεσταλμένος» (στίχ.7), πιθανή επεξήγηση του Ευαγγελιστή Ιωάννη προς τους εθνικούς- Έλληνες αναγνώστες του Ευαγγελίου του (Ιω.12:20-26), οι οποίοι αγνοούν την αραμαϊκή γλώσσα¹⁶³. Σύμφωνα με τον Αγουρίδη, αν και η σημασία του ονόματος ταυτίζεται με τον σκοπό της αποστολής, εντούτοις το κείμενο δεν υπαινίσσεται τίποτα το μυστηριακό, με τον τρόπο της θεραπείας του τυφλού από τον Ιησο, ως είθισται, να εφαρμόζεται και στη ραβινική παράδοση¹⁶⁴. Θεωρώ ωστόσο πως η ανωτέρω προσθήκη, δεν αποτελεί απλώς μια φιλολογική παρατήρηση ή παράθεση μια Ιουδαϊκή παράδοσης, αλλά μέσω αυτής αποφαίνεται η πραγματική φύση του θαύματος. Ο απεσταλμένος είναι ο Ιησούς Χριστός, με τη ζωοποίηση των οφθαλμών να εμποιείται δια Αυτού. Ο Επιφάνιος Κωνσταντίας (315 – 403 μ.Χ.) αναδεικνύει την αποστολή του τυφλού στην κολυμβήθρα σε απόδειξη ταυτότητας του Ιησού, ως απεσταλμένου του Πατρός, που είναι και ο απώτερος σκοπός συγγραφής του τετάρτου Ευαγγελίου¹⁶⁵.

Επανερχόμενοι στο βιβλικό κείμενο, το τέλος της πρώτης ενότητας σηματοδοτείται από την επιστροφή του πάσχοντα στο αρχικό σημείο συνάντησης, με τον Ιωάννη να μας πληροφορεί επιγραμματικά για την έκβαση της αποστολής, που τελεσφορεί σε αναγέννηση των οφθαλμών «ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο καὶ ἦλθεν βλέπων» (Ιω.9:7)¹⁶⁶. Μετά λοιπόν τη βραχυλογική διδασκαλία του Κυρίου, το ενδιαφέρον του αναγνώστη επικεντρώνεται πλέον στην θεραπεία του εκ γενετής τυφλού, η οποία ευθύς αμέσως βλέπουμε να πυροδοτεί αντιγνώμεις μεταξύ του παρευρισκόμενου πλήθους, το οποίο έκπληκτο από το πρωτοφανές αυτό γεγονός, προσπαθεί να το εκλογικεύσει καταφεύγοντας στην αμφισβήτηση της ταυτότητας του ιαθέντα και για το αν πρόκειται για πραγματική ίαση ή μεθοδευμένη απάτη(9:8-12). Οι διάλογοι που ακολουθούν, αφενός επιβεβαιώνουν την τέλεση του θαύματος, αφετέρου αναδύουν το πρώτο σχίσμα που επιφέρει το πέμπτο σημείο του Ιησού. Αναφοράς άξια στο σημείο αυτό είναι

¹⁶³ Στο Απόκρυφο κείμενο "Βίοι Προφητών" (1:2-4), η απόδοση του ονόματος συνδέεται με την προφήτη Ησαΐα και το θαύμα ανάβλυσης ύδατος από τη Σιλωάμ: Ησαΐας ἀπὸ Ἱερουσαλήμ θνήσκει ὑπὸ Μανασσῆ πρισθεὶς εἰς δύο καὶ ἐτέθη ὑποκάτω δρυὸς Ῥωγὴλ ἐχόμενα τῆς διαβάσεως τῶν ὑδάτων ὧν ἀπώλεσεν Ἐζεκίας χώσας αὐτά. Καὶ ὁ θεὸς τὸ σημεῖον τοῦ Σιλωάμ διὰ τὸν προφήτην ἐποίησεν, ὅτι πρὸ τοῦ θανεῖν ὀλιγορήσας ἠὔξατο πιεῖν ὕδωρ καὶ εὐθέως ἀπεστάλη αὐτῷ ἐξ αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐκλήθη Σιλωάμ, ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. Καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐζεκία πρὸ τοῦ ποιῆσαι τοὺς λάκκους καὶ τὰς κολυμβήθρας, ἐπὶ εὐχῇ τοῦ Ἡσαΐου μικρὸν ὕδωρ ἐξελήλυθεν, ὅτι ἦν ὁ λαὸς ἐν συγκλεισμῷ ἄλλοφύλων καὶ ἵνα μὴ διαφθαρῇ ἡ πόλις ὡς <μη> ἔχουσα ὕδωρ». Πρβλ. Νεεμ. 3:15, Ησ. 8:6-7, Μαρτ. Ησ. 1:14

¹⁶⁴ Βλ. Αγουρίδης, *Το Κατὰ Ιωάννην Ευαγγέλιο- Α΄Κεφ.1-12*, σ.474

¹⁶⁵ Βλ. Επιφάνιος Κωνσταντίας, *Κατὰ αιρέσεων ογδοήκοντα*, PG 41. 632: «ὕδωρ γὰρ Σιλωάμ ἐστὶν διδασκαλία τοῦ ἀπεσταλμένου. τίς δ' ἂν εἴη οὗτος ἀλλ' ἢ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς, ὁ ἀπὸ τοῦ θεοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπεσταλμένος;»

¹⁶⁶ Για την ερμηνεία αναγεννησιακής πράξης στην πατερική και εκκλησιαστική παράδοση βλ. Καρακόλης, *Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην ευαγγέλιο*, σ.210, υποσ. 69.

επίσης η δήλωση άγνοιας του θεραπευθέντα «ούκ οίδα» στο ερώτημα "πού βρίσκεται ο Ιησούς"(στ.12), η οποία εντέχνως προοικονομεί την αληθινή γνώση του Ιησού από τον τυφλό στο τέλος της διήγησης. Σε γενικές γραμμές αν ανατρέξουμε σε αντίστοιχες θεραπείες του Κυρίου, η διαρκής και συσσωρευμένη δυσπιστία δεν φαίνεται να πηγάζει από την επιτέλεση του θαύματος, αυτό καθαυτό, καθώς στις πλείστες των περιπτώσεων γίνονταν παρουσία πλήθους αυτοπτών μαρτύρων, αλλά από το κατά πόσο τα θαυμαστά αυτά σημεία είναι έργο του Θεού ή τέχνασμα του διαβόλου¹⁶⁷. Πιθανόν στη προσπάθεια του να υπερτονίσει την διάκριση αυτή για τις υπερβατικές αυτές καταστάσεις, ο ευαγγελιστής κάνει χρήση του όρου «σημεία» αντί του όρου «θαύματα». Έτσι ενώ το «θαύμα»¹⁶⁸ εξ ορισμού έχει απώτερο στόχο τον εντυπωσιασμό, τα «σημεία» στο Κατά Ιωάννην ορίζονται ως ένδειξεις της ορατής αποκάλυψης του Θεού στον κόσμο, μέτρο και προϋπόθεση της οποίας είναι η πίστη¹⁶⁹.

3.5.3 Η Προσαγωγή του ιαθέντα ενώπιον του Ιουδαϊκού Συνέδριου

3.5.3.1 Πρώτο στάδιο Ανάκρισης

Την άτυπη διερεύνηση της υπόθεσης από το παρευρισκόμενο πλήθος, ακολουθεί η προσαγωγή του θεραπευθέντος ενώπιον του ιουδαϊκού δικαστηρίου, το οποίο θα αποτελέσει κατά κύριο λόγο το σκηνικό δράσης μέχρι την ολοκλήρωση της ενότητας. Οι στίχοι 13-17 περιλαμβάνουν την πρώτη από τις δύο ανακρίσεις του πρότερα τυφλού. Η σύνθεση του ιουδαϊκού Συνέδριου αποτελούνταν από Σαδδουκαίους και Γραμματείς, αποτελούν την πλειονότητα των μελών εν προκειμένω να είναι οι Φαρισαίοι. Και ενώ στα συνοπτικά Ευαγγέλια η παρουσία και ο ρόλος των Φαρισαίων είναι περιορισμένος, στο τέταρτο Ευαγγέλιο παρουσιάζονται κυρίαρχοι των περιστάσεων. Σύμφωνα με τον Αγουρίδη, η πολεμική στάση του Ιωάννου οφείλεται στο γεγονός ότι μετά την καταστροφή της Ιερουσαλήμ (70 μ.Χ.), οι Φαρισαίοι ήταν το μόνο ιουδαϊκό κόμμα που επέζησε της εθνικής κρίσης και εξ αυτού επωμίστηκε το κρίμα εκείνων, που ιστορικά αποτέλεσαν οι κατήγοροι του Ιησού και της Εκκλησίας¹⁷⁰.

¹⁶⁷ Ιω. 9:16

¹⁶⁸ Εκ του ρ.θάομαι = θαυμάζω, εκπλήσσομαι, ενώ κατόπιν αποκτά τη σημασία του "κοιτώ- ατενίζω".

¹⁶⁹ Ρωμ.3:2-23, 5:1, 12:6, Γαλ. 3:21-23, Πράξ. 14:27

¹⁷⁰ Βλ.Αγουρίδης, *Το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο- Α΄Κεφ.1-12*,σελ.526-527

Κατά την προσαγωγή του θεραπευθέντα ενώπιον του δικαστηρίου ο ευαγγελιστής καταγραφεί μια σημαίνουσα πληροφορία για την έκβαση της υπόθεσης: η ημέρα που επιτελέστηκε η θεραπεία ήταν Σάββατο. Το νέο αυτό στοιχείο μεταβάλλει ριζικά το περιστατικό, θέτοντας το επί νέας βάσεως, καθώς αυτομάτως αρχίζει να διαφαίνεται η πολεμική γραμμή Φαρισαίων, μιας και η κατάλυση του Σαββάτου, μαζί με τη βλασφημία¹⁷¹ θα αποτελέσουν τους δύο πυλώνες κατηγοριών που θα επισύρουν εναντίον του Ιησού, μέχρι την σταυρική Του καταδίκη¹⁷². Ο Ιωάννης στο σημείο αυτό φαίνεται να γνωρίζει και να συμπνέει με τη συνοπτική παράδοση, ως προς την τάση του Ιησού επιτελεί τα θαύματα αναζωογόνησης την ημέρα του Σαββάτου, με αποκορύφωμα την δική Του Ανάσταση (Ιω.20:1), αποδίδοντας εμμέσως στον Εαυτό Του εξουσία πάνω σε αυτό¹⁷³

ΣΑΒΒΑΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ
1. Θεραπεία δαιμονισμένου στην Καπερναούμ (Μκ. 2:1-12, Μτθ. 9:1-8, Λκ. 5:17-26)
2. Η θεραπεία της πεθεράς του Πέτρου (Μκ.1.29,Μτθ. 8.14, Λκ. 4.38)
3. Θεραπεία ανθρώπου με ξηρό χέρι (Μκ 3:1-6, Μτθ. 12:9-14, Λκ. 6:6-11)
4. Η θεραπεία της συγκύπτουσας (Λκ. 13:10-17)
5. Θεραπεία υδρωπικού (Λκ. 14:1-14)
6. Η θεραπεία του παράλυτου της Βηθεσδά (Ιω. 5:1-16)
7. Θεραπεία εκ γενετής τυφλού (Ιω. 9:1-35)

Η κίνηση του Ιησού να θεραπεύσει την ημέρα εκείνη εκλήφθηκε ως ενέργεια υποκινούμενη από τον διάβολο, καθώς αποτελούσε καταφανής παραβίαση του Νόμου¹⁷⁴ και της αργίας του Σαββάτου, που επέβαλε πλήρη αποχή από κάθε είδους

¹⁷¹ Ως βλασφημία ορίζονταν η ειρωνεία, οι ασεβείς λόγοι ή οι υβριστικές κρίσεις προς τον Θεό, αλλά και η διεκδίκηση της θεϊκής αξίας (Μτθ.15:19, 12:31, Εφ. 4:31, Κολ. 3:8, Α' Τιμ. 6:4, Ιουδ.9, Αποκ.2:9, 3:1, Μκ.2:7, Λκ.5:2; Ιω.10:33)

¹⁷² Ιω. 10:33: «ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν». Σύμφωνα με τη βιβλική παράδοση βλάσφημος θεωρείται εκείνος που θεοποιείται, έχοντας την κατεξοχήν θεϊκή εξουσία να συγχωρεί τα αμαρτίες των ανθρώπων, (πρβλ. Λκ.5:12. Ιω.8:53).

¹⁷³ Μτθ. 12:8, Λκ.6:1-9,14:1-5

¹⁷⁴ Ως Νόμος ορίζεται η συνήθεια, η τάξη, σύμφωνα με την οποία πρέπει να γίνεται κάτι. Η νομοθεσία, το σύνολο των νόμων, γραπτών ή άγραφων. Στην Κ.Δ σημαίνει οποιαδήποτε διάταξη κανονίζει την θέληση ή τις πράξεις (Ρωμ.3:27, 4:5), ιδίως όμως τον νόμο του Θεού, τον οποίο ο ίδιος υπαγόρευσε και ο οποίος ρυθμίζει τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους και απέναντι στον Θεό, και ειδικότερα τον Μωσαϊκό νόμο στο σύνολό του (Μτθ.12:5, 22:36, 23:23, Λκ. 2:22-23, 16:17, Ιω.1:17, 7:19), ή στις επιμέρους διατάξεις του (Λκ. 2:27, 39, Ιω.7:23, 19:17. Πράξ.15:5, Ρωμ.7:2), αλλά και τις διά του Χριστού αγγελθείσες

εργασίας¹⁷⁵. Η αργία του Σαββάτου έχει προ μωσαϊκή προέλευση, καθώς συνδέεται με τον ιερό ρυθμό της εβδομάδας και την ολοκλήρωση του έργου της Δημιουργίας. Σύμφωνα με το βιβλίο της Γενέσεως (2:2-3), ο Θεός εποίησε τον κόσμο σε έξι ημέρες, με την έβδομη, το Σάββατο, να αποτελεί ημέρα κατάπαυσης για όλη τη πλάση¹⁷⁶. Στο βιβλίο της Εξόδου η αργία του Σαββάτου καθίσταται ως ημέρα μνήμης, αναβίωσης και λατρείας της ιερής ανάπαυσης του Θεού, η τήρηση της οποίας κατέχει την τέταρτη θέση στον Δεκάλογο των ηθικών εντολών που παρέδωσε ο Κύριος στον περιούσιο λαό Του¹⁷⁷. Στη προφητική παράδοση η φωνή του Θεού ορίζει το Σάββατο ως σημείο αγιοποίησης, προϋπόθεση εκπλήρωσης των θεϊκών παραγγελμάτων και κατεξοχήν απόδειξη της αιώνιας διαθήκης του Θεού με τον άνθρωπο, λαμβάνοντας κατ' αυτόν το τρόπο εσχατολογικές διαστάσεις¹⁷⁸. Στην Καινή Διαθήκη ο Ιησούς παρουσιάζεται ως ηθικός αυτουργός της σαββατικής παράβασης, με τις διενέξεις μεταξύ Εκείνου και των εναγόντων Του να αποτελούν αφορμές αποκαλυπτικών ομιλιών περί Νόμου και εντολών¹⁷⁹.

Το πρώτο στάδιο διαδικασίας ολοκληρώνεται με το δεύτερο, κατά σειρά σχίσμα του κεφαλαίου, μεταξύ του ιουδαϊκού συμβουλίου και την πρώτη έμμεση ομολογία πίστεως του θεραπευθέντος. Η φράση «πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν» (στίχ.16), αποτελεί αντίλογο στις κατηγορίες εναντίον του Ιησού, αντίστοιχο με εκείνον που θα εκφράσει ο πρώην τυφλός μετέπειτα (στίχ.25). Στην επερώτηση των Φαρισαίων, τι πιστεύει για το εν λόγω Πρόσωπο, ο άνθρωπος τοποθετείται λέγοντας: «προφήτης ἐστίν». Η απόδοση προφητικής ιδιότητας στον Ιησού είναι συχνή στο Ευαγγέλιο του Ιωάννου¹⁸⁰, ενώ φέρει βαρύτατο θεολογικό φορτίο, καθώς αναγνωρίζει τον Ιησού ως απεσταλμένο του Θεού¹⁸¹ και φορέα του θεϊκού Λόγου και θελήματος.

θείες διατάξεις (Ρωμ.3:27, Γαλ.6:2, Ιακ.1:25). Μετωνυμικώς η λέξη δηλώνει την Πεντάτευχο και όλη την Π. Διαθήκη (Λκ.10:26, Ιω.7:49, 10:34, 12:34, 15:25. Ρωμ.3:19. Α' Κορ.14:21), αλλά και τον νόμο και τους προφήτες (Μτθ.7:12. 11. 13. Λκ.16:16. 24:44).

¹⁷⁵ Α'Μακκαβαίων 1:43

¹⁷⁶ Πρβλ.Αγουρίδης, *Το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο- Α'Κεφ.1-12.σ.343-345*

¹⁷⁷ Βλ.Εξ.16:23, 20:8-10, 31:13-6 • Λκ.23:56

¹⁷⁸ Νεεμ.13:15-22. Ησ. 58:13, 66:22-23. Ιερ.17:19-27. Ιεζ. 20:12,20

¹⁷⁹ Μκ.2:27, Μτθ.5:17-19, 12:1-8, Ιω.5:15-21

¹⁸⁰ Βλ. Ιωάννης 4:19, 4:44, 6:14, 7:40

¹⁸¹ Η λ. προφήτης προέρχεται από το ρ.πρόφημι που ετυμολογικά είναι σύνθετο ρήμα από τα «προ» και «φημί», δηλαδή «λέγω αντί κάποιου και διερμηνεύω τις βουλές εξ ονόματός του» Ο αντίστοιχος εβραϊκός όρος είναι «nabhi'» που προέρχεται από το ρ. ναβού (nābū) που σημαίνει «αναγγέλλω, διαλαλώ

3.5.3.2 Δεύτερο στάδιο Ανάκρισης

Η γενικευμένη τάση αμφισβήτησης της θεραπείας και οι υπαινιγμοί περί μεθοδευμένης απάτης (στίχ.8), βλέπουμε να επικρατούν και στο δεύτερο στάδιο της διερεύνησης, το οποίο καταλαμβάνει τους στίχους 18-23. Προκειμένου να αποδείξουν την πεποίθησή τους, πως ο άνθρωπος που είχαν απέναντί τους δεν ήταν ποτέ τυφλός, καλούν τους ίδιους γονείς του φερόμενου ιαθέντος για ανάκριση. Εν γνώσει του σκοπού και του κινδύνου που ενείχαν οι ερωτήσεις και οι δύο γονείς απαντούν με σύνεση και εγκράτεια. Επιβεβαιώνουν μάλιστα ότι τυφλός ήταν δικό τους παιδί, αρνούνται ωστόσο να λάβουν θέση περί του τρόπου που επιτεύχθηκε η αποκατάσταση της όρασης του. Όντας ηλικιακά ώριμος να καταθέσει αυτοπροσώπως, οι γονείς παροτρύνουν τα μέλη του συμβουλίου να ρωτήσουν τον ίδιο (στίχ.21), επαναφέροντας εντέχνως το θέμα περί αληθούς και έγκυρης μαρτυρίας από το κεφ.8 (στίχ.17-18).

Την εκ πρώτης όψεως αδικαιολόγητη προσπάθεια απεμπλοκής και την αποστασιοποιημένη στάση των γονέων, την κρίσιμη αυτή στιγμή, που πιθανόν να επέβαινε μοιραία, σπεύδει ο ευαγγελιστής να αποδώσει στο αίσθημα του φόβου(στίχ.22). Ανάλογο κλίμα εκφοβισμού απορρέει από τα παράλληλα κείμενα των κεφαλαίων 6 (στίχ.13), 7 (στίχ.12) και 12 (στίχ.42), ενώ χαρακτηριστικές είναι οι δύο επερχόμενες σκηνές του Ευαγγελίου. Πρώτον η συνέλευση της Ιουδαϊκής ηγεσίας, προκειμένου να αποφανθούν για τον τρόπο διαχείρισης του Ιησού (Ιω.11:47), και δεύτερον το τελευταίο δείπνο του Κυρίου με τους μαθητές Του, όπου τους προμηνύει τον κίνδυνο που εγκυμονεί μια ανοικτή ομολογία πίστεως (16:1-2). Το ανωτέρω σχόλιο του συγγραφέα αποτελεί αναχρονιστικό στοιχείο, καθώς μεταφέρει τις συνθήκες που επικρατούσαν την εποχή που γράφεται το τέταρτο Ευαγγέλιο, στα τέλη του 1^{ου} αιώνα μ.Χ., όταν πολλοί Ιουδαίοι βίωναν οξεία αντιμετώπιση και τον εξοστρακισμό από τη Συναγωγή, επειδή ομολογούσαν τη Μεσσιανικότητα του Ιησού, πιστεύοντας ότι Αυτός είναι μείζων του Αβραάμ (Ιω.8:52,58), του Μωυσέως και του Νόμου (Ιω.5:45-47). Αποκαλυπτική των τεταμένων σχέσεων μεταξύ χριστιανικής και ιουδαϊκής κοινότητας θα αποτελέσει σε κατοπινό κεφάλαιο η αφήγηση του πρότερου βίου του Αποστόλου Παύλου και των γεγονότων που στιγμάτισαν τη ζωή του Φαρισαίου διώκτη.

διακηρύττοντας ή αναγγέλλοντας» δηλώνοντας πρωτίστως αυτόν που ομιλεί εξ ονόματος κάποιου άλλου και δευτερευόντως αυτόν που προλέγει τα μέλλοντα.

Τέλος, παρά τα ελαφρυντικά, η καταγραφή της στάσης ουδετερότητας των γονέων από τον Ευαγγελιστή φαίνεται να παραπέμπει σε μικρότερο βαθμό, στην κατακριτέα χλιαρότητα της Εκκλησίας της Λαοδικείας στην Αποκάλυψη (Ιω.3:14-16). Η τάση αμφιταλάντευσης, δισταγμού και αβεβαιότητας, που είναι εμφανής σε κάθε κεφάλαιο του Ευαγγελίου έρχεται σε αντιπαραβολή την ανοιχτή ομολογία πίστεως που απορρέει από τον πρώην τυφλό, καθώς από αυτή διακυβεύεται η ίδια η "ζωή".

3.5.3.3 Τρίτο στάδιο Ανάκρισης

Εφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου ὃς ἦν τυφλὸς καὶ εἶπαν αὐτῷ·
δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ἐστίν.
ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος·
εἰ ἁμαρτωλὸς ἐστίν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω.
εἶπον οὖν αὐτῷ·
τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς;
ἀπεκρίθη αὐτοῖς·
εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;
καὶ ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπον·
σὺ μαθητὴς εἶ ἐκεῖνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμὲν μαθηταί· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωϋσεὶ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν.
ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν ἐστίν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς· οἴδαμεν ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἢ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ τούτου ἀκούει· ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἠνέφξεν τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου· εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν.
ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ·
ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὄλος καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς;
καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

Ιω.9:24-34

Το περιεχόμενο των στίχων 24-34 αποτελούν κορύφωση της σύγκρουσης μεταξύ της ιουδαιοπνευματικής ηγεσίας και του πρώην τυφλού, καθώς σε μια έσχατη πιθανή προσπάθεια παγίδευσης, τον καλούν εκ νέου για ανάκριση. Το τρίτο κύμα της λεκτικής διαμάχης ξέσπασε με αφορμή την προτροπή των Φαρισαίων για δοξολογία προς τον Θεό (στ.24). Στην ανωτέρω φράση θα μπορούσαν να αποδοθούν δύο ερμηνείες: είτε ως δέηση προς τον Θεό για την εύρεση της αλήθειας, όπως στο βιβλίο του Ιησού του Ναυή (7:19), είτε ως εξύμνηση προς το Θεό για την επιτέλεση της θεραπείας του. Στο σημείο αυτό αναφοράς άξια είναι η σύνδεση μεταξύ των δύο πυλώνων της ιωάννειας αφήγησης, της Δόξας του Πατρός και της Κρίσης που συντελείται σε κατοπινούς στίχους, η οποία σχέση απορρέει αβιάστα από την ετυμολογική προσέγγιση των δύο

αυτών όρων. Έτσι η «δόξα», πέραν της σημασίας που προσλαμβάνει στη γλώσσα της Κ.Δ., ως θεϊκή επιφάνεια με λαμπρότητα και ακτινοβολία¹⁸², καθώς και ως απόδοση τιμής¹⁸³, ένεκα της ρηματικής της ρίζας από το ρ.δοκέω¹⁸⁴(=διαμορφώνω μια άποψη, εκφέρω γνώμη, προσδοκώ), στην ιωάννεια γραμματολογία ο όρος φαίνεται να ταυτοδυναμεί με την εν λόγω εσχατολογική κρίση που επιτελεί ο Ιησούς. Επιπλέον λαμβάνοντας υπόψη το παράγωγο του ρ.δοκώ, τη «δοκή-δόκηση», που είναι η όραση, το στοιχείο αυτό είναι δηλωτικό του επιμελημένου γλωσσικού χειρισμού του Ιωάννη, προκειμένου τα νοήματα να βρίσκονται σε διαρκή συνάφεια με το μήνυμα της βιβλικής αφήγησης.

Η φράση «ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτωλός ἐστιν» (στίχ.24), αμέσως μετά τον αἶνο προς τον Θεό, αποτελεί καταφανής απόπειρα ενοχοποίησης του Ιησού, καθώς με υφέρποντα τρόπο ωθούν τον άλλοτε τυφλό να συμφωνήσει μαζί τους, ότι ο φερόμενος ως θεραπευτής του, είναι αμαρτωλός και καταδικαστέος. Αν και δεν παρουσιάζουν αποδείξεις για του λόγου το αληθές, εντούτοις είναι σαφές ότι η εν λόγω «αμαρτία» σχετίζεται με την παράβαση του Σαββάτου και τον ισχυρισμό περί δαιμονικής συνέργειας. Ανατρέχοντας στην συνοπτική παράδοση¹⁸⁵, ο Ιησούς κατηγορείται ανοιχτά ως συνεργός του Βεελζεβούλ¹⁸⁶, αποδίδοντας Του την φοβερότερη αυτή ύβρη, ενώ αντίστοιχοι υπαινιγμοί απαντούν και στο Ευαγγέλιο του Ιωάννη, καθώς έχει προηγηθεί η βαρυσήμαντη ομιλία του κεφ.8 (στίχ.44), όπου ο Ιησούς ελέγχει τα έργα των ανθρώπων εν αμαρτία ειργασμένα. Η λανθασμένη κρίση των διδασκάλων του Ισραήλ υπάγεται σκοτεινά αυτά έργα και η οποία έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την πνευματική διαύγεια που επιδεικνύει ο πρώην τυφλός.

¹⁸² Έξ.16:11, Αρ.14:10, Ησ.60:11, Λκ.2:9

¹⁸³ Ψλμ.137:1, Σοφ.Σειρ.3:11, Α΄Κορ.11:7

¹⁸⁴ Βλ. Liddell & Scott, *Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Ελληνικής Γλώσσας* (Αθήνα: Πελεκάνος, 2007), σ.342,344

¹⁸⁵ Βλ.Ιω.7:20, 8:48-52, 10:20-21. Πρβλ.Μκ. 3: 22, Μτθ.12:22-30, Λκ. 11:15-20.

¹⁸⁶ Βεελζεβουλ ή Βααλ Ζεβουλ Η λέξη «Βεελζεβούλ» (בְּעֵלזְבָּוּל) είναι παράγωγο των από δύο εβραϊκών λέξεων «Βαάλ» (בַּאֵל) που σημαίνει «άρχων» ή «κύριος», και «ζεβούλ» (זְבוּל) που σημαίνει «υψηλός» ή «εξυψωμένος». Έτσι, το όνομα αυτής της θεότητας θα σήμαινε κάτι σαν «Εξυψωμένος Αρχων» ή «Κύριος των Υψωμάτων». Ήταν θεότητα των Φιλισταίων στην Εκρών (Δ΄Βασ 7:16) ή των Φοινίκων, με την οποίον ήρθαν σε επαφή οι Ισραηλίτες μέσω της γής Χαναάν. Κατόπιν υποτιμητικά το «Βααλ-ζεβούλ» μετατράπηκε σε «Βαάλ-ζεβούβ», (בְּעֵלזְבוּב), με την αντικατάσταση του τελικού λάμδα(ל) από το βήτα (ב), που σημαίνει «Αρχων των Μυγών» (μυϊών) (πρβλ.Β΄ Βασιλ.1:2- 4). Η ταυτότητα του Βεελζεβούλ ταυτίστηκε με τον Διάβολο-Σατανά (=κατήγορος- יָשׁוּׁעַ), τον άρχοντα των δαιμονίων (πρβλ. Ιωβ 1:6-12, 2:1-7, Ζαχ.3:1-2· Μτθ. 10:25, 12:26, Μκ.3:24-26, Λκ.11:18).

Η θεματική αυτή ανακύκλωση είναι ενδεικτική, τόσο της αρέσκειας των Φαρισαίων στην γνωσιμαχία, όσο και του αδιεξόδου στο οποίο έχουν περιέλθει. Με εύλογη απορία και δηκτική διάθεση, μπροστά στην επιμονή των Φαρισαίων, ο πρώην τυφλός αντεπιτίθεται με τα εξής λόγια: «μή και ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;» (στ.27). Το ερώτημα αυτό κόλαφος προκαλεί το μένος και τη λαιμοδωρία των Φαρισαίων, που αντεπιτίθενται επικαλούμενοι το κύρος που τους παρέχει το θρησκευτικό τους αξίωμα: «σὺ μαθητὴς εἶ ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμὲν μαθηταί· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωϋσεὶ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν» (στ..28-29).

Οι Φαρισαῖοι (στ.13) ἢ Ἰουδαῖοι (στίχ.18) αυτοαποκαλούνται «μαθητὲς τοῦ Μωϋσῆ», ὑπὸ το πρίσμα της ἀπόλυτης υποταγῆς στον Νομό, ὅπως ἀντιστοίχως στο κεφ.8 του Κατὰ Ἰωάννην, φέρονται ὡς «υιοὶ- ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ». Οἱ ἀνωτέρω ἰσχυρισμοί, ἐξυπηρετώντας ἀμφοτέρους τοὺς ἐπιμέρους σκοποὺς τοῦ ἐκάστοτε κεφαλαίου, εἶναι ἀποκαλυπτικοὶ τῆς βαθιᾶς πώρωσης καὶ ἀγκύλωσης στὴν ὁποία ἔχουν περιέλθει, καθὼς καὶ τῆς πολεμικῆς χροιάς που λαμβάνει ὁ ὅρος «Ἰουδαῖος» στὸ ἔργο τοῦ Ἰωάννου, θέλοντας νὰ στηλιτεύσει κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὶς πεποιθήσεις μιᾶς μερίδας Ἰουδαίων καὶ μελῶν τῆς νεοσύστατης Ἐκκλησίας¹⁸⁷. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος που ὁ εὐαγγελιστὴς φωτίζει τὶς ἀπόψεις περὶ ἐκλεκτῆς φυλῆς, που διακήρυτταν οἱ Ἰουδαῖοι ἡγέτες. Ἐντούτοις στὸ σημεῖο αὐτὸ δυνάμεθα νὰ πούμε πως τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἰωάννειων Φαρισαίων δὲν εἶναι ὅλα ἀρνητικὰ. Ἐτσι παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἀρχουσα τάξη, στὸ σύνολο τῆς ἀντιτίθενται στὸν Ἰησοῦ, ἓνα μέρος ἐξ αὐτῶν, ὅπως ὁ Νικόδημος (Ἰω. 3:2)¹⁸⁸, ἀναγνωρίζουν ὅτι δὲν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος που ἐπιτελεῖ τὰ θαυμαστά αὐτὰ σημεῖα νὰ εἶναι ἀμαρτωλός, ἔλκονται καὶ ἐμφανίζονται δεκτικοὶ στὴν διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ. Ἐν συνεχείᾳ μάλιστα θὰ δούμε νὰ ἀπέχουν ἀπο τὴ δικαστικὴ καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ σὲ ἀντίθεση με τοὺς ἀρχιερεῖς ¹⁸⁹

Τὸ ἴδιο τὸ κείμενο τῶν γραφῶν ἀποδεικνύει πως ὄχι τὸ ἀναλφάβητος πλήθος, ἀλλὰ οἱ πεπαιδευμένοι πνευματικοὶ ἡγέτες ἀδυνατοῦν νὰ διακρίνουν τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ στὸν σαρκωθέντα Υἱό. Ἀν ἦταν γνώστες καὶ τηρητὲς τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν σὲ θέση νὰ ἀναγνωρίσουν ἐκεῖνον που μεταφέρει με ἀυθεντία τὸ περιεχόμενο του, νὰ

¹⁸⁷ Βλ. Σωτήριος Σ. Δεσπότης, *Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης. Σπουδὴ Στὴν Ἰωάννεια Γραμματεία*, (Ἀθήνα: Ἐννοια, 2018), σ.19

¹⁸⁸ Πρβλ. Λκ.7:36-50

¹⁸⁹ Μτθ.20:18, 26:3

συλλάβουν την αποκαλυπτόμενη αλήθεια και να πιστέψουν¹⁹⁰. Το θέμα αυτό έρχεται πολλές φορές στην επιφάνεια καθώς βλέπουμε τον Ιησού να ελέγχει την άρχουσα τάξη για την ασυνέπεια τους απέναντι στον νομό.

Στο κεφ.8 ο Κύριος καθιστά σαφές ότι η αληθινή μαθητεία έγκειται στην ορθή τήρηση και υπακοή των λόγων Του (στίχ.31), ενώ ο ευαγγελιστής δε διστάζει να τους αποκαλέσει «υιούς του διαβόλου», καθώς εμμένοντας στην πλάνη μμούνται τα έργα του ανθρωποκτόνου και ψεύτη πατέρα τους (στίχ.44). Έτσι ο Απόστολος της αγάπης, ο Ιωάννης, εμφανίζεται αρκετά αιχμηρός σε όσους απορρίπτουν το κήρυγμα του Λόγου, θέλοντας να αποτρέψει κατ' αυτόν τον τρόπο την εξάπλωση αιρετικών και ακραίων αντιλήψεων, τόσο στην ευρύτερη ιουδαϊκή κοινότητα, όσο και στους κόλπους της ίδιας της εκκλησίας.

Αποκαλυπτική της απύθμενης σύγκρουσης μεταξύ Ιουδαίων και όσων ομολογούν πίστη στο πρόσωπο του Χριστού, αποτελεί η διαμάχη που ξεσπά, αναφορικά με τη πνευματική καταγωγή των Ιουδαίων, αφενός, και αφετέρου, με τη καταγωγή του Ιησού, μόνο που στη προκειμένη περίπτωση η θέση του Ιησού εκπροσωπείται από τον ιαθέντα τυφλό. Η εν λόγω σκηνή έχει ως θεολογικό πυρήνα την αντιγνωμία που μαίνεται από τα κεφ.7 και 8 την προέλευση του Χριστού.

Με πνευματική διαύγεια και η ωριμότητα σκέψης ο πρώην τυφλού συνεχίζει να έρχεται σε αντίθεση με την αφροσύνη και τον δογματισμό των θεολόγων του Ιουδαϊσμού. Η φράση «οΐδαμεν ότι άμαρτωλών ό θεός ούκ άκούει, άλλ' εάν τις θεοσεβής ή και τó θέλημα αύτοϋ ποιη τούτου άκούε» (στ.31), εκφράζει την κοινή λογική, η οποία υπαγορεύει οι αιτήσεις και οι παρακλήσεις των ασεβών να μην εισακούγονται από τον Θεό. Ο τυφλός, αν και ακόμα δεν έχει φτάσει στο επίπεδο της αληθινούς πίστης, αναφερόμενος στην παραδεδεγμένη αντίληψη πως ο Θεός δεν εισακούει τις επικλήσεις των αμαρτωλών, αλλά μόνο των θεοσεβών, των όποιων η πορεία της ζωής ευθυγραμμίζεται με το θέλημά Του, αφενός μεν απαντά στον ισχυρισμό των ανακριτών του (στίχ.16,24), αφετέρου δε ανεπίγνωστα μαρτυρεί τη θεότητα του Ιησού και τη σχέση υιότητας Του με τον Θεό- Πατέρα¹⁹¹, του οποίου και τα έργα ποιεί ¹⁹². Η ανωτέρω

¹⁹¹ Ιω. 1:14, 3:2, 6:46, 16:27-28

¹⁹² Ιω. 4:32. 5:30. 6:38-40. 10:25, 30, 32, 38. 11: 41-41

διαπίστωση ίσως επιβεβαιώνει με τον ιδεωδέστερο τρόπο τον χαρακτηρισμό του Ιωάννη, ως «ὄπλο τῶν εὐσεβῶν», από τον Ιερό Χρυσόστομο (354-407 μ.Χ.)¹⁹³.

3.5.4 Ομολογία Πίστεως στον Υιό του Ανθρώπου

Ἦκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω καὶ εὐρῶν αὐτὸν εἶπεν·
σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;
ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν·
καὶ **τίς ἐστιν**, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;
εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
καὶ ἐώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν.
ὁ δὲ ἔφη·
πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.
Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς·
εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἤλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες
βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.
ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες καὶ εἶπον αὐτῷ·
μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν;
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέπομεν,
ἢ **ἁμαρτία ὑμῶν μένει**.

Ιω. 9:35-41

Οι στίχοι 35-41 αποτελούν τον επίλογο του κεφ.9, όπου κορυφώνεται η ρήξη μεταξύ του πρώην τυφλού και ιουδαϊκού συμβουλίου, ενώ η αφήγηση αν και συντεταγμένη είναι άκρως περιεκτική σε νοήματα. Στον στ.35 ο Ιησούς πληροφορείται πως «ἐξέβαλον

¹⁹³ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννη τὸν θεολόγο*, PG 59. 778, πρβλ. 719

αὐτὸν ἔξω». Εδώ δύο τα τίνα συμβαίνουν: είτε η αποβολή σχετίζεται με την απομάκρυνση του από τον τόπο που συνεδρίαζαν, είτε σε συνάφεια με την φράση «ἀποσυνάγωγος γένηται» (στίχ.22), τα γραφόμενα είναι καρπός ιστορικών γεγονότων και συνεπώς αντανακλούν μια μεταγενέστερη σύγκρουση ρήξη μεταξύ Ιουδαϊκών ομάδων και πρωτοχριστιανικής Εκκλησίας.

Την ένατη δεκαετία του πρώτου αιώνα, κατά την οποία γράφεται το τέταρτο Ευαγγέλιο (μεταξύ 98 και 117 μ.Χ.)¹⁹⁴, η πλήρης αντίθεση των εκφρασμένων πεποιθήσεων και η έντονη η αντιπαλότητα, αποτέλεσαν ανυπέρβλητο εμπόδιο στην συνύπαρξη των δύο θρησκευτικών ομάδων, με αποκορύφωμα την συστηματική εκδίωξη των χριστιανών από τη Συναγωγή το 83 μ.Χ.¹⁹⁵. Η εμπειρία αυτή φαίνεται να επηρέασε έντονα τον ευαγγελιστή, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση του συγγραφικού υλικού, τόσο του Ευαγγελίου, όσο και το περιεχόμενο της Α' Καθολικής του Επιστολής (κεφ.5), με την εξεταζόμενη περικοπή να αντικατοπτρίζει το σχίσμα που βιώνει η πρώτη εκκλησία και τον κίνδυνο που εγκυμονούσε για όποιον προσχωρούσε στη χριστιανική πίστη, καθώς αποβάλλονταν από την Συναγωγή. Η πράξη αυτή ισοδυναμούσε με απώλεια της κοινωνικής και εθνικής ταυτότητας του εκάστου και εξ αυτού η συγκρατημένη και διπλωματική απάντηση του γονέων προς το δικαστήριο αποτελεί απόρροι του εν λόγω φόβου (στ.22). Το πρωτοφανές αυτό φαινόμενο, πολιτικού και θρησκευτικού αποκλεισμού και ανομίας φαίνεται να στηλιτεύει ο Ιωάννης χρησιμοποιώντας τους γονείς και σε δεύτερο χρόνο τη φωνή του ιαθέντος τυφλού ως εργαλείο έκφρασης όλης της χριστιανικής κοινότητας και των πρώτων παραληπτών του ευαγγελίου, οι οποίοι ομοίως είχαν βιώσει τον εξοστρακισμό ένεκα της πίστεως¹⁹⁶. Η αποβολή αυτή του πρωταγωνιστή οδηγεί συνειρμικά τον αναγνώστη στη ρήση του Ιησού «τὸν ἐρχόμενον πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω» (Ιω. 6:37), η οποία αντιτίθεται ηθικά στην ανωτέρω αντιμετώπιση, με το σχόλιο του Χρυσόστομου (354-407)¹⁹⁷ «ἐξέβαλεν οὖν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εὖρόν ὁ Δεσπότης τοῦ ἱεροῦ», να περιγράφει γραφυρά την επερχόμενη σκηνή αποκάλυψης και αναγνώρισης του Ιησού από τον πρώην τυφλό.

¹⁹⁴ Πρβλ. Δεσπότης, *Ο Κώδικας Των Ευαγγελίων*, σ.49, επίσης του ιδίου, *Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης. Σπουδή Στην Ιωάννεια Γραμματεία*, σ.15,

¹⁹⁵ Πρβλ. Αγουρίδης, *Το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο- Α'Κεφ.1-12*, σ.470-471

¹⁹⁶ Ιω.13:42, Λκ. 6:22

¹⁹⁷ Βλ. Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα Ευρισκόμενα Πάντα*, PG 59. 321

Όπως και στην πρώτη συνάντησή τους, ο Ιησούς με αμεσότητα προσεγγίζει και τον ρωτά αν πιστεύει «εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου»¹⁹⁸ (στ.35), θέτοντας το θέμα αμιγῶς σε θεολογική βάση. Αναφορικά με τον χριστολογικό τίτλο «υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου»¹⁹⁹, μεταξύ των ερευνητῶν²⁰⁰ υπάρχει αντιγνωμία, πολλοί ἐξ αὐτῶν να τάσσονται υπέρ της γραφῆς «υἱὸς τοῦ Θεοῦ», η οποία βάσει κριτικῆς του βιβλικού κειμένου, απαντᾶ συχνότερα στην Ιωάννεια παράδοση²⁰¹. Ο χριστολογικό τίτλος «υἱὸς ἀνθρώπου», προέρχεται ἀπὸ την γραμματεία της Π.Δ. και συγκεκριμένα ἀπὸ το μεγαλειώδες ὄραμα του προφήτη Δανιήλ (7:1-14), με τον ἐρχόμενου Υἱοῦ του Ἀνθρώπου «ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ», στον οποίο δόθηκε ἡ ἐξουσία κρίσης σε ὅλα τα ἔθνη²⁰². Στην Καινὴ Διαθήκη ο Ιησούς ἀποκαλεῖται «υἱὸς ἀνθρώπου» 88 φορές, στοιχείο σαφῶς συνδεδεμένο με το πλαίσιο παραστάσεων της παλαιοδιαθηκικῆς παράδοσης, με τον Ιωάννη να σπεύδει, ἐκ προοιμίου, να προβάλλει ὡς βασικό σκοπὸ του Ευαγγελίου του τὴ διακήρυξη της θεότητας του Χριστοῦ, ὄχι ἀπλῶς ὡς τον προσδοκώμενο Μεσσία, ἀλλὰ ὡς τον «σαρκωθέντα Λόγο» του Θεοῦ (Ιω.1:14), ο οποίος προϋπήρχε στη ἀγκαλιά του Πατρός και ἀπεστάλη στους ἀνθρώπους (Ιω.3:16, 12:50), προκειμένου να παράσχει τὴ δυνατότητα της σωτηρίας και της "αἰώνιας ζωῆς" μέσω της πίστεως²⁰³.

Συνεπῶς τὸ γεγονός ὅτι ο ἴδιος ο Κύριος αυτοπροσδιορίζεται ὡς «υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» οφείλεται πιθανόν για δύο λόγους. Ἀφενὸς μὲν διότι οἱ Εβραῖοι της εποχῆς ἐκείνης θα ἦταν στενά ἐξοικειωμένοι με τον τίτλο, και κατ' αὐτὸν τρόπο ἐπιβεβαίωνε ὅτι Ἀυτὸς εἶναι ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας και ἐσχατολογικός κριτής, ἀφετέρου δε τονίζεται ἡ ἀνθρώπινη φύση του σαρκωθέντα Θεοῦ, που υπάγεται στις ἀνθρώπινες συνθήκες ταπείνωσης και θλίψεως, καθὼς οδεύει προς τὸ Πάθος, δίνοντας τὴν δυνατότητα ταύτισης των παθητῶν ἀνθρώπων μαζί Του.

Ἀπὸ τὴν ἐρώτηση «τίς ἐστίν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;» (στίχ.36), ἐκφράζεται ἐναργῶς ἡ ἐσωτερικὴ ἀναζήτηση και ἡ ἄδολη προαίρεση του ἀνθρώπου, στην οποία ἀνταποκρινόμενος ὁ Ιησούς αυτοπαλύπτεται (στ.37), ἐνῶ στην ἀντίστοιχη ἐρωτήση

¹⁹⁸ Δαν. 7:13-14, πρβλ. Μκ.8:38, 9:9, 14:62· Μτθ 8:20, 9:6, 10:23, 11:19, 12:8, 13:41, 16:27, 17:9, 17:12· Λκ.9:26, 17:24,30. 21:27, 22:69-70· Ιω. 3:13, 12:23, 34. 13:3

¹⁹⁹ Για περαιτέρω διερεύνησης του ὄρου βλ. Καρακόλης, *Ἡ θεολογικὴ σημασία των θαυμάτων στο κατὰ Ιωάννην ευαγγέλιο*, σ.234.

²⁰⁰ Βλ.Αγουρίδης, *Τὸ κατὰ Ιωάννην Ευαγγέλιο- Ἀ΄Κεφ.1-12*. σ.482-483

²⁰¹ Ιω.1:34, 49. 10:36. 11:4, 27. 20:31. Α΄Ιω.3:8, 4:15, 5:5,20. Ἀποκ.2:18, πρβλ.Μτθ. 16:16, 26:63. Μκ. 3:11. Λκ. 4:41, 22:70

²⁰² Ιω 1:51

²⁰³ Μτθ.25:31, Ιω. 3:13, 6:27, 8:28, 20:31

του δύσπιστου ιουδαϊκού όχλου για την φύση του Υιού του ανθρώπου (στίχ.34) απαντά με τρόπο ακατάληπτο και αινιγματικό. Η αυτοαποκάλυψη του Ιησού «καὶ ἑώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν» (στίχ.37), ακολουθείται από την πράξη προσκύνησης και δοξασίας του Ιησού, μέσω της προσφώνησης «κύριε» (στίχ.37), που στη προκειμένη χρονική στιγμή δεν αποτελεί απλώς τίτλο ευγενείας, αλλά κυριότητας, ο οποίος στην παλαιοδιαθηκική θεολογία απευθύνεται αποκλειστικά και μόνο στον Θεό²⁰⁴, γι' αυτό και σε διαφορετική περίπτωση αποτελεί πράξη βλασφημίας²⁰⁵. Επί τη βάσει των πεπραγμένων, της θεραπείας και της αυτοαποκάλυψης του Ιησού, ο ιαθέντας καταλήγει αναγωγικά στη βεβαιότητα ότι ο θεραπευτής του δεν απλώς ένας προφήτης (στίχ.17), ούτε ένα θεοσεβές πρόσωπο, αλλά ο ίδιος ο Θεός, στον οποίο και εκφράζει συνειδητά την ειλικρινή πίστη του. Στην ομολογία αυτή έγκειται και το αληθινό νόημα της δοξασίας του Θεού²⁰⁶, προς την κατεύθυνση και την εκπλήρωση της οποίας συνυφαίνονται τα έργα και τα ρήματα του σαρκωθέντα Υιού, και συνάμα αποστασιοποιούνται, με οντολογικό τρόπο, το ουσιώδες μήνυμα των βιβλικών κειμένων. Η πιο σαφής ομολογία πίστεως, όλου του Ευαγγελίου, στον Υιό του ανθρώπου, από το πρώην τυφλό, αποτελεί κορύφωση και ολοκλήρωση της μεταμορφωτικής δοκιμασίας του κεφαλαίου διά της σωτηριώδους τύφλωσης. Η έννοια της αλήθειας είναι συνυφασμένη με την σαφή και ανοιχτή ομολογία πίστεως, όπως συμβαίνει έμμεσα στις ανωτέρω προηγηθείσες θεραπείες²⁰⁷, ενώ καθώς τα συναισθήματα κλιμακώνονται, η προσκύνηση στο Θείο Πρόσωπο επισφραγίζει τη σχέση ποιμένα-Ιησού και «προβατοειδών» ανθρώπων για την οποία θα μιλήσει ο Κύριος στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο (Ιω.10:14-16).

3.5.5 Σύγκρουση με την Ιουδαϊκή τάξη

Η διπολική προσέγγιση της πραγματικότητας στο Ευαγγέλιο του Ιωάννη διαφαίνεται πλήρως στην κατακλείδα του κεφαλαίου, όπου ο Κύριος κατατάσσει τους Ιουδαίους θεολόγους στην κατηγορία εκείνων που κρίθηκαν αμαρτωλοί. Καθοριστικής

²⁰⁴ Γέν.15:8, Έξ.32:31, Δευτ.3:24, 9:26. Κρ16:28. Α'Βασ.18:37, Α'Χρ.17:24, Ψλμ.5:3, 6:3, 7:4, 79:8. Ησ.26:12, Ιερ.16:19

²⁰⁵ Πρβλ.Ιω. 10:33

²⁰⁶ Πρβλ.Ιω.9:24

²⁰⁷ Μκ.10:52, Μτθ.20:34, Λκ.18:43

σημασίας για την αναγωγή των νοημάτων είναι η παραπομπή σε άλλα κεφάλαια του ευαγγελίου, όπου διασώζονται οι λόγοι του Κυρίου για την απιστία και τη πτωχεία του πνεύματος των ανθρώπων.

Από τη νυχτερινή συνομιλία του Ιησού με τον Νικόδημο διαφαίνεται το περιεχόμενο της εν χρόνω έλευσης του στον κόσμο, που δεν είναι κρίση, αλλά η σωτηρία του κόσμου διά αυτού (Ιω.3:17), ενώ ο οντολογικός διαχωρισμός στον οποίο προβαίνει μεταξύ πιστών, που δεν κρίνονται, και απίστων, που έχουν ήδη κριθεί (Ιω.3:18), αποτελεί εδάφιο κλειδί προκειμένου να γίνουν καταληπτά τα δύσληπτα θεολογικά νοήματα του κειμένου. Έτσι ενώ η ρήση του Ιησού στον επίλογο της ιωάννειας περικοπής «είς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται» (Ιω.9:39)²⁰⁸, φαινομενικά αντιβαίνει τα προλεγόμενα, τουναντίον προβάλλει αναφανδόν το μέτρο της κρίσεως που είναι αλήθεια²⁰⁹, όχι με την ελληνική σημασία του όρου, αλλά ως ταυτόσημο της πιστότητας και της γνώσης του προσώπου του Κυρίου. Καθώς λοιπόν πυρηνικό στοιχείο της αφήγησης είναι αλήθεια και γνώση του Θεού, δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ενώ στους Συνοπτικούς ο Ιησούς απευθύνεται κυρίως στα πλήθη της Γαλιλαίας, στο σημείο αυτό του τετάρτου Ευαγγελίου αποδέχτες του λόγου του είναι οι Νομοδιδάσκαλοι του έθνους, στο εβραϊκό θρησκευτικό κέντρο, στα Ιεροσόλυμα.

Από το παράδοξο της απώλειας της οράσεως των βλεπόντων (Ιω.9:41), στο οποίο απηχούν οι προφητικοί λόγοι του Ησαΐα²¹⁰, δακτυλοδεικτείται η πνευματική τυφλότητα και άγνοια εκείνων που διατείνονται ότι βλέπουν-γνωρίζουν και επομένως δεν χρίζουν της δικής του σωτηριώδους παρέμβασης.

Η νομοκρατική τους αντίληψη κατέστη παρωπίδα, οδηγώντας τους προοδευτικά στην πνευματική τυφλότητα που ισοδυναμεί με θάνατο (στίχ.19-21). Έχοντας προηγηθεί η βαρυσήμαντη ομιλία του Ιησού περί κρίσεως των απίστων στο κεφάλαιο κεφ.8 και απελευθέρωσης μέσω της Αλήθειας (στίχ.32)²¹¹, η συνειδητοποίηση της τραγικής αυτής τροπής από τον αναγνώστη δεν αποτελεί απειλή, αλλά προειδοποιητική εξαγγελία για όσους δεν θέλουν να καταλήξουν όμηροι της πλάνης, υποστασιοποιώντας κατ' αυτόν το τρόπο τον σκοπό του Ευαγγελίου που είναι η πίστη (Ιω.20:26) και η θεραπεία των θανάσιμα ψυχικών τραυμάτων.

²⁰⁸ Μτθ.13:13, Λκ.8:10

²⁰⁹ Ιω. 3:21,4:23-24, 8:32, 40-46. 14:6, 17. 16:7, 17:17, 18:37-38.

²¹⁰ Ησ.6:9, 17:7-8, 29:18, 35:5, 42:7, 18-19, πρβλ. Ψλμ.113:13, 134:14, Ιεζ.12:2

²¹¹ Ιω.1:17, 8:40, 14:6, 18:37

Με την ρήση «εί τυφλοί ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέπομεν, ἢ ἁμαρτία ὑμῶν μένει» (Ιω.9:41), ο Ιησούς διαγιγνώνει την παθογένεια των ομοεθνών, που δεν είναι άλλη από την ολιγοπιστία, την πώρωση και την πνευματική αγκύλωση, στοιχεία που ταυτοδυναμούν με την αμαρτία, που εν προκειμένω τους προσάπτει. Ιδιαίτερώς δε στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο η απολυτοποίηση του Νόμου, στον οποίο και προσδίδουν σωτηριολογική διάταση, φαίνεται να αποτελεί ανυπέρβλητο τροχοπέδη στην αναγνώριση του Ιησού ως φορέα της σωτηρίας και της αιώνιας ζωής, βαθαίνοντας το ρήγμα μεταξύ Εκείνου και της άρχουσας Ιουδαϊκής τάξης²¹². Μάλιστα ο Καρακόλης για την εν λόγω διαπίστωση σημειώνει πως «ο τυφλός στο κατά Ιωάννην δεν αποκλείεται να εκπροσωπεί τους Χριστιανούς της εποχής του τέταρτου ευαγγελιστή στα πλαίσια διαλόγου τους με τον Ιουδαϊσμό»²¹³.

Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης, γράφοντας σαράντα περίπου έτη μετά την Ανάληψη του Κυρίου, βρίσκεται αντιμέτωπος με μία διαφορετική πραγματικότητα από αυτή των συνοπτικών Ευαγγελιστών και του Αποστόλου Παύλου. Η αναμενόμενη Παρουσία του Ιησού δεν έχει έρθει ακόμα, με την χριστιανική κοινότητα να διαβιεί σε ένα πολυθρησκευτικό και δυσμενές περιβάλλον, αποτελούμενο από Ιουδαίους, εθνικούς και αιρετικούς εντός του κόπλου της Εκκλησίας. Προκειμένου λοιπόν να θωρακίσει την πίστη και να ενισχύσει το αίσθημα του θρησκευτικού βιώματος, η κρίση του Θεού δεν προβάλλεται ως προσδοκία για το εγγύς μέλλον, αλλά μεταβιβάζεται στο παρόν, εφιστώντας τοιουτοτρόπως τη προσοχή στην προσωπική ευθύνη των επιλογών και στην υπαρξιακή τοποθέτηση του καθενός απέναντι στην αποκάλυψη του Θεού στο πρόσωπο του σαρκωθέντα Υιού.

Ο Ιησούς στο τέταρτο Ευαγγέλιο δεν παρουσιάζεται μόνο ως το φως του κόσμου, αλλά και ως «ὁ ἄμνός τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ιω.1:29), δηλαδή την ψυχική διαφθορά και πνευματική τυφλότητα, εξ αυτού η εν λόγω σκηνή αποτελεί καταφανής απόδειξη του σκοπού της έλευσης, της κρίσης και της λυτρωτικής Του θυσίας, που είναι η σωτηρία και η απελευθέρωση από τα δεσμά της αμαρτίας, όχι μόνο μιας μερίδας εκλεκτών, αλλά όλου του κόσμου²¹⁴. Καθώς το κριτήριο αμαρτωλότητας, βάσει των προκυπτόντων συμπερασμάτων από τα πρώτα εδάφια της περικοπής, δεν αποτελεί η ασθένεια ή η εξωτερική ατέλεια ενός ανθρώπου, αλλά η προαίρεση και ο

²¹² Πρβλ. Ρωμ.8:2, Γαλ.5:1,4

²¹³ Βλ.Καρακόλης, *Ἡ θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην ευαγγέλιο*, σ.230.

²¹⁴ Μτθ.25:45. Α'Ιω. 2:2, 28. 4:17

βαθμός ανταπόκρισης στην θεϊκή κλήση, σε κριτήριο άρσης της αμαρτίας αναγάζεται η πίστη προς το πρόσωπο του Ιησού και αναγνώριση του σωτηριώδους έργου. Συνεπώς όσο παραμένει κραταιά η αμφισβήτηση στη καρδιά και στον νου των Φαρισαίων, και εν γένει του ιουδαϊκού έθνους, η αμαρτία παραμένει (στίχ.41)²¹⁵. Είναι η μόνη περίπτωση αμαρτίας που δεν υπερκεράζεται, αφού απουσιάζει η ορθή πίστη και η μετάνοια, με τον «πιστεύοντα», όπως ο τυφλός, να μην κρίνεται αλλά να σώζεται²¹⁶ και τον «απειθώντα» να βρίσκεται αντιμέτωπος με την οργή του Θεού²¹⁷. Συνεπώς η έλευσή του Ιησού για να κρίνει δεν πρέπει να προξενεί φόβο²¹⁸ σε όσους έχουν συναίσθηση της αγάπης και λυτρωτικής του θυσίας²¹⁹, όχι μόνο για κάποιους εκλεκτούς αλλά για όλη την ανθρωπότητα²²⁰.

Οι επιβαρυντικοί λόγοι του Ιησού στο σημείο αυτό της ευαγγελικής διήγησης σκανδαλίζουν τους Φαρισαίους, επιφέροντας νέο σχίσμα μεταξύ των Ιουδαίων, το οποίο αναδύεται στην επιφάνεια του κειμένου στο κεφ.10 (στίχ.18-20). Έτσι λαμβάνοντας υπόψη το μοτίβο συγγραφής «σημείο-ομιλία > σχίσμα >ομολογία > κρίση», η εξεταζόμενη περικοπή δεν ολοκληρώνεται στο εδάφιο 41 του ενάτου κεφαλαίου, αλλά εκτείνεται μέχρι και το στίχ.42 του δεκάτου κεφαλαίου, όπου βλέπουμε το τέταρτο κατά σειρά σχίσμα, το οποίο αναπόφευκτα οδηγεί στην απόρριψη του Ιησούς από τους ομοεθνείς του Ιουδαίους.

3.6 Συμπεράσματα

Η εκ μέρους του Χριστού διενέργεια του θαύματος και η διδασκαλία προς τους μαθητές του, εκ προοιμίου ανατρέπει τις παραδεδεγμένες αντιλήψεις στο πλαίσιο της θρησκευτικότητας του Ιουδαϊσμού, οι οποίες συνέδεαν την ασθένεια με την αμαρτία, καθιστώντας τον άνθρωπο εξ ορισμού ένοχο ενώπιον του Θεού. Βάσει της βραχυλογικής, μα πυκνής σε νοήματα ομιλίας του Κυρίου, η τύφλωση του ανθρώπου, κατηγορηματικά, δεν αποτελεί συνέπεια κάποιου αμαρτήματος, δικό του ή

²¹⁵ Πρβλ. Ιω.8:12, 24. 15: 22-25, 16:8

²¹⁶ Α'Ιω.5:5 . Αποκ..2:11, 2:26, 3:5, 3:12, 3:21, 6:2, 21:7

²¹⁷ Ιω.3:15-18, 36. 5:24, 8:24,11:26, 16:9, 12:44, πρβλ. Α'Ιω.5:1-21

²¹⁸ Μκ.5:36, Λκ.8:50, Αποκ.1:17

²¹⁹ Α'Ιω.2:28, 4:15-20

²²⁰ Α'Ιω.2:2, 4:10-21

κληρονομικού, ενώ ως απώτερος σκοπός του σωματικού πάθους προβάλλεται η φανέρωση της δόξας του Θεού. Γι' αυτό τον λόγο ο Ιησούς προσεγγίζει και θεραπεύει αυτοβούλως τον τυφλό, με τον ίδιο το άνθρωπο να ενεργεί εν προκειμένω ως όργανο της αποκαλύψεως της δυνάμεως του Θεού. Στη θεραπεία των οφθαλμών του τυφλού, η χρήση πηλού, η νίψη στα ύδατα της Σιλβάμ και εν τέλει η παροχή του φωτός σε αυτόν, ως δύο πράξεις που παραπέμπουν δυναμικά στη πρώτη Δημιουργία του φωτός και ανθρώπου, πιστοποιούν με τον πιο καταφανή τρόπο την θεότητα του Ιησού Χριστού, συμπέρασμα στο οποίο βλέπουμε να οδηγείται και ο τυφλός. Έτσι ο δημιουργικός λόγος στον κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο αποστασιοποιείται στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού, ο οποίος ερχόμενος στον κόσμο επιτελεί σε κάθε περίπτωση μια πράξη αναδημιουργίας, εξάγοντας τους ανθρώπους από το σκοτάδι της ανυπαρξίας στο φως της ζωής. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο ο Υιός του Θεού δεν δεσμεύονταν από τις ανθρώπινες διατάξεις του Νόμου, καθώς είναι ο ίδιος Κύριος του Σαββάτου.

Η γενόμενη θεραπεία πέρα από πράξη οικτιριμού, λαμβάνει επίσης συμβολικό χαρακτήρα, γιατί ο Χριστός, ο οποίος παρέχει το σωματικό φως, είναι αυτός που παρέχει και το πνευματικό φως στην ανθρωπότητα, που εκπροσωπεί ο εκ γενετής τυφλός στο σύνολό της. Κριτήριο και καθοριστικό στοιχείο της υπαρξιακής αυτής αφύπνισης, , καταδεικνύεται η αποδοχή του Χριστού ως Υιού του Θεού, ενώ η απόρριψή του οδηγεί σε πνευματική συσκότιση, εξαίροντας τοιουτοτρόπως και τον παράγοντας τη ατομικής ευθύνης και κρίσης. Στη παρούσα διήγηση τόσο η αδυναμία πρόσληψης της αποκαλυπτόμενης αλήθειας, όσο και απόρριψή του Ιησού από τους ομοεθνείς του, αναδύεται στη επιφάνεια από τα διαδοχικά σχίσματα εντός του παρευρισκόμενου πλήθους, καθώς και από την στάση της άρχουσας ιουδαϊκής τάξης, η οποία σταδιακά και ενώπιον του αναγνώστη οδηγείται σε ακούσια παραδοχή της πνευματικής τυφλότητας και της αμαρτωλότητας στην οποία έχει περιέλθει. Από το χάσμα μεταξύ Ιησού και Ιουδαίων, δηλαδή Συναγωγής και Φαρισαίων, που συνεχώς διευρύνεται, σε συνδυασμό με την αποβολή του τυφλού από την Συναγωγή, αντανakλάται με γλαφυρότητα την ευάλωτη θέση του Χριστιανισμού, κατά την περίοδο που συγγράφεται το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, που δεν τυγχάνει αναγνωρίσεως, με αποτέλεσμα ώστε να ασκούνται διωγμοί εναντίον όσων ομολογούν την πίστη τους στον Ιησού Χριστό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4.1 Ο Απόστολος Παύλος

Στον τομέα της έρευνας και ερμηνείας δύο είναι οι πηγές από τις οποίες μπορούμε να συνθέσουμε τη βίο και τη προσωπικότητα του Αποστόλου Παύλου: οι Επιστολές και οι Πράξεις των Αποστόλων²²¹. Από το βιβλίο των Πράξεων²²² αντλούμε τις σημαντικότερες πληροφορίες για τη ζωή και τη δράση του, ενώ οι Επιστολές είναι εκείνες που φέρουν το προσωπικό του αποτύπωμα του Αποστόλου. Στην Καινή Διαθήκη περιλαμβάνονται δεκατέσσερις Επιστολές, με τις αυτοβιογραφικές πληροφορίες του Αποστόλου, οι οποίες αποτελούν το λεγόμενο «Corpus Paulinum». Αν και για μερικές από αυτές πιθανόν να προέρχονται από τον κύκλο των μαθητών του Παύλου, είναι δηλαδή Παύλειες έμμεσα²²³, σε κάθε περίπτωση οι βιογραφικές αυτές πληροφορίες είναι πολύτιμες, καθώς συμπληρώνουν την εικόνα που συνθέτει ο Λουκάς με την ιστορική του αφήγηση.

Ο Ευαγγελιστής και ιατρός Λουκάς, όντας ακόλουθος του Αποστόλου Παύλου στα ιεραποστολικά του ταξίδια, μας μεταγγίζει πολύτιμες πληροφορίες για τη ζωή και έργο του μαινόμενου αυτού διώκτη από τη Ταρσό, που έμελλε να γίνει ο μεγαλύτερος εραστής του Ιησού Χριστού. Λαμβάνοντας υπόψη ότι αν και τα αρχαιότερα κείμενα του Κανόνα της Καινής Διαθήκης, οι Επιστολές του Παύλου (περ.50-64 μ.Χ.), είναι εκείνα

²²¹ Όπως έχει λεχθεί ήδη στη Εισαγωγή (σ.2) ο πρώτος σωζόμενος γραπτός κανόνας της Κ.Δ. είναι ο παλίμψηστος κανόνας του Μουρατόρι που χρονολογείται μεταξύ 150 και 239 μ.χ. Το χειρόγραφο αυτό αναφέρεται στο κατά Λουκάν ως το «τρίτο ευαγγέλιο», ενώ μετά το τέταρτο ευαγγέλιο αναφέρεται στο βιβλίο των Πράξεων, ως «acta omnium apostolorum», δηλώνοντας σαφώς το περιεχόμενο του. Ο ελληνικός τίτλος «Πράξεις (των) Αποστόλων», (λατ. Actus Apostolorum) εμφανίζεται μετά τον 2^ο αιώνα. Ο τίτλος του βιβλίου σύμφωνα με αρχαιότερους κώδικες και παλαιότερες μαρτυρίες εκκλησιαστικών συγγραφέων απαντά ως «Πράξεις Αποστόλων», «Πράξεις των Αποστόλων», είτε σπανίως μετά του άρθρου «Οι Πράξεις». Σε ένα από τα αρχαιότερα χειρόγραφα, στο Σιναιτικό Κώδικα, ως αποδιδόμενος τίτλος απαντά μόνο η λέξη «Πράξεις», ενώ οι λέξεις «Των Αποστόλων» δεν αναφέρονται. Πρβλ. Παναγιώτης Ν. Τρεμπέλας, *Υπόμνημα Εις Τας Πράξεις Των Αποστόλων*, (Αδελφότης θεολόγων η "Ζωή," 1955), σ.10

²²² Η χρονολόγηση της συγγραφής των Πράξεων θα εξαρτηθεί από τη χρονολογία στην οποία τοποθετούμε το τρίτο Ευαγγέλιο, καθότι και τα δύο αποτελούν μέρη ενός διττού έργου, με τις Πράξεις να γράφονται λίγο μετά ή ταυτόχρονα με «τὸν πρῶτον λόγον» (Πράξ. 1:1). Για τη χρονολόγηση βλ. Βλ. Τρεμπέλας, *Υπόμνημα Εις Τας Πράξεις Των Αποστόλων*, σ.38-41 και Δεσπότης, *Ο Κώδικας Των Ευαγγελίων. Εισαγωγή Στα Συνοπτικά Ευαγγέλια Και Πρακτική Μέθοδος Ερμηνείας Τους*, σ.260, πρβλ. Ευσέβιος Καισαρείας, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, PG 20.204A.

²²³ Οι επιστολές αυτές καλούνται δευτεροπαύλειες και είναι οι προς Εφεσίους, προς Κολοσσαείς, προς Θεσσαλονικείς Β, και οι Ποιμαντικές (Α' και Β' προς Τιμόθεον και προς Τίτον).

που φέρουν το προσωπικό του αποτύπωμα, τα στοιχεία που αντλούμε για τον ίδιο είναι πενιχρά, το βιβλίο των Πράξεων καθίσταται ευθύς αμέσως η μοναδική και πιο ολοκληρωμένη πηγή πληροφόρησης για να τον Απόστολο των Εθνών.

Αν θέλαμε να αφουγκραστούμε και να σκιαγραφήσουμε την πορεία ζωής του δύο είναι τα οριακά περιστατικά που καθόρισαν την κατεύθυνσή του: η Θεοπτία του Κυρίου «έν τῇ ὁδῶ» προς τη Δαμασκό και η αρπαγή του αποστόλου, «έως τρίτου ούρανοῦ», όπως περιγράφεται από τον ίδιο με επιφυλακτικότητα και σχετική απροθυμία στη Β' προς Κορινθίους επιστολή (12:1-7). Το υπερβατικό συμβάν, πλησίον των πυλών της Δαμασκού, ισοδυναμεί με την κλήση του Παύλου από τον Κύριο, αντίστοιχη με εκείνη των προφητών, του οποίου η περιγραφή, εκτός από τις υπό μορφή ανάμνησης αναφορές, που απαντούν στο σώμα των Επιστολών του²²⁴, γίνεται με εκτενέστερο τρόπο σε τρία κεφάλαια των Πράξεων²²⁵.

Παρότι είναι αδύνατον να διασαφηνιστεί τι ακριβώς συνέβη, πυρήνας της βιβλικής αφήγησης είναι η αποκάλυψη του αναστημένου Ιησού Χριστού εν δόξη και η μεταμορφωτική δοκιμασία του Παύλου, διά της σωτηριώδους τυφλώσεώς του. Η πνευματική εμπειρία του άκτιστου φωτός θα αποτελέσει το Big Bang στη ζωή του Αποστόλου, με αποτέλεσμα τη δημιουργία του Χριστιανικού μας σύμπαντος. Χάριν αυτού, ο ευαγγελικός Λόγος θα ξεπεράσει τα όρια της Παλαιστίνης και μέσα σε 30 χρόνια θα ταξιδέψει στις καρδιές των ειδωλολατρικών εθνών, που εντοπίζονται στον χάρτη Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας του πρώτου αιώνα μ.Χ..

4.2 Ο Πρότερος Βίος

Πριν προβούμε στην ερμηνευτική προσέγγιση της περικοπής κρίνεται αναγκαία η επισκόπηση των ιστορικών πηγών που σκιαγραφούν την προσωπικότητα του Αποστόλου Παύλο και ιδιαιτέρως τον πρότερο του βίο, ούτως ώστε να καταστεί αντιληπτή η υπαρξιακή μεταστοιχείωση την οποία υπέστη, ο μοναδικός επώνυμος, πλην του Βαρτίμαιου στο Κατά Μάρκον, παθητός πρωταγωνιστής των υπό εξέταση βιβλικών αφηγήσεων. Ο ιερός Χρυσόστομος (354-407 μ.Χ.)²²⁶ θεωρεί αξιοφρόνητη την

²²⁴ Γαλ.1:13. Α' Κορ.11:1.15:8. Φιλ.3:12. Έφ. 3:3. Α', Β' Τιμ, Τίτ.

²²⁵ Πράξ. 9:1-29,22:3-21, 26:9-21

²²⁶ Βλ. Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα Ευρισκόμενα Πάντα*, PG 51.119

αναφορά αυτή στον πρότερο βίο του Παύλου: «έροϋμεν ούχ ὅσα τήν Εκκλησίαν ὠφέλησε μόνον, ἀλλ' ὅσα καί ἔβλαψε. Καί γάρ ἀναγκαῖος ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος». Ο λόγος του μάλιστα θα είναι αναλυτικός για τους διωγμούς του Παύλου κατά των Χριστιανών, τις πεποιθήσεις του και όλα ὅσα ἐπραξε ο πρῶην διώκτης, προτού κληθεῖ ἀπό το Θεό για να γίνει ἀπόστολος Του. Οι ἀναλύσεις σχετικά με τον πρότερο βίο του Παύλου δεν αποτελοῦν κατά τον ιερό συγγραφέα ντροπή και κατηγορία ἀλλά εἶναι «ἐγκωμίων ὑπόθεσις»: «Ἐγκώμια Παύλου ταῦτά ἐστίν, οὐκ ἐπειδὴ κατέσκαψε τήν Εκκλησίαν, ἀλλ' αὐτὸς αὐτήν πάλιν ὠκοδόμησεν». Ο Παῦλος μάλιστα παρομοιάζεται ἀπό τον ιερό Χρυσόστομο (354-407 μ.Χ.), με ἀθλητή, ο οποίος ἀν και ἔχει ἠττηθεῖ πολλές φορές, ὅταν καταφέρνει να πάρει τον στέφανο της νίκης σε ἕναν ἀγῶνα, κανείς δεν του στερεῖ τα ἐγκώμια. Ἀλλά και με τον κυβερνήτη ἐνός πλοίου ο οποίος ἀν και ἔχει γνωρίσει πολλές τρικυμίες και ναυάγια, καταφέρνει να οδηγήσει στο λιμάνι το καράβι γεμάτο με το φορτίο του: «μύρια ναυάγια ὑπέμεινεν ἀλλ'... πεπληρωμένην ἐπήγαγε τῶν φορτίων τήν ὀλκάδα» .

Σύμφωνα λοιπόν με τις ιστορικές μαρτυρίες, ο Παῦλος γεννήθηκε στην διασπορά, στην πόλη της Ταρσού²²⁷ ²²⁸(Πράξ.21:39), μια ἐπαρχιακή πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, ἀνάμεσα στις σύγχρονες πόλεις Ἄδανα (Adana) και Μερσίνη (Mersin). Χτισμένη στο δυτικό τμήμα της πεδιάδας²²⁹ της Κιλικίας, στους πρόποδες του ορεινοῦ συγκροτήματος του Ταύρου, η Ταρσός, αποτελοῦσε σταυροδρόμι λαῶν και πολιτισμῶν μεταξύ Ἀνατολῆς και Δύσης, ἐνῶ το λιμάνι στο οποίο κατέληγε ο ποταμός Κύδνος,

²²⁷ Διοικητικά ὡς περιοχή ἦταν προσαρτημένη στην ἐπαρχία της Συρίας, ὅπως και η Ἰουδαία, και ἀνήκε στις ἐλεύθερες πόλεις «*civitas libera*», δηλαδή, μπορούσε να διευθετεῖ με κάποια ἀυτονομία τις ἐσωτερικές της υποθέσεις και ἐξαιρείτο ἀπό τις παρεμβάσεις του τοπικοῦ διοικητή.

²²⁸ Στη Βίβλο η ἀρχαιότερη ονομασία της Ταρσού εἶναι Tarshish. Σε χεττιτικά κείμενα το ὄνομα της πόλης ἐμφανίζεται ὡς Tarsha και πιθανόν να σχετίζεται με το θεό των Λουβίων Tarkhu, ο οποίος ἐθεωρείτο ο ἰδρυτής της πόλης κατά την Ἐποχή του Χαλκού. Ἀργότερα, κατά την Ἐποχή του Σιδήρου, το ὄνομα της πόλης καταγράφηκε στα ἀσσυριακά χρονικά ὡς Tarzu, που χρησιμοποιήθηκε ἀργότερα ἐπίσης ἀπό τους Πέρσες. Σε νομίσματα που χρονολογούνται στο 425-400 π.Χ., το ὄνομα της πόλης γραφόταν εἴτε ὡς ΤΕΡΣΙ στα ἐλληνικά ἢ ΤΡΖ στα ἀραμαϊκά, γεγονός που δηλώνει με σαφήνεια τον ἐλληνικό και περσικό χαρακτήρα του πληθυσμοῦ την περίοδο αὐτή. Στα ἐλληνιστικά χρόνια η Ταρσός ἀπέκτησε το ὄνομα ἐνός ἀπό τους Σελευκίδες και μετονομάστηκε για κάποιο μικρό χρονικό διάστημα σε Ἀντιόχεια του Κύδνου. Κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο, το ὄνομα της ἦταν Tarsus στα λατινικά, και η ονομασία αὐτή ἔχει ἐπικρατήσει μέχρι σήμερα.

²²⁹ Το γνωστό πέρασμα το οποίο συνέδεε την πεδιάδα με το οροπέδιο της κεντρικής Ἀνατολίας, που ονομαζόταν Κιλικίες Πύλες, βρίσκεται σε αὐτή την πλευρά της οροσειράς του Ταύρου. Το τμήμα αὐτό της πεδιάδας ἀναφέρεται για πρώτη φορά στην *Ἰλιάδα* του Ὀμήρου ὡς Ἀλεῖα (2.6: 302). Στην ἄλλη πλευρά, ἕνας μικρός ποταμός, ο Κύδνος, πηγάζει ἀπό τους πρόποδες της οροσειράς, στη συνέχεια διασχίζει την πεδιάδα περνώντας μέσα ἀπό την πόλη και ἐκβάλλει στη θάλασσα. Στο σημεῖο αὐτό μέχρι τα τέλη του περασμένου αἰῶνα ὑπῆρχε μια λιμνοθάλασσα με την ονομασία Ρήγμα. Σήμερα η λιμνοθάλασσα ἔχει σχεδόν στερέψει και ἕνα τμήμα της καλύπτεται ἀπό ἄλσος ἐυκαλύπτων.

συνέδεε την πόλη με τους μεγαλύτερους λιμένες της Μεσογείου, σφραγίζοντας έτσι τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της. Για τη γενέτειρα πόλη του Παύλου, ο Έλληνας γεωγράφος Στράβων (64 π.Χ.- 23 μ.Χ.)²³⁰ αναφέρει πως κατά την Ελληνιστική και Πρώιμη Ρωμαϊκή περίοδο η Ταρσός ήταν σπουδαίο εμπορικό και πολιτιστικό κέντρο, με έντονες επιδράσεις του ελληνικού στοιχείου. Στην πολιτισμική αυτή πόλη, μια άλλη σημαντική παράμετρος του πληθυσμού της, ήταν η ύπαρξη μιας ανθούσας και ευημερούσας ιουδαϊκής κοινότητας. Στην κοινότητα αυτή, καταγόμενοι από τη φυλή του Βενιαμίν²³¹, ανήκαν και οι γονείς του Παύλου. Ο άγιος Ιερώνυμος (347- 420μ.Χ.)²³², έχοντας υπόψη του κάποια αρχαία παράδοση, αναφέρει ότι οι πρόγονοι του Παύλου πιθανόν να μετανάστευσαν στην Ταρσό από τη πόλη Γίσχαλα ή Κίσχαλα (Gischala) της Γαλιλαίας της Παλαιστίνης. Ο πατέρας του ήταν Ρωμαίος πολίτης²³³, έχοντας αποκτήσει ρωμαϊκή υπηκοότητα, την οποία εν συνεχεία κληρονόμησε και ο Παύλος, μαζί με τα προνόμια που τη συνόδευαν (Πράξ.22:28). Μελλοντικά δε, κατά τη διάρκεια χρόνια της ιεραποστολικής του δράσης, ο Παύλος θα επικαλεστεί την ρωμαϊκή του ιθαγένεια²³⁴ (civis Romanum sum) στις πιο κρίσιμες στιγμές²³⁵. Δεν γνωρίζουμε πως οι πρόγονοί του έγιναν Ρωμαίοι πολίτες και πως το προνόμιο του Ρωμαίου πολίτη πέρασε και σε εκείνον. Φαίνεται απίθανο ένας ευσεβής Ιουδαίος, όπως υποθέτουμε ότι ήταν ο πατέρας του Παύλου, να έλαβε τη ρωμαϊκή υπηκοότητα μετά από υπηρεσία σε βοηθητικό σώμα του ρωμαϊκού στρατού, όπου θα ήταν πρακτικά αδύνατο να

²³⁰ Βλ. Στράβων, *Γεωγραφικά* 14.5.13: Σύμφωνα με την μαρτυρία του, η Ταρσός διέθετε μάλιστα φιλολογική και φιλοσοφική σχολή της, αμιλλώμενη και εφάμιλλη εκείνη των Αθηνών και της Αλεξάνδρειας. Επίσης ήταν γνωστή ως η έδρα της στωικής φιλοσοφίας, με πλήθος σπουδαιών προσωπικοτήτων να κατάγονται ή να συνδέονται με την πόλη της Ταρσού.

²³¹ Ρωμ. 16:1, Φιλ. 3:5

²³² Βλ. Συλλογικό Έργο, *Θρησκευτική Και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια*, vol. 10 (Αθήνα: Αθανάσιος Μαρτίνος, 1997), σ. 170

²³³ Την ιδιότητα του Ρωμαίου πολίτη τη χορηγούσε κατά καιρούς ο Αυτοκράτορας, για να ενσωματώνει τις επαρχιακές ελίτ, με κορύφωση το 212 μ.Χ., όπου με το διάταγμα Καρακάλα, η ιδιότητα του Ρωμαίου πολίτη και η πλήρης υπηκοότητα, επεκτείνεται σε όλη την Αυτοκρατορία. Η ρωμαϊκή υπηκοότητα παρείχε συγκεκριμένα δικαιώματα και προνόμια στον κάτοχο της οπουδήποτε εντός και εκτός της αυτοκρατορίας, με τον Ρωμαίο πολίτη να υπόκειται στο ρωμαϊκό δίκαιο και όχι στους νόμους των επαρχιακών πόλεων. Μάλιστα ο πολιτικός Κικέρων, είχε πει χαρακτηριστικά: «Είναι εγκληματίας όποιος δένει Ρωμαίο πολίτη, μοχθηρός όποιος τον μαστιγώνει και όποιος τον θανατώνει είναι σχεδόν δολοφόνος του ίδιου του τού πατέρα ή κάποιου στενού συγγενή του». Σχετικά με τα δικαιώματα του Ρωμαίου πολίτη βλ. επίσης Συλλογικό, *Οι Έλληνες Οι Ρωμαίοι Και Εμείς*, μτφ. Κώστας Κουρεμένος (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1992), σ.399.

²³⁴ Συνήθως επιβεβαιωνόταν από μια μαρτυρία (testatio), επικυρωμένο αντίγραφο της γέννησής του και του πολιτεύματός του, σε επιστρωμένο με κερί ξύλινο δίπτυχο με στερεότυπη πενταμερή μορφή.

²³⁵ Βλ. Ενδεικτικά Πράξ. 16:37. 22:25, 27,29

διατηρηθεί καθαρός από τη σχέση με μη Ιουδαίους. Εξίσου απίθανο είναι να ήταν Ρωμαίος πολίτης τρίτης ή παραπάνω γενεάς, καθώς πολύ λίγοι γηγενείς κάτοικοι των ανατολικών περιοχών έλαβαν το προνόμιο αυτό προ του 1^{ου} π.Χ. αιώνα. Ίσως να έλαβε τη ρωμαϊκή ιθαγένεια μαζί με άλλα ηγετικά μέλη της κοινωνίας της Ταρσού. Πάντως, ο πιο συνηθισμένος τρόπος για την απόκτηση αυτού του προνομίου ήταν η απελευθέρωση σκλάβων από κυρίους, οι οποίοι ήταν Ρωμαίοι πολίτες και κληροδοτούσαν αυτό το προνόμιο στους απελεύθερούς τους.

Την άποψη αυτή έρχεται να ισχυροποιήσει η θέση του Ιωάννη του Χρυσόστομου (354-407 μ.Χ.)²³⁶, κατά την οποία ο Παύλος, όντας στη Ταρσό είχε μάθει την τέχνη του σκηνοποιού²³⁷ (Πραξ.18:3), για βιοποριστικούς λόγους και δεν καταγόταν από μεγάλη γενιά: «ούχ ἀπὸ προγόνων ἐπίσημος», θεωρώντας ότι κανένα επάγγελμα δεν είναι «σκηνορράφου εὐτελέστερον»²³⁸. Ίσως αυτή η παρατήρηση του Αγίου να αποτελεί μία ένδειξη ότι οι πρόγονοί του ήταν απελεύθεροι, που απέκτησαν τη ρωμαϊκή υπηκοότητα μετά την απελευθέρωσή τους. Μελλοντικά μάλιστα, κατά χρόνια της ιεραποστολής του, ο Παύλος αξιοποίησε την χειρωνακτική του τέχνη, προκειμένου να εξασφαλίζει τα προς το ζην και να μην επιβαρύνει κανέναν κατά τη μακρά ή βραχεία παραμονή του στις εκάστοτε πόλεις.

Αναφορικά με το έτος γεννήσεως του, δεν έχουμε καταγεγραμμένη κάποια σαφή ημερομηνία. Ωστόσο, αν λάβουμε υπόψη την παρουσία του στον λιθοβολισμό του Στεφάνου (Πράξ.7:58), όπου αναφέρεται ως «νεανίας» (δλδ περίπου 15-20 ετών), καθώς και το έτος συγγραφής της Επιστολής προς Φιλήμονα (1:8), περί το τέλος του 61 με αρχές του 62 μ.Χ, όπου αυτοαποκαλείται «πρεσβύτερης» (50-56 ετών), θα μπορούσαμε να τοποθετήσουμε το έτος γεννήσεως του μεταξύ του 5 και 15 μ.Χ. Επιπροσθέτως, βάσει της μαρτυρίας του Παύλου, όντας «Εβραῖος ἐξ Εβραίων», οχτώ ημέρες ακριβώς μετά τη γέννηση του, ο πατέρας του τον περιέταμε (Φιλ. 3:5).

²³⁶ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Του Αυτού Λόγος*, PG 52. 522

²³⁷ Η Κιλικία φημίζονταν για τη μεγάλη παραγωγή σε δημητριακά, οίνο, λάδι και του χαρακτηριστικού χονδρού υφάσματος κιλίκιου. Το κιλίκιο είναι ένδυμα ή εσώρουχο κατασκευασμένο από χονδροειδές ύφασμα ή ζωική τρίχα, όπου η λέξη προέρχεται από το Λατινικό *cilicium* = ύφασμα από τρίχα κατσίκας. Τέτοια ενδύματα φορέθηκαν στην ιστορία της Χριστιανικής πίστης, για να νεκρώσουν τη σάρκα. Άγιοι και μοναχοί αναφέρεται ότι το φορούσαν συχνά, αλλά και τα πλούσια άτομα φόρεσαν μερικές φορές ως τιμωρία για τον εξωραϊσμό, κάτι που απαγορευόταν στη Βίβλο.

²³⁸ Βλ. Ιωάννης Χρυσόστομος, *Προς τους σκανδαλισθέντας*, PG 52. 484

Το εβραϊκό όνομα του Παύλου ήταν Σαούλ²³⁹ ή Σαύλος²⁴⁰, κατά τη γνωστή συνήθεια των Ιουδαίων²⁴¹ της διασποράς να φέρουν εκτός από το ιουδαϊκό τους όνομα και ένα ομόηχο ελληνικό, ενώ λόγω της Ρωμαϊκής του ιδιότητας, έφερε και το όνομα Παύλος (από το λατινικό Paulus = μικρός, ταπεινός)²⁴². Η ύπαρξη του ονόματος Σαύλος, είναι ενδεικτικό παράδειγμα της επίδρασης του ελληνικού στοιχείου στην φυσιογνωμία του ιουδαϊκού λαού, τουλάχιστον σε γλωσσικό επίπεδο²⁴³. Γιατί ενώ κατά κανόνα στη συμβίωση δυο πολιτισμών, ο πολιτισμικά ανώτερος επιδρά καταλυτικά στον κατώτερο, στην περίπτωση των Ιουδαίων, ο Ελληνισμός δεν κατάφερε να επιβληθεί. Γαλουχημένος σε ένα τέτοιο ιουδαϊκό περιβάλλον, ο Παύλος ανέπτυξε έντονη θρησκευτική συνείδηση και έναν ιδιαίτερο ζήλο για τη τήρηση του Νόμου (Γαλ. 1:14).

Όταν ο Παύλος έγινε έφηβος πήγε στην Ιερουσαλήμ, η οποία αποτελούσε το ιδεατό κέντρο του ιουδαϊσμού και ιδανικό προορισμό για όποιον Ιουδαίο επιθυμούσε να εντυφήσει σε βάθος στο μωσαϊκό νόμο. Χωρίς να μπορούμε να υπολογίσουμε με ακρίβεια τον χρόνο μετάβασης του Παύλου στα Ιεροσόλυμα, πρέπει να ήταν περίπου στην ηλικία των 15-17 ετών. Στην πόλη των Ιεροσολύμων, ο Παύλος μαθήτευσε κοντά στον φημισμένο νομοδιδάσκαλο Γαμαλιήλ (Πράξ. 5:34, 22:3), εγγονού και συνεχιστή της παράδοσης του μεγάλου ραβίνου Χιλλέλ. Την εποχή που έζησε ο Παύλος, δεν υπήρχε ένας Ιουδαϊσμός, αλλά διαφορετικές κοινωνικές και θρησκευτικές παρατάξεις, οι οποίες

²³⁹ Σαούλ < εβραϊκή שׂאול (Sha'ul) ,σημαίνει ο «επιθυμητός» ή ο «έπιτευχθείς δια προσευχής». Ήταν ιστορικό πρόσωπο ,γιός του πλουσίου και ισχυρού Κις από τη φυλή Βενιαμίν που κατοικούσαν στη γη της Γαβιά. (Α' Βασιλειών 9:1-2, 10:21, 14:51.,Α' Παραλειπομένων 8:33, 9:39, 12:1, 26:28). Η εποχή των βασιλέων του Ισραήλ αρχίζει με τον Σαούλ και συνεχίζεται με τον Δαβίδ, πιθανόν τον 10ο αιώνα π.Χ (1040-1011 π.Χ.).Ο Σαούλ ήταν ο πρώτος τον βασιλιάς του περιουσίου έθνους ,εκλεγμένος από τον Θεό και χρισμένος από τον τελευταίο κριτή Σαμουήλ. Βλ.Θρησκευτική Και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, τομ.10 (Αθήναι: Αθανάσιος Μαρτίνος, 1997), σ.1152-3

²⁴⁰ Το όνομα αυτό απαντά μόνο στις διηγήσεις μεταστροφής του Παύλου και αντιστοιχεί στο όνομα του πρώτου βασιλιά του αρχαίου Ισραήλ (1047 - 1007 π. Χ.), ο οποίος προερχόταν, όπως και ο Παύλος, από τη φυλή Βενιαμίν. Αλλαγή ονόματος όπως στην περίπτωση του Κηφά, δεν έχουμε στην περίπτωση του Αποστόλου των Εθνών.

²⁴¹Τους Εβραίους στην εποχή του Χριστού και γενικότερα μετά τη Βαβυλώνια αιχμαλωσία (586 π.χ.) τους ονομάζουμε Ιουδαίους. Πριν από αυτή τους καλούμε Ισραηλίτες. Η σημερινή υπήκοοι του κράτους του Ισραήλ λέγονται οι Ισραηλινοί.

²⁴²Οι Ρωμαίοι πολίτες , εκτός από το λατινικό όνομα είχαν και μια χάλκινη ταυτότητα, στο μέγεθος όση περίπου είναι μια σημερινή αστυνομική ταυτότητα, η οποία ονομάζονταν *privilegium*.

²⁴³ Πολλές ελληνικές λέξεις εισέρχονται στην αραμαϊκή, τη γλώσσα της εποχής του Χριστού, που κοινώς λεγόταν και εβραϊκή. Ενδεικτικά πόλεις της Παλαιστίνης με ελληνικό όνομα ήταν: Ανθηδών, Άζωτος, Απολλωνία, Στρατωνος Πύργος ή Καισάρεια, Δώρα ,Πτολεμαΐς, Ίππος, Σκυθόπολης, Δίον, Φιλαδέλφεια, Σεβαστή ή Σαμάρεια, Σέπφωρις, Τιβεριάς, Ιουλιάς ή Βησθαϊδά.

συγκρούονταν μεταξύ τους για πολιτιστικούς λόγους, καθώς και για θέματα ερμηνείας και εφαρμογής του Νόμου. Τέτοιες σέκτες ήταν οι Σαδδουκαίοι²⁴⁴ αρχιερείς και οι κύριοι ανταγωνιστές των Φαρισαίων, οι Εσσαίοι, καθώς και διάφορα μεσσιανικά κίνημα, όπως εκείνο του Ιωάννου του Βαπτιστού και των οπαδών του (Πράξ.19:1-4). Παράλληλα όμως και μεταξύ ομοϊδεατών υφίστανται διαφοροποιήσεις. Έτσι από τον 1^ο π.Χ. αιώνα, δύο ήταν οι κυρίαρχες και συνάμα αντιμαχόμενες Φαρισαϊκές Σχολές στην Ιερουσαλήμ, η φιλελεύθερη του Χιλλέλ και πιο συντηρητική του Σαμμαή. Η σχολή του Χιλλέλ εκπροσωπούσε την καλύτερη όψη της φαρισαϊκής ιδεολογίας, καθώς προέβλεπε μία πιο ελαστική ερμηνευτική προσέγγιση της Τορά²⁴⁵. «Παρά τους πόδας Γαμαλιήλ» (Πραξ.22:3) ο Παύλος μύηθηκε στη θεολογική σκέψη του ραβινισμού, τασσόμενος, ως προς την εξήγηση τον Νόμου, στην τάξη των Φαρισαίων²⁴⁶ (Φιλ. 3:6).

Η περιρρέουσα θρησκευτική ατμόσφαιρα των Ιεροσολύμων σε συνδυασμό με τη φαρισαϊκή του αγωγή και τις σπουδές του, μετέτρεψαν το νεαρό ραββίνο σε φανατικό υποστηρικτή του Ιουδαϊσμού. Ο ίδιος μάλιστα στις Επιστολές του γράφει: «καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ιουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτῆς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων» (Γαλ.1:14). Έχοντας ενάν τέτοιο ζήλο να ελλοχεύει στη καρδιά του, ο Σαούλ κατέστη γρήγορα απηνέστερος διώκτης της Χριστιανικής μειονότητας.

Είχαν περάσει περίπου δέκα χρόνια από τότε που ο Σαούλ τελείωσε τις σπουδές του και αποχαιρέτησε τον αγαπημένο του διδάσκαλο Γαμαλιήλ. Στο διάστημα αυτό δε γνωρίζουμε, που ακριβώς βρισκόταν καθότι η πρώτη εμφάνιση του Αποστόλου στο προσκήνιο των Πράξεων γίνεται στο κεφ. 7. Χρονικά η παρουσία του νεανία Σαούλ στα Ιεροσόλυμα τοποθετείται κατά τη διάρκεια της δημόσιας δράσης του Ιησού Χριστού, μεταξύ 30-33 μ.Χ. Έχοντας συνάψει στενές σχέσεις με την ανώτατη θρησκευτική ηγεσία

²⁴⁴Αποτελούσαν την ανώτερη τάξη και την ελίτ με την οποία συνεργάζονταν οι Ρωμαίοι. Αναγνωρίζουν μόνο τη γραπτή Τορά, απορρίπτοντας δόγματα όπως η Προφορική Τορά, τα Βιβλία των Προφητών (Νεβίμ), τα Βιβλία Γραφές (Κετουβίμ), ενώ απέρριπταν και την ανάσταση των νεκρών.

²⁴⁵Οι Σχολές αυτές απαιτούσαν να έχουν και μια συγκεκριμένη διδακτέα ύλη, η οποία αποτελούσε προφορική παράδοση και όχι γραπτή. Ο Χιλλέλ, γεννημένος στην Βαβυλώνα και απόγονος του Βασιλιά Δαβίδ, συγκέντρωσε τις προφορικές παραδόσεις σχετικά με την ερμηνευτική διαδικασία του Νόμου και συγκράτησε αυτούς που θεωρούσε εγκυρότερους. Ο αριθμός αυτών των γενικά αποδεκτών κανόνων του Χιλλέλ είναι επτά, ενώ άλλοι προστέθηκαν στα επόμενα χρόνια. Θα έπρεπε επίσης το διδακτέο υλικό να ταξινομηθεί σωστά και απλά για την διευκόλυνση των μαθητών. Η ταξινόμηση που εκπόνησε ο Χιλλέλ μπορεί να θεωρηθεί ως η πρώτη έκδοση της Μισνά.

²⁴⁶Αρχικά πολεμικός υποτιμητικός χαρακτηρισμός των Χαμπερίμ (αδελφών, μελών μιας αδελφότητας) και σημαίνει τον «κεχωρισμένο από κάθε ανομία- ακαθαρσία», αλλά και τον λαό που θεωρείται ακάθαρτος

και μάλιστα με τον ίδιο τον αρχιερέα του Μεγάλου Ιουδαϊκού Συνεδρίου (Πράξ. 9:1), ο Σαούλ λαμβάνει μέρος στον λιθοβολισμό ενός νεαρού διακόνου της χριστιανικής κοινότητας, του Στεφάνου. Μετά την ομιλία ²⁴⁷ του, η οποία κατέληξε σε ανοικτή κατηγορία προς τα μέλη του Συνεδρίου, ο Στέφανος υπό τις ιαχές του οργισμένου πλήθους, οδηγείται έξω από τα τείχη της πόλης για να εκτελεστεί. Στο περιστατικό αυτό, έχοντας παθητικός ρόλο, καθώς μετέσχε μόνο ως ματιοφύλακας των λιθοβολούντων, ήταν παρόν ο νεανίας τότε Σαούλ, (Πράξ.7:58), τον οποίο ο ευαγγελιστής Λουκάς, υπό το καθεστώς αντικειμενικότητας, παρουσιάζει να «συνευδοκεῖ» (Πραξ.8:1) στο θανατηφόρο αυτό συμβάν.

Το μαρτύριο του Στεφάνου αποτελεί νευραλγικής σημασίας αναφορά στην αφήγηση των Πράξεων, καθώς σηματοδοτεί την επίσημη έναρξη των διωγμών²⁴⁸ εναντίον των Χριστιανών, που ξεκίνησαν από την Ιουδαία και σταδιακά επεκτάθηκαν και στα άλλα μέρη της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, με αποκορύφωμα τη Ρώμη το 64 μ.Χ.. Ο Στέφανος γίνεται πρώτος μάρτυρας της χριστιανικής πίστεως και η θυσία του ανοίγει τους κρουούς του αίματος όλων των μαρτύρων, οι οποίοι στην αρχική τους ροή έβαψαν με αίμα και τα χέρια του ίδιου του Παύλου. Μάλιστα γι' αυτή την πτωτική περίοδο της ζωής του, ο Απόστολος των Εθνών, στα χρόνια που έπονται και μέσα από τα χειρόγραφα του, αυτοπροσωπογραφείται με τα πιο μελανά χρώματα που έχει στον χρωστήρα του λόγου του (Α' Κορ. 15: 8).

Συνεπώς μέσα από τη παρενθετική αυτή μνεία στον «νεανία» Σαούλ, ο Λουκάς μας δίνει για πρώτη φορά το στίγμα της παρουσίας Παύλου στην ιστορία της πρώτης εκκλησίας. Βάσει αυτής μπορούμε να σκιαγραφήσουμε το περιβάλλον και τις συνθήκες υπό τις οποίες διαμορφώθηκε η κατευθυνόμενη και εχθρική στάση του Σαούλ απέναντι

²⁴⁷ Στις Πράξεις των Αποστόλων (κεφ. 6-8), αναφέρεται πως κατηγορήθηκε από τους Ιουδαίους, ότι βλασφημούσε τον Μωυσή και τον Θεό. Ο Στέφανος, που ήταν ένας εκ των επτά Διακόνων που εξέλεξαν οι Απόστολοι (Πράξ 6:5), απολογούμενος ενώπιον του συνεδρίου. Στην ομιλία του Στεφάνου, που είναι η πιο μακροσκελής ομιλία των Πράξεων (7:1-52), προέβαλε επιχειρήματα υποστηρίζοντας ότι ο Ιησούς Χριστός ήταν ο Μεσσίας, κάτι το οποίο εξόργισε τους Ιουδαίους οι οποίοι, αφού τον έβγαλαν έξω από την πόλη της Ιερουσαλήμ, τον λιθοβόλησαν. Ο τόπος του λιθοβολισμού και του μαρτυρίου του (Μπεϊτ-Χασκελά στα εβραϊκά) βρίσκονταν, σύμφωνα με τις εβραϊκές παραδόσεις στο βόρειο μέρος της Ιερουσαλήμ, έξω από το ανατολικό τείχος της, κοντά στη σπηλιά του προφήτη Ιερεμία και τη Γεσθημανή, όπου βρισκόταν η κοιλάδα των Κέδρων. Οι χριστιανοί μετά το λιθοβολισμό πήραν το σώμα του και το έθαψαν στη γενέτειρά του πόλη Γκάμαλα.

²⁴⁸ Ο διωγμός του 34-36 μ.Χ. στα Ιεροσόλυμα, αναγκάζει πολλούς χριστιανούς, πλην των αποστόλων, να διασκορπιστούν έξω από την Ιουδαία και την Σαμάρεια, φτάνοντας ως τη Φοινίκη, την Κύπρο και την Αντιόχεια (Πράξ.8:1). Εν τω μεταξύ, ο διάκονος Φίλιππος είχε κηρύξει στη Σαμάρεια και είχε βαπτίσει έναν Αιθίοπα αξιωματούχο (Πράξ. 8:4-8. 26-40), ενώ ο Απόστολος Πέτρος, μετά από όραμα που είδε, είχε βαπτίσει τον Κορνήλιο, έναν Ρωμαίο εκατόνταρχο (Πράξ. κεφ. 10).

στους Χριστιανούς και συγχρόνως να αντιληφθούμε τα κίνητρα που τον ώθησαν να αναζητήσει τους ετερόδοξους έξω από τα όρια της Ιερουσαλήμ. Έμμεσα λοιπόν η αφήγηση αποτελεί προϋπόθεση κατανόησης του συμβάντος, που συνέβη καθοδόν προς τη Δαμασκό, καθώς και γέφυρα σύνδεσης μεταξύ των διηγήσεων. Τέλος στο κεφ.8 ο συγγραφέας των Πράξεων Λουκάς εν συντομία θα αναφερθεί στη δράση του Σαύλου, ο οποίος «έλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν» (Πράξ. 8:3).

4.3 Οριοθέτηση Ενάτου Κεφαλαίου

Το κεφάλαιο εννέα αποτελεί ορόσημο στις Πράξεις των Αποστόλων. Μέχρι αυτό το σημείο ο Πέτρος είχε την εξέχουσα θέση, καθώς κήρυττε στο έθνος του Ισραήλ, ενώ σημαίνουσα ήταν και η δράση του Φιλίππου στη διάδοση του Ευαγγελίου. Από τώρα και στο εξής ο απόστολος Παύλος θα γίνει σταδιακά το κεντρικό πρόσωπο της ιστορικής αφηγήσεως του Λουκά και φορέας του χριστιανικού μηνύματος στους εθνικούς.

Ως αρχή της εξεταζόμενης περικοπής θεωρούμε τον στ.1 «Ο δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου». Η εύστοχη χρήση του ποσοτικού επιρρήματος «ἔτι» (= ακόμα, επιπλέον) λειτουργεί ως γέφυρα σύνδεσης με τα γεγονότα, που έλαβαν χώρα στο κεφ.8 των Πράξεων, όπου ο Παύλος παρουσιάζεται να έχει ενεργό συμμετοχή στους πρώτους στους χριστιανικούς διωγμούς, καθώς «έλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν» (Πραξ.8:3). Καθότι αφήγηση σημαίνει ενέργεια μέσα στο χρόνο, στη κειμενική δομή των Πράξεων βλέπουμε να κυριαρχούν ρήματα και εκφράσεις που δηλώνουν κυρίως κίνηση (προσελθὼν, πορεύου), στάση (πεσὼν, εἰστήκεισαν) ή αλλαγή (ἐξαίφνης τε αὐτὸν περιήστραψεν). Στοιχεία επίσης συγκινησιακής (ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου) και εκφραστικής (ένεοί) τάξης δεσπόζουν στην πλειονότητα των εδαφίων, σκιαγραφώντας τον χαρακτήρα και την συναισθηματική κατάσταση των πρωταγωνιστών. Έτσι μέσω της δυναμικής αυτής γραφής επιτυγχάνεται η κινητοποίηση των αισθήσεων του ακροατή –αναγνώστη και κατά συνέπεια η άμεση εμπλοκή του στη δράση.

Αναφορικά με το σκηνικό δράσης της εξεταζόμενης περικοπής, φαίνεται να βρίσκεται σε αρμονική συνύπαρξη με το θεματικό άξονα του «δρόμου», στο οποίο δομούνται οι αφηγήσεις του Λουκά, με όλες τις σημαντικές αποκαλύψεις να συμβαίνουν

εν κινήσει²⁴⁹. Έτσι στα πρώτα εδάφια η ιστορία διαδραματίζεται σε περιβάλλον υπαίθρου με τους πρωταγωνιστές να βρίσκονται εν κινήσει, ενώ σταδιακά το ενδιαφέρον μετατοπίζεται σε ένα πλαίσιο με διαστάσεις εσωτερικού μονολόγου και δοκιμαζόμενης συνείδησης (οράματα-προσευχή). Τέλος τόσο σε πραγματικό, όσο και σε συμβολικό επίπεδο, η αφήγηση των Πράξεων πορεύεται σε μία συνεχή εναλλαγή φωτός (φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀνέβλεψέν) και σκότους (μὴ βλέπων), υποβάλλοντας εμμέσως το περιεχόμενο και την πρόκληση του κεφαλαίου.

Εστιάζοντας αναλυτικότερα στη δομή του βιβλικού κειμένου, η περικοπή θα μπορούσε να διαιρεθεί στις ακόλουθες επιμέρους ενότητες:

A. Πρόλογος:

Ο Σαύλος ηγείται των Διωγμών πέρα από τα όρια της Ιερουσαλήμ (Πράξ.9:1-2)

B. Κυρίως Θέμα :

1. Το Όραμα του Παύλου στις πύλες της Δαμασκού (Πράξ.9:3-6)
2. Η κατάπληξη των παρευρισκόμενων στο άκουσμα της φωνής (Πράξ.9:7)
3. Η τύφλωση του Σαούλ (Πράξ.9:8-9)
4. Το όραμα του Ανανία(Πράξ.9:10-11)
5. Το όραμα του Σαούλ εν αναμονή του Ανανία (Πράξ.9:12)
6. Ο Κύριος αναγγέλλει Ανανία την αποστολή του Παύλου (Πράξ.9:13-16)
7. Η ανταπόκριση του Ανανία στο κάλεσμα του Κυρίου: Η Θεραπεία και το Βάπτισμα του Παύλου (Πράξ.9:17-19)

Γ. Επίλογος :

Η αρχή της αποστολικής δράσης του Παύλου (Πράξ.9:19-20)

²⁴⁹ Πράξ. 8:26. 9:2, 27. 26:13

4.4 Απόδοση Κειμένου στην Νεοελληνική

Πράξεις 9:17-20

1 Ο δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ **2** ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως εἴαν τινὰς εὐρῆ τῆς οδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλὴμ.

3 Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ, ἐξαίφνης τε αὐτὸν περιήστραψεν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ **4** καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ· Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις;

5 εἶπεν δέ· τίς εἶ, κύριε; ὁ δέ· ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· **6** ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἰσελθε εἰς τὴν πόλιν καὶ λαληθήσεται σοι ὅ τί σε δεῖ ποιεῖν.

7 οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἰστήκεισαν ἔνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς μηδένα δὲ θεωροῦντες.

8 ἠγέρθη δὲ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεφωγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. **9** καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.

10 Ἦν δὲ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ κύριος· Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ, κύριε.

11 ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθειᾶν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται

1 Ο Σαῦλος, κυριευμένος ἀπὸ μίσος καὶ μανία, εξακολουθοῦσε νὰ αποπνέει αισθήματα ἀπειλῆς καὶ φόνου ἐναντίον τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου. Ἐρχόμενος στὸν ἀρχιερέα **2** ἐζήτησε ἀπὸ αὐτὸν ἐπιστολές πρὸς τὶς συναγωγές τῆς Δαμασκῆ, ὅπως καὶ εἴαν εὕρισκε κάποιους, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, (πὺ ἀνήκαν στὸ κίνημα) τῆς οδοῦ, προκειμένου δεμένους νὰ τοὺς οδηγήσει στὴν Ἱερουσαλήμ.

3 Ἐνῶ δε ἐπροχωροῦσε καὶ πλησίαζε πλέον εἰς τὴν Δαμασκόν, ξαφνικὰ ἀστραψε ολόγυρά του φῶς λαμπρὸν ἀπὸ τὸν οὐρανόν **4** καὶ καθὼς ἔπεφτε κάτω στὴ γῆ, ἀκούσε μία φωνή, ἡ ὁποία του ἔλεγε· “Σαούλ, Σαούλ, γιατί με καταδιώκεις;”

5 Κι ἐκεῖνος ρώτησε: “Ποῖος εἶσαι, Κύριε;” Καὶ ὁ Κύριος ἀπάντησε: “Ἐγὼ εἰμαι ὁ Ἰησοῦς, πὺ ἐσύ καταδιώκεις. **6** Ἀλλὰ στάσου στα πόδια σου καὶ εἰσελθε στὴν πόλιν καὶ ἐκεῖ θα σου ἀνακοινωθεῖ, τι πρέπει νὰ κάνεις”

7 Οἱ ἄνδρες ὁμως, πὺ τὸν συνοδεύαν, ἔμειναν ἀναυδοί, διότι ἀκούγαν μὲν τὴ φωνή, ἐντούτοις δὲν ἔβλεπαν κανένα.

8 Σηκώθηκε τότε ὁ Σαῦλος ἀπὸ τὴ γῆ καὶ ἐνῶ τα μάτια του ἦταν ἀνοιχτά, δὲν ἔβλεπε τίποτα. Ἐτσι, πιάνοντάς τὸν ἀπὸ τὸ χέρι του, τὸν οδήγησαν στὴ Δαμασκό. **9** Καὶ ἦταν οἱ μέρες τρεῖς, χωρὶς νὰ βλέπει καὶ οὔτε ἔφαγε οὔτε ἤπιε τίποτα.

10 Ὑπῆρχε δε στὴν Δαμασκό ἕνας μαθητὴς, ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ μὲ ὄραμα εἶπε πρὸς αὐτόν ὁ Κύριος· “Ἀνανία”. Ἐκεῖνος ἀπεκρίθη· “Δες με, ἐδῶ εἰμαι, Κύριε”.

11 Ὁ δε Κύριος εἶπε πρὸς αὐτόν· “σῆκω καὶ πῆγαινε στὴν οδόν, πὺ λέγεται Εὐθεία καὶ ἀναζήτησε στὸ σπίτι τοῦ Ἰούδα τὸν Σαῦλο, τὸν ἐπονομαζόμενο Ταρσέα. Διότι κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν προσεύχεται

12 καὶ εἶδεν ἄνδρα ἐν ὄραματι Ἀνανίαν ὀνόματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ τὰς χεῖρας ὅπως ἀναβλέψη.

13 ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας· κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὅσα κακὰ τοῖς ἀγίοις σου ἐποίησεν ἐν Ἱερουσαλήμ.

14 καὶ ᾧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δεῖν πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου.

15 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος· πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστὶν μοι οὗτος τοῦ βασιλέως τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραὴλ. **16** ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνοματός μου παθεῖν.

17 Ἀπῆλθεν δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐπιθείς ἐπ’ αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν· Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθεις σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἧ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῆς πνεύματος ἁγίου.

18 καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς λεπίδες, ἀνέβλεψέν τε καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη **19** καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσεν. Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινὰς

20 καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

12 καὶ εἶδε σε ὄραμα ἕναν ἄνθρωπον, ὀνόματι Ἀνανία, νὰ εἰσέρχεται καὶ νὰ θέτει ἐπάνω τοῦ τα χεῖρια τοῦ καὶ καθ’ αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ τὸν θεραπεύει ἀπὸ τὴν τύφλωσιν”

13 Ἀπάντησε δὲ ὁ Ἀνανίας· “Κυριε, ἔχω ἀκούσει ἀπὸ πολλοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν, γιὰ ὅσα κακὰ ἔκανε πρὸς τοὺς ἁγίους σου στὴν Ἱερουσαλήμ.

14 Καὶ ἐδῶ ἔχει ἐξουσίαν ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς νὰ δέσει ὅλους, ὅσους ἐπικαλοῦνται τὸ ὄνομά σου”.

15 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος· “πῆγαινε , διότι αὐτὸς εἶναι σκεῦος (ὄργανο) δικῆς μου ἐκλογῆς, πού θὰ φέρει (κυρήξει) τὸ ὄνομά μου στα ἔθνη καὶ στοὺς βασιλεῖς ἀπογόνους τοῦ Ἰσραὴλ. **16** Γιατί ἐγὼ θὰ τοῦ υποδείξω ὅσα εἶναι ἀνάγκη νὰ πάθει, χάριν τοῦ ὀνοματός μου”.

17 Ἀναχώρησε τότε ὁ Ἀνανίας καὶ πεισῆλθε στο σπίτι. Ἐκεῖ καὶ βάζοντας τὰ χεῖρια τοῦ πάνω του, εἶπε· “Σαοὺλ, ἀδελφέ, ὁ Κύριος με ἀπέστειλε, ὁ Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖός σου φανερώθηκε στο δρόμο πού ἐρχόσουν, προκειμένου ν’ ἀποκτήσεις ξανά τὴν ὄρασή σου καὶ νὰ γεμίσεις με Πνεῦμα Ἅγιο”.

18 καὶ ἀμέσως, ἔπεσαν ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ κάτι σαν λέπια καὶ ξαναβρῆκε τὸ φῶς τοῦ καὶ ἀφού σηκώθηκε βαπτίστηκε **19** καὶ κατόπιν λαμβάνοντας τροφή ἀνέκτησε τὴν δυνάμειν του. Στὴ συνέχεια ὁ Σαῦλος ἔμεινε μερικὲς μέρες μαζί με τοὺς μαθητῆς πού ἦταν στὴ Δαμασκὸ.

20 Καὶ ἀμέσως κήρυττε στὴς συναγωγὰς τὸν Ἰησοῦ, λέγοντας ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ

4.5 Η Μεταστροφή του Αποστόλου Παύλου

4.5.1 Θεοπτία στις Πύλες της Δαμασκού

Όπως προκύπτει από την αναψηλάφηση του βίου του, ο Παύλος είχε το προνόμιο του ανθρώπου με πολλά προσόντα. Ήταν Ιουδαίος στη καταγωγή, είχε ελληνική παιδεία και απολάμβανε ταυτόχρονα και την Ρωμαϊκή υπηκοότητα. Πάνω απ' όλα όμως ο Παύλος ήταν ένας φανατισμένος και δραστήριος Ιουδαίος, ο οποίος πεπεισμένος για την ευθυκρισία των διδασκάλων του, άρχισε να αντιστρατεύεται τους Ιουδαίους οπαδούς του Χριστού. Σύμφωνα με την μαρτυρία των Πράξεων, μετά το θάνατο του Στεφάνου ξεσηκώθηκε άγριος διωγμός εναντίον των πιστών της Ιερουσαλήμ ώστε «πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ιουδαίας καὶ Σαμαρείας» (Πράξ. 8:1). Ο «Σαῦλος δὲ ἔλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν» (Πράξ. 8:3). Η δράση του αυτή προξένησε μεγάλο πλήγμα στη νεοσύστατη Εκκλησία, εξωθώντας τους Χριστιανούς να ζητήσουν σωτηρία στη φυγή. Όσοι ἔφυγαν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα λόγω του το διωγμοῦ αὐτοῦ, «διασπαρέντες διήλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον» (Πράξ. 8:4), με τη Δαμασκὸ να αποτελεί μια ἀπὸ τις πόλεις ἀσύλου. Για τον ιδιαίτερο ζήλο του, στο θανάσιμο αὐτὸ ἔργο, ο Σαῦλος ἀργότερα ἀναφέρεται με τα πιο μελανὰ χρώματα που ἔχει στον χρωστήρα του λόγου του (Πράξ. 26:9-110).

Οι ιερείς και οι ἄρχοντες ἤλπιζαν ἀρχικὰ πως ἡ αἵρεση μποροῦσε να κατασταλεῖ με πολλές προσπάθειες και με ἀμείλικτο διωγμὸ. Βαθμιαία ὠστόσο συνειδητοποίησαν ὅτι τα μέτρα που εἶχαν ληφθεῖ στην Ἱερουσαλήμ κατὰ τῆς νέας διδασχῆς, ἔπρεπε να επεκταθoύν και σε ἄλλα μέρη. Η ὑπαρξη του χριστιανικοῦ κινήματος τῆς «Ὀδοῦ»²⁵⁰ ἦταν μία υπαρκτή ἀπειλή ἐναντία στον Ἰουδαϊσμό, ο οποίος διακυβεῦονταν ἀπὸ τὴν διάδοση του ευαγγελίου. Ο Ὑάνατος του Χριστοῦ στον σταυρό ἦταν για τους Ἰουδαίους ἕνα σκάνδαλο, καθὼς βᾶσει του Νόμου «εκατηραμένος ὑπὸ θεοῦ πᾶς κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου» (Δευτ. 21:23)²⁵¹, ἐνὼ το κήρυγμα περὶ «Ἀνάστασης» δεν ἦταν παρά μια καλὰ μεθοδευμένη ἀπάτη με σκοπὸ τὴν διάλυση τῆς ἐνότητος του λαοῦ. Πρωτευόντως ὁμως

²⁵⁰ Κατὰ τὴν περίοδο του γεγονότος αὐτοῦ εἶχε ἤδη ἀρχίσει ἡ σηματοποίηση δύο διαφορετικῶν ομάδων στην ἐξελισσόμενη χριστιανικὴ κοινότητα. Η μία ἀπ' αὐτὲς ἠθέλε να περιορίσει τὴ νέα πίστη στους Ἰουδαίους ἢ Ἰουδαϊζόντες, ἐνὼ ἡ ἄλλη ἔδειχνε πρόθυμη να συμπεριλάβει στους κόλπους τῆς και ἐθνικοῦς, που δεν ἀκολουθοῦσαν πιστὰ ὅλες τις διατάξεις του Νόμου.

²⁵¹ Πρβλ. Γαλ.3:13

αήθης και αμφισβητούμενη κρίνονταν η σωτηρία που πρόσβευε ο Χριστιανισμός, δια μέσω του αναστηθέντα Ιησού, γιατί καθιστούσε αυτόματα τον Νόμο περιττό.

Προεξέχων μεταξύ των Ιουδαίων που είχαν θορυβηθεί από την επιτυχία που συνόδευε το κήρυγμα του Ευαγγελίου, ήταν ο Σαούλ της Ταρσού, οποίος την εποχή που διαδραματίζεται η αφήγηση (Πράξ.9:1-18), ήταν πιθανόν στην αρχή της τρίτης δεκαετίας της ζωής του. Από το κείμενο των Πράξεων διαπιστώνουμε ότι με δική του πρωτοβουλία, καθότι «έμπνέων άπειλῆς και φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου»²⁵², απευθύνθηκε στον αρχιερέα Καϊάφα, ο οποίος τον εφοδίασε με επιστολές, που του έδιναν το δικαίωμα να συλλάβει και να φέρει «δεδεμένους» (Πραξ.9:2) στην Ιερουσαλήμ «άνδρας τε και γυναῖκας» Ιουδαίους, που είχαν μεταστραφεί και καταφύγει στη Δαμασκό. Καθώς το εβραϊκό Συνέδριο²⁵³ της Ιερουσαλήμ δεν είχε πολιτική εξουσία πέρα από τις τοπαρχίες της Ιουδαίας, το δικαίωμα της διώξεως χριστιανών πέραν αυτής φαίνεται να είχε εκχωρηθεί από τις ρωμαϊκές αρχές προς τους εντεταλμένους του αρχιερέα²⁵⁴.

Επιφορτισμένος με κάποια παρόμοια πειθαρχική αποστολή και οπλισμένος «μετ' έξουσίας και έπιτροπῆς τῆς τῶν άρχιερέων» (Πράξ. 26:12), ο Σαύλος, πιθανόν το 32 μ.Χ., αναχωρεί από την Ιερουσαλήμ. Με τη ρώμη της του ηλικίας και φλεγόμενος από στρεβλό ζήλο, διένυσε μια πορεία 200 χιλιομέτρων «πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν» (Πράξ. 26:12), σε μια τελευταία επιδρομή κατά των χριστιανών. Περί «τὴν μεσημβρίαν» (Πράξ.22:6) και ύστερα από μια μακρά διαδρομή ανάμεσα στα ερημικά τοπία των υψιπέδων του Γκολάν και του ιερού όρους Ερμών²⁵⁵, οι ταξιδιώτες αντίκρισαν στον

²⁵² Γαλ. 1:13. 23

²⁵³ Το Μεγάλο Συνέδριο ή Μεγάλο Σανχεντρίν, ήταν το ανώτατο εβραϊκό νομοθετικό και θρησκευτικό συμβούλιο που λειτουργούσε και ως δικαστήριο το οποίο είχε έδρα την Ιερουσαλήμ, και αποτελούσε τη μεγαλύτερη θρησκευτική αυθεντία του Ιουδαϊσμού στην όλη περιφέρεια της Γης του Ισραήλ. Το συνέδριο αυτό συγκροτούταν από τον πρόεδρο που έφερε τον πριγκιπικό τίτλο «Νάση» ή «Νασί», τον μεγάλο Αρχιερέα, τους δύο αντιπροέδρους τον Αμπ-Μπεϊτ-Ντιν και τον Χαμάρ και 67 άλλα μέλη.

²⁵⁴ Ο Ιώσηπος αναφέρει ότι ο Ιούλιος Καίσαρας και ο Οκταβιανός Αύγουστος είχαν αναγνωρίσει στον βασιλέα Υρκανό Β' (Ιουδ. Αρχ. 14:190-195) και στον Ηρώδη τον Μέγα (Ιουδ. Πόλεμ. 1:474) θρησκευτική δικαιοδοσία επάνω σε όλους τους Ιουδαίους, μέσα και έξω από την Παλαιστίνη. Επίσης στο βιβλίο Α' Μακκαβαίων, γίνεται λόγος μια επιστολή που έγραψε κάποιος Ρωμαίος ύπατος στον Πτολεμαίο Η' της Αιγύπτου το 138 π.χ., με την οποία απαιτούσε τα εξής: «Εάν, λοιπόν, μερικοί κακοήθεις Ιουδαίοι άνδρες εδραπέτευσαν από την χώραν των και ήλθαν προς σας, να τους παραδώσετε εις τον Σίμωνα τον αρχιερέα, διά να τους δικάση και τους τιμωρήση σύμφωνα με τον νόμον των». (Α' Μακ 15:21)

²⁵⁵Το Όρος Ερμών ήταν ένα από ένα από τα σημεία οριοθέτησης των βόρειων συνόρων της Χαναάν, που ο Θεός όρισε στο Μωυσή. Τα βόρεια σύνορα ξεκινούσαν από τη Μεσόγειο θάλασσα έως το Όρος Ερμών. Από κει η οριογραμμή πήγαινε στην Εμάθ, περνούσε από την Σαραδάκ και την Δεφρωνά και κατέληγε στην Αρσεναϊν (Αριθ.34:7-9). Το όρος Ερμών αναφέρεται στους Ψαλμούς (Ψαλμ. 41:7. 132:3). Στους Ψαλμούς ο ποιητής παρουσιάζει τα όρη Θαβώρ και Ερμών να σκιρτούν από αγαλλίαση στ' όνομα του

ορίζοντα την πεδινή όαση της Δαμασκού. Σύμφωνα με τη παλαιά μέθοδο αρίθμησης των ωρών του ημερονυκτίου, που απαντά στα βιβλικά κείμενα, η «μεσημβριαν» αντιστοιχεί στην έκτη ώρα από την ανατολή του ηλίου, όταν το άστρο βρίσκεται στο απόγειο του ουράνιου θόλου.²⁵⁶ Η Αγία Γραφή μαρτυρεί πολλά γεγονότα που συνδέονται με την ώρα της μεσημβρίας, καθώς και με τον αριθμό έξι²⁵⁷, τα οποία στην πλειονότητα των περιπτώσεων, επιδέχονται συμβολικής ερμηνείας.

Ο Θεός, κατά την ιουδαιοχριστιανική παράδοση, στο Βιβλίο της Γενέσεως, αφού «συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν» (Γεν.2:1) επισφράγησε την Δημιουργία το «πρωί ἡμέρα ἕκτη» (Γεν. 1:31) με την πλάση του ανθρώπου «χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς» (Γεν. 2:7). Αντιστοίχως στο Ευαγγέλιο του Λουκά, «τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ» της κύησης διένυε η Ελισάβετ, η «καλουμένη στείρα» (Λκ.1: 36), όταν «ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ» (Λκ.1:26), να αναγγεῖλει τη παρθενική σύλληψη του Ιησού²⁵⁸.

Κατά τη μακρόχρονη πορεία των Ισραηλιτῶν στην «ἔρημον Σιν» προς τη Γη της Επαγγελίας, υπό την καθοδήγηση του Μωυσέως, ο Θεός την «ἡμέρα τῆ

Κυρίου (Ψαλμ. 88:13). Σε άλλο Ψαλμό αναφέρεται η δροσιά του ὄρους Αερμών, η οποία κατεβαίνει και φτάνει ως τα ὄρη Σιών (Ψαλμ. 123:3). Στο βιβλίο του Σολομώντα Ἄσμα Ασμάτων ο νυμφίος καλεῖ τη νύμφη να ἔρθει ἀπὸ τον Λίβανο και να τον συναντήσει. Να προσπεράσει τις κορυφές του Σανὶρ και του Ερμών, ὅπου φωλιάζουν λιοντάρια και λεοπαρδάεις και να ἔρθει κοντά του (Ἄσμ.Ασμ. 4:8). Το ὄρος Ερμών ταυτίζεται επίσης με το ὄρος της Μεταμορφώσεως, καθώς κοντά του ἦταν η Καισάρεια του Φιλίππου, νότια του Αερμών, στην οποία βρισκόταν πριν μια εβδομάδα ο Χριστός (Μτθ. 16:13).

²⁵⁶Αντιστοίχως η έκτη ώρα της νυκτός αντιστοιχεί στο Μεσονύκτιο.Τη δωδεκάτη ώρα της ημέρας έχουμε η Δύση του ηλίου και τη δωδεκάτη της νυκτός τη Ανατολή του. Στις περιπτώσεις δηλαδή της ισημερίας η πρώτη ώρα της ημέρας συμπίπτει περίπου με την 7^η πρωινή, η τρίτη με τις 9^η πρωινή, η έκτη με την 12η μεσημβρινή και η ενάτη με τις 3 το απόγευμα. Ο τρόπος αυτός αρίθμησης των ωρών εξακολουθεῖ να τηρεῖται μέχρι σήμερα στο Ἅγιον Ὄρος (βυζαντινή ώρα).

²⁵⁷Στην ιουδαϊκή παράδοση το Μισνά έχει 6 «τάξεις» (μέρη), ενώ 6 είναι επίσης τα συμβολικά φαγητά στο δείπνο της αρχής της εβδομάδας του Πάσχα (seder). Ειδικότερα την Παρασκευή του ιουδαϊκού Πάσχα, ο ἔνζυμος ἄρτος ἔπρεπε να έχει καταναλωθεῖ μέχρι την 6^η ώρα. Πάνω στις ιδιότητες του 6 (του διπλού τριγώνου) βασίστηκε η εξάλφα ή ἄλλως το Αστέρι του Δαυίδ. Σύμφωνα με την ιουδαϊκή παράδοση είναι σύμβολο του Γιαχβέ, εκφράζοντας την ἔνωση της θείας και της ανθρώπινης φύσης.. Το τρίγωνο με την μια γωνία προς τα πάνω συμβολίζει τον πνευματικό κόσμο και τον Ουρανό, ενώ το κάτω τρίγωνο την σαρκική φύση και την Γη. Επίσης αντιπροσωπεύει την ἔνωση αρσενικού και θηλυκού.

²⁵⁸Στο κατά Λουκάν (1:5-37), ο ιερέας Ζαχαρίας συνάντησε τον αρχάγγελο Γαβριήλ τις ἡμέρες της εφημερίας του στον Ναό, δηλαδή τον 4^ο μήνα του Ιουδαϊκού ημερολογίου Ταμμουζ (η αντίστοιχη δική μας χρονική περίοδος είναι 16 Ιουνίου-15 Ιουλίου). Τον μήνα αυτόν μάζευαν τα πρώτα σταφύλια (Αριθ.13:20). Μετά την υπηρεσία του, η Ελισάβετ, συνέλαβε, ὅπως προανήγγειλε ο αρχάγγελο, τον Ιωάννη τον Πρόδρομο. Τον έκτο μήνα της εγκυμοσύνης της Ελισάβετ, πιθανῶς τον 10^ο μήνα Τεμπέθ (16 Δεκεμβρίου- 15 Ιανουαρίου), ο αρχάγγελος Γαβριήλ ἀνήγγειλε και στην Παρθένο Μαρία την σύλληψη του Υιού του Θεού. Θεωρούσαν ως η εποχή των μεγάλων βροχῶν (Ἐσδρ.10:9), και της Ανάπτυξης. Οι εννέα μήνες που ἔπονται αντιστοιχούν, στον 7^ο μηνά Τισρί (αρχική ονομασία του Εθανίμ), πιθανῶς να είναι και ο μήνας γεννήσεως του Χριστού, δηλαδή τη περίοδο ἀπὸ 16 Σεπτεμβρίου ἕως 15 Οκτωβρίου. Τον μήνα αυτόν ἦταν το Ὀργωμα, η εορτή της Σκηνοπηγίας 15η ἕως 21η (Νεεμ.8), η εορτή της Εξιλέωσης (Λευιτικό 16:29-30) και η εορτή των Σαλπίγγων / Πρωτοχρονιά (Λευιτικό 23:23-25).

ἔκτη...ἔδωκεν...ἄρτους δύο ἡμερῶν....τὰ δέοντα διπλᾶ δύο γομορ» (Εξ. 16:22-29), για να το φάνε το Σάββατο. Παρ' ὅλο που «τὸ γομορ τοῦ μαν» (Εξ. 16:1) «ἔξέξεσεν σκώληκας καὶ ἐπώζεσεν» (Εξ. 16:20) ὅλες τις ἄλλες ἡμέρες σάπιζε, ἂν ἔμενε μέχρι το ἐπόμενο πρωί, το «μάννα» ὅμως που μάζευαν την ἔκτη ἡμέρα, δεν αλλοιωνόταν. Στην ἐξ ἔθνων πρόγονο του Ἰησοῦ Χριστοῦ, τη Ρουθ, ο Βοόζ δίνει ἕξι μέτρα «κριθῶν»²⁵⁹, ως σύμβολο δωρεάς και προστασίας (Ρουθ 3:15). Σε συνάρτηση με τα προλεγόμενα, ἡ ἐνέργεια αὐτή ἴσως σήμαινε πως μετὰ ἀπὸ ἕξι ἡμέρες ἐπίπονης ἐργασίας, ἐρχεται μια ἡμέρα ἀνάπαυσης και ἀπολαβῶν. Ἀνάλογη θεματική ομοιότητα παρατηρεῖται και στο βιβλίο του Βηλ (1:33-37), ὅπου στα χωρία της ἀφήγησης καταγράφονται τα ἀκόλουθα:

«ἡμέρα τῆς ἕκτης καὶ ἦν Ἀμβακουμ ἔχων ἄρτους ἐντεθρυμμένους ἐν σκάφῃ ἐν ἐψήματι καὶ στάμνον οἴνου κεκερασμένου....καὶ ἐλάλησεν ἄγγελος κυρίου πρὸς Ἀμβακουμ λέγων τάδε λέγει σοι κύριος ὁ θεὸς τὸ ἄριστον ὃ ἔχεις ἀπένεγκε Δαυὶδ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων ἐν Βαβυλῶν...καὶ εἶπεν Ἀμβακουμ πρὸς Δαυὶδ ἀναστὰς φάγε τὸ ἄριστον ὃ ἀπέστειλέ σοι κύριος ὁ θεός»

Στην Π.Δ. ἐπίσης, ἡ ἕκτη ὥρα συμπίπτει με την ὥρα συνάντησης του θεόπτη Μωυσέως με τὴν ἑβδόμη θυγατέρα του ἱερέα Ἰοθῶρ και μέλλουσα σύζυγό του, Σεπφώρα «εἰς γῆν Μαδιαμ...ἐπὶ τοῦ φρέατος» (Εξ.2:15-21). Ἐχοντας ως ἀφηγηματικὸ σκηρικὸ, αὐτὴ τὴν φορά, το φρέαρ «τοῦ Ἰακώβ» (Ἰω.4:6) και ὅταν ἡ «ὥρα ἦν ὡς ἕκτη», ο εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης καταγράφει τὴν συνάντηση του Χριστοῦ με τὴν μισητὴν στους Ἰουδαίους Σαμαρείτιδα. Ἐτσι ἐνῶ ο διάλογος του Μωυσὴ με τὴν Σεπφώρα οδήγησε σε σωματικὴ ἔνωση, ο προφητικὸς διάλογος του Χριστοῦ με τὴν Σαμαρείτιδα θα οδηγήσει σε πνευματικὴ, μετατρέποντας τὸ σαρκικὸ ἔρωτα σε θεῖο. Ἡ ἀμαρτωλὴ γυναίκα, καθότι ἦταν σύζυγος ἕξι ἀνδρῶν, βρέθηκε ἐνώπιον του ἐβδόμου και τελειότερου πνευματικῶν, που θα ἀποτελέσει τὴν «πηγὴν ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ἰω 4:14). Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἐπίσης χρονικὴ ταύτιση τῆς συνάντησης Ἰησοῦ με τὴν Σαμαρείτιδα, με τὸν διάλογο τῆς Εὐας και διαβόλου, που ἀπαντᾶ στα ἰδιόμελα του

²⁵⁹ Το κριθᾶρι ωριμάζει πιο γρήγορα ἀπὸ τὸ σιτᾶρι (Εξ.9:31, 32) και ο θερισμὸς του σηματοδοτοῦσε μια ὀρισμένη περίοδο του ἔτους (Ρθ 1:22· 2Σαμ. 21:9). Ἐκινούσε στις ἀρχές τῆς ἀνοιξης, τὸ μῆνα Νισάν (Μάρτιος-Ἀπρίλιος), ἀπὸ τὴν ζεστὴ Κουλάδα του Ἰορδάνη και συνεχιζόταν στα ψηλότερα, πιο εὐκρατα ἐδάφη μέχρι τὸ μῆνα Ζιβ (Ἀπρίλιος-Μάιος). Ἡ ἀρχὴ του συνέπιπτε με τὴν περίοδο του Πάσχα, ἐνῶ τὸ «δράγμα»- που κρατοῦσε ο ἱερέας τὴν 16^η ἡμέρα του Νισάν ἦταν ἀπὸ τους πρώτους καρπούς του κριθαριοῦ (Λευιτ.23:10-11). Το κριθᾶρι θεωροῦνταν κατώτερης ἀξίας ἀπὸ τὸ σιτᾶρι και μάλιστα στο ὄραμα του Ἰωάννη (Ἀποκ. 6:6), λέγεται πως ἔχει μόλις τὸ ἕνα τρίτο τῆς ἀξίας του σιταριοῦ. Ἦταν ἀρκούντως διαδεδομένο και ἀφθονο ὥστε να χρησιμοποιεῖται ως ζωοτροφή για τα ἄλογα του Σολομώντα (Ἀ΄Βασ. 4:28). Το ἄλεθαν και ἀπὸ τὸ ἀλεύρι του ἐφτιαχναν ψωμὶ στο ὁποῖο ἐδιναν συνήθως τὴν μορφή στρογγυλῆς πίτας (2Βασ. 4:42· Ἰεζ. 4:12· Ἰω. 6:9, 13), ἐνῶ μερικὲς φορές τὸ ἀναμείγνυαν και με ἄλλους σπόρους (Ἰεζ. 4:9).

όρθρου της Κυριακής της Σαμαρείτιδος (Ήχος α'), την περίοδο του Πεντηκοσταρίου²⁶⁰

:

«Επὶ τὴν πηγὴν ἐπέστη, ἡ πηγὴ τῶν θαυμάτων, ἐν τῇ ἕκτη ὥρᾳ τῆς Εὐας ζωγρῆσαι καρπὸν· ἡ γὰρ Εὐα ἐν ταύτῃ ἐξελήλυθεν ἐκ τοῦ Παραδείσου, ἀπάτη τοῦ ὄφεως· ἤγγικεν οὖν ἡ Σαμαρεῖτις ἀντλήσαι ὕδωρ, ἣν ἰδὼν ἔφη ὁ Σωτὴρ· Δὸς μοι ὕδωρ πιεῖν κάγω ὕδατος ἀλλομένου ἐμπλήσω σε».

Ἡ λυτρωτικὴ ἀποκάλυψη τοῦ Κυρίου περὶ λατρείας καὶ προσέγγισης τοῦ Θεοῦ «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» (Ιω. 4:23), ἀνοίγει προοπτικὴ κατακόρυφης θέασης καὶ ἀνύψωσης τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ ἡ πλάνη τοῦ ὄφεως οδηγεῖ σε υπαρξιακὴ πτώση καὶ μαρασμό.

Τέλος ὑψιστο γεγονός, που σχετίζεται με την χρονικὴ στιγμή της Μεταστροφῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, εἶναι ἡ Σταύρωση τοῦ Θεανθρώπου. Σύμφωνα με τὴν εὐαγγελικὴ περικοπή, τὴ «παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἕκτη» (Ιω 19:14) ἀπὸ το πραιτώριο «εἰς τόπον λεγόμενον λιθόστρωτον, Εβραϊστὶ δὲ Γαββαθα», ὁ Πιλάτος ἐπαφίει τὴν ἐσχάτη κρίση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, στα χέρια τῶν ἀρχιερέων: «Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ» (Ιω 19:16). Ἐντούτοις ἡ Ὑψωση τοῦ Σωτήρα στὸν Σταυρὸ τὴν ἕκτη ὥρα, στὸ εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, παρουσιάζει ἀσυμφωνία με τὸν εὐαγγελιστὴ Μάρκο, ὁ ὁποῖος καταγράφει: «ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν... Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης» (Μκ.15:25-33), ὅταν καὶ παραδίδει τὸ Πνεῦμα Του. Ομοίως ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος καταγράφει: «Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. ἐρὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων· ἠλι ἠλι λεμα σαβαχθανι;» (Μτθ. 27:45-46). Τέλος καὶ στὸν Εὐαγγελιστὴ Λουκά, λόγω τῆς συμβολικῆς τῆς διάρκειας, ἡ «μεσημβρία» καὶ ἡ «οδός» ἀποτελοῦν σύνητες πλαίσιο δράσης τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς ἀφήγησης. Ἀντιπροσωπευτικὸ παράδειγμα εἶναι ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Κυρίου, μέσω ἐνός Ἀγγέλου, στὸ δούλο τοῦ Φίλιππο, κατὰ τὴ ὁποία ἀποστέλλεται τὴ «μεσημβριαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν, αὕτη ἐστὶν ἔρημος» (Πράξ. 8:26).

Βάσει τῶν προκυπτόντων συνειρμῶν συμπεραίνουμε, πῶς ἡ ἕκτη ὥρα, ὡς σημεῖο στὸ χρονικὸ ἀξονα, ὅπως καὶ ὁ ἀριθμὸς ἑξί²⁶¹, πέραν τῆς ἱστορικῆς ἀκρίβειας που

²⁶⁰ Βλ. Βαρθολομαῖος Κουτλουμουσιανός, *Πεντηκοστάριον Χαρμόσυνον Τὴν Ἀπὸ Τοῦ Πάσχα Μέχρι Τῆς Τῶν Ἁγίων Πάντων Κυριακῆς Ἀνήκουσας Αὐτῶ Ἀκολουθίαν*. (Ἐν Βενετία: Ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τυπογραφίας τοῦ Φοίνικος, 1860), σ.96 <http://digital.lib.auth.gr/record/124027?ln=el>.

²⁶¹ Ἀποκ. 6:12-14

προσδίδει στην βιβλική αφήγηση, συνδέεται με τις ενέργειες της Δημιουργίας, της Δωρεάς και της Κρίσης, θεματικά μοτίβα επί των οποίων πραγματώνονται οι διηγήσεις των υπό εξέταση θαυμάτων. Αποτελεί δηλαδή σημάδι, αλλά και το σημείο τομής στο αφηγηματικό χρονικό, απ'όπου εισέρχεται το θεϊκό στοιχείο στον επίγειο κόσμο, επιδρασιλεύοντας χαρίσματα και δωρεές προς το ανθρώπινο γένος. Στην υπερκόσμια αυτή συνάντηση, η φύση και τα ουράνια σώματα φαίνεται να συνεργούν, καθώς οι αφηγήσεις βρίθουν από αναφορές στα υδάτινα και γήινα στοιχεία, όπως και στην πάλη μεταξύ φωτός και σκότους²⁶². Επιπροσθέτως, καθότι είναι ένα λιγότερο από το επτά, το οποίο συμβολίζει την πληρότητα, το έξι συμβολίζει κάτι που δεν είναι πλήρες ή είναι ατελές, ή σχετίζεται με τη λατρεία των ειδώλων²⁶³ και τους εχθρούς του Θεού. Ενδεικτικά γίνεται αναφορά στην πίστη περί δαιμονικής επήρειας κατά τη «μεσημβρία» που απαντά στους Ψαλμούς (90:6) και στον Ιερεμία (15:8)²⁶⁴. Επί τη βάση της ανωτέρω ιχνηλάτησης, η επισήμανση της «μεσημβρίας» στην εξεταζόμενη περικοπή, ως στοιχείο στους πρώτους ακροατές αναγνώστες, προμήνυε το επερχόμενο υπερβατικό γεγονός.

Επανερχόμενοι στη περικοπή, και ενώ ο Σαύλος και οι συνοδοιπόροι του βρίσκονταν εγγύς των πυλών της πόλεως, «ἐξαίφνης..περιήστραψεν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ» (Πράξ.9:3), το οποίο όπως ο ίδιος κατέθεσε αργότερα «έλαμψε περί εμέ και τους οδοιπορούντας μετ' εμού» (Πράξ. 26:13). Είναι η στιγμή που ο Κύριος ενδεδυμένος «φῶς ἱκανόν» (Πραξ.22:6), «φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον» (Α'Τιμ.6:16) και υπερβαίνων «τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου» (Πραξ 26:13), εισέρχεται στην ζωή του Σαούλ, την στιγμή που κυριολεκτικά μαίνονταν εναντίον της Εκκλησίας. Είναι η Παρουσία του Αναστηθέντος Ιησού, του ηθικού αναμορφωτή που εισβάλλει στην ανθρώπινη ιστορία τη χωρίζει στα δύο και σε αναγκάζει να επιλέξεις. Ανάμεσα στο πριν και στο τώρα, σε αυτό που ήσουν και σε αυτό που «είσαι». Ανάμεσα στο φως και το σκοτάδι, στη Ζωή και στο πνευματικό θάνατο.

Εμβρόντητος από το θέαμα και «πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ» (Πραξ.9:4), ονομαστικῶς και «με τῆ Ἑβραϊδι διαλέκτῳ» (Πραξ.26:14) : «Σαούλ Σαούλ, τί

²⁶² Σοφ.Σειρ. 43:1-3: «ἡλιος ἐν ὀπτασίᾳ διαγγέλλων ἐν ἐξόδῳ σκευὸς θαυμαστόν ἔργον ὑψίστου ἐν μεσημβρίᾳ». Ησ.58:10: «καὶ δῶς πεινῶντι τὸν ἄρτον ἐκ ψυχῆς σου καὶ ψυχὴν τεταπεινωμένην ἐμπλήσης τότε ἀνατελεῖ ἐν τῷ σκότει τὸ φῶς σου καὶ τὸ σκότος σου ὡς μεσημβρία». Ησ.59:10: «ψηλαφήσουσιν ὡς τυφλοὶ τοῖχον καὶ ὡς οὐχ ὑπαρχόντων ὀφθαλμῶν ψηλαφήσουσιν καὶ πεσοῦνται ἐν μεσημβρίᾳ ὡς ἐν μεσονυκτίῳ ὡς ἀποθνήσκοντες στενάξουσιν»

²⁶³ Α' Χρον. 20:6· Δαν. 3:1· Αποκ.13:18

²⁶⁴ Βλ.Νικόλαος Γ. Πολίτης, *Μελέται Περί Του Βίου Και Της Γλώσσης Του Ελληνικού Λαού: Παραδόσεις - Μέρος Β'* (Εν Αθήναις : Τύποις Π.Δ. Σακελλαρίου, 1902),σ.1155-1157

με διώκεις;». Στα λόγια αυτά του Κυρίου διαφαίνεται η πραγματική διάσταση του διωγμού. Μέχρι πρότινος στο στόχαστρο του Σαούλ δεν ήταν ο Ιησούς, αλλά όλοι εκείνοι οι Ιουδαίοι που είχαν ταυτίσει το μεσσιανικό τους όραμα με έναν εσταυρωμένο. Τώρα όμως η προσωπική αντωνυμία «με», θα αποτελεί τη θρυαλλίδα αφύπνισης του διώκτη. Τόσο ο τρόπος, όσο και ο σκοπός της αποκάλυψης αντανακλά ανάλογα περιστατικά κλήσης των προφητών όπως του Ιεζεκιήλ στη Βαβυλώνα ²⁶⁵.

Στο σημείο αυτό τίθεται ζήτημα ασυμφωνίας μεταξύ Επιστολών του Παύλου και της διήγησης των Πράξεων, που βασίζεται στη μαρτυρία του αποστόλου. Συγκεκριμένα στην Α' προς Κορινθίους Επιστολή (9:1), ο Παύλος δηλώνει ότι «Ιησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐώρακα», εν αντιθέσει με τις Πράξεις (9:3-4), όπου ο Λουκάς αναφέρει ότι είδε μόνο «φῶς» και άκουσε τη «φωνήν» Του. Ωστόσο το άκουσμα της φωνής σε συνδυασμό με το υπέρκοσμο φως (Πράξ. 26:13) θα μπορούσε, να δημιουργήσει την αίσθηση του «εώρακα», ενώ εξίσου πιθανόν είναι η χρήση του ρ.ὀράω-ῶ από τον ευαγγελιστή, να δηλώνει τη διαίσθηση και την διανοητική ενόραση²⁶⁶.

Στην παράλληλη επίσης αφήγηση των Πράξεων, ο Παύλος, κατά την απολογία του ενώπιον του βασιλιά Αγρίππα, θα μας μεταφέρει μία ακόμα αποκαλυπτική φράση του Ιησού προς αυτόν. Του είπε : «σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν» (Πραξ.26:14) και τα λόγια Του αυτά, σαν καθρέφτες αλήθειας, αντικατοπτρίζουν με ενάργεια τη ματαιότητα των ανθρωπίνων πράξεων και της λανθασμένης κρίσης. Ο Ιησούς είχε πει «ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστιν» (Λκ.11:23) και εξ'αυτού του λόγου ο διωγμός των χριστιανών για τον Κύριο, δεν είναι παρά ένα ανοιχτό μέτωπο εναντίον του Θεού. Και πράγματι, στο σημείο αυτό της ζωής του ο Σάυλος ενσαρκώνει όλους εκείνους που εκούσια ή ακούσια έγιναν διώκτες του χριστιανικού μηνύματος. Πειπεισμένος για την ευθυκρισία των διδασκάλων του, είχε μεταμορφωθεί από υπερασπιστή σε πολέμιο του ίδου του Θεού. Εθελουφυλώντας, αδυνατούσε να αντιληφθεί ότι ο ατέρμονος και ανηλεής αγώνας εναντίον των μαθητών του Κυρίου, δεν ήταν παρά ένα τροχοπέδη στην πνευματική του αναζήτηση. Ένα μάταιο χτύπημα στα καρφιά, συνέπεια του οποίου μια πληγή στην ίδια του την ύπαρξη.

²⁶⁵ Ιεζ.1:27-2: εἶδον ὡς ὄρασιν πυρὸς καὶ τὸ φέγγος αὐτοῦ κύκλω, ὡς ὄρασις τόξου ὅταν ᾗ ἐν τῇ νεφέλῃ ἐν ἡμέρᾳ ὑετοῦ οὕτως ἡ στάσις τοῦ φέγγους κυκλόθεν αὕτη ἡ ὄρασις ὁμοιώματος δόξης κυρίου καὶ εἶδον καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου καὶ ἤκουσα φωνὴν λαλοῦντος καὶ εἶπεν πρὸς με υἱὲ ἀνθρώπου στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου καὶ λαλήσω πρὸς σέ καὶ ἦλθεν ἐπ' ἐμὲ πνεῦμα καὶ ἀνέλαβέν με καὶ ἐξῆρέν με καὶ ἔστησέν με ἐπὶ τοὺς πόδας μου καὶ ἤκουον αὐτοῦ λαλοῦντος πρὸς με.

²⁶⁶ Βλ. Liddell & Scott, *Επιτομή Του Μεγάλου Λεξικού Της Ελληνικής Γλώσσης*, σ.912

Στην ερώτηση «τίς εἶ, κύριε;» ο Κύριος θα απαντήσει «ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις» (Πρξ.9:5), ταυτίζοντας εκ νέου τον Εαυτό Του με το δοκιμαζόμενο λαό. Στον άδικο διωγμό των οπαδών αντηχούν λόγια του Ιησού, «ἐμίσησάν με δωρεάν» (Ιω.15:25), την ύστατη στιγμή της συλλήψεώς Του. Μέσα στους σκοτεινούς θαλάμους της σκέψης του διώκτη ξεχύθηκε ένας χείμαρρος φωτός αποκαλύπτοντας την άγνοια και την πλάνη της πρότερης ζωής του. Με μια καταλυτική ενέργεια του Θεού, ο Σάυλος μαθαίνει πως ο Χριστός δεν είναι νεκρός και στην ουράνια Ὑπαρξη που αποκαλύφτηκε μπροστά του, αναγνώρισε τον Εσταυρωμένο. Το φως που ακτινοβόλούσε ήταν το «άπαύγασμα τῆς δόξης» (Εβρ.1:3) του ίδιου του Θεού. Ἦταν το πρόσωπο της Αποκάλυψης, ο «ἥλιος δικαιοσύνης» (Μλχ. 4:2), για τον οποίον μίλησαν οι προφήτες. Καμία αμφιβολία πλέον δεν σκίαζε στη σκέψη του Σάυλου. Εκείνος που του μίλησε ήταν ο Ιησούς ο Ναζωραίος, ο επί τόσα χρόνια αναμενόμενος Μεσσίας, ο Λυτρωτής του Ισραήλ.

Όταν ο Σάυλος τρεμάμενος και έκθαμβος είπε, «Κύριε,τί θέλεις νά κάμω;», ο Σωτήρας έφερε εμμέσως τον ερωτώντα Ιουδαίο σε επαφή με την εκκλησία του λέγοντας: «άνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν καὶ λαληθήσεται σοι ὃ τί σε δεῖ ποιεῖν» (Πράξ. 9:6). Ἐτσι δίχως να του αποκαλύψει τί μέλλει γενέσθαι, τον αποστέλλει στην πόλη, ώστε να μάθει από εκείνους που είχε εξουσιοδοτήσει να διδάξουν την αλήθεια Του. Στο σημείο αυτό η απάντηση του Ιησού θα αποτελέσει το μοναδικό σημείο λύτρωσης για τον διωκόμενο διώκτη, ομοιάζοντας με αποστολή του εκ γενετής τυφλού στην κολυμβήθρα του Σιλβάμ.

4.5.2 Η τύφλωση του Αποστόλου Παύλου

Η αναπάντεχη και δικαστική κλήση του Χριστού δεν αποτελεί απλώς μια παρέκκλιση από τον δρόμο που ακολουθούσε ο Σάυλος, ούτε μια απλή μεταστροφή. Είναι μία έκκληση προς πλήρη διακοπή του δικού του δρόμου, έτσι όπως τον ζούσε, και η απαρχή μια νέας πορείας ἐν ὁδῷ Κυρίου. Ο Χριστός μιλώντας στην καρδιά του Σαούλ παρακίνησε το είναι του, να επαναπροσδιορίσει μονοπάτι των επιλογών του. Χωρίς καμία κατεύθυνση έθεσε ενώπιον του έναν άρατο δρόμο δοκιμασίας, καλώντας τον να γίνει κοινωνός ενός έργου Πίστης και Αποκάλυψης.

Όταν η ουράνια παρουσία αποσύρθηκε, ο Σαύλος «γέρθη από τῆς γῆς» διαπιστώνοντας ότι αν και είχε τα μάτια του ανοιχτά δε μπορούσε να δει, στοιχείο δηλωτικό όχι μόνο της σωματικής αλλά και της πνευματικής συσκότισης στην οποία ευρίσκοντο. Η πτώση του στη γη είναι σύμβολο πτώσης από την αμαρτία, ενώ η έγερση σηματοδοτεί την αρχή την εξιλέωσης. Ως εσχάτη πληγή το σκοτάδι της διάνοιας μαύρωσε τους οφθαλμούς του Σαούλ, τη στιγμή που ένα άλλο φως καταύγαζε ολόκληρο το είναι του. Η τραγικότητα της ανθρώπινης υπάρξεως εξαφανίστηκε μπροστά στο φως το αληθινόν του κόσμου²⁶⁷, που για πρώτη φορά πλημμύρισε τον κόσμο του διώκτη. Στη υπερβατική αυτή δοκιμασία αντηχεί με ενάργεια ο προφητικός Λόγος του Θεού προς τον Ησαΐα²⁶⁸, καθώς και ρήση του Ιησού Χριστού πριν την απελευθέρωση του Λαζάρου από τα δεσμά του θανάτου και το βασίλειο του σκότους²⁶⁹ :

Το θαυμάσιο φως που φώτισε το σκοτισμένο νου του Σαύλου ήταν αδιαμφισβήτητο έργο του Θεού. Πλέον όμως η σκυτάλη επαφίεται στην προσωπική βούληση και αυτενέργεια του ανθρώπου. Στον αόρατο δρόμο που ανοίγεται μπροστά του, ο Σαούλ καλείται να διέλθει διά μέσου της πίστεως. Τυφλός και υπό το κράτος του φόβου αφέθηκε στη φροντίδα των συντρόφων του, οι οποίοι περιδεείς και ενεοί, υποβαστάζοντας τον τον οδήγησαν στην πόλη (Πράξ.9:8). Τραγική ειρωνεία, εκείνος που ήρθε να συλλάβει τώρα σαν δεδεμένος και υποβασταζόμενος εισέρχεται την πύλη της Δαμασκού.

Στο σημείο αυτό παρατηρείται μία ακόμα ασυμφωνία μεταξύ των αφηγήσεων στις Πράξεις. Συγκεκριμένα στην εξεταζόμενη περικοπή ο ευαγγελιστής Λουκάς παρουσιάζει τους παρευρισκόμενους ως «ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς μηδένα δὲ θεωροῦντες» (Πράξ.9:7), εν αντιθέσει με τη μαρτυρία του Παύλου σύμφωνα με την οποία, «οἱ δὲ σὺν ἔμοι ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι» (Πράξ 22:9). Προκειμένου να δοθεί μια εξήγηση στη φαινομενική αυτή αντίθεση, κρίνεται απαραίτητη η σημασιολογική προσέγγιση της λέξης «φωνή». Συγκεκριμένα στην Αγία

²⁶⁷ Ιω.1:9, 8:12, 9:2, 11:9· Α' Ιω.2:8

²⁶⁸ Ησ.6:9-10: ἀκοῆ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε ἔπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου καὶ τοῖς ὤσιν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμισαν μήποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὤσιν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν καὶ ἴασμαι αὐτούς.

²⁶⁹ Ιω.11:9-10: ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐχὶ δώδεκα ὥραι εἰσὶν τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει, ἐάν δὲ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ

Γραφή, η λέξη «φωνή», χρησιμοποιείται υπό δύο κύριες έννοιες, εκείνης της έναρθρης ομιλίας κάποιου και εκείνης του απλού άναρθρο ήχου. Έτσι, ενδεικτικά με τη σημασία της έναρθρης ομιλίας, η λέξη φωνή απάντα στα ακόλουθα εδάφια:

- α. «ήκουσα δὲ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι· ἀναστάς, Πέτρε, θύσον καὶ φάγε» (Πράξ. 11:7),
- β. «φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιαῦδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης» (Β'Πέτρ.1:17),
- γ. «καὶ σάλπιγος ἤχῳ καὶ φωνῆ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον» (Εβρ.12:19).

Μάλιστα η σημαντική διευκρίνιση στο εδάφιο της προς Εβραίους Επιστολής, για «φωνή ρημάτων»²⁷⁰, υποδηλώνει την σημασία της λέξης φωνής με την έννοια αυτή του ήχου. Ανατρέχοντας μάλιστα στο βιβλικό κείμενο, παραδείγματα ανάλογης χρήσης της λέξεως, αντλούνται από τα κάτωθι εδάφια:

- α. «ὅμως τὰ ἄψυχα φωνῆν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολῆν τοῖς φθόγγοις μὴ δῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον» (Α'Κορ. 14:7),
- β. «φωνῆ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν» (Αποκ. 18:22),
- γ. «τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ καὶ τὴν φωνῆν αὐτοῦ ἀκούεις» (Ιω. 3:8),
- δ. «γὰρ ἐὰν ἄδηλον σάλπιγξ φωνῆν δῶ» (Α'Κορ. 14:8),
- ε. «φωνῆν ἄρματος καὶ φωνῆν ἵππου καὶ φωνῆν δυνάμεως» (Β'Βασ 7:6).

Συνεπώς όταν ο Λουκάς στην αφήγηση του καταγράφει πως «ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς», πιθανόν να εννοεί πως άκουσαν τον ήχο, ενώ στην αντίστοιχη μαρτυρία του Παύλου, η χρήση της λέξης «φωνῆν», σε συνδυασμό με την λέξη «λαλοῦντός», να σημαίνει πως δεν κατάλαβαν έναρθρο νόημα από κάποιον ομιλητή, δίνοντας σαφώς το νόημα της έλλογης ομιλίας. Τέλος ερμηνεύοντας το χωρίο βάσει αντίστοιχων διηγήσεων που απαντούν στη Παλαιά και Καινή Διαθήκη, η Θεοφάνια γίνεται αντιληπτή αισθητηριακά, μέσω όρασης φωτός και ακούσματος φωνής, και μόνον από τον «εκλεκτό» αποδέκτη της αποκάλυψης²⁷¹.

²⁷⁰ Για τη λέξη ῥῆμα βλ.Liddell & Scott, σ.1114

²⁷¹Βλ. Δευτ. 4:12 : «καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐκ μέσου τοῦ πυρός φωνῆν ῥημάτων ὑμεῖς ἠκούσατε καὶ ὁμοίωμα οὐκ εἶδετε ἀλλ' ἢ φωνῆν», Δαν.10:7 : «καὶ εἶδον ἐγὼ Δανιηλ τὴν ὄρασιν τὴν μεγάλην ταύτην καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ὄντες μετ' ἐμοῦ οὐκ εἶδοσαν τὴν ὄρασιν», Μτθ.3:17 καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός», Μτθ.17:5 «τι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός»

Επανερχόμενοι στην αφήγηση της κλήσεως του Παύλου, ο Λουκάς αναφέρει πως «ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν» (Πράξ.9:9). Επί τρεις ημέρες ψυχικής αγωνίας, παρέμεινε μετέωρος στο τρομερό σκοτάδι, μη ξέροντας τί τιμωρία του επιφυλάσσονταν ακόμη. Στο διάστημα αυτό, μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας, ο Σαούλ ασθενεί και μικραίνει μπροστά στο μεγαλείο του θαύματος που επιτελέστηκε ενώπιον του. Ταπείνωση, προσευχή και νηστεία είναι τα πνευματικά και ηθικά εφόδια της φαρέτρας του. Η σωματική τύφλωση θα αναγκάσει τον Σαούλ να κατευθύνει την σκέψη του στον εσωτερικό του κόσμο και να συνειδητοποιήσει την πνευματική του τυφλότητα. Η τριήμερη αυτή δοκιμασία παραπέμπει στον κατεξοχήν τύπο της τριήμερης Ταφής και Ανάστασης του Κυρίου από τον Άδη²⁷². Μάλιστα ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός θέλοντας να δώσει σημείο περί της τριήμερου Ταφής και Ανάστασης του, την ταυτίζει με την τριήμερη παραμονή του προφήτου Ιωνά στην κοιλιά του κήτους, στην άβυσσο του σκότους (Μτθ.12:40).

Την υψοποιό αυτή πορεία του Χριστού, της κατάβασης²⁷³ και της ανάβασης, κλήθηκε να ακολουθήσει ο Σαούλ. Η τύφλωση του ισοδυναμεί με καταβύθιση στη μήτρα του σκότους και παραμονή στον προσωπικό Άδη²⁷⁴. Είναι ο Θάνατος του

²⁷² Η Κάθοδος του Χριστού στον Άδη αναφέρεται Επιστολή Πέτρου Α΄ (3:19-20), καθώς και στην ομιλία του αποστόλου Πέτρου, στις Πράξεις των Αποστόλων (2: 31)

²⁷³ Σε ορισμένες παραστάσεις της Αναστάσεως, ο Αναστάς Χριστός τραβά έξω από τον Άδη τους προπάτορες όχι από τη συνήθη σκοτεινή σπηλιά του Άδη που συναντάμε στις κλασικές εικονογραφίες της Αναστάσεως ως Καθόδου στον Άδη, αλλά μέσα από το στόμα ενός τέρατος που συμβολίζει τον Άδη και μοιάζει πολύ με το κεφάλι του κήτους του Ιωνά. Αυτό συνδέεται και με τις παραστάσεις της Δευτέρας Παρουσίας, όπου η κόλαση αναπαρίσταται ως τέρας με ορθάνοιχτο στόμα να καταπίνει τους αμαρτωλούς.

²⁷⁴ Στις πιο γνωστές καταβάσεις συγκαταλέγονται αυτές της Περσεφόνης, του Διονύσου, του Ορφέα, του Ηρακλή, του Οδυσσέα, του Πειρίθου και του Θησέα. Βέβαια, η λογοτεχνική αξιοποίηση αυτών των «καταβάσεων» αρχίζει από την ομηρική Οδύσσεια, όπου το ενδέκατο βιβλίο (ραψωδία 30: 90-151), η Νέκυια, περιγράφει το ταξίδι του Οδυσσέα στον Κάτω Κόσμο, για να συμβουλευτεί τον μάντη Τειρεσία σχετικά με την επιστροφή του στην Ιθάκη. Ο Αριστοφάνης στους «Βατράχους», περιγράφει με σκωπτικό τρόπο την κατάβαση του θεού Διόνυσου και του δούλου του Ξανθία στον Κάτω Κόσμο, για να επαναφέρει στη ζωή τον Ευριπίδη, αφού προηγουμένως συμβουλευτήκε τον Ηρακλή για το πώς θα πάνε εκεί. Στον Κάτω Κόσμο κατέβηκαν επίσης, σύμφωνα με τη διήγηση του Ομήρου, ο Θησέας και ο Πειρίθους, για να απαγάγουν την Περσεφόνη, με σκοπό να την παντρευτεί ο Πειρίθους, αλλά δεν τα κατάφεραν, τους συνέλαβαν και τους κράτησαν εκεί. Τελικά τον Θησέα τον ελευθέρωσε ο Ηρακλής, όταν είχε κατέβει στον Άδη για να πραγματοποιήσει έναν από τους άθλους του και συγκεκριμένα να συλλάβει και να ανεβάσει στον επάνω κόσμο τον τρομερό φύλακα Κέρβερο. Ο ίδιος ήρωας ξανακατέβηκε στον Άδη για να φέρει πίσω την Άλκηστη, η οποία είχε δεχτεί να πεθάνει, αντί του συζύγου της Αδμήτου. Αυτό το αφηγηματικό στοιχείο είναι παραλλαγή της γνωστής από τον Όμηρο μονομαχίας του Ηρακλή με τον Άδη, η οποία καταλήγει σε τραυματισμό του βασιλιά των νεκρών. Τέλος στον Άδη κατέβηκε και ο Ορφέας, για να επαναφέρει στη ζωή τη σύζυγό του Ευρυδίκη. Άλλο σπουδαίο παράδειγμα κατάβασης στον Άδη είναι η ιστορία του ήρωα των Τρώων Αινεία μέσα από το έπος του Βιργίλιου την Αινειάδα. Με τη συνοδεία και καθοδήγηση της Κυμαίας Σίβυλλας ο Αινείας, αφού περιπλανηθεί στον Άδη, θα επιλέξει την Δεξιά οδό που

παλαιού εαυτού για να γεννηθεί στη θέση του ο καινός άνθρωπος. Είναι η γέννηση του πνευματικού ανθρώπου που έρχεται στην ύπαρξη μέσα από το μεγάλο άλμα στο απόλυτο κενό.

Στο δαίδαλο του μυαλού του όλα φωτίστηκαν και βρήκαν την άκρη του νήματος. Συντετριμμένος και με πόνο ψυχής βίωσε την ενοχή του, ενθουσιάζοντας πόσες φορές είχε κλείσει τα μάτια του στις πιο ακαταμάχητες ενδείξεις του Θεού. Ξανάζησε πιθανόν στη μνήμη το κήρυγμα του Στεφάνου, αναγνωρίζοντας πλέον στα λόγια του μάρτυρα «τὴν δόξαν θεοῦ», ο οποίος «πλήρης πνεύματος ἁγίου» (Πράξ. 7:55), ατένιζε τον ουρανό λέγοντας: «Ἴδου θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἐστῶτα τοῦ θεοῦ» (Πράξ. 7:56). Ἦταν εκεί χωρίς να υπάρχει όταν το πρόσωπο του Στέφανου, «ὡς ἀγγέλου» (Πράξ. 6:15), φωτίστηκε με τη λαμπρότητα του ουρανού. Ὅταν πολλοί, τους οποίους είχε εξωθήσει σε βάσανα και σε μαρτύρια, με ψυχικό σθένος και χαρούμενη αυτοεγκατάλειψη, απαρνούσαν ακόμη τη ζωή τους χάρη της πίστεως τους. Αλλά ακόμα και αυτό δεν νίκησε την πλάνη του μυαλού του.

Τώρα με κρυσταλλική διαύγεια κατάλαβε ότι η προκατάληψη και η δυσπιστία είχαν σκιάσει τον πνευματικό του ορίζοντα, εμποδίζοντας τον να διακρίνει στον Ιησού της Ναζαρέτ τον προφητικό Μεσσία. Ἴσως θυμήθηκε τα λόγια του Κυρίου καθώς ἤλεγχε εκείνους, στους οποίους είχε εναποθέσει την διδασκαλία του ²⁷⁵. Εξομολογούμενος την αναξιότητα του, υποκλίνεται με ταπείνωση στο Θεό, επικαλούμενος το ἔλεος, ενός σταυρωμένου και αναστημένου Σωτήρα. Τα πιο βαθιά διανοήματα και οι παλμοί της καρδιάς του άλλαξαν με τη βοήθεια της θεϊκής χάριτος και τα ευγενέστερα αισθήματά του εναρμονίσθηκαν με τις βουλές του Θεού. Για το Σαῦλο, ο Χριστός και η δικαιοσύνη Του είχαν πλέον αποκτήσει μεγαλύτερη αξία από ότι ολόκληρος ο κόσμος, «ὅτι θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσειν ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς» (Β' Κορ. 5:15). Μαρτυρία καταπέλτης για τον πρότερο βίο του, θα αποτελέσουν οι μετέπειτα αναφορές-ανακλήσεις του αποστόλου, στο σώμα των ποιμαντικών επιστολών (Τιτ. 3:3-4).

οδηγεί στα Ηλύσια πεδία, έναντι της Αριστερής που οδηγούσε στα Τάρταρα. Εκεί θα συναντήσει τον πατέρα του Αγγίση, θα γίνει κοινωνός του μυστηρίου της μετεμψύχωσης (6: 685-751), ενώ θα του αποκαλυφθεί ποια θα είναι η συνέχεια της γενιάς και της δυναστείας του.

²⁷⁵ Μτθ. 23:23-34, Λκ 11:52

Ο Παύλος «ούκ...άπειθής τῇ οὐρανίῳ ὄπτασίᾳ» (Πράξ. 26:19) αποδείχτηκε δεκτικός και έτσι ο Κύριος «ἠλέηθην», συγχώρεσε την αγνοία που τον οδήγησε «έν ἀπιστίᾳ» (Α΄Τιμ 1:13). Μάλιστα τη φιλευσπλαχνία και αυτή και το ἔλεος του Κυρίου μνημονεύει και εξαίρει σε πολλά σημεία της χειρόγραφης διαθήκης του²⁷⁶.

4.5.3 Η Αποκάλυψη του Ιησού στον Ανανία: ο Σαούλ γίνεται σκέυος εκλογής της Θείας Χάριτος

Και ενώ ο Σαύλος, απομονωμένος στο σπίτι ενός άνδρα, ονόματι Ιούδα (Πράξ.9:11), εξακολουθεί να απευθύνει θερμές ικεσίες στο θρόνο της θείας χάριτος, ο Κύριος παρουσιάζεται «έν ὄράματι», (Πράξ.9:10) σε κάποιον μαθητή «έν Δαμασκῶ ὀνόματι Ανανίας», παραγγέλοντας: «ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθεΐαν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ιούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται καὶ εἶδεν ἄνδρα ἐν ὄράματι Ανανιάν ὀνόματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ τὰς χεῖρας ὅπως ἀναβλέψη» (Πράξ.9:11-12). Ακριβέστερη ωστόσο περιγραφή της προσωπικότητας του Ανανία, γίνεται στην απολογία του Αποστόλου Παύλου, όπου περιγράφεται ως «ἀνὴρ εὐλαβῆς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων Ιουδαίων» (Πράξ.22:12). Ο χαρακτηρισμός «εὐλαβῆς», ως η εκδήλωση συναισθημάτων τιμῆς, λατρείας, ταπείνωσης και φόβου προς το Θεό, καθώς και η καλή μαρτυρία-φήμη φαίνεται να ενσαρκώνουν τις ιδεώδεις αρετές που πρέπει να διαθέτουν οι πιστοί ως μέλη της χριστιανικής κοινότητας, αναφορικά με την κάθετη σχέση με τον Θεό και την οριζόντια σχέση με τον συνάνθρωπο αντίστοιχα. Εξ αυτού η χρήση τους απαντά συχνά τόσο στα κείμενα του ευαγγελιστή Λουκά ²⁷⁷, όσο και στις Επιστολές του Αποστόλου Παύλου²⁷⁸.

Στην σημαίνουσα αυτή παρουσία Του, ο Κύριος κατευθύνει τον Ανανία σε μια οδό, «τὴν καλουμένην Εὐθεΐαν» ²⁷⁹ (Πράξ.9:11). Η έκφραση αυτή καταδεικνύει έναν δρόμο, μια ατραπό ή ένα μονοπάτι, καθώς και συνειρμικά έναν τρόπο ενέργειας,

²⁷⁶ Τιτ. 3:3-8, Α΄Τιμ.1:15-16

²⁷⁷ Λουκ.2:25, Πράξ.2:5, 8:2. Αναλυτικά για τους όρους βλ. Σωτήριος Σ. Δεσπότης, *Αποστόλου Παύλου Ποιμαντικές Επιστολές: Τόμος Α΄ Προς Τιμόθεον* (Αθήνα: Έννοια, 2017), σ.197-215

²⁷⁸ Εβρ. 5:7, 12:28.

²⁷⁹ Η Ευθεία Οδός ή Via Recta διασχίζει εγκάρσια τη Δαμασκό της Συρίας. Κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, ήταν κεντρικός δρόμος μήκους σχεδόν 1,5 χλμ. και πλάτους περίπου 30 μ. Εκείνη την εποχή χωριζόταν από στοές σε τρεις λωρίδες. Η μεσαία λωρίδα χρησιμοποιούνταν από τους πεζούς και οι δύο εξωτερικές λωρίδες προορίζονταν για την κίνηση εφίπων και οχημάτων προς δύο αντίθετες κατευθύνσεις.

συμπεριφοράς και επιλογών. Στη Π.Δ.²⁸⁰ είθισται να γίνεται λόγος για πορεία διαγωγής και ενέργειας η οποία είτε επιδοκιμάζεται είτε αποδοκιμάζεται από τον Θεό, ενώ στην Καινή Διαθήκη ο διάυλος μεταξύ Θεού και ανθρώπου υποστασιοποιείται στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού: «Εγώ είμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ» (Ιω.14:6). Στις Πράξεις των Αποστόλων ο αρτιγέννητος χριστιανισμός ονομάζεται η «οδός»²⁸¹, ενώ μεταξύ των ονομάτων που αποδίδονταν στους πιστούς, αντιπροσωπευτική είναι η χρήση του όρου «οἱ ἐν τῆς ὁδοῦ ὄντας»²⁸², για εκείνους που είχαν ως σημείο αναφοράς και συνειδητής επιλογής το παράδειγμα και την οδό της ζωής που τους καθυπέδειξε ο Χριστός²⁸³.

Την οδό που οδηγεί ἄνωθεν²⁸⁴, καλείται να ακολουθήσει και ο Σαούλ, αφού πρώτα αποβάλει τα ατομικά του χαρακτηριστικά που τον κρατούν δέσμιο της αμαρτίας. Μέσα στα πλήθη των αισθημάτων που εκφράζει η ανθρώπινη ψυχή προς τον Θεό, η προσευχή του Σαούλ ήταν προσευχή μετάνοιας και αίτημα περί ελέους. Η ποιότητα της προσευχής εξαρτάται από την ποιότητα της μετάνοιας. Και η ποιότητα της μετάνοιας εξαρτάται από την ποιότητα της αυτογνωσίας. Εξ αυτού και έχοντας πλήρη συναίσθηση της αναγκαιότητας του Σωτήρα, ο διώκτης κρίνεται άξιος μίας δεύτερης αποκάλυψης «ἐν ὁράματι», κάτι που απαντά συχνά στις κλήσεις των «εκλεκτών» του Θεού στην Π.Δ.²⁸⁵.

Στο σημείο αυτό της ευαγγελικής αφήγησης οι ρόλοι ανατρέπονται και το θύμα, που ενσαρκώνει ο Ανανίας, φαίνεται να εκτείνει χείρα βοήθειας στον εν δυνάμει θύτη του. Ο Ανανίας, κοινωνός της θείας πρόνοιας, δεν τολμούσε να πιστέψει στα λόγια του Κυρίου, καθότι τα νέα της τρομερής καταδίωξης των Ιεροσολυμιτών «ἀγίων» από το Σαύλο είχαν διαδοθεί παντού (Πράξ.9:13). Η αντίρρηση μάλιστα του μαθητή ενέχει τον συλλογικό φόβο μιας ακόμα σύλληψης από το Σαύλο, οποίος είχε «ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων» να συλλάβει όσους ομιλούσαν πίστη στο όνομα του Ιησού Χριστού (Πράξ.9:13). Ανάλογο αίσθημα φόβου απαντά, όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο της ιωάννειας περικοπής, όπου οι γονεῖς του ιαθέντος, φοβούμενοι την αποβολή από τη Συναγωγή, τήρησαν συγκρατημένη στάση απέναντι στο ιουδαϊκό συμβούλιο, κατά το

²⁸⁰ Κρ. 2:22· Β'Βασ.21:22· Ψλ 27:11· 32:8· 86:11· Ησ 30:21· Ιερ 7:23· 10:23· 21:8

²⁸¹ Πράξ. 9:2· 19:9, 23· 22:4· 24:22

²⁸² Πράξ. 9:2, 24:14

²⁸³ Α'Κορ.4:17, Ρωμ. 11:33

²⁸⁴ Ιω. 3:3-6

²⁸⁵ Στη Γένεση, η κλήση του Αβραάμ είναι διπλή, καθώς ο Θεός εμφανίστηκε σε αυτόν δύο φορές (Γεν. 12:1 και Γεν. 12:7)

δεύτερο στάδιο διερεύνησης της θεραπείας (Ιω.9:35), ενώ εν συνεχεία η αποβολή του εκ γενετής τυφλού, προβάλλει το αποτέλεσμα της μαρτυρίας για τον Ιησού Χριστού (Ιω.9:35).

Η εντολή ωστόσο του Μεσσία ήταν επιτακτική: «πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστίν μοι οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραὴλ· ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν» (Πράξ.9:15-16). Η χρήση του ρήματος «πορεύου», για δεύτερη φορά στην εξεταζόμενη περικοπή δεν είναι τυχαία. Ετυμολογικά το «πορεύου», ως μέση προστακτική του ρήματος πορεύω, προέρχεται από τη λέξη πόρος²⁸⁶, δηλαδή το πέρασμα, τη δίοδο και γενικά το μέσο διάβασης, ενώ το ίδιο το ρήμα ερμηνεύεται ως φέρω, μεταβιβάζω και μεταφέρω²⁸⁷. Ἦδη στην Π.Δ. καταλογογραφούμε πληθώρα παραδειγμάτων χρήσης του ρήματος «πορεύου», ως αναγγελία αποστολής, απευθείας από τον Θεό, σε συγκεκριμένα πρόσωπα, τα οποία καλούνται είτε να μεσιτεύσουν μεταξύ θείας βούλησης και ανθρώπων, είτε να επιτελέσουν ένα έργο δοκιμασίας πίστεως και υπακοής²⁸⁸. Επί τη βάσει αυτή, το όραμα του Ανανία και η αποστολή στον Σαούλ, αποτελεί ένα είδος κλήσεως, αντίστοιχη με εκείνη του προφήτη Νάθαν στην Π.Δ., των οποίων οι διηγήσεις, αν εξεταστούν σε παραλληλότητα, παρουσιάζουν την ακόλουθη δομή:

²⁸⁶ Βλ. Liddell & Scott, σ.1060

²⁸⁷ Βλ. Liddell & Scott, σ.1059

²⁸⁸ Εξ.4:12, 33:1· Κριτ.6:15, 11:38· Α'Βασ.17:3· Β'Σαμ.7:5· Ησ. 6,8-13

α. Θεοφάνεια-Εισαγωγικός λόγος όπου ο Κύριος επιφάνεται

Ανανίας

«εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὄραματι ὁ κύριος·
Ανανία. ὁ δὲ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ, κύριε»
(Πράξ.9:10)

Νάθαν

«ἐγένετο τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ καὶ ἐγένετο ῥῆμα
κυρίου πρὸς Ναθαν λέγων» (Β'Σαμ.7:4)

β. Κλήση του Θεού προς του Αγγελιοφόρους της Εντολής του

Ανανίας (Πράξ.9:11-12)

«ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς
πορεύθητι ...καὶ ζήτησον.. καὶ ἐπιθέντα
αὐτῷ τὰς χεῖρας..»

Νάθαν

«πορεύου καὶ εἶπὸν πρὸς τὸν δοῦλόν μου
Δαυιδ» (Β'Σαμ.7:5)

γ. Διαβεβαίωση τη Θεϊκής καθοδήγησης και Επαγγελία

Ανανίας (Πράξ.9:15-16)

«πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστίν
μοι.. ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν»

Νάθαν (Β'Σαμ.7:5-16)

«οὐ σὺ οἰκοδομήσεις μοι οἶκον .. καὶ ἔσται
ἐὰν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι σου...καὶ
ἀναστήσω τὸ σπέρμα σου...αὐτὸς
οἰκοδομήσει μοι οἶκον τῷ ὀνόματί μου»

δ. Ανταπόκριση του κληθέντος

Ανανίας (Πράξ.9:17)

«Ἀπῆλθεν δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς
τὴν οἰκίαν καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς
χεῖρας εἶπεν...καὶ πλησθῆς πνεύματος
ἁγίου»

Νάθαν (Β'Σαμ.7:5-17)

«κατὰ πάντα τοὺς λόγους τούτους καὶ
κατὰ πᾶσαν τὴν ὄρασιν ταύτην οὕτως
ἐλάλησεν Ναθαν πρὸς Δαυιδ»

Στην Καινή Διαθήκη η πορεία που καταδεικνύει ο Χριστός, σε συνδυασμό με τις ανωτέρω αναφορές περί Οδού, καταφαίνεται ένας σαφής τρόπος προσεγγίσεως του Θεού. Ο άνθρωπος δεν νοεῖ τον Θεό, αλλά τον βιώνει και εξ αυτού η οδός που οδηγεί σ' αυτόν έχει βιωματικό χαρακτήρα (Β'Κορ.5:7). Είναι μια πορεία με αφετηρία την Πίστη και τέρμα την «καθ'ομοίωση»²⁸⁹ με τον Θεό, η οποία θα αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο, τόσο της οικουμενικής διακήρυξης του Παύλου, όσο και όλων των συγγραφέων της Καινής Διαθήκης²⁹⁰, με πλείστες αναφορές στον ρόλο του Ιησού Χριστού ως οδοποιό και οδοφύλακα²⁹¹. Καθώς πορεύεται κανείς στον δρόμο αυτό, τόσο αδειάζει από τα

²⁸⁹ Γεν.1:26, Ιακ. 3:9

²⁹⁰ Λκ.20:21, Ιω.8:12, Ρωμ.11:33, 6:4, 8:4· Α'Κορ.4:17, 7:17· Β'Κορ.5:7, Γαλ.5:16, Εφ.4:1, Κολ.3:7, Εβρ.3:10, Ιακ.5:20, Β'Πε.2:2, 21. Α'Ιω.2:6, Β'Ιω. 1:4, Γ'Ιω. 1:4, Αποκ. 15:3

²⁹¹ Σύμφωνα με το Liddell & Scott, Επιτομή Του Μεγάλου Λεξικού Της Ελληνικής Γλώσσης,σ.878, το λήμμα ὁδός, (μελ.-ώσω, ἀρ.α' ὠδωσα) (ὁδός) σημαίνει οδηγώ μέσω του σωστού δρόμου. Στον Αισχύλοτο «φρονεῖν βροτοὺς ὁδῶσαντα» (Ἀγαμέμνων, 176) αποδίδεται ως αυτός που εισηγάγε τους θνητούς στον δρόμο τη σοφίας. Στον Ηρόδοτο απαντά στην παθητική φωνη, ως βρίσκομαι στον σωστό δρόμο: «τὰ ἀφ' ἡμέων χρηστῶς ὁδοῦται» (Ἱστορία 4.139.2).

ατομικά του χαρακτηριστικά, στη θέση των οποίων επωάζεται σταδιακά συμβιωτική αίσθηση της πανταχού και πάντοτε παρουσίας του Χριστού.

Στην βιογραφία του αποστόλου Παύλου, ίσως το πιο συμβολικό προεικόνισμα της ιεραποστολικής του δράσης, αποτελεί ο χαρακτηρισμός του από τον Κύριο ως «σκευός έκλογής». Μέσω αυτού φαίνεται να υπερτονίζεται η πρωτοβουλία του Θεού στη μεταμόρφωση που υπέστη ο Παύλος, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι λειτούργησε ως απαθής δέκτης των όσων του αποκάλυψε ο Ιησούς. Έτσι κάνοντας ένα προσωπικό απολογισμό του βίου του, στην προς Γαλάτας επιστολή, ομολογεί: «ὄτε δὲ εὐδόκησεν ὁ Θεός, ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν» (Γαλ. 1:15-16), ενώ για την υπαρξιακή του μεταστροφή θα προσθέσει: «ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῆ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ» (Γαλ. 2:20). Το γεγονός ότι ζει μέσα του ο Χριστός, για τον απόστολο δεν αποτελεί κάποιου είδους σχέση, ανταγωνιστική ή καταναγκαστική, ούτε αποτελεί εξάρτηση. Είναι μια ολοκληρωτική αναγέννηση και εκούσια αποδοχή της κλήσης του.

Υπό το πρίσμα της πρόθεσης και επιλογής του ανθρώπου να προσεγγίζει τον Θεό, η παρομοίωση του Παύλου ως δοχείο, αντικατοπτρίζει ένα είδος σωματικού ιερατισμού, αρκετά διαδεδομένου την εποχή που γράφεται η Καινή Διαθήκη, γνωστό ως στάση “orant” ή “orante”, δηλαδή δεόμενος-η²⁹². Ο εικονογραφικός τύπος του orant²⁹³, που απαντά τόσο στην ελληνορωμαϊκή τέχνη, παρουσιάζει τον άνθρωπο ὀρθιο ενώπιον του Θεού με τα χέρια υψωμένα πλαγίως σε δεητική στάση, σαν ανοιχτό δοχείο, ώστε να

²⁹²Βλ. Δεσπότης, *Αποστόλου Παύλου Ποιμαντικές Επιστολές: Τόμος Α΄ Προς Τιμόθεον*, σ.162-163

²⁹³Αντιπροσωπευτική χρήση της στάσης orant είναι οι τοιχογραφίες που διακοσμούσαν τις ρωμαϊκές κατακόμβες (153 συνολικά). Μεταξύ αυτών πολλές βιβλικές φιγούρες, όπως ο Νώε, ο Αβραάμ, ο Ισαάκ, και ο Δανιήλ απεικονίζονταν σε δεόμενη στάση, ζητώντας από τον Κύριο να παραδώσει την ψυχή του αποθανόντος. Εξ'αυτού πολλές φορές η στάση orant θεωρούνταν σύμβολο της ψυχής. Ενδεικτικά αναφέρεται η ύπαρξη ενός μεταλλίου που στεγάζεται στο Μουσείο του Βατικανό, στο οποίο αναπαριστάται το μαρτυρίου του Αγίου Λαυρεντίου, ενώ η ψυχή του, ως γυναικεία μορφή σε στάση orante, φαίνεται να εγκαταλείπει το σώμα του. Βρέθηκαν πέντε ειδώλια γυναικείας θεότητας. Σε όλα η θεά έχει παρασταθεί με υψωμένα χέρια. Είναι ο λεγόμενος σωματικός ιερατισμός. Στην ελληνική παράδοση, ήδη από τους αρχαϊκούς χρόνους, η αντίστοιχη Δεομένη Μορφή εμφανίζεται σε ειδώλια και τοιχογραφίες με αναπαραστάσεις της Μινωικής Θεάς-Μητέρας με υψωμένα χέρια. Η γνωστή αυτή χειρονομία, σήμαινε χαιρετισμό, ευλογία και δέηση ή δηλώνει τη στάση της θεάς που επιφαίνεται.

δεχτεί και να εισχωρήσει μέσα του η θεία Δύναμη. Ο θεϊκός ζήλος ήταν το γνώρισμα που κατέστησε τον διώκτη εκλεκτό όργανο (Πράξ. 26:17), δοχείο χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος και μάρτυρα (Πράξ. 26:16), ικανό να μεταφέρει τον Λόγο του Χριστού «ένώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραήλ» (Πράξ. 9:15). Ταυτοχρόνως η αναγγελία της εκλογής, ως έργο ευθύνης και σωτηρίας, ενέχει και την προειδοποίηση για τα παθήματα που εγκυμονούν. Στην προοικονομία της αποστολικής διακονίας του Παύλου εντοπίζονται αξιόλογες διαφορές μεταξύ των τριών παράλληλων αφηγήσεων οι οποίες και παρατίθενται στον κάτωθι πίνακα:

9:15-20	22:12-17	26:15-18
<p>εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος· πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστίν μοι οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραήλ· ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν.</p> <p>Ἀπῆλθεν δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐπιθείς ἐπ’ αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν·</p> <p>Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἣ ἦρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῆς πνεύματος ἁγίου.</p> <p>καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς λεπίδες, ἀνέβλεψέν τε καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη καὶ λαβὼν τροφήν ἐνίσχυσεν.</p>	<p>Ἀνανίας δὲ τις, ἀνὴρ εὐλαβῆς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων, ἔλθων πρὸς με καὶ ἐπιστάς εἶπέν μοι·</p> <p>Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον.</p> <p>κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν.</p> <p>ὁ δὲ εἶπεν·</p> <p>ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προχειρίσατό σε γινῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον καὶ ἀκοῦσαι φωνῆν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ὅτι ἔση μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις ; ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ.</p>	<p>ὁ δὲ κύριος εἶπεν·</p> <p>ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρετήν καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδές ὧν τε ὀφθήσομαι σοι, ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν εἰς οὓς ἐγὼ ἀποστέλλω σε ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ κληρὸν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ.</p>

Πίνακας 3

Και στα τρία κεφάλαια των Πράξεων παρατηρεῖται μικρή ασυμφωνία ως προς το περιεχόμενο και τις λεπτομέρειες του θεϊκού μηνύματος, ενώ μόνο τα δύο εξ αυτών, κεφ.9 και 22, παρουσιάζουν ως αγγελιοφόρο αυτού, τον Ανανία. Εν αντιθέσει προς αυτά, στο κεφ.26, ο Παύλος κατά την απολογία του ενώπιον του Αγρίππα, αποκαλύπτει πως ο Κύριος του φανέρωσε προσωπικά τις αλήθειες του και τον κατέστησε «απόστολο

των Εθνών» ήδη από το πρώτο όραμα καθοδόν προς τη Δαμασκό. Η μαρτυρία αυτή φαίνεται να αποτελεί αμάλγαμα εμπειριών και αισθήσεων του ιδίου του Παύλου, παρά ακριβής (κατά σειρά) απόδοση των γεγονότων, άποψη η οποία εφορμάται και από τη φράση «ἀποστέλλω σε ἀνοΐξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς» (Πράξ. 26:18), που προεικονίζει τη δική του σωματική και πνευματική αφύπνιση.

Στο σημείο αυτό η αποσιώπηση της παρουσίας του Ανανία, αν δεν εκληφθεί ως οικονομία χρόνου, πιθανόν να παρεμφαίνει τον ίδιο ιστορικό πυρήνα και συγγραφική σκοπιμότητα που απαντά στην παύλεια προς Γαλάτας Επιστολή. Με αυτή ο Παύλος, βρισκόμενος στην Έφεσο, περίπου το 52 με 55 μ.Χ., απευθύνεται προς τις τοπικές εκκλησίες της Γαλατίας προκειμένου, να αντιμετωπίσει τους ιουδαιοχριστιανούς «ταράσσοντες» (1:7), οι οποίοι επιχειρούσαν, μεταξύ άλλων, να κλονίσουν το κύρος του ισχυριζόμενοι πως το αποστολικό του αξίωμα αντλείται από άλλους αποστόλους του Κυρίου (1:11). Εξ αυτού, διατεινόμενος προς όλους εκείνους που τον αμφισβητούν, προβαίνει σε μια αυτοβιογραφική μνημονική ανάκληση, όταν μαίνονταν κατά της Εκκλησίας (1:13-14), στο χρονικό της κλήσεως του από τον Θεό, διά της αποκαλύψεως Ιησού Χριστού (1:15-16), καθώς και στην παραμονή του στην Αραβία για τρία έτη, ευθύς αμέσως μετά την μεταστροφή του στη Δαμασκό, χωρίς να έρθει σε επαφή με τους άλλους αποστόλους(1:17). Το γεγονός αυτό αποτελεί τεκμήριο της αδιάσειστης πεποίθησής του ότι το ευαγγελικό του έργο το έλαβε όχι από ανθρώπινη αυθεντία, αλλά απευθείας από τη χάρη του Θεού και τον Ιησού Χριστό.

4.5.4 Η Ανάκτηση της Οράσεως

Το όραμα και η επιτακτική εντολή του Κυρίου εξανέμιση κάθε δισταγμό και φόβο του Ανανία, οποίος ευθύς αμέσως αποχώρησε για να συναντήσει τον Σαούλ. Καθώς εισήλθε στον οίκο που «θα υμνηθεί ο Θεός», στον οίκο του Ιούδα²⁹⁴, τοποθετώντας «ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας» του είπε:

«Σαούλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἣ ἦρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῆς Πνεύματος Ἁγίου καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς λεπίδες, ἀνέβλεψέν τε καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη καὶ λαβὼν τροφήν ἐνίσχυσεν»

Πράξ. 9:17-18

²⁹⁴ Στα εβραϊκά, το όνομα Judah (יהודה, Yehûdâh) σημαίνει δοξολογία, ο Θεός έχει υμνηθεί.

Η αδερφική προσφώνηση είναι ένδειξη της πίστεως και των συναισθημάτων αγάπης που εδράζονταν στον ψυχισμό του Ανανία, γεγονός που αιτιολογεί την επιλογή ενός απλού, μα «εύλαβη» μαθητή, από τον Ιησού, προκειμένου να επιτελέσει έργο θεραπείας, να μεταδώσει Άγιο Πνεύμα και εν τέλει να βαπτίσει τον μέλλοντα πρωτοκορυφαίο απόστολο, τον Παύλο.

Οι τρεις παράλληλες περικοπές των Πράξεων (βλ.πίνακα 3) μας παραδίδουν λεπτομέρειες, τόσο για τη σειρά κατά την οποία πραγματώθηκε η θεραπεία, όσο και του τελετουργικού του Βαπτίσματος. Η αφηγηματική πλοκή ξεκινά με τις φράσεις «έπιθεις ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας» (Πράξ.9:17), και «ἐπιστὰς» (Πράξ. 22:13), στοιχείο που υποδηλώνει αφενός την θεραπευτική πρακτική που υιοθετήθηκε εν προκειμένω, και αφετέρου παραπέμπει στο τελετουργικό της χειροθεσίας, που απαντά σε περιπτώσεις ίασης, εξορκισμών και μετάδοσης του Αγίου Πνεύματος ²⁹⁵.

Ο Σαύλος ανταποκρινόμενος στα λόγια του Ανανία: «ἀδελφέ, ἀνάβλεψον» αντίκρισε για πρώτη φορά το πρόσωπο του αφοσιωμένου εκείνου ανθρώπου, οποίος καθοδηγούμενος από το Άγιο Πνεύμα του αποκαλύπτει μέρος της θείας βούλησης. Σύμφωνα με τον Άγγελο²⁹⁶, οι «λεπίδες» (= λέπια, φολίδες) που έπεσαν από τους οφθαλμούς του Σαούλ, σχετίζονται με κλινική εικόνα του ασθενούς, την οποία ο Λουκάς ως ιατρός, επιχειρεί να περιγράψει. Πίθανη λοιπόν αίτια της εικόνας αυτής είναι η αποξήρανση των υγρών του ματιού, τα οποία εν συνεχεία δημιούργησαν ένα επιφανειακό επίχρισμα, όμοιο με λεπίδες.

Σε πρώτο χρόνο βλέπουμε να συντελείται η «εὐθέως» θεραπεία του Σαούλ. Το γεγονός αυτό πρέπει να ερμηνευτεί σε συνάρτηση με την άμεση δεκτικότητα που κατέδειξε ο νεαρός ιουδαίος στο θεϊκό κάλεσμα. Ο Απόστολος Παύλος στην Α΄ προς Κορινθίους επιστολή του γράφει: «Θεοῦ γάρ ἐσμεν συνεργοί» (3:9), ενώ ο ιερός Χρυσόστομος (354-407 μ.Χ.) σημειώνει πως ο καθένας «ὡς ἐπίστευε καὶ τὴν θεραπείαν ἐλάμβανε» ²⁹⁷. Έτσι όπως συνέβη και σε αντίστοιχες περιπτώσεις ίασης, στη διάρκεια της δημόσιας δράσης του Ιησού, η αληθής ομολογία Πίστεως ή η μετάνοια αποτελεί την μοναδική απαίτηση από τον Θεό, και σημείο αυτενέργειας σε ατομικό επίπεδο²⁹⁸.

²⁹⁵ Μκ.1618· Πράξ. 8:17, 13:3, 19:6, 28:8

²⁹⁶ Βλ. Μιχαήλ Γ. Αγγέλος, *Οφθαλμικές Παθήσεις Στη Βίβλο* (Αθήνα: Κερπινή, 2011), σ.77

²⁹⁷ Βλ. Ιωάννης Χρυσόστομος, *Εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον, Λόγος ἕνατος*, PG 48. 782.

²⁹⁸ Μκ.9:23, Μκ.10:52, Ιω.9:35-29, Ιω.11:25-26

Σε δεύτερο χρόνο αίσθηση προκαλεί η μετάδοση «Πνεύματος Αγίου» αμέσως ή ταυτόχρονα με την θεραπεία του και πριν την τέλεση του βαπτίσματος από τον Ανανία. Το θαυμαστό αυτό παράδοξο, αφενός καταδεικνύει την αδέσμευτη φύση του πνεύματος, το οποίο «ὅπου θέλει πνεῖ καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ’ οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει» (Ιω.3:8) και αφετέρου στρέφει το ενδιαφέρον του μνημένου αναγνώστη, στην διδασκαλία περί «ἄνωθεν» γενήσεως του ανθρώπου, η οποία εντοπίζεται στην άκρως θεολογική και συμπυκνωμένη νοημάτων περικοπή της νυχτερινής συνάντησης του Ιησού με τον Νικόδημο: «ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἔξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστίν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστίν» (Ιω.3:5-8). Επί τη βάσει του οντολογικού διαχωρισμού που απαντά στην ιωάννεια γραμματεία, οι «ἄνωθεν» γεννημένοι είναι εκείνοι που σαν τον Σαούλ, που τους άγγιξε η θεία Χάρη, γνώρισαν εμπειρικά τον Θεό και αναβίωσαν την δημιουργία τους με ανώτερη πρωτογενή ύλη: ύδωρ και πνεύμα. Το γεννητορικό αυτό δίπολο φαίνεται να αποτελεί τον διδακτικό και μυστηριακό πυρήνα των κειμένων της Καινής Διαθήκης, με πληθώρα αναφορών ως προτυπώσεις να απαντούν εξίσου στη Παλαιά ²⁹⁹.

Στον επίλογο της θαυμαστής αυτής αφήγησης ο Λουκάς με την φράση «ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ» (Πράξ. 22:16), εντέχνως καταφέρνει να αποδώσει τα στάδια της υπαρξιακής μεταμόρφωσης του αποστόλου Παύλου³⁰⁰. Η «ανάσταση» ετυμολογικά απορρέει από τη «στάση», εκφράζοντας τη θέση του ανθρώπου απέναντι στη ζωή. Είναι το αποτέλεσμα της αντίστασης και η νίκη «τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς», επί «τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου» (Ρωμ.8:2). Ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός διεκήρυξε πως είναι το Φως και η Ζωή των ανθρώπων (Ιω.8:12). Η πραγματική ανάσταση του Σαούλ είναι η στιγμή της συνάντησης του με το Φως της Αληθείας, τον Χριστό και η μεταστροφή του από το σκότος των λανθασμένων ιδεολογημάτων που τον κρατούσαν δέσμιο. Είναι η ουσιαστική καταβύθιση στον εσωτερικό κόσμο πριν τη ανάδυση στον κόσμο της Βασιλείας του Θεού, διά της ειλικρινούς μετάνοιας.

²⁹⁹ Γεν.1:1-2, 8:7-12· Ήξ.14

³⁰⁰ Πρβλ. Πράξ. 9:18: «ἀναστὰς ἐβαπτίσθη καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσεν» · Πράξ. 26:16 : «ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας».

4.5.5 Αναγέννηση εξ Ύδατος και Πνεύματος: το Βάπτισμα του Αποστόλου Παύλου

Μετά την "ανάσταση" του Σαούλ, σειρά στην αφήγηση έχει η τέλεση του μυστηρίου του Βαπτίσματος, για το οποίο πληροφορίες αντλούμε από βιβλίο των Πράξεων, τις επιστολές του αποστόλου Παύλου, καθώς και από την πατερική γραμματεία. Η λέξη *βάπτισμα* προέρχεται από το ρ. βάπτω-βαπτίζω και σημαίνει «βυθίζω μέσα ή κάτω από το νερό»³⁰¹. Από πολύ νωρίς η εμβάπτισι στο νερό αποτέλεσε τον πυρήνα ενός τελετουργικού εξαγνισμού, φέρνοντας στο προσκήνιο την ηθική επιταγή για κάθαρση, η οποία πραγματώνεται πρώτα σε φυσικό επίπεδο. Ο καθαρισμός της ψυχής επιτυγχάνονταν μέσα από τον καθαρισμό του σώματος και ο καθαρισμός του σώματος επιτυγχάνονταν μέσω του ύδατος και της κατάδυσης σε αυτό.

Στο Ευαγγέλιο του Λουκά η αρχή της επίγειας διακονίας του Ιησού σηματοδοτείται από το γεγονός της Βάπτισις Του από τον Ιωάννη των Βαπτιστή και την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος, ωσάν ουράνια επιβεβαίωση, ότι «οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὁ ἀγαπητὸς»³⁰² καὶ «ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. 1,34), να επισφραγίζει το Μυστήριο. Στις Πράξεις των Αποστόλων, ήδη από το προοίμιο, καθίσταται σαφής στους αναγνώστες του, ο ρόλος και η σημασία του Βαπτίσματος στην νέα τάξη πράξη πραγμάτων: «ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε ἀγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας» (Πράξ.1:5). Ἐτσι στις Πράξεις εντοπίζονται πολλές αναφορές σε ατομικά και ομαδικά βαπτίσματα, ὅπως το βάπτισμα των τριῶν χιλιάδων την ημέρα της Πεντηκοστής (Πράξ.2:41), των Σαμαρειτῶν ἀπὸ τους ἀποστόλους Πέτρο, Ἰωάννη και διάκονο Φίλιππο (Πράξ 8:16), του Αιθίοπα ευνούχου (Πράξ.8:38), ενώ σε περιπτώσεις μυσήσεως, ὅπως αυτή του εκατόνταρχου Κορηλίου (Πράξ. 10:43-48), της Λυδίας (Πράξ. 16:15), του δεσμοφύλακα στους Φιλίππους (Πράξ. 16:32) και του Κρίσπου (Πράξ. 18:8) , το βάπτισμα ισχύει για ὅλα τα μέλη του οἴκου.

Σύμφωνα με την εντολή, που διατυπώνεται ρητῶς μετὰ την Ανάσταση του Κυρίου³⁰³, προϋπόθεση του βαπτίσματος αποτελεί η κατήχηση στην «ὁδὸν τοῦ κυρίου», η «μετάνοια καὶ πίστις εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν» (Πράξ. 20:21). Η ὑπαρξη των

³⁰¹Βλ. Liddell & Scott, *Επιτομή Του Μεγάλου Λεξικού Της Ελληνικής Γλώσσης*,σ.242

³⁰² Μκ. 1.11, Μτθ. 3:17, Λκ.3:22

³⁰³ Μκ. 16:16-18, Μτθ.28:18-20

προβαπτισματικών σταδίων, καθιστούν σαφές πως το μυστήριο δεν επενεργεί μαγικά (Α΄Πε.3:21), αλλά η ολοκληρωτική πίστη³⁰⁴, ως αποδοχή της κλήσεως και η μετάνοια³⁰⁵, ως απάρνηση του προτέρου βίου, αποτελούν τα θεμέλια της νέας «έν Χριστῷ» ζωής³⁰⁶. Βέβαια στην περίπτωση του Σαούλ, εξετάζοντας και τις τρεις παράλληλες περικοπές, ο Ανανίας δεν φαίνεται τον κατηχεί, επιβεβαιώνοντας εμμέσως τη μαρτυρία του αποστόλου, σύμφωνα με την οποία, ο Χριστός του φανέρωσε τις αλήθειες με απευθείας, «σαρκί και αϊματι» αποκάλυψη (Γαλ. 1:15-16), ενώ ταυτοχρόνως εξάιρεται η χριστιανική εμπειρία, η οποία προηγείται της θεολογία και της γνώσης του Θεού.

Το βάπτισμα του Παύλου από τον Ανανία θα αποτελεί σημείο τομής στον άξονα του χρόνου, το οποίο και ανακαλεί συχνά στις επιστολές του (Α΄Τιμ. 1:12-14). Είναι η στιγμή που ο Σαύλος παύει να υφίσταται και από τα καθαγιασμένα από τον Κύριο ύδατα αναδύεται για πρώτη φορά ο Απόστολος των Εθνών: «τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονεν καινὰ, ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις» (Β΄Κορ.5:17). Αν και τα εξεταζόμενα χωρία δεν παραδίδουν περαιτέρω λεπτομέρειες για τη λειτουργική και κατηχητική διδασκαλία του βαπτίσματος, σημαντικές πληροφορίες εντοπίζονται στα συνοπτικά ευαγγέλια, καθώς και σε πρωτοχριστιανικά κείμενα της πατερικής γραμματείας, όπως η Διδαχή των Αποστόλων (70 μ.Χ.-3^ο αι.μ.Χ.). Συγκεκριμένα ο συγγραφέας της Διδαχής κάνει λόγο περί νηστείας προ του μυστηρίου, κατάδυση «έν ὕδατι ζῶντι» και όταν αυτή δεν είναι εφικτή, για τριπλή έκχυση ύδατος στη κεφαλή «εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος» (Διδ.7:1-4). Η τριαδική ομολογία πίστεως, που προέρχεται από το Ευαγγέλιο του Ματθαίου³⁰⁷, εκφράζει μια θεολογία, την οποία κατ' εξοχήν προέβαλε ο Απόστολος Παύλος μέσα από τις Επιστολές του. Βάσει αυτής ο βαπτιζόμενος στο όνομα του Υιού³⁰⁸, ομολογεί και αναγνωρίζει την κυριότητα του Ιησού στη ζωή του. Ενδύεται «τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν»³⁰⁹, ενώνεται μαζί του «εν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα»³¹⁰ και

³⁰⁴ Πράξ. 16:30-31: «κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; οἱ δὲ εἶπαν· πιστευσον ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου»· Ιω.11:26, 40: «λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὅψῃ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ;» Γαλ.3:26: «Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»

³⁰⁵ Πράξ.2:38: «Πέτρος δὲ πρὸς αὐτούς· μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν καὶ λήμψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος»· 26:20· Ρωμ. 2:4, Εβρ.6:6

³⁰⁶ Κολ.3:3, Α΄Κορ.15:19, Ρωμ.6:23, Α΄Ιω.5:20

³⁰⁷ Μτθ. 28:19: «πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος»

³⁰⁸ Πράξ. 2:38, 8:16, 10:48, 19:5

³⁰⁹ Ρωμ.13:14, Γαλ.3:27

συγχρόνως με τα άλλα δύο προσωπα της Αγίας Τριάδος. Διά του πνεύματος του Θεού (Α΄Κορ.6:11), γίνεται «ναός τοῦ ἁγίου πνεύματος» (Α΄Κορ.6:19), θετό τέκνο του Πατέρα³¹¹, «κληρονόμος μὲν θεοῦ, συγκληρονόμος δὲ Χριστοῦ» (Ρωμ.8:17), καθότι αναγνωρίζει την κυριότητά Του πάνω στη ζωή.

Η τριπλή κατάδυση στο νερό συμβολίζει τον θάνατο και την τριήμερη Ταφή του Χριστού, ενώ η νύψη με καθαρό νερό είναι ράντισμα με το αίμα του «μεσίτη Ἰησοῦ»³¹². Ο Ἰησούς Χριστός, ο Ἀμνός του Θεού (Ἰω.1:29), είναι τώρα ο μοναδικός μεσίτης μεταξύ ουρανού και γης (Α΄Τιμ.2:5), η ἔσχατη θυσία, ο οποίος γενόμενος ο ίδιος «ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων» (Α΄Τιμ.2:6), αἶρει «ἐφάπαξ» την αμαρτία του κόσμου (Εβρ.7:27). Στην προς Ρωμαίους επιστολή του ο Πάυλος θα πει: «εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα» (6:5). Και πράγματι ο απολυτρωτικός χαρακτήρα του σταυρικού Του Θανάτου είναι εκείνος που κομίζει μαζί του την ελπίδα της νέας ζωής, με την ανάδυση του βαπτιζομένου από τα ύδατα να γίνεται πλέον σύμβολο Ανάστασης του ανθρώπου από την αμαρτία και τα πάθη.

Η αφήγηση των Πράξεων ολοκληρώνεται με την σωματική ανάκαμψη του Σαούλ, οποίος «λαβὼν τροφήν ἐνίσχυσεν». Η τριήμερη παραμονή στο σκοτάδι, χωρίς το φαγητό και ποτό (Πράξ.9:9), σαφώς εξασθένησε σωματικά τον απόστολο, εντούτοις ως λεπτομέρεια, πιθανόν να υπαινίσσεται τη συμμετοχή του στην Θεία Ευχαριστία, ως ύψιστη έκφραση συμμετοχής στο σώμα του Χριστού, την Εκκλησία³¹³. Μετά τη σύντομη παραμονή του «μετὰ τῶν μαθητῶν ἡμέρας τινὰς ἐν Δαμασκῶ», ο Σαύλος με τόλμη θα αναλαμβάνει να κηρύξει στην καρδιά του Ιουδαισμού «ἐν ταῖς συναγωγαῖς, τὸν Ἰησοῦν τὸν υἱὸ τοῦ θεοῦ» (Πράξ.9:20), κάνοντας το πρώτο βήμα της μακρᾶς και εκκωφαντικῆς του διαδρομῆς του στην ιστορία του Χριστιανισμού.

³¹⁰ Ρωμ.8:9, Εφ.4:4· Α΄Κορ.6:17, 12:13, Γαλ. 3:28

³¹¹ Γαλ. 3:26, 4:5

³¹² Εβρ.12:24, Α΄Πε.1:2

³¹³ Ρωμ.12:5, Α΄Κορ.12:13-27,

4.6 Συμπεράσματα

Η τοποθέτηση της μεταστροφής του Αποστόλου Παύλου τελευταία στον δομικό άξονα της εργασίας δεν είναι τυχαία, αλλά οφείλεται στο γεγονός ότι οι προρρήσεις του Κυρίου περί κρίσεως στο Κατά Ιωάννην, βρίσκουν σημείο πραγμάτωσης στις Πράξεις, συνδράμοντας τοιουτοτρόπως στην ομαλή μετάβαση του αναγνώστη μεταξύ των βιβλικών αφηγήσεων. Μέσα από τις σελίδες των Πράξεων του Ευαγγελιστή και ιατρού Λουκά, ο αναγνώστης δύναται να ανοίξει ένα παράθυρο στην αποστολική εποχή, όταν οι πρώτες χριστιανικές κοινότητες, βρίσκονταν ακόμα στα σπάργανα τους και να συναισθανθεί με τι αυταπάρηση, παραδειγματικό ηρωισμό και θαυμαστά χάρισμα αγωνίστηκαν άνθρωποι απλοί που έμελλαν να αλλάξουν το ρου της ιστορίας, όπως ο Απόστολος Παύλος, παραδίδοντας ένα έργο θησαυρό προς όφελος όχι μόνο των Ιουδαίων ή του άμεσου αποδέκτη του, του κράτιστου Θεόφιλου, αλλά κτήμα ες αεί για την κοινή ωφέλεια.

Η συνάντηση του Σαούλ με τον Αναστάνα κοντά στις πύλες της Δαμασκού και η πρωτόγνωρη επαφή με το θεϊκό φως, κατέκαυσε τις ιδεοληψίες και τις αμφιβολίες για το Αντικείμενο της αδιασάλευτη πίστης των Χριστιανών που καταδίωκε, τον Ιησού. Ακροβατώντας ανάμεσα Θάνατο και την Αναγέννηση, στην άγνοια και στην επί-γνωση, ο Παύλος από τη Ταρσό έγινε σύμβολο «ανθρώπου σε πτώση» και η τριήμερη τύφλωσή του αντιπροσωπευτικό παράδειγμα καταβύθισης στα έγκατα της ψυχής. Όπως ο χρυσός εξευγενίζεται στη κάμινο της φωτιάς, έτσι και ο εκείνος δοκιμάστηκε σκληρά πριν βιώσει τη ριζική μεταμόρφωση. Η άλλοτε εχθρική στάση αποτελεί απόδειξη, τόσο της ειλικρινούς μετα-(επί)στροφής του Παύλου στην αγκαλιά του Πατρός, όσο και του γεγονότος αυτού καθαυτού, καθιστώντας τον ένθερμο ζήλο που επέδειξε στην μετέπειτα ιεραποστολική του δράση, θαύμα ανάλογου μεγέθους της θεραπευτικής ανάκτησης της όρασης του. Η ιστορική αυτή μαρτυρία προτάσσει στην συνείδηση του Χριστιανού την σημασία της μετοχής του στην Εκκλησία του Χριστού, την οποία υποστασιάζει ο Ανανίας και των ιερών Μυστηρίων στην εμπειρία της θείας χάριτος. Η ανάδυση του από τα ύδατα του Βαπτίσματος ήταν σημείο Ανακαίνισης και απαρχή μια νέας ζωής σε την κοινωνία με το ζωοδότη Χριστό. Έτσι τασσόμενος εκούσια υπέρ του καλό αγώνα της Πίστεως μέχρι το τέλος της ζωής του, έγινε σκεύος εκλογής θείων χαρισμάτων και κομιστής του χριστιανικού μηνύματος διά μέσω των αιώνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5.1 Συγκριτική Μελέτη Των Βιβλικών Αφηγήσεων

Σύμφωνα με την ερμηνευτική ανάλυση που συντελέστηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, καθίσταται σαφές πως οι υπό μελέτη βιβλικές αφηγήσεις θέτουν στο επίκεντρο την θεολογικής μελέτης τη σχέση πίστεως και θαύματος σε κοσμολογικό και εσχατολογικό επίπεδο, καθώς η σπουδαιότητα τους έγκειται στην ανάδειξη της θεότητας του Ιησού και ενότητας με τον Θεό-Πατέρα, σε επίπεδο ουσίας και έργων, που αποτελεί την ύψιστη έκφραση του χριστολογικού μηνύματος. Εξ αυτού η συγκριτική προσέγγιση των ανωτέρω αφηγήσεων, στην οποία θα προβούμε στο παρόν κεφάλαιο, θα διεξαχθεί επί τη βάση ενός συνεχούς με δύο πόλους, στους οποίους βρίσκεται από τη μία εντοπίζεται η αναδυόμενη πίστη των ανθρώπων, μέσα από την εμπειρία της θεραπείας και δωρεάς του φωτός, και από την άλλη η αποκάλυψη του Ιησού στον κόσμο, μέσω συμβολικών μοτίβων, που φέρουν έντονο θεολογικό φορτίο.

5.1.1 Το Χρονικό της Θεραπείας

Αν εξετάσουμε συγκεντρωτικά τις ποικίλες θεραπείες που επιτέλεσε ο Ιησούς κατά την επίγεια δράση Του, συμπεραίνουμε πως η θεραπευτική πρακτική που εφάρμοζε σε περιπτώσεις αναζωογόνησης των φυσικών αισθήσεων διακρίνεται σε τέσσερις κατηγορίες:

Χειροθεσία- ΕΞ επαφής	Χρήσης σιέλου - επιθέματος πηλού ³¹⁴ -Αναδημιουργία	Διά λόγου	ΕΞ αποστάσεως
Μκ.1:29-31, 41-41 Μκ.5:25-34 Μτθ.8:3, 15 Μτθ.9:5,20, 25, 29 Μτθ.20:34 Λκ.4:38-39 Λκ.5:12-13 Λκ.8:43-47 Λκ.13:10-13	Μκ.3:6 Μκ.7:33-35 Μκ.8:22-23 Λκ.6:6-10	Μκ.2:1-12 Μκ.5:27-34 Μκ.7:30-31 Μκ.10:52 Μτθ.9:22 Λκ.17:11-16 Ιω.5:8	Μκ.10:52 Μτθ.12:12-13 Ιω.4:46-54

³¹⁴ Στην Αποκάλυψη του Ιωάννη (3:18) απαντά η χρήση κολλυρίου, ένα είδος αλοιφής για πάθηση των οφθαλμών. Το κολλύριο (=υποκορ. του ουσιαστικού κολλύρα, «κουλλούρα», μικρός άρτος) ταυτίστηκε με την θεραπευτική φρυγική σκόνη (από την ομώνυμη τέφρα) και εξαγόταν σε όλο τον κόσμο με τη στερεά μορφή πλακών με το σχήμα του άρτου.

Εξ αυτού οι ιδιαιτερότητες των εν λόγω αφηγήσεων εντοπίζονται, τόσο στο χρονικό πλαίσιο, όσο και στον τρόπο διά του οποίου επιτευχθεί η θεραπεία της τύφλωσης, στοιχεία που συνθέτουν και την θεολογική βάση των εκάστοτε σκηνών, καθώς είναι δηλωτικές του εν γέννη σκοπού των θεραπειών. Σε κάθε περίπτωση, είτε επιτελείται άμεσα είτε σταδιακά, η θεραπεία έχει παρονομαστή τη συνέργεια του ανθρώπου και την πίστη στην Θεότητα του Ιησού.

Η θεραπεία της τύφλωσης στη συνοπτική παράδοση βλέπουμε να συντελείται *άμεσα και διά λόγου*, εν απουσία οποιασδήποτε επαφής ή ενέργειας του Ιησού, με την πίστη των παθόντων να αναδεικνύει σε γενεσιουργό αιτία αφύπνισης των δυνάμεων αυτοϊασης. Στη Παλαιά Διαθήκη το θείος Λόγος αποτελεί την αρχή διά της οποίας συντελείται η Δημιουργία, με την ιουδαϊκή αντίληψη, έτσι όπως εκφράζεται γλαφυρά από τον Φίλωνα, ο Λόγος να νοείται ως ο πρωτότοκος υιός του Θεού και ως δευτερότοκος ο ίδιος ο κόσμος, το κόσμημα της δημιουργίας³¹⁵. Η εις αεί παρουσία του Θεού στον κόσμο διά του λόγου, στα πλαίσια της ανθρώπινης ιστορίας, πραγματώνεται μέσα από τις συνεχείς αποκαλύψεις του Θεού, το Νόμο και το σωτηριώδες κήρυγμα των προφητών. Ο δημιουργικός αυτός λόγος ωστόσο στους χρόνους της Καινής Διαθήκης έχει χριστοκεντρικό σημείο εστίασης, καθώς υποστασιοποιείται, γίνεται σάρκα (Ιω.1:14), με τη ζωή να χορηγείται μέσω της δωρεάς του «μονογενοῦς παρὰ πατρός»(Ιω.1:14) Ιησού Χριστού προς τον άνθρωπο και της εμπειρίας ρημάτων Του, των οποίων η κατανόηση εξαρτάται από τις αισθητήριες ικανότητες του εκάστου.

Στις υπό μελέτη βιβλικές διηγήσεις των θαυμάτων βλέπουμε να συντελείται συνδημιουργία του ζωοποιού λόγου, στον οποίο ενυπάρχει η ζωή, και του αγγίγματος. Αντανακλώντας την ειδική μέριμνα του Θεού στο πρώτο και δεύτερο κεφάλαιο της Γενέσεως, ο οποίος δεν ποιεί τον άνθρωπο απλώς διά της εντολής αλλά το πλάθει και εμφυσά μέσα του το πνεύμα της ζωής, ο Κύριος εμποιεί θεραπείες, εξαίροντας τη κομβικής σημασίας ανθρώπινη συνέργεια.

Καθώς απώτερος σκοπός είναι η αποκάλυψη της θεικής δόξας και βούλησης, ιδιαιτέρως στη περίπτωση του εκ γενετής τυφλού στο Κατά Ιωάννην και στη περικοπή των Πράξεων, με την αιφνίδια τύφλωση του Αποστόλου Παύλου, η διάνοιξη οφθαλμών πραγματώνεται σε δύο στάδια, έκαστο με ιδιαίτερο θεολογικό και εσχατολογικό κατ' ουσίαν περιεχόμενο. Συγκεκριμένα στην αφηγηματική δομή της ιωάννειας περικοπής,

³¹⁵ Βλ. Φίλων, *Ότι άτρεπτον το θείον* 1:30-32

σε πρώτο χρόνο, έχουμε επίκριση των οφθαλμών του τυφλού με πηλό, ο οποίος παρήχθη από τον σιελό του Ιησού κατά τα πρότυπα της πλάσης του ανθρώπου «χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς» (Γεν. 2:7). Το γεγονός αυτό παρουσιάζει με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο τον Ιησού, όχι ως απλό όργανο του Θεού, αλλά να ενέργει όπως ο ίδιος ο Θεός, με την εν λόγω θεραπεία να λαμβάνει διαστάσεις ζωοποίησης και αναδημιουργίας. Παράλληλα στην αποστολή του εκ γενετής τυφλού και της νίψεως του στα ύδατα της κολυμβήθρας του Σιλβάμ, ως δευτερογενες και τελικό στάδιο ίασης, απηχείται το μοτίβο νίψεως που απαντά στη Π.Δ., παρουσιάζοντας εγγύτητα με τη θεραπεία της λέπρας του Ναϊμάν (Β'Βασ.5:10-11), με τη θαυματουργία ωστόσο του Ιησού, αν και του αποδίδεται η προφητική ιδιότητα (9:17), να υπερβαίνει ποιοτικά εκείνη του Ελισσαίου.

Διαγράφοντας πορεία αντίστροφη προς το φως από εκείνη των τυφλών στις ευαγγελικές αφηγήσεις, ευθύς αμέσως μετά την αιφνίδια θεοπτία, ο Απόστολος Παύλος τυφλώνεται. Στη παρούσα φάση, σημείο εστίασης του αναγνώστη δεν είναι η θεραπευτική οδός που επρόκειτο να ακολουθηθεί, καθώς ο Κύριος δεν αποκαλύπτει περαιτέρω πληροφορίες, (Πράξ.9:6) αλλά καθίσταται η θετική ανταπόκριση του διώκτη Φαρισαίου στην θεϊκή κλήση (Πράξ.9:8). Η αποκλίνουσα από τη θεϊκή βούληση δράση του Αποστόλου επέσυρε την δίκαιη τιμωρία του Θεού, με την τριήμερη τύφλωσή του, να παραπέμπει δυναμικά σε ένα από τα μεγαλύτερα θαύματα της Παλαιάς Διαθήκης, όσον αφορά την παραβίαση των φυσικών νόμων, που είναι η τριήμερη παραμονή του προφήτη Ιωνά στην κοιλιά του κήτους. Η θαυμαστή διάσωσή του και το κήρυγμα μετάνοιας τος προς τα ειδωλολατρικά έθνη, που εκπροσωπούν οι Νινευίτες (Ιων.3:1-2), να αποτελεί προτύπωση τόσο της τριήμερου Ταφής και της Αναστάσεως του Χριστού³¹⁶, όσο και της έναρξης του αποστολικού κηρύγματος του Παύλου προς τα έθνη. Η χειροθεσία από τον Ανανία (Πράξ.9:17-18), αποτελεί πυρηνικό στοιχείο της θεραπείας του Αποστόλου, καθώς ευθύς αμέσως ανακτά την όρασή του (Πράξ.9:18), ενώ ολόκληρη η σκηνή αναδεικνύεται σε ερμηνεία του *μυστηρίου βαπτίσματος*, του «λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου» (Τιτ. 3:5), διὰ του οποίου τελεσιουργείται η Αναγέννηση (Ιω.3:5) και ανυδύεται «καινή κτίσις» (Β'Κορ.5:17) ο Απόστολος των εθνών.

Η νίψη λοιπόν τυφλού στα ύδατα της Σιλβάμ, πέραν του πρακτικού λόγου, όπως ο καθαρισμός του πηλού από τα μάτια, που είναι και το πιο προφανές, είχε ως απώτερο

³¹⁶ Πρβλ.Μτθ.12:40, Λκ.11:30

σκοπό την έμμεση αποκάλυψη του Ιησού, καθώς και να προβάλλει την αυτενέργεια του ανθρώπου στην προσωπική του ίαση, όπως συνέβη στη περίπτωση του Σαούλ, που απεστάλη στον Ανανία προκειμένου να επανέλθει από την προσωρινή, μα σωτήρια τύφλωσή του³¹⁷. Ορμώμενοι από τον ανώτερο συσχετισμό και το βάπτισμα που έπεται της θεραπείας του Αποστόλου, θα παραθέσουμε την άποψη των εκκλησιαστικών συγγραφέων, που συνδέουν την αποστολή στη κολυμβήθρα του Σιλβάμ με την ιαματική επενέργεια του ύδατος και τον συμβολισμό του, ως στοιχείο μύησης, και ενσωμάτωσης του ανθρώπου στο σώμα του Ιησού Χριστού, την εκκλησία, μέσω των μυστηρίου του βαπτίσματος. Έτσι ο Ευσέβιος ο Καισαρείας (265–340 μ.Χ.), στην ονομασία της Σιλβάμ, ως απεσταλμένος, εντοπίζει και τονίζει τη διά λόγου ενέργεια στο του Θεού³¹⁸, με τον Μέγα Βασίλειο Καισαρείας³¹⁹ (330-379), κάνοντας λόγο για τις ζωτικής σημασίας ιδιότητες του ύδατος, σε φυσικό επίπεδο, να το χαρακτηρίζει ως ύψιστη δωρεά του Θεού στον άνθρωπο. Έτσι με τον επηγγελμένο ποταμό της ζωής, το αγιαστικό στοιχείο του ύδατος, καθαγιάζεται ο ναός του σώματος, προτού ο άνθρωπος καταστεί ψυχή ζώσα, λουσμένη με το φως της θεϊκής Γνώσης και σκεύος εκλογής χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος.

5.1.2 Η Πίστις στις Διηγήσεις των Θαυμάτων

Όπως είδαμε οι διαφορές ως προς την αμεσότητα και τον τρόπο ανάκτησης της οράσεως στις βιβλικές αφηγήσεις οφείλονται κυρίως σε δύο παράγοντες: στην αφετηρία πίστεως, από την οποία εκκινούνται οι τυφλοί στην εκάστοτε περίπτωση και στον σκοπό επιτέλεσης του θαύματος. Έτσι στις πλείστες των περιπτώσεων

³¹⁷ Πρβλ. Πράξ. 9:10-18, 22:11-16

³¹⁸ Βλ Ευσέβιος ο Καισαρείας, *Τὰ εὕρισκομένα πάντα*, PG 22. 524

³¹⁹ Βλ. Μέγας Βασίλειος, *Εἰς τὰ ὕδατα καὶ εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα*, PG 34. 424 - 444

παρατηρείται η χρήση χρονικών επιρρημάτων³²⁰ «εὐθύς» (Μκ.10:52), «εὐθέως» (Μτθ.20:34) και «παραχρῆμα» (Λκ.18:43), με τον ίδιο τον Ιησού να αποκαλύπτει το πρωτογενές αίτιο και τον ολιστικό τρόπο με τον οποίο επιτελέστηκε η θεραπεία: «ἡ πίστις σου σέσωκέν σε»³²¹.

Στον ελληνικό κόσμο ο όρος «πίστις» δεν είναι δηλωτικός της σχέσης και της σταθερῆς προσήλωσης του ανθρώπου προς το Θεό, αλλά ταυτίζεται κατά τρόπο τίνα με την πιστότητα, δηλαδή την αξιοπιστία στις ανθρώπινες σχέσεις. Αντιστοίχως στη παλαιοδιαθηκική σκέψη η πίστις δεν αποτελεί έκφραση της θρησκευτικότητας, αλλά ως έννοια είναι ἀρρηκτα συνδεδεμένη με την σχέση του ισραηλιτικού λαού ἀπέναντι στον Θεό³²², η οποία στην ιστορική του πορεία, συνεχῶς διαρρηγνύεται λόγω της αμαρτίας και της απιστίας³²³. Εξ αυτού ο ψυχισμός του θρησκευόμενου ἀνθρώπου ἀπέναντι στο Θεό ἀποδίδονται με ὀρους ὅπως φοβούμαι³²⁴, γνωρίζω³²⁵, ἐλπίζω³²⁶, οι οποίοι σκιαγραφούν ἐναργῶς την ποιότητα της σχέσης αυτής. Ὄταν γίνεται λόγος για πίστη ἢ ἀπιστία, ἐπὶ το πλείστον βλέπουμε να προηγείται η συλλογική κρίση της ἀνθρωπότητας για τα πεπραγμένα της και την ἀποστασία ἀπὸ τον ἀληθινὸ Θεό, με τους προφῆτες να ἀναλαμβάνουν το ρόλο του διαμεσολαβητῆ για την ἐξομάλυνση της διαρρηγμένης αυτής σχέσης και του κομιστῆ του μηνύματος ἐξιλέωσης και σωτηρίας.

Στη Κ.Δ η σχέση αυτή ἀνανεώνεται, με την πίστη να τίθεται ἐπὶ χριστιολογικῆς βάσεως, ἀποτελώντας το ἀπαύγασμα της ἐμπειρίας του Θεοῦ και του βαθμοῦ ἀνταπόκρισης στο πρόσωπο του ἀπεσταλμένου Υἱοῦ. Η πίστη ἐνὸς λαοῦ προς το Λόγο του Θεοῦ, ἀντικαθίσταται και προβάλλεται πλέον ως προσωπική σχέση κάθε ἀνθρώπου με τον Χριστό και ἀποδοχῆς του κηρύγματος Του, στου οποιου τα ἔργα και τις θαυματουργίες ἀκράδαντα διαφαίνεται η παρουσία του Θεοῦ³²⁷. Ἢδη ἀπὸ τα ἀρχαιότερα βιβλία του κανόνα, τις παύλειες ἐπιστολές, η πίστις ἀποκτᾶ καινὸ νόημα καθὼς ἀποτελεῖ στοιχεῖο ταυτότητας των μελών της χριστιανικῆς κοινότητας, στους

³²⁰ Πρβλ. Μκ. 10:52, Λκ.5:25, 8:47-48, 18:43

³²¹ Μκ.10:52, Λκ.18:42, πρβλ.Μκ. 5:33. Μτθ.9:22, Λκ.7:50, 8:48, 17:49, 18:42

³²² Πρβλ.Β' Χρον.20:20

³²³ Πρβλ. Δευτ.32:15-20

³²⁴ Πρβλ. Γέν. 42:12· Ἐξ.9:30· Λευιτ.319:30,32· Δευτ.19:12· Α'Σαμ.12:24· Τῶβ.14:6· Ψλμ.55:5, 60:6, 117:4, 134:20· Μιχ.6:9· Μλχ.3:5, πρβλ. Μκ.5:36

³²⁵ Πρβλ. Α'Σαμ. 7:21· Νεεμ.9:14· Γ'Μακ.2:6· Ψλμ.15:11, 24:4, 142:8· Πρβ.22:19

³²⁶ Πρβλ. Β'Μακ. 9:20· Ψλμ. 77:28, 77:7· Ιώβ. 6:8· Ησ.28:17· Ιερ. 2:37· Ιεζ. 29:16

³²⁷ Πρβλ. Ιω. 3:21, 8:41, 9:3, 10:25,30, 37. 14:12,16, 26. 16,32, 17:21, 18:11

οποιούς ο Απόστολος απευθύνεται με τον όρο «πιστεύοντες»³²⁸. Στα καινοδιαθηκική θεολογία η χρήση της μετοχής ενεστώτα «πίστεων» σε συνδυασμό με την επιθετική αντωνυμία «πας», προβάλλει μια νέα οικουμενική πραγματικότητα, όπου η πίστις αποτελεί ταυτόσημη έννοια του ήθους των ανθρώπων και του διαρκή αγώνα, διά της οποίας ποιείται το έθως και επιτυγχάνεται η σωτηρία³²⁹. Το περιεχόμενο της πίστης αποδίδεται για πρώτη φορά εναργώς στο αρχαιότερο Ευαγγέλιο του κανόνα, στο Κατά Μάρκον, μέσα από την προγραμματιστική δήλωση του Ιησού «πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ» (1:15), που αποτελεί σημείο εκκίνησης μια μεταμορφωτικής πορείας και με τη πίστη να αναδεικνύει σε θεμελιώδη αρχή, δια της οποίας ο άνθρωπος δύναται να γίνει κοινωνός θαυμάτων και μετέχων στο λυτρωτικό έργο του Θεού.

Εμβαθύνοντας περισσότερο, στη πλειοψηφία τους, η χρήση των όρων «πίστις» και «πιστεύω» εντοπίζεται στις διηγήσεις των θαυμάτων, εντούτοις με κάποιες διαφοροποιήσεις μεταξύ των ευαγγελίων, ως προς το θεολογικό υπόβαθρο, επί τη βάσει του οποίου συνιστάται το φαινόμενο αυτό καθαυτό. Συγκρίνοντας το υλικό, θα διαπιστώσουμε ότι η πίστη στη συνοπτική παράδοση προβάλλεται ως αρετή και ποιοτικό στοιχείο της ταυτότητας των χριστιανών, με τη σημασία του όρου, πολλές φορές να ταυτοδυναμεί με το «ακολουθώ, μαθητεύω» (Μτ.21:23). Ταυτοχρόνως μέσω των δυναμικών αντιθέσεων και των συμβόλων, που έχουν στον χρωστήρα του λόγους τους, οι Ευαγγελιστές επιτυγχάνουν ένα μοναδικό συγκερασμό μεταξύ χριστιανικής διδασκαλίας και ανθρώπινης δράσης.

Στο Κατά Μάρκον οι διηγήσεις των θαυμάτων αδιαμφισβήτητα παίζουν καθοριστικό ρόλο, καταλαμβάνοντας το ένα τρίτο του ευαγγελίου. Η σπουδαιότητα και διδακτικός τους χαρακτήρας έγκειται στη δυναμική των πρωταγωνιστών, οι οποίοι αναδεικνύονται σε πρότυπα πίστεως, για τους πρώτους αναγνώστες-ακροατές του 1^{ου} αι. μ.Χ., ενώ η ίδια η πίστη στον αφηγηματικό συνεχές εκφράζεται από το σύμβολο της «οδού», ως ταυτόσημο της κοπιώδους και αείρου διαδρομής προς αναζήτηση της αλήθειας, της εξόδου από την άγνοια και της σωτηρίας³³⁰. Στην θεραπεία του Βαρτίμαιου, η πίστη αναδύεται ως μία σχέση αδιασάλευτης εμπιστοσύνης και υπακοής

³²⁸ Πρβλ. Α'Θεσ.1:7, 2:10,13. Β'Θεσ.1:10. Εφ.1:13,19. Ρωμ.4:11, 9:33, 10:4. Α'Κορ.1:21,14:22

³²⁹ Πρβλ. Μτθ. 8:13,21:22· Μκ.9:42, 16:16· Λκ.1:45· Ιω.1:7, 3:15-15· Πραξ.2:44, 10:43, 12:39, 6:35, 11:26, 12:46· Ρωμ.3:22, 4:11, 10:4, 10:11· Α'Θεσ. 1:7,2:10-13 Β'Θεσ.1:10· Α'Ιω.5:1· Α'Πε.2:6

³³⁰ Μκ. 8:22-10:52

στο πρόσωπο του Ιησού. Η επίμονη κραυγή αγωνίας του τυφλού εκφράζει με τον εναργέστερο τρόπο το απαθές πάθος, που πρέπει να έχει ένας πιστός προκειμένου να εκζητήσει τον Θεό, ενώ από τη αποβολή του ματίου του, υποφαίνεται το μήνυμα της μετάνοιας και αποδέσμευσης από το παρελθόν, διά της οποίας ο άνθρωπος δύναται να πορευθεί εν Χριστώ, στην οδό της σωτηρίας και στο νέο ορίζοντα που εκτείνεται μπροστά του (Μκ.10:52).

Ανάλογη διάσταση της πίστεως αναδύεται από την παράλληλη αφήγηση στο Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο, όπου η πίστις προβάλλεται ως το μέτρο εμπιστοσύνης απέναντι στο εύρος των δυνατοτήτων του Ιησού. Αν και από την ανάλυση του σύντομου διαλόγου μεταξύ Ιησού και των δύο τυφλών, δεν μπορούμε να εξάγουμε περαιτέρω πληροφορίες, εντούτοις κρίνεται αναγκαίο να θέσουμε το θέμα στο πλαίσιο της ποιοτικής αξίας που προσδίδει συχνά ο ευαγγελιστής στον όρο πίστις, κάνοντας λόγο για «αλιγόπιστους»³³¹, με τη διαβάθμιση αυτή να εμφανίζεται πλήρως εναρμονισμένη με την εναλλαγή ύψους του ύψους που κυριαρχεί στο ευαγγέλιο του Ματθαίου³³²

Η θεολογία περί πίστεως αποφαίνεται πολύ παραστατικά και στο Ευαγγέλιο του Λουκά, στο οποίο έργο του σαρκωθέντα Υιού είναι η εύρεση πίστεως επί της γης (Λκ.18:8) και η σωτηρία των απολωλότων (Λκ.19:10). Εξ αυτού στην υπο μελέτη ευαγγελική περικοπή, η οποία σε σχέση με τις συνοπτικές αφηγήσεις, ως προς τη σύνθεση και τον ιδιαίτερο συμβολισμό της οδού, προσομοιάζει με εκείνη του Μάρκου, η σύνδεση πίστεως και σωτηρίας είναι εξίσου προφανής. Λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχείς πορείες σε οδούς³³³, που κυριαρχούν τόσο Ευαγγέλιο όσο και στις Πράξεις, την προβαλλόμενη πιστή ως «οδό Κυρίου» (Λκ.20:21), καθώς και τον χαρακτηρισμό των χριστιανών ως «οὶ τῆς ὁδοῦ ὄντας» (Πράξ. 9:2), πλέον χαρακτηριστική είναι σκηνή, όπου ο θεραπευθέντας οδεύει σε κοινωνία με τον Ιησού στον επίλογο της περικοπής, ενώ στη δοξολογία -αίνο του λαού προς τον Θεό (Λκ.18:43), εδράζεται ο δυνητικός αντίκτυπος του θαύματος στη συλλογική συνείδηση και στον κοινωνικό ιστό.

Ερχόμενοι στην ιωάννεια γραμματεία ο όρος «πίστις» δεν απαντά πουθενά και αντί αυτού χρησιμοποιείται το ρήμα «πιστεύω», ως ακράδαντη αποδοχή των ρημάτων αλήθειας του Ιησού και αναγνώρισης του ως απεσταλμένου Υιού, μέσω του οποίου ο Θεός εισέρχεται στην ανθρώπινη ιστορία και θαυματουργεί. Ανατρέχοντας στα

³³¹Μτθ.6:30, 8:26,14:33, 16:8

³³² Μτθ. 4:8, 8:1, 15:29, 17:1, 21:21, 24:16-18, 28:16

³³³ Λκ. 9:57, 10:30-37, 38-42. 18-35-41, 24:13-35. Πράξ. 9:1-19, 32-43. 8:26-40

προηγηθέντα κεφάλαια, βλέπουμε πως κάθε φορά που ο Κύριος αποκαλύπτεται, ενσταλάζει και ταυτοχρόνως εκζητεί από τους ανθρώπους την ειλικρινή πίστη, όπως γίνεται αναφανδόν τη στιγμή της κλήσεως του Ναθαναήλ (1:50), μετά το περιστατικό της συνάντησης του Ιησού με τη Σαμαρείτισσα (Ιω.4:25), και πριν την ανάσταση του Λαζάρου (Ιω.11:27)³³⁴, Παράλληλα οι λόγοι Του βλέπουμε να προαναγγέλλουν, τόσο τις πνευματικές και ηθικές απολαβές του πιστεύοντα³³⁵, όσο και τις συνέπειες της κρίσεως στο παρόντα και μέλλοντα χρόνο για τους απίστευτους, με τον οντολογικό αυτό διαχωρισμό να εκφράζεται μέσα από τα ζεύγη αντιθέσεων (πίστις-απιστία, αλήθεια-ψεύδος, ελευθερία-δουλεία, ζωή-θάνατο), που ενδύουν την αφήγηση. Χωρίς να αποτελεί προϋπόθεση της δωρεάς, είτε αξίωση προς τους ευεργετηθέντες, η αβίαστη ομολογία πίστεως αποδεικνύεται καθοριστικής σημασίας στη σωτηρία, την υπέρβαση της πτωτικής φύσεως και στην αφύπνιση του νου που εμποιεί ο Ιησούς, καθιστώντας έτσι δυνατή την αναγνώριση της αληθινής Του ταυτότητας και διανοίγοντας την οδό της αιώνιας ζωής για τους πιστεύοντες.

Εξάλλου κοινό στοιχείο στη σύνολη καινοδιαθηκική θεολογία είναι προβολή του Ιησού ως το μέσο και την οδό προσέγγισης του Θεού από τους ανθρώπους (πρβλ.Ιω.1:18), με το Ιωάννη, τόσο στον προοιμιακό του Ύμνο (Ιω.1:7), όσο και στο προτελευταίο κεφάλαιο του Ευαγγελίου, σε εξωδιηγητικό επίπεδο πλέον, να υπενθυμίζει στους αναγνώστες-ακροατές τον σκοπό των γραφομένων, που είναι η πίστη³³⁶, συνθέτοντας τρόπο τίνια μια κυκλική αφήγηση, κινούμενη αέναα μεταξύ παρελθόντος, το παρόντος και το μέλλοντος (20:30-31). Έτσι στη περίπτωση του εκ γενετής τυφλού, κυρίαρχο συναίσθημα του παθόντα είναι η εμπιστοσύνη προς τον θεραπευτή του, για τον οποίο, αν και αγνοεί πλήρως τη αληθινή του ταυτότητα, εκφράζει ακράδαντα τη πεποίθηση - διαίσθηση ότι είναι άνθρωπος του Θεού, γι'αυτό και εμφανίζεται έχων δεκτική στάση και θετική ανταπόκριση στις υποδείξεις του Ιησού, με την συνειδητή πίστη και ομολογία να εκδηλώνεται δυναμικά λίγο πριν επίλογο της περικοπής.

Ολοκληρώνοντας με το πρωτοφανές παράδοξο της τριήμερης τύφλωσης του Αποστόλου Παύλου, η οποία διασώζεται στις Πράξεις του ιατρού και ευαγγελιστή Λουκά, τη διήγηση αυτή δυνάμεθα να την ερμηνεύσουμε ως στοχεύουσα στην

³³⁴ Πρβλ.Ιω. 1:50, 2:22, 4:53, 6:69, 7:31,41, 8:24

³³⁵ Πρβλ.Ιω.3:15-16, 18, 36. 12:44-50, 5:24, 6:35,40,47. 7:38, 11:25-26

³³⁶ Πρβλ.Λκ.8:50, Ιω. 3:15-18.6:29, 35, 40, 47. 7:38-49. 9:35-38. 11:26-28

ανεπαρκή ή διαστρεβλωμένη πίστη του Σαούλ προς τον Θεό. Εν προκειμένω ο πρώην διώκτης αποτελεί αντιπροσωπευτικό σύμβολο του απολωλού ανθρώπου, για τον οποίο το αίσθημα του φόβου και το δέος προς τον αποκαλυφθέντα Θεό, και όχι η πίστη, τουλάχιστον σε πρωταρχικό στάδιο, συνεπάγονται απόλυτη μετάνοια, ηθικό και θρησκευτικό αναπροσανατολισμό. Μεταξύ λοιπόν των ανωτέρω βιβλικών αφηγήσεων, η θεραπεία του Αποστόλου Παύλου, θέτει με τον πιο δυναμικό τρόπο στον πυρήνα της το στοιχείο της μετάνοιας, που μετουσίωσε τη σωματική και πνευματική συσκότιση, και τον αποτρόπαιο ζήλο, σε φώτιση, πνευματικό έρωτα και καρδιακή πίστη, υποστασιοποιημένη πλέον στο Πρόσωπο του Ιησού Χριστού. Έτσι συνεχίζοντας το οδοιπορικό του Κυρίου, από τη Γαλιλαία στα Ιεροσόλυμα, που καταλαμβάνει δέκα από τα εικοσιτέσσερα κεφάλαια του Κατά Λουκάν Ευαγγελίου (κεφ.4-13), το βλέμμα του αναγνώστη συνεχίζει να ακολουθεί νοητά το αποστολικό ταξίδι του Παύλου από την Ιερουσαλήμ προς τη Ρώμη (κεφ. 21-28), εκπληρώνοντας την εντολή του Αναστάσιου στην εισαγωγή των Πράξεων, για την εξακτίωση του ευαγγελικού λόγου «έως έσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ.1:8).

Στο σημείο αυτό, επί τη βάσει των ανωτέρω, αβίαστα αναδύονται και τα είδη της πιστεως που διαφαίνονται στις διηγήσεις των θαυμάτων, και τα οποία μπορούμε να κατατάξουμε σε δύο κατηγορίες:

- α. η πίστη ως μοτίβο παράκλησης και ευσπλαχνίας, προκειμένου η ανθρώπινη φύση που πάσχει να αναζωογονηθεί, όπως συμβαίνει στη συνοπτική παράδοση,
- β. και η πίστη η οποία στον αφηγηματικό ορίζοντα σχετίζεται με την αποκάλυψη της αληθινής ταυτότητας του Ιησού, με τον άνθρωπο να αναδεικνύεται σε συνεργούμενο του Θεού, όπως στην περίπτωση του Αποστόλου Παύλου (Πράξ.9:20) και του ιαθέντα τυφλού στην ιωάννεια περκοπή (Ιω.9:37-37)

5.1.3 Η Αμαρτία και η Παιδαγωγική Φύση των Παθών

Πλην της περικοπής των Πράξεων και οι τρεις βιβλικές αφηγήσεις, κινητοποιώντας το ενδιαφέρον και τη συνείδηση του αναγνώστη στα προβλήματα της εποχής που γράφονται τα κείμενα, σκιαγραφούν την περιρρέουσα κοινωνική ατμόσφαιρα και τις

παραδεδεγμένες πεποιθήσεις για την σχέση αμαρτίας και ασθένειας. Αίτιο της παγωμένης αντίληψης είναι το αίσθημα ένοχης (εβρ.πῶש) και φόβου Θεού, λόγω του οποίου το περιβάλλον, συνειδητά ή μη, τείνει να επιρρίπτει το βάρος της ευθύνης στον πάσχοντα. Το αίσθημα της ένοχης προϋποθέτει τη σχέση αιτίου-αποτελέσματος, με την ασθένεια, ως αποκλίνουσα πνευματική ή σωματική κατάσταση, να θεωρείται συνέπεια της αμαρτίας και της παρεκτροπής του ανθρώπου από τη οδό του Θεού.

Με αποδέκτες του θεϊκού ελέους ανθρώπους τους οποίους χαρακτήριζε η πτωτική τους φύση, ο Κύριος υποσκελίζει τις πεποιθήσεις περί αμαρτωλότητας, εγκαινιάζοντας τοιουτοτρόπως μια εποχή χάριτος για όλη την οικουμένη (Ιω.1:16-17). Οι γενόμενες θεραπείες, η αποκαλυπτική ομιλία του Ιησού προς τους μαθητές και ο έλεγχος που ασκεί προς τους ομοεθνείς Ιουδαίους στην ιωάννεια αφήγηση, αφενός προτάσσει ως αιτία των παθών την προσωπική ευθύνη, αποσύροντας το βάρος ενός αμαρτήματος που φέρεται να πλήττει και να μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά, αφετέρου θέτει την ασθένεια σε διαφορετική βάση, όπου δεν αμφορεύεται πλέον από την οργή του Θεού προς τα τέκνα του, αλλά από παιδαγωγική και σωτηρολογική πρόνοια. Όπως ακριβώς η Σταύρωση και η Ύψωση του Κυρίου στον Σταυρό του μαρτυρίου, αποτελούν απόλυτα γεγονότα που προσανατολίζονταν προς την Ανάσταση του, έτσι και τα πάθη δύνανται να νοηθούν ως στάδια δοκιμασίας και πτώσης του παλαιού εαυτού, από τα οποία καλείται να διέλθει ο άνθρωπος συνειδητά και με ψυχικό σθένος, προκειμένου να θα βιώσει την εμπειρία την προσωπικής ανάστασης και αναγέννησης. Αυτό ακριβώς είναι και το μήνυμα που θέλουν να μεταγγίσουν οι συλλήβδην οι βιβλικοί συγγραφείς στις εν λόγω περικοπές: το παιδαγωγικό περιεχόμενο στην εμπειρία της ασθένειας, που έχει ως στόχο να οξύνει στον άνθρωπο την συνείδηση της ατέλειάς τους.

Ο Παύλος στην Β'Επιστολή του προς Κορινθίους (11:23-30), πριν επισέλθει στην εκστατική εμπειρία που βίωσε, με την ανύψωση στον τρίτο ουρανό, κάνει έναν απολογισμό της πορείας του ως απόστολος του Χριστού. Απαριθμώντας τα βάσανα και τις ταλαιπωρίες που βίωσε, καταλήγει στο συμπέρασμα πως αν ήθελε να καυχηθεί για κάτι, είναι τα παθήματά του και ιδίως η ασθένεια του, την οποία και υπαινίσσεται στην προς Γαλάτας επιστολή (Γαλ.4:13-15). Τρεις φορές παρακάλεσε τον Κύριο να τον απαλλάξει από το αγκάθι – «σκόλοπα» της σάρκας του (Β'Κορ.12:7), όπως ο ίδιος τη χαρακτήριζε και απάντηση που δέχτηκε από ο Κύριο ήταν: «άρκει σοι ἡ χάρις μου, ἡ γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται» (Β'Κορ.12:9). Μάλιστα ο Ιωάννης Δαμασκηνός (676-

749 μ.Χ.)³³⁷, υπομνηματίζοντας τον εμπνευσμένο λόγο του Αποστόλου Παύλου, αναφέρεται στα ψυχοφελή και πνευματικά αγαθά που εργάζεται η δοκιμασία της πίστεως, της υπομονής και της σωματικής ταπείνωσης. Για τον Απόστολο των Εθνών, η δύναμη του Θεού φανερώνεται μέσα στην αδυναμία του ανθρώπου, γι' αυτό και η τυφλότητα, όπως και κάθε πάθος της ανθρώπινης ύπαρξης, δεν είναι παρά μια δοκιμασία της οποίας ο υπερκερασμός θα επιφέρει «χάριν αντί χάριτος» (Ιω.1:16).

5.1.4 Τα Σχίσματα και η Πνευματική Συσκότιση ως αντικείμενο της Θεϊκής Κρίσεως

Ένα άλλο μοτίβο που φαίνεται να συνδέει τις βιβλικές αφηγήσεις είναι η σύγχυση και τα κοινωνικά σχίσματα που προκαλεί η παρουσία του Ιησού Χριστού, σε επίπεδο παραχθέντων και λεχθέντων, καθώς και η πνευματική συσκότιση των ανθρώπων, η οποία αναδύεται προοδευτικά και με πιο εμφανή τρόπο στην ιωάννεια αφήγηση και στις Πράξεις. Έτσι στο πολιτικό αντίθετο της πίστεως των θεραπευθέντων βλέπουμε να εδράζεται η απιστία ή δυσπιστία των ανθρώπων, η οποία αποτελεί αντικείμενο της θεϊκής κρίσεως στο παρόν, ανάλογα με την στάση των ανθρώπων στην αποκάλυψη του Θεού στο πρόσωπο του Χριστού.

Αρχής γενομένης από τις γενόμενες θεραπείες στη συνοπτική και ιωάννεια αφήγηση, η προσέγγιση μιας περιθωριοποιημένης ύπαρξης, όπως είναι οι τυφλοί πρωταγωνιστές και η ανταπόκριση τους στο κάλεσμα της πίστεως, έρχονται να κλονίσουν τις εσφαλμένες αντιλήψεις του επονομαζόμενου όχλου, περί ασθένειας και αμαρτίας. Η συνειδητοποίηση της προκατάληψης αυτής, η οποία αποτελεί συλλογικό υποκειμενικό βίωμα όχι μιας μικρής μερίδας ανθρώπων, αλλά μιας πιστεύουσας ιουδαϊκής κοινωνίας στο σύνολό της (πλήθος – μαθητές), καταδεικνύει και το μέγεθος των φραγμών που καλούνται να υπερκεράσουν και να καταρρίψουν αντιστοίχως άνθρωπος και Θεός, τυφλός και Ιησούς Χριστός.

Ανάλογος προβληματισμός αναδύεται μεταξύ της άρχουσας ιουδαϊκής τάξης, στις δύο τελευταίες βιβλικές αφηγήσεις. Οι ιωάννειοι Φαρισαίοι, αγκυλωμένοι στη αυθεντία που τους παρείχε ο Νόμος και στερούμενοι βαθύτερης κατανόησης της

³³⁷ Βλ. Ιωάννης Δαμασκηνός, *Περί αναστάσεως*, PG 94.1225 : «Πάλιν φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος. "Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν", καὶ πάλιν. "Σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ, σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει, σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ, σπείρεται σῶμα ψυχικόν" ἤτοι παχὺ τε καὶ θνητόν, "ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν"»

πρωτοφανούς δωρεάς και παρουσίας του Ιησού ενώπιον τους, παραμένουν υπό το κράτος της άγνοιας που τους διακρίνει. Για την πνευματική αυτή σύγχυση των ανθρώπων, ο Ιωάννης, σε άλλα σημεία του Ευαγγελίου, αφήνει να εννοηθεί ότι ο ίδιος ο Θεός έχει προεπιλέξει και καταδείξει στον απεσταλμένο Υιό εκείνους που θα σωθούν (Ιω.6:37-39), ενώ άλλους σκοπίμως τους πωρώνει, ούτως ώστε να αδυνατούν να πιστέψουν και να αποκεντρωθούν από τη αγκαλιά του Πατρός³³⁸. Το γεγονός αυτό φαίνεται να αποτελεί συνέπεια της ήδη υπάρχουσας απιστίας ή διαστρεβλωμένης αντίληψης των ανθρώπων, χωρίς ωστόσο να εξαλείφεται ο παράγοντας της ατομικής ευθύνης, εξ αυτού η ρήση του Ιησού προς τους Φαρισαίους «εί τυφλοί ήτε, ούκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέπομεν, ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει» (Ιω.9:41,πρβλ.15:22), στοχοποιεί την παρέκκλιση τους από την οδό της αλήθειας, της ζωής και της σωτηρίας, καθώς εκείνοι είναι οι μόνοι υπεύθυνοι για την προσωπική τους κατάληξη.

Τον σκόπελο των πεποιθήσεων και της ψευδαίσθησης της αυθεντίας που του παρείχε ο Νόμος, κλήθηκε να υπερκεράσει και ο Απόστολος Παύλος, ο οποίος τον μετέτρεψε σε δεινό διώκτη. Ο ειλικρινής ωστόσο ζήλος του για τον Θεό του επέτρεψε συνάμα να συγκεράσει την υπάρχουσα θεωρητική κατανόηση με την βιωματική εμπειρία της αποκάλυψης του Ιησού, επιτυγχάνοντας τοιουτοτρόπως την ολοκληρωτική γνώση του Θεού. Μετά την αιφνίδια θεοπτία και την τριήμερη τύφλωσή του, σαν τον κλέπτη στο σκοτάδι της ύπαρξής του, ο Κύριος τον κατέστησε υιό του φωτός (Α΄θεσ.5:2-4), εκχύνοντας του χαρίσματα πνευματικά (Πράξ.9:15-17). Η τροπή αυτή των γεγονότων είναι απόρροια της δικαιοσύνης του Θεού απέναντι στη καθαρή προαίρεση και ανταπόκριση του Παύλου στην επιτακτική θεϊκή κλήση, με το σχέδιο της σωτηρίας να έχει άλλη μια ακόμα φορά συντελεστή την ανθρώπινη κρίση και επιλογή.

5.1.5 Η Χριστολογία της Θεϊκής Εξουσίας

Κοινός τόπος στις υπό εξέταση βιβλικές αφηγήσεις φαίνεται να είναι η κατά βούληση φανέρωση του Ιησού σε όποιον Εκείνος θελήσει ή επικαλείται ειλικρινώς την παρουσία Του³³⁹, η εξουσία που έχει να άρει την αμαρτία επί της της γης και να ζωοποιεί³⁴⁰,

³³⁸ Ιω.6:64, 8:47, 12:37-46

³³⁹ Πρβλ.Ιω.5:14

³⁴⁰ Μκ.2:10, Λκ.5:24, 6:5

καθώς η αδέσμευτη δράση του, αντίρροπα προς τις κοινωνικές προσδοκίες και υπεράνω της διάνοιας του όχλου και τις άρχουσας Ιουδαϊκής τάξης. Ταυτοχρόνως σημείο ενδιαφέροντος καθίστανται και οι χριστολογικοί τίτλοι που αποδίδονται τον Κύριο, στοιχεία που συλλήβδην καταδεικνύουν την Θεότητα του Ιησού σε επίπεδο λεχθέντων καιπραχθέντων.

Μέσα από τις τέσσερις ευαγγελικές αφηγήσεις, η πρωτοβουλία προσέγγισης και θεραπείας μιας περιθωριοποιημένης ύπαρξης, είναι σαφές πως καταγγέλλει και να αντιτίθεται στις καθεστηκυίες αντιλήψεις απέναντι σε άτομα με αναπηρία, τα οποία εξ ορισμού επωμίζονταν το βάρος της αμαρτίας. Χωρίς να άρει την αμαρτία αυτή καθ' αυτή, εντούτοις ευθύς αμέσως αναγάγει σε ποιητικό αίτιο την ατομική ευθύνη των επιλογών και των πράξεων. Έτσι άλλοτε ανταποκρινόμενος στην καρδιακή επίκληση του και άλλοτε ενεργώντας αυτοβούλως, όπως στη περίπτωση του εκ γενετής τυφλού, βλέπουμε τον Κύριο να γίνεται προσιτός και να εκπληρώνει τις βαθύτερες επιθυμίες και ανάγκες των ανθρώπων που ειλικρινώς προσέρχονται σε αυτόν για πνευματική καθοδήγηση και σωματική ανακούφιση.

Στη συνοπτική παράδοση εναρκτήριο λάκτισμα των θεραπειών αποτέλεσαν οι επικλήσεις των παθόντων κάνοντας χρήση χριστολογικού τίτλου, μέσω του οποίου προτάσσεται η μεσσιανικότητα του Ιησού. Η προσφώνηση «Υιός του Δαβίδ», όπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο³⁴¹, εκφράζει το κλίμα του μεσοδιαθητικού μεσσιανισμού και της ελπίδας του ιουδαϊκού λαού για ένα άρχοντα- σωτήρα, που θα κατάγονταν από τη βασιλική γραμμή του Δαβίδ, έχοντας χαρακτηριστικά και του υιού του, του σοφού, πνευμονοφόρου και θαυματοποιού βασιλιά Σολομώντα, και ο οποίος θα εγκαινίαζε μια νέα εποχή ειρήνης (σαλώμ), ευλογίας και ενότητας μεταξύ Θεού και ανθρώπων.

Εν αντιθέσει με συνοπτική παράδοση στην ιωάννεια θεολογία και στις Πράξεις δεν κυριαρχεί το μυστικό του Μεσσία, αλλά πυρηνικό στοιχείο της Χριστολογίας είναι η υϊκή σχέση Ιησού και Θεού- Πατέρα, η οποία εκφράζεται από την αυτοαποκαλυπτική φράση «εγώ είμι», καθιστώντας τον Κύριο σε δημιουργό και χορηγό του φωτός, στη θέση του Θεού της Π.Δ, σε συνδυασμό με τους αποδιδόμενους τίτλους ή χαρακτηρισμούς «παρά τοῦ θεοῦ» (Ιω.9:33), «υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» (Ιω.9:35-38) και «υἱὸς τοῦ θεοῦ» (Πράξ.9:20). Έτσι εν προκειμένω ο Κύριος δεν θαυματοουργεί μόνο από ευσπλαχνία, αλλά η δράση του εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο εκπλήρωσης του

³⁴¹ Πρβλ.Μκ.11:10, 21:9

έργου του Θεού³⁴², που συνίσταται στην πίστη προς τον πρόσωπο του απεσταλμένου Υιού και μέσω αυτής της φανέρωσης της θεϊκής Δόξας. Με τον αποδέκτη της δωρεάς, τουλάχιστον σε πρώτο χρόνο να έχει ένα παθητικό ρόλο³⁴³, η πρωτοβουλία επιτέλεσης του σημείου όπως και κατάλυση της αργίας του Σαββάτου³⁴⁴, είναι δηλωτικά της απόλυτης κυριαρχία κινήσεων και της θεϊκής εξουσίας που έχει ο Ιησούς, καθώς δε υπόκειται ούτε στις διατάξεις Νόμου. Αν και οι υπό μελέτη περικοπές, πλην της ιωάννειας, δεν πραγματεύονται τη παράβαση του Σαββάτου και εξ αυτού δεν θα προβούμε σε περαιτέρω ανάλυση, στους μνημένους αναγνώστες είναι ήδη προβεβλημένη από την παράδοση των Ευαγγελίων³⁴⁵. Συγκρίνοντας δε τόσο τη δεύτερη συνάντηση του Ιησού με τον θεραπευθέντα πλέον εκ γενετής τυφλό, όσο και την εμφάνιση Του στον Απόστολο Παύλου, η αυτοαποκάλυψη του Ιησού στα σημεία των εν λόγω αφηγήσεων³⁴⁶ έχει σημαίνουσα θεολογική βαρύτητα και δεν μπορεί παρά να εκληφθεί ως ενεργεία ανεξάρτητη των επιθυμιών και των προσδοκιών των πρωταγωνιστών, υπαγόμενη στο πλαίσιο φανέρωσης της θεϊκής εξουσίας και ενότητας με τον Πατέρα. Στο εξής ιαθέντας και φωτιστερής, έχοντας γίνει μάρτυρες της πραγματικής ταυτότητας του Ιησού, αφήνονται εκούσια να κάνουν το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της αληθινούς πίστεως και σωτηρίας αντίστοιχα. Έτσι ενώ η προσφώνηση «Κύριε» (Ιω.9:36, Πράξ.9:5) σε πρωιμότερο στάδιο των αφηγήσεων μπορεί να εκληφθεί απλώς ως συναίσθηση της θεϊκής δυνάμεως του Ιησού, οι αποδιδόμενοι χριστολογικοί τίτλοι «υιός τοῦ ἀνθρώπου» και «υιός τοῦ θεοῦ» αποτελούν την απόλυτη ομολογία πίστεως και αναγνώρισης της Θεότητας του Ιησού Χριστού.

Ορμώμενοι δε από τον τίτλο «υιός τοῦ ἀνθρώπου», στην ιωάννεια γραμματεία η θεϊκή εξουσία του Ιησού δεν πιστοποιείται μόνο μέσω της θαυματουργίας Του, αλλά και της προβολής Του ως υποκείμενο της εσχατολογικής κρίσης, στα πλαίσια των παραστάσεων του προφήτη Δανιήλ (7:1-14), η οποία βλέπουμε να πραγματώνεται μέσα από τα διαδοχικά σχίσματα και τις αντιγνομίες του όχλου, καθώς και το διευρυμένο ρήγμα μεταξύ Ιησού και άρχουσας Ιουδαϊκής τάξης. Μετατιθέμενη από το επέκεινα σε παρόντα χρόνο, αποκορύφωμα της κρίσεως αυτής αναδεικνύεται η

³⁴² Πρβλ.Ιω.9:3-4, 10:25,37. 14:10-12

³⁴³ Πρβλ.Ιω 5:6-8, 9:1-7

³⁴⁴ Πρβλ.Ιω.5:17-17

³⁴⁵ Πρβλ.Μκ.2:27-28

³⁴⁶ Ιω.9:35-37, Πράξ.9:5

τύφλωση του πρώην διώκτη Αποστόλου Παύλου, διά της οποίας πραγματοποιείται την πρόρρηση του Ιησού για την επικείμενη κρίση των απειθύντων και αμαρτωλών (Ιω.9:39). Εξ αυτού, ως επακόλουθο της υπερβατικής του εμπειρίας και κρίσης του Αποστόλου Παύλου, διά της τριήμερης τύφλωσης του, η διακήρυξη του «οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ» (9:20), στο πυρήνα της εβραϊκῆς θρησκείας στη Συναγωγή, εκφράζει την πλήρη επίγνωση και αδιασάλευτη πίστη στη Θεότητα του Ιησού και στο φάσμα των θεϊκῶν Του δυνατοτήτων.

5.2 Συμπεράσματα Σύγκρισης

Με τα ιδιαίτερα νοήματα να κινούνται από την ιστορική πραγματικότητα, μέχρι τη θεολογία και το συμβολισμό, κοινός τόπος στις τέσσερις βιβλικές αφηγήσεις είναι η σχέση πίστεως και θαύματος, με τις προεκτάσεις των οποίων να συγκλίνουν στην αποκάλυψη και την ανάδειξη της θεότητας του Ιησού Χριστού.

Σύμφωνα με τους προκύπτοντες συνειρμούς, είναι καταφανές ότι μεταξύ πίστεως και θαύματος η σχέση είναι αλληλένδετη, καθώς στις πλείστες των περιπτώσεων η πίστις αποτελεί προϋπόθεση ή παρεπόμενο της θεϊκῆς δωρεάς. Μάλιστα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η "αδυναμία" του Ιησού να πραγματοποιήσει θαύματα-δυνάμεις στην ιδιαίτερη πατρίδα του, την Ναζαρέτ, λόγω της απιστίας των συμπατριωτῶν Του (Μκ.5:5-6), με τον Κύριο, ουκ ολίγες φορές να ελέγχει τους ανθρώπους για την στάση τους αυτή ³⁴⁷. Ταυτοχρόνως στις υπό μελέτη διηγήσεις των συνοπτικῶν Ευαγγελίων, από την αφηγηματική της θέση πίστεως πριν επιτέλεση ενός θαύματος, είτε στο τέλος, η πίστη τείνει να προβάλλεται ως προαπαιτούμενο και καθοριστικός παράγοντας της θαυματουργίας, γεγονός που πιστοποιείται από την επαναλαμβανόμενη φράση «ἡ πίστις σου σέσωκέν σε», παρευθὺς μετά τη γενόμενη θεραπεία ³⁴⁸. Από την διαπίστωση αυτή δυνάμεθα να κατανοοῦμε ἐπίσης και τη χρήση του ὄρου «δυνάμεις», ἀντὶ τοῦ ὄρου «θαύματος», ἀπὸ τοὺς Ευαγγελιστῆς, καθότι ὁ ἀπώτερος σκοπὸς τῶν υπερβατικῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ιησού δὲν ἦταν ὁ ἐντυπωσιασμός-θαυμασμός, ἀλλὰ ἡ ἐκμαίευση καὶ ἡ ἐνδυνάμωση τῆς πίστεως.

³⁴⁷ Πρβλ.Μτθ.17:17, Μκ.9:19, Λκ.9:40-41

³⁴⁸ Βλ.Μκ.10:52, Λκ. 18:42, πρβλ. Μτθ.9:22, Μκ. 5:34, Λκ.7:50, 8:48, 17:19,

Εξαίρεση αποτελούν η Ιωάννεια διήγηση της θεραπείας του εκ γενετής τυφλού και η ανάκτηση της οράσεως του Αποστόλου Παύλου, όπου η πίστη δεν παρουσιάζεται ως προϋπόθεση, αλλά ως αποτέλεσμα του θαύματος, το οποίο έχει προηγηθεί, καθώς ως σκοπός της θεραπείας προτάσσεται εκ προοιμίου η φανέρωση της θεϊκής Δόξας στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού (Ιω.9:3).

Πιο συγκεκριμένα η ανάδειξη της θεότητας του Κυρίου οποία διαμηνύεται ως εξής:

- α. Μέσω της ενότητας τον Πατέρα σε επίπεδο ρημάτων και έργων, η οποία πιστοποιείται από την αδέσμευτη δράση Του και την ποιότητα της δωρεάς, καθώς τόσο η ζωοποίηση των οφθαλμών, έχοντας κατεξοχήν δημιουργικό χαρακτήρα, όσο και η αυτοαποκάλυψη του Ιησού στο κόσμο, προσλαμβάνουν διαστάσεις με ακραιφνώς παλαιοδιαθηκικό υπόβαθρο³⁴⁹, με στοιχεία και δυνατότητες που αποδίδονται κατηγορηματικά και μόνο στον Γιαχβέ, τον προαιώνιο Δημιουργό και ο χορηγό τη ζωής.
- β. Μέσω των χριστολογικών τίτλων που αποδίδονται στον Ιησού, οι οποίοι, όπως είδαμε, κινούνται με συνέπεια στη θεολογική γραμμή της παλαιοδιαθηκικής παράδοσης. Αν και στο σώμα των ιερών κειμένων οι τίτλοι αυτοί, δεν φαίνεται να είναι πλήρως αποδεσμευμένοι από τις ιουδαϊκές προσδοκίες της εποχής, εντούτοις το περιεχόμενό τους είναι πλέον χριστοκεντρικό, με τις παραστάσεις αυτοαποκαλύψεων, θαυματουργίας και θεοφάνειας αντίστοιχα, να κινούνται προς την κατεύθυνση όπου εκφράζεται αναφανδόν η θεϊκή καταγωγή και εξουσία του Ιησού Χριστού. Στη συνοπτική παράδοση, μέσα από τα σχετικά χωρία, βλέπουμε να προτάσσεται η μεσσιανικότητα και η γενεαλογία του Ιησού ως απόγονο του Δαβίδ, στον Ιωάννη να εξαιρείται ο ρόλος Του ως συνδημιουργός, ενώ αντίστοιχα στις Πράξεις των Αποστόλων να διακηρύσσεται η υϊκή σχέση του Ιησού με τον Θεό-Πατέρα.
- γ. Μέσω του αυτοπροσδιορισμού του Ιησού ως το «φῶς τοῦ κόσμου» (Ιω.9:5), κατεξοχήν έκφραση του αποκαλυπτόμενου Θεού στη ανθρώπινη ιστορία, καταδεικνύει η σχέση ενότητας με τον Θεό- Πατέρα³⁵⁰, σε οντολογικό επίπεδο, από τον οποίο και αντλεί την ζωοποιό δύναμη και εξουσία επί του σκότους.

³⁴⁹ Γεν.17:1, 46:3, Έξ.3:6, 7:5. Λευτ. 19:12. Ησ.43:25, Ιεζ. 28:23. πρβλ.Μκ.6:50, 14:6, Ιω.6:35, 41, 48, 51. 8:12, 24.10:7, 9. 11:11,14. 13:19, 14:6. 15:5. Πράξ.9:5, 22:8, 26:15, Αποκ.1:8

³⁵⁰ Ιω. 10:30, 38.14:20. 15:24.16:32, 26. 17:21. 18:11

- δ. Μέσα από την προβολή του ως φορέα της αέναης θεϊκής κρίσης προς την ανθρωπότητα, η οποία συντελείται στους χρόνους της επίγειας διακονίας Του, μετά την Ανάληψη και μέχρι την ένδοξη Δευτέρα Παρουσία Του στα έσχατα της ιστορίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με τα ιδιαίτερα νοήματα να κινούνται από την ιστορική πραγματικότητα, μέχρι τη θεολογία και τον συμβολισμό, οι Ευαγγελιστές, μέσα από τη γραφίδα τους διακηρύσσουν την Βασιλεία του Θεού παρούσα και αποκαλυπτόμενη στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού, με τα εσχατολογικά σημεία και τις δωρεές που προτυπώνονται στη Π.Δ, να υποστασιοποιούνται και να πραγματώνονται εν χρόνω Κυρίου σε επίπεδο έργων και ρημάτων. Έχοντας ως θεμέλιο ανάπτυξης τις αντιθετικές δυνάμεις του κόσμου και της ανθρώπινης ψυχοσύνθεσης, οι βιβλικοί συγγραφείς θέτουν ως πυρήνα του έργου τους τη σχέση της κλήσεως στην πίστη με την πνευματική τυφλότητα και την ορθή ομολογία. Οι γενόμενες θεραπείες και η αποκατάσταση της όρασης του τυφλών πρωταγωνιστών αποτελεί κατεξοχήν σύμβολο ζωοποίησης του ανθρώπου μέσω της πίστεως και αφύπνισης των πνευματικών αισθήσεων μέσω των αισθητήριων οργάνων, δυνατότητα που πηγάζει από την κοινωνία του ανθρώπου με τον χορηγό και τη πηγή της ζωής, τον Θεό. Δεδομένου ότι η δημιουργική αυτή πράξη υπάγεται στις αποκλειστικές δυνάμεις του Θεού, το μέγεθος της δωρεάς και η ίδια η φύση της θεραπευτικής πρακτικής στις υπό μελέτη βιβλικές αφηγήσεις, αφενός αποτελεί ακράδαντη πιστοποίηση της θεότητας του Ιησού, αφετέρου συνιστά καθοριστικό στοιχείο στη κατανόηση της χριστολογίας των κειμένων και της σημασίας της εμπειρίας του Χριστού, στην σχέση εγγύτητας μεταξύ Δημιουργού και δημιουργήματος.

Παράλληλα με τον θρίαμβο και την θεραπεία των μαρτύρων μέσω της πίστεως, ο αναγνώστης δύναται να προσεγγίσει τον πόνο ως παιδαγωγία και ευκαιρία ανύψωσης σε μια άλλη σφαίρα βιωτής. Τα πάθη και οι δοκιμασίες, στα οποία υποβάλλεται ο άνθρωπος είναι η λυδία λίθος της υπαρξιακής του μεταστοιχείωσης και ανάστασης του από τον θάνατο της αμαρτίας που τον απειλεί, με τους ομματοστερείς πρωταγωνιστές να μετουσιώνονται έτσι σε σύμβολα καταλλαγής του ανθρώπου με τη φύση του και το Θεό. Δεν είναι τυχαίο που σε αντίστοιχες περιπτώσεις σωματικής ή ηθικής ανάκαμψης

ο Κύριος εκ των υστέρων, ζητά από τον θεραπευθέντα να μην αμαρτήσῃ ξανά³⁵¹, καθώς η αμαρτία, με την αρχαιοελληνική σημασία του όρου, αποτελεί εκτροπή από την οδό της αρετής και «τοῦ ἀγαθοῦ ἀποτυχία»³⁵². Οι επιλογές και τα έργα των ανθρώπων είναι εκείνα που θα καθορίζουν την στάση τους απέναντι στο φως που εκπροσωπεί την καθαρότητα και αλήθεια, της οποίας έκφραση αποτελεί η μαρτυρία πίστεως στον απεσταλμένο Υιού και φωτοδότη Χριστού, όχι ως θεολογική συμμόρφωση, αλλά ως επίγνωση της πνευματικής ένδειας και τυφλότητας. Κατ'αυτὸν το τρόπο ο άνθρωπος μέσω της αυτοσυνειδησίας και της ζωντανῆς εμπειρίας των ορατῶν εκδηλώσεως της θεϊκῆς ἐνέργειας καθίσταται συνεργούμενος του Θεοῦ σε ἓναν πνευματικὸ ἀγώνα με ἀρχὴ τὴν αὐτογνωσία και τέλος τὴ Θεογνωσία.

³⁵¹ Πρβλ. Ιω. 5:14, 8:11, Α΄Ιω.2:11

³⁵² Βλ. Suidas, *Suidae Lexicon, Graece & Latine* (vol. Tomus II; Cantabrigiae: Typis Academicis, 1705), σ.133

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο υπέρτατος οικτιρμός του Ιησού προς τον άνθρωπο τον παρακίνησε να διαβεί ανάμεσα στον όχλο, σαν άλλος Διογένης, αναζητώντας τον άνθρωπο και αλιεύοντας την ανέκκλητη ενέργεια της θελήσεως που κομίζει ζωή, την πίστη. Μέσα από την εσωτερική αποκάλυψη ενσταλάζει την αλήθεια στη διάνοια και την ψυχή του, ώστε μόνος του να βρει τον ζωντανό λόγο και την εσωτερική δύναμη που ποιεί το αδύνατο. «Ανέβλεψον»...είναι η στιγμή που η λανθάνουσα συνείδηση δι-εγείρεται και επικοινωνεί με το θεϊκό πνεύμα. Μεγαλείο πίστεως και ενεργεία της δράσης. Νικώντας με το σημείο του «Υιού του Ανθρώπου» τα πάθη, που καταδυναστεύουν την ανθρώπινη ύπαρξη φέρνοντας την στο όριο του απολεσμού, οι πρωταγωνιστές σαν φοίνικες αναγεννώνται. Δεν ήταν πλέον οι ίδιοι. Μια ανέκφραστη και αναπάντεχη μεταστροφή είχε συμβεί στα έγκατα της συνείδησης τους. Είχαν αγγίξει ξανά τη ζωή, η οποία είχε φωλιάσει πλέον μέσα τους με μεγάλη βεβαιότητα. Η ανάκτηση της σωματικής όρασης είναι η συντριβή του γήινου είναι τους και ο θρίαμβος του νου που αφυπνάται, λουσμένος στο φως της αλήθειας και ενδεδυμένος μια καινή ακτινοβόλα ύπαρξη. Μ' ένα λόγο, η εκ νέου προσφορά της ελπίδας και θεραπείας προς τον άνθρωπο ες αεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΠΗΓΕΣ

Η Αγία Γραφή (Παλαιά και Καινή Διαθήκη), Μετάφραση από τα Πρωτότυπα Κείμενα, Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρία, 2011.

Codex Sinaiticus, Online version of Codex Sinaiticus:

<http://www.codexsinaiticus.org/en/codex>

Βιβλικό λογισμικό «The Bible Works», 8^η έκδοση.

- **Φίλων ο Αλεξανδρεύς**
 - Ότι άτρεπτον το θεϊόν 1:30-32
 - Περί της κατά Μωυσέα κοσμοποιίας, 1:30-31
- **Ιώσηπος Φλάβιος**
 - Ιουδαϊκή Αρχαιολογία 14:190-195
 - Ιουδαϊκος Πόλεμος. 1:474 / 5:502-507
- **Απόκρυφα Χειρόγραφα**
 - Ιωσήφ και Ασενέθ, 8:10
 - Βίοι Προφητών, 1:2-4
 - Μαρτύριον Ησαΐα
 - Διαθήκη Λευί, 4:3, 18:3
 - Διαθήκη Βενιαμίν, 11:2

Η Καινή Διαθήκη, Το Πρωτοτυπον Κειμενον Κατα Την Εκδοσιν Του Οικουμενικου Πατριαρχειου, Αθήνα: Αποστολική Διακονία, 2007.

Kurt, Aland, *Synopsis Quattuor Evangeliorum*, 15th Revised Edition, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1996.

Μνημοσύνη, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 2012.

Online version: <https://www.greek-language.gr/digitalResources/index.html>

- **Όμηρος** *Ιλιάδα*, Ε 214, Δ 461, Ζ 11, Ρ 37 και *Οδύσσεια* φ 26
- **Σοφοκλής**, *Αντιγόνη* 107, *Οιδίπους Επί Κολωνώ* 281, *Τραχίνιαι* 177 και *Ηλέκτρα* 1396
- **Αριστοφάνης**, *Ειρήνη* 502
- **Πλάτων**, *Πολιτεία* 243e-247c, 514a-521b
- **Πλούταρχος**, *Ηθικά* 2:6
- **Στράβων**, *Γεωγραφικά* 14.5.13

Nestle και Aland, *Novum Testamentum Graece*, έκδ.28^η, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2012.

The Digital Dead Sea Scrolls, <http://dss.collections.imj.org.il/>

- The War Scroll (1QM)

Thesaurus Linguae Graecae, A Digital Library of Greek Literature

Online version: <http://stephanus.tlg.uci.edu/index.php>

Vermes, Geza, *The Complete Dead Sea Scrolls in English*, London: Penguin Books, 1997.

2. ΠΑΤΕΡΙΚΑ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ- ΣΕΙΡΕΣ

Jacques Paul Migne (επιμ.)

- *Patrologiae Cursus Completus. Series Latina* (1841-1855). Online version: <http://patristica.net/latina/>
 - Ιερός Αυγουστίνος, PL 34. 623
- *Patrologiae Cursus Completus. Series Graeca* (1857-1866). Online version: <http://patristica.net/graeca/>
 - Κλήμης Αλεξανδρείας, PG 9.126
 - Ωριγένης, PG 17.313A
 - Ευσέβιος Καισαρείας, PG 22. 524 / 20. 204A.
 - Μέγας Βασίλειος, PG 29.61, 360 / 34.424 - 444
 - Αστέριος Αμασείας, PG 40. 249 - 253
 - Επιφάνιος Κωνσταντίας, PG 41.632
 - Ιωάννης Χρυσόστομος, PG 48.782/ 50.79/ 51.119/ 52. 484, 522/ 53.34/ 57.17/ 59.321, 719, 778
 - Κύριλλος Αλεξανδρείας, PG 73.941
 - Ιωάννης Δαμασκηνός, Περί αναστάσεως, PG 94. 1225
 - Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, PG 124.41-42

3. ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

Αγγέλου, Μιχαήλ Γ. *Οφθαλμικές Παθήσεις Στη Βίβλο*. Αθήνα: Κερπινή, 2011

Αγουρίδης, Σαββας.

- *Εισαγωγή Εις Την Καινήν Διαθήκην*,. Αθήνα: Γρηγόρης, 1991
- *Λεξικό βιβλικής θεολογίας*, Αθήνα: Άρτος Ζωής, 1980.
- *Ιστορία της Θρησκείας του Ισραήλ*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1995.
- *Το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο- Α΄Κεφ.1-12*. Θεσσαλονίκη: Π.Πουρνάρας, 2005

Αθανάσιος Παπαρνάκης, *Ασθένεια και Αμαρτία στη Βιβλική Θεολογία*, Αθήνα: Πρακτικά Ι΄ Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου Στελεχών Ιερών Μητροπόλεων, 2009.

Αρχιμανδρίτης Ιεροσολύμων Βενιαμίν Ιωαννίδης, *Προσκυνητάριον της Αγίας Γης: Η Αγία Πόλις Ιερουσαλήμ και τα περίχωρα αυτής*, Θεσσαλονίκη: Μυγδονία, 2004.

Baukham, Richard, and Carl Mosser, eds. *The Gospel of John and Christian Theology*. Grand Rapids: Michigan: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 2008.

Barker, Kenneth L., *The NIV Study Bible, New International Version*, London: Hodder & Stoughton General Division, 1987.

Bruce F.F., *Τα κείμενα της Καινής Διαθήκης: Είναι άραγε αξιόπιστα;*, Αθήνα: Πέργαμος, 2000.

Bruder Caroli Hermanni, *Ταμειϊον Τῶν Τῆς Καινῆς Διαθήκης Λέξεων, Sive Concordantiae Omnium Vocum Novi Amenti Graeci, Primum Ab Erasmo Schmidio Editae*. Lipsiae: Carol Tauchniti, 1842.

Γαλάνης Ιωάννης Λ., *Βιβλικές ερμηνευτικές και θεολογικές μελέτες*, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς Π. Σ., 2004.

Γλαβίνας, Απόστολος, *Οι Διωγμοί κατά της Εκκλησίας στην προκωνσταντίνηα εποχή*, Κατερίνη: Τέρτιος, 1992.

Δαμαλάς Νικόλαος Μ., *Ερμηνεία εις την Καινήν Διαθήκην*, τμ.2. Αθήνα: Σ. Κ. Βλαστού, 1892.

Δανιήλ Ι. Ιακώβ, *Ζητήματα λογοτεχνικής θεωρίας στην Ποιητική του Αριστοτέλη*, Αθήνα: Στιγμή, 2004.

Δεσπότης Σ. Σωτήριος.

- *Ο Ιησούς ως «Χριστός» και η Πολιτική Εξουσία στους Συνοπτικούς Ευαγγελιστές*, Άθως, 2005.
- *Ο Κώδικας Των Ευαγγελίων. Εισαγωγή Στα Συνοπτικά Ευαγγέλια Και Πρακτική Μέθοδος Ερμηνείας Τους*, Αθήνα: Άθως, 2009.
- *Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης. Σπουδή Στην Ιωάννεια Γραμματεία*. Αθήνα: Έννοια, 2018.

Δημητράκος, Δημήτριος, «Μέγα Λεξικόν όλης της Ελληνικής Γλώσσης», τμ.13, Αθήναι: Δομή,1964.

Easton, Matthew George, Illustrated Bible Dictionary (London: Thomas Nelson, 1897), Online version: <https://www.biblestudytools.com>

Ζάρρας Κωνσταντίνος Θ., *Ιστορία Των Χρόνων Της Καινής Διαθήκης*. Αθήνα: Έννοια, 2013.

Hasting, James. *Dictionary of the Bible*. New York: Charles Scribner's Sons, 1909.

Janse Mark, *Ιστορία της ελληνικής γλώσσας: Από τις αρχές έως την ύστερη αρχαιότητα*, επιμ. Α.-Φ. Χριστίδης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας & Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών-Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 2001.

Θεοφύλακτος Βουλγαρίας. *Ερμηνεία Εις Τα Τέσσερα Ευαγγέλια*. τμ.Β. Αθήναι: Ε.Χουλιάρρα, 1975.

Καλαντζάκης Σταύρος Ε., *Εισαγωγή στην Π.Δ..Θεσσαλονίκη*: Πουρναράς Π. Σ., 2006.

Καραβιδόπουλος Ιωάννης Δ.

- *Το Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο*. Θεσσαλονίκη: Πουρναράς Π. Σ., 2001.
- *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς Π. Σ., 2004.
- *Εισαγωγή Στην Καινή Διαθήκη*. Vol. viii. Θεσσαλονίκη: Ostrakon, 2016.

Καρακόλης Χρήστος Κ.

- *‘Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην ευαγγέλιο’*. Διατριβή επί διδακτορία, Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996.
- *Θέματα ερμηνείας και θεολογίας της Καινής Διαθήκης*. Θεσσαλονίκη: Πουρναράς Π. Σ., 2005.

Κουμανούδης Στέφανος Α., *Λεξικόν Λατινοελληνικόν*, Εν Αθήναις : Παρά τοις εκδόταις Κ. Αντωνιάδη & Σ. Κ. Βλαστώ, 1884.

Liddell & Scott, *Επιτομή Του Μεγάλου Λεξικού Της Ελληνικής Γλώσσης*. Αθήνα: Πελεκάνος, 2007.

Μπαμπινιώτης Γεώργιος,

- *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας, 2002.
- *Συνοπτική ιστορία της ελληνικής γλώσσας*, Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας, 2017.

Marrow Stanley B., *Τα λόγια του Ιησού στα Ευαγγέλια*, Αθήνα: Άρτος Ζωής, 2011.

Παναγόπουλος, Ιωάννης, *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*, Αθήνα: Ακρίτας, 1994).

Σατελέ Φρανσουά, *Η Φιλοσοφία: Από τον Πλάτωνα ως τον Θωμά Ακινάτη*, τμ. 2, Αθήνα: Γνώση, 1990.

Σιώτης Μάρκος Α., *Τα χειρόγραφα της Νεκράς Θαλάσσης Α΄: Ιστορία ανευρέσεως και περιγραφή αυτών*, Αθήναι: χ.ό, 1961

Συλλογικό Έργο, *Θρησκευτική Και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια*. Vol. 10. Αθήναι: Αθανάσιος Μαρτίνος, 1997.

Συλλογικό Έργο, *Οι Έλληνες Οι Ρωμαίοι Και Εμείς*, μτφ. Κώστας Κουρεμένος, Αθήναι: Αλεξάνδρεια, 1992.

Suidas, *Suidae Lexicon, Graece & Latine*. Vol. Tomus II. Cantabrigiae: Typis Academicis, 1705.

Online: version: <https://archive.org/details/suidaelexicongr02suid>.

Tischendorf Constantin, *When were our Gospels written? An argument, with a narrative of the discovery of the Sinaitic Manuscript*, New York: American Tract Society, 1866.

Τρακατέλλης Δημήτριος, *Εξουσία και Πάθος*, Αθήναι: Δόμος, 1983.

Τρεμπέλας Π. Ν.

- *Εγκυκλοπαίδεια της θεολογίας: Πανεπιστημιακαί παραδόσεις αναθεωρηθείσαι*, Αθήναι: Αδελφότης Θεολόγων «Ο Σωτήρ», 1980.
- *Υπόμνημα Εις Το Κατά Ιωάννη Ευαγγέλιον*, Αθήναι: Σωτήρ, 2013.
- *Η Καινή Διαθήκη Με σύντομη ερμηνεία*, Αθήναι: Αδελφότης Θεολόγων «Ο Σωτήρ», 2013.

Φίλης Λουκάς Χ., *Παράλληλοι περικοπαί των Συνοπτικών Ευαγγελίων*, Αθήναι: ΟΕΔΒ, 1989.

Φωτίου Σταύρος Σ., *Ορθόδοξα μηνύματα*, Αθήναι: Γρηγόρης, 2000.

4. ΧΑΡΤΕΣ

Rhys Ernest, *The Book Atlas Of Ancient And Classical Geography*, London & Toronto: J. M. Dent & Sons, 1928.

Gibson Shimon, *Οι τελευταίες ημέρες του Ιησού. Με Βάση τα Αρχαιολογικά Ευρήματα*, Αθήναι: Ουρανός, 2010.

